

**Morel, Pierre. Petri Morelli Gallo
campani, medici regii, Formulæ
remediorum. Studio & operâ Jo.
Jacob. à Brunn, phil. & med. D. pract.
med. in Acad. Basil. professoris
ordinarii. Cujus accedit Systema
materiæ medicæ. Indicibus huic
postrema ed. additis**

*Rothomagi, Sumptibus Joannis Berthelin, bibliopolæ.
M. DC. L., 1650.*

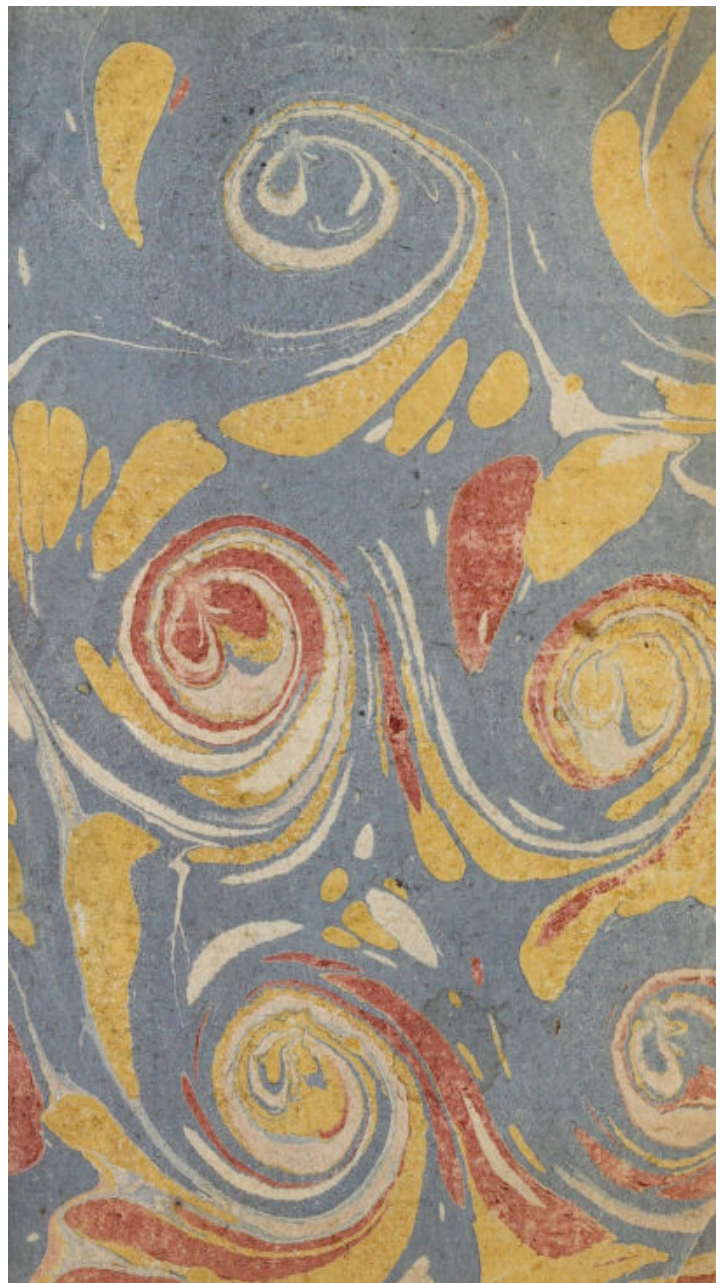
Cote : BIU Santé Pharmacie RES 11172

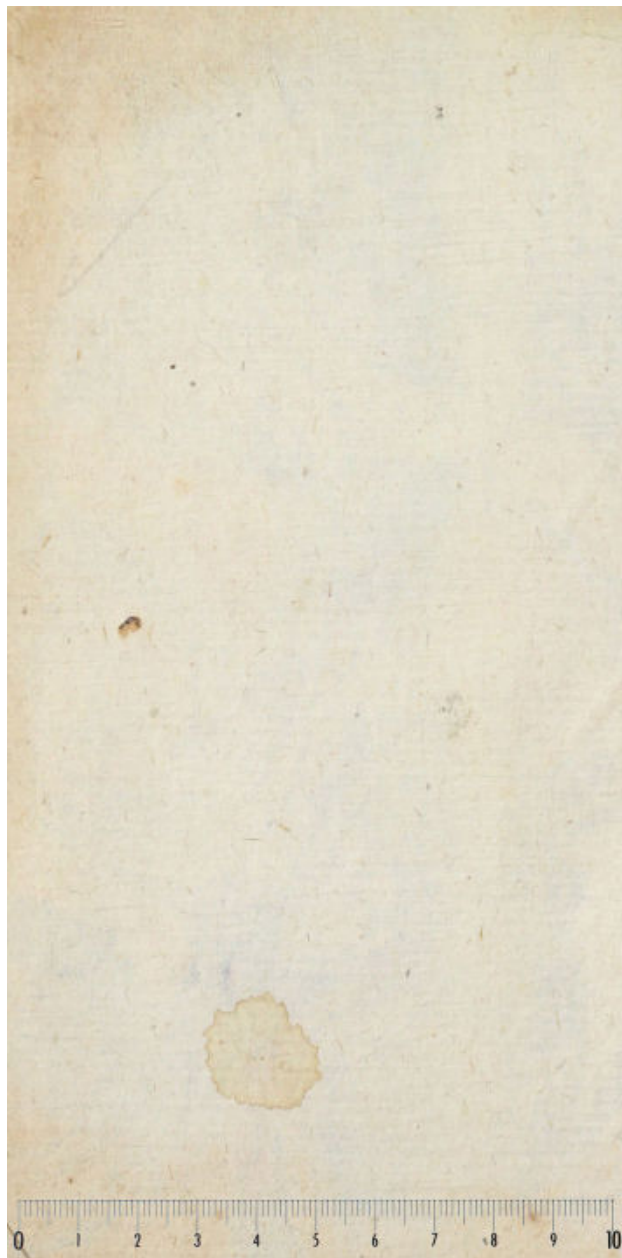

RES

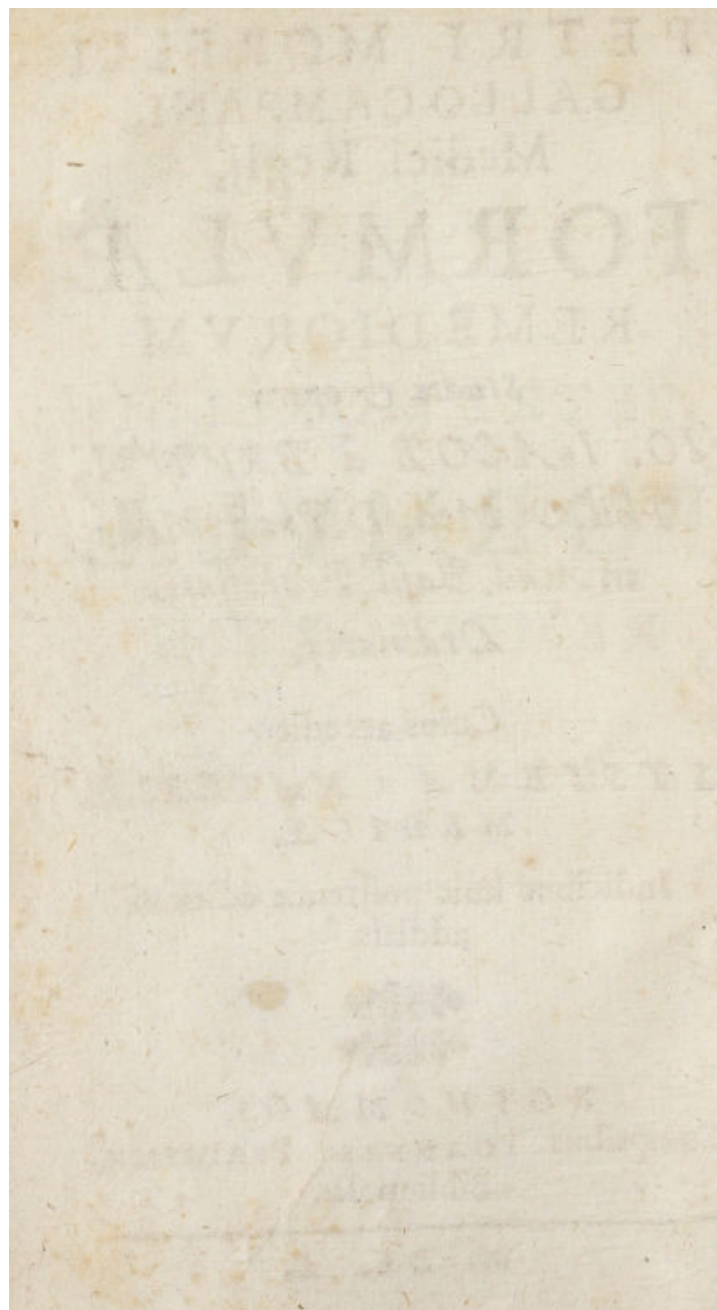
11172

D

ms. a la fin

PETRI MORELLI
FORMVLÆ
REMEDIORVM.

Callanoe. 10 Med
PETRI MORELLI
GALLO CAMPANI, *RES*
Medici Regij, 1172

FORMVLÆ
REMEDIORVM

Studio & operâ

IO. IACOB à BRVNN,
Phil. & Med. D. Pract. Med.
in Acad. Basil. Professoris
Ordinarij.

Cuius accedit

SYSTEMA MATERIÆ
MEDICÆ,

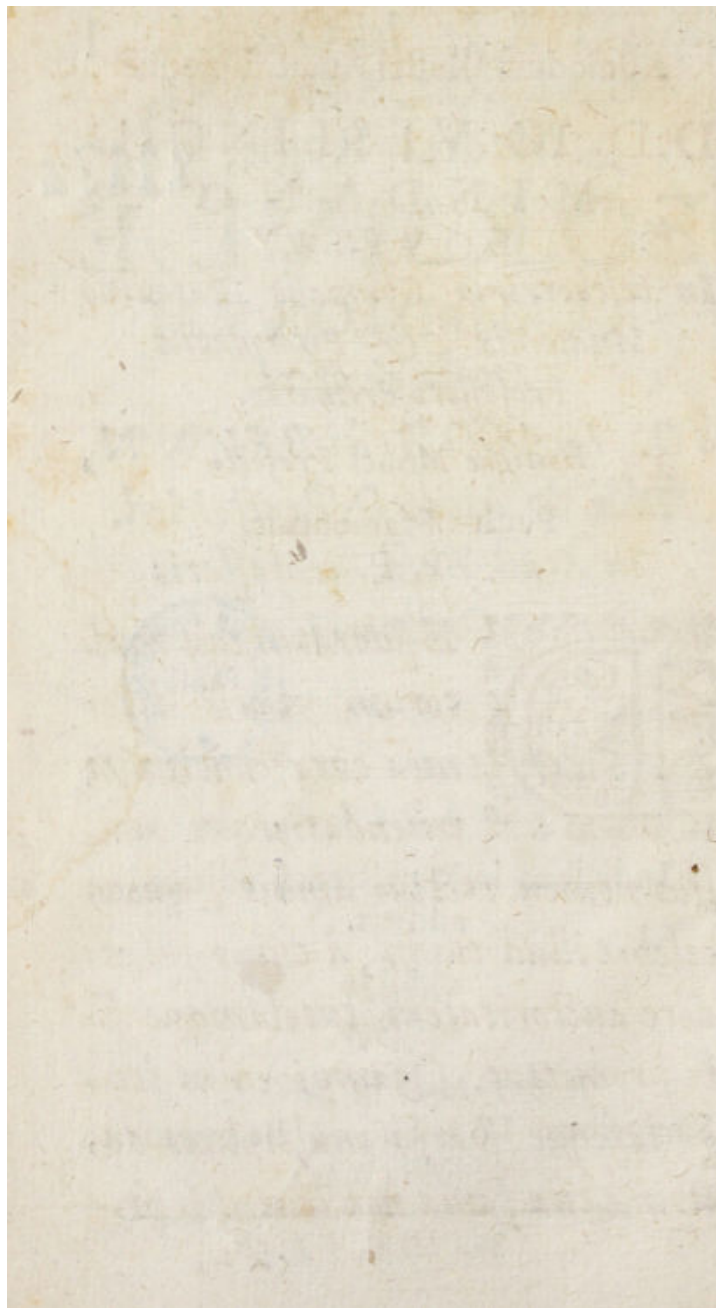
Indicibus huic postremæ editioni
additis.

ROTHOMAGI,
Sumptibus IOANNIS BERTHELIN,
Bibliopolæ.

M. D C. L.

Admodum Illustri Amplissimoquē
D.D. IO VESLINGIO
MINDANO
EQUITI,
*In celeberrimo Gymnasio Patavino
Anatomiae, & Pharmaciae
Professori Primario.
Hortique Medici Praefecto
Paulus Frambottus.
F. P.*

D*Esideratus diu mul-
torum votis liber
mea cura concinnior
emendatiorque nul-
lius nomen rectius ambit, quam
celebre illud tuum, à cuius splen-
dore auctoritatem tutelamque si-
bi promittat. Quamvis enim lon-
gè lateque sparsa multiplicis do-
ctrinae tuae fama non leue ipsi pre-*
a iij

tium addideris, tuo tamen iudicio
Medicorum filios tantum ipsi
concedere certum est, quantum ne-
mini; qui è supremo Gymnasijs
Patauini suggesto idem argu-
mentum scitè adeo doctèque ad
rationes vocas, ut ne Protoge-
nes de coloribus quidem senten-
tiam æquius tulerit. Non enim,
quod plerisque contingit, aliena
fide, sed tuis usus oculis variores
Palestinæ, & Ægypti stirpes per-
lustrasti, acieque curiosa Democri-
ti exemplo Nili monstrarimatus,
intimum naturæ artificium depre-
hendisti, medelas iuxta mortali-
bus salutare asseruisti, ea ingenij
dexteritate sermonisque elegancia,
ut quidquid ante longis peregrina-

tionum tædiis plerumq; partū, apud
nos temporis amœni compendio sub
conspectum veniat. Nec vero in
postremis habendam censeo, quod
meas exegeris operas præclaris in-
genij tui monumentis, quibus ma-
gno discientium incremento rem
tibi literariam plurimum deuinxi-
sti. Eminent in iis noua pene atq; ad
uiuum elegantissimè formata hu-
mani corporis fabrica, opus tuo ge-
nio memorique posteritate dignissi-
mum. Mitto cætera, quorum spem
labentibus optato lustris extendas
precor, perpetuum exiguo hoc pi-
gnore testatus obsequium, quod
eximia virtuti tuæ eruditorum
chorus defert. Macte ista gloria,
ut plurimos diu sospites.

Patauij Cal. Ian. 1647.

PROLEGOMENA.

EDICAMENTORVM
compositio dupliciter cō-
siderari potest. *Vno modo,*
secundum formam exter-
nam. *Altero modo,* secun-
dum internam: quæ om-
ninò ad methodum medendi pertinet.
Hæc rursus bifariam perpendi po-
test. Vel enim docet, ex qua basi, corri-
gentibus, conseruantibus, dirigentibus
constare debeat medicamentum compo-
situm, quæ omnia ex indicationum natu-
ra omninò desumenda: vel si alterans
medicamentum, V. G. calefaciens, puta
in secundo, ex variis simplicibus, calidis
V. G. in primo, secundo, tertio, frigidis
etiamnum in 1. 2. & 3. ita suadentibus
indicationibus, iisque paucioribus pluri-
busue sit componendum, docet, tradit-
que quænam singulorum dosis sumenda
sit, vt gradus ille quæsitus inde adequatè

PROLEGOMENA.

resultet. Hanc posteriorem medicamentorum compositionem secundum formam internam consideratam haudquam hic perscrutamur, sed priorem, quæ perspicue docet, qua ratione materia Medica in varias & convenientes formas concinnari possit, prout nimirum, vel ipsa ægrotantis libido quæ non una omnibus, vel affectus, vel causa morbificæ, vel affectæ partis varia constitutio expostulat. Quandoquidem verò, juxta Philosophum, i. poster. Analytic. ab initio *πάντα διδασκαλία καὶ πάντα μαθήσεις ἀναρτῶνται ἐν προπαραχούσῃ γίνεταί γνώσεως* : omnis doctrina, & omnis disciplina procedit ex præmissa cognitione; eapropter & nos huic tractatui ea prætermitemus, quorum notitiam prius habere operæ pretium est. Ad quatuor verò capita omnia Prolegomena reduci possunt. *Primum* erit de ponderibus, ac mensuris medicis. *Secundum*, de abbreviationibus & notis Medicorum. *Tertium*, de differentiis formularum ac distributione Tractatus. *Quartum*, quarum capita in singulis formulis sint observanda.

PROLEGOMENA:

I.

De Ponderibus , ac Mensuris medicis.

CUm tota compositionis ratio è simplicium proportionè dependeat, quæ pondere, mensura, numero, ac ruo, seu mole æstimatur, horum in primis notitiam præmitti operæ pretium est.

PONDERE arida ferè expenduntur; quorum variæ cùm sint differentiæ, ex antiquorum monumentis, sequentia tamen sunt vsitatoria apud Medicos nostrates in formulis præscribendis.

Granum; ponderis initium & basis, (vt & numerorum vnitas,) albi piperis granum pondere adæquans.

Scrupulus; qui, cùm grana 24. habere debeat, tamen ex vsu iam malè recepto in officinis 20. tantùm possidet.

Drachma continet scrupulos tres.

Vncia habet drachmas octo. De quâ obiter aduerte: vbi tres præscribuntur, mensuræ nomine *Quartarium* appellari; quodd quartam libræ partem expleat.

Libra habet uncias duodecim.

PROLEGOMENA:

MENSURÆ, quibus liquida æstima-
mantur, sunt vasa libris, & vnciis desi-
gnata. Non enim certis quibusdam vasis
concauis, vt veteribus in more erat po-
situm, Medici hodiè liquida dimetiun-
tur: sed mensurarum modum ad ponde-
rum rationem constituunt, vt quælibet
mensuræ ponderibus exactè respon-
deant. Et quandoquidem non idem est
liquidorum pondus, (major enim quan-
titas olei respondet vnciæ, minor vini,
adhuc minor mellis,) hinc quoque tri-
plices liquidorum mensuras vsurpant:
alias scilicet vino, & aquis destillatis,
alias melli, alias oleo mensurando desti-
natas.

ACERVO seu *MOLE* præscribitur
medicamentorum quantitas per *manipu-
los, fasciculos, pugillos*.

Manipulus, est quantitas, quam manus
tota complecti potest: atque vnciæ di-
midia ferè respondet.

Fasciculus, quantum vlna, siue brachio
complicato tenere possumus.

Pugillus vel maior est, vel minor. *Major*,
si capiatur tantum, quantum omnibus
quinque digitis extremis simul junctis
assumi potest. *Minor*, si tantum accipia;

PROLEGOMENA.

tur, quantum tribus primis digitis apprehendi potest.

Major pugillus drachmam integram, Minor drachmam semis pondere æquat.

NUMERO tandem etiam aliquando medicamentorum quantitas definitur: eoque *pari*, vel *impari*. V. G. caricarum pinguium num. 3. 4. &c.

In specie verò nunc, si classes Medicamentorum spectes,

Radices, cortices & ligna ponderantur.

Folia manipulis: &, si pro balneis præscribantur, fasciculis metimur.

De foliis illud etiam notandum, quod passim in purgantibus potionibus ad tertiam manipuli partem assumantur.

Seminum dosis pondere ut plurimum exprimitur. Hordeum tamen, & cicera pugillo mensurantur. Legumina item & semina majora numero etiam definiuntur.

Flores itidem pugillo definiri certum est.

Fructus vel sunt *maiores*, vel *minores*. Si *minores*, ut vuæ Corinthiacæ, passulæ, pondere plerunque, vel etiam numero exhibendi. Si *maiores*, ut poma, pruna, carica, ficus, numero præscribuntur.

PROLEGOMENA.

Aromata, gummi, resine, &c. pondere definiuntur.

Liquores efficaces ac pretiosi, & olea destillata guttis.

II.

De abbreviationibus, & notis Medicorum.

MEDICI minori cum molestia & temporis jactura suas præscripturi compositiones, certas habent literas ac notas, quibus vel pondera loco vocabulorum in formulis frequentius exprimunt, uel initium, aut clausulam formulæ designant: certas item abbreviationes, quibus vel primam tantum aut alteram vocabuli, seu ingredientis syllabam ponunt, vel sub vno quandoque titulo plura medicamenta designant, tum *simplicia*, tum *composita*.

PROLEGOMENA.

NOTÆ PONDERVM.

Gr. gr.		Granum.
ʒ β.		Scrupulum dimidium.
ʒ j.		Scrupulum.
ʒ j.		Drachmam.
ʒ β.		Drachmam dimidiam.
ʒ j.		Vnciam.
ʒ β.		Vnciam dimidiam.
℔ j.		Libram.
℔ β.		Libram dimidiam.
M.	deno- tat	Manipulum.
M β.		Manipulum dimidium.
P.		Pugillum.
quart.		Quartarium.
añ.		ana, e. i. Æquale pondus, aut mensura duorum vel plurium medica- mentorum.
añ. par		singulorum partes æqua- les.
æq.		quantum satis, vel suffi- cientem quantitatem.
q. s.		

PROLEGOMENA.

Sub vno titulo generali plura quandoquē
simplicia comprehenduntur :

etq;

SIMPLICIA.

Radices 5.ape- rientes mayo- res,	{	Apij.	
		Fœniculi.	
		Asparagi.	
		Petroselini.	
		Rufci.	<i>loux</i>
Radices 5.ape- rientes mino- res,	{	Graminis.	
		Rubia.	<i>garance</i>
		Eryngij.	<i>chardons roses</i>
		Capparis.	<i>argente boit</i>
		Ononidis.	<i>la grande</i>
Herbæ emol- lientes 5.	{	Malua.	
		Alibæa.	
		Violaria.	
		Mercurialis.	
		Acanthus, seu brăca vrsina.	
Quibus alij Parietariam, Betam & Atriplicem annumerant.			
Herbæ capil- lares 5.	{	Adiantum nigrum, seu capil. Veneris.	
		Adiantum album, seu ruta muraria.	
		Polytrichon aureum.	
		Trichomanes.	
		Asplenium, seu Ceterach.	

PROLEGOMENA.

Quatuor femi- na calida ma- jora,	{ Anisi. Fœniculi. Carui. Cuminini.
Quatuor femi- na calida mi- nora,	{ Ammeos. <i>ammi</i> Amomi. <i>amomi</i> Apij. Dauci. <i>carotte sauv.</i>
Quatuor femi- na frigida ma- jora,	{ Cucumeris. Cucurbitæ. Citrulli. Melonum.
Quatuor femi- na frigida mi- nora,	{ Endivie. Scariolæ. <i>scoticum</i> Lactucæ. Portulacæ.
Quinque gene- ra Myrobala- norum.	{ Citrini, seu flavi. Chebuli. Indi, seu nigri. Emblici. Bellirici.
Quatuor flore- cordiales,	{ Borraginis. Buglossæ. Rosarum. Violarum.

PROLEGOMENA.

Fragmenta { Saphiri.
quinque { Granati.
lapidum { Smaragdi.
pretioso- { Hyacinthi.
rum. { Sardæ, seu Carneoli.

Quatuor aquæ { Cardui Mariæ.
pleuriticæ, { Taraxaconis.
{ Cardui-benedicti.
{ Scabiosæ.

COMPOSITA.

Tria olea sto- { Absynthij.
machica, { Cydoniorum.
{ Mastichinum.

Quatuor vnguen- { Aregon.
ta calida. { Martiatum.
{ Althææ.
{ Agrippæ.

Quatuor vnguen- { Album camphoratum.
ta frigida, { Rosatum Mesuæ.
{ Populeon.
{ Infrigidans Galeni.

III.

De differentiis Formularum, ac distri-
butione tractatus.

FUNDAMENTI loco, FOR-
MULÆ MEDICÆ voce hic

PROLEGOMENA.

intelligimus medicamentum compositum magistrale, h. e. in rem præsentem à Medico præscriptum : ad differentiam officinalium. De quibus ex professo hic non agemus, sed incidentertantum, propter argumenti affinitatem.

Totum verò Tractatum in duos libros diuidemus : quorum *PRIOR* est *de Medicamentis internis*, *POSTERIOR* *de Medicamentis externis*.

LIBER PRIMVS constat sectionibus tribus. *Prima*, de formis Medicamentorum liquidis. *Secunda*, de formis Medicamentorum mollibus. *Tertia*, de formis Medicamentorum solidis.

CAPITA, ET FORMULÆ SECTIONIS I.

CAP. I.	<i>De Apozemate.</i>	I
II.	<i>De Iulepo.</i>	31
III.	<i>De Potione.</i>	40
IV.	<i>De Syrup.</i>	67
V.	<i>De Vomitoriis.</i>	95
VI.	<i>De Vinis medicatis.</i>	115
VII.	<i>De Emulsione.</i>	130
VIII.	<i>De Amygdalato.</i>	134

PROLEGOMENA.

IX.	<i>De Hordeato.</i>	135
X.	<i>De Lacte, & Sero lactis.</i>	
	137.	
XI.	<i>De Hydromellite.</i>	139
XII.	<i>De Hydrosaccharo, & Prisa-</i> <i>na.</i>	142
XIII.	<i>De Dieta.</i>	143
	<i>& Bochetto.</i>	158
XIV.	<i>De Decocto Galli.</i>	160
XV.	<i>De Destillato instaurante.</i>	163
XVI.	<i>De Infusulis.</i>	169

CAPITA, ET FORMVLÆ SECTIONIS II.

CAP. I.	<i>De Bolo.</i>	171
II.	<i>De Opiata.</i>	177
III.	<i>De Eclegmate.</i>	188
IV.	<i>De Condito.</i>	193

CAPITA, ET FORMVLÆ SECTIONIS III.

CAP. I.	<i>De Pasta regia, Morsellis.</i>	
	196	
II.	<i>De Pandaleone.</i>	199
III.	<i>De Massa panis, & Pinco-</i>	

PROLEGOMENA.

	<i>lato.</i>	200
IV.	<i>De Tabellis.</i>	201
V.	<i>De Pilulis.</i>	206
VI.	<i>De Trochiscis.</i>	215
VII.	<i>De Pulvere.</i>	219

LIBER SECVNDVS constat
fectionibus duabus. *Prima* de Remediis communibus pluribus partibus. *Secunda*, de Remediis propriis partium quarundam.

CAPITA, ET FORMVLÆ SECTIONIS I.

CAP. I.	<i>De Epithemate.</i>	224
II.	<i>De Lotione.</i>	230
III.	<i>De Fotu.</i>	233
IV.	<i>De Infessu & Semicupio.</i>	237
V.	<i>De Balneo.</i>	239
VI.	<i>De Stupha, vèl Sudatorio.</i>	242
VII.	<i>De Embrocatione.</i>	245
VIII.	<i>De Linimentis.</i>	250
IX.	<i>De Unguento.</i>	252
X.	<i>De Cerato.</i>	257
XI.	<i>De Emplastro.</i>	260
XII.	<i>De Spanædrapo.</i>	263
XIII.	<i>De Cataplasmate.</i>	265

PROLEGOMENA.

xiv. De rubifican-	{	Dropace.	269
tibus,		Vesicator.	272
xv. De Sacculis.			274

CAPITA, ET FORMVLÆ SECTIONIS II.

Remedia propria partium quarundam
sunt vel

CAPITIS.	Frontale.	CAP. I.	
	De quo.		278
	Oxyrrhodium.	II.	280
	Cucupha.	III.	281
OCVLORVM.	Collyrium.	IV.	283
ORIS.	Gargarisma.	V.	292
	Apopplegmatisimus.	VI.	293
	Dentifricium.	VII.	296
NARIVM.	Errhinum.	VIII.	298
	Suffimentum.	IX.	303
	Odoramentum.	X.	310
STOMACHI.	Scutum.	XI.	313
VTERI.	Pessarium	{ XII.	319
	Nascale.		
ANI.	Suppositorium.	XIII.	320
	Clyster.	XIV.	323
	Sub quo continentur.		
	Injectiones varie.	XV.	331

PROLEGOMENA:

IV.

*Quenam capita in singulis formulis
observanda.*

IN singulis formulis describendis tria
maximè perpendemus. 1. *Compositio-*
nem. 2. *Vsum.* 3. *Utilitatem.*

In *compositione* docebimus, quam
ex materia ratione *qualitatis*, *quantitatis*,
& *ordinis præscribendi* concinnetur quæ-
libet formula. Vbi in genere notandum,
ratione *qualitatis* semper eligenda sim-
plicia 1. *Maximè appropriata & efficacia:*
ut quantum quidem fieri potest, æger
quàm citissimè sanitati restituatur. 2. *Tu-*
ta, quinetiam, ut, si non prosint, saltem
non obsint ægris: licet tamen in affecti-
bus desperatis quandoque, sed exquisito
iudicio adhibito, periculosa medica-
menta experiri. 3. *Grata & iucunda colo-*
re, *odore*, *sapore*, cum morbo tamen
pugnantia. Sic enim naturæ fucum faci-
mus utilissimum. 4. *Experta & usu sapiens*
approbata. His enim longè scèliciùs tu-
tiusque morbi curantur, quàm inexplor-
atis in corpore humano, quæ vel doctis-

PROLEGOMENA.

simus Medicus magna ratione adhibita excogitarit. Ratione *quantitatis continue* in genere omnia sint moderata, neque vncia imperetur drachma ubi suffecerit. In *specie* verò ingrata & tristia medicamenta sapore vel odore, quia nec facile fumuntur, nec retinentur, ob id minore copia cum aliis miscenda. Ratione *quantitatis discretæ*, siue *numeri* ingredientium simplicium, ut non tentandum composito, simplici quod effeceris; sic in compositione simplicium vitandæ sunt vastæ illæ atque in molem theriacalem exstructæ compositiones, quæ præterquam quòd ad ostentationem potius, quam ægri utilitatem faciunt, ægro insuper nauseam in assumendo, Pharmacopœo verò molestiam in componendo non parvam pariunt, hacque ratione omissionis occasionem præbent; Medicum proin spe, ægrotantem medicamento fructu, cum sanitatis dispendio, priuant. Ratione *ordinis præscribendi*, etsi nihil medicamento virium decedat, quocunque ordine simplicia præscribantur, modò interim rectè præparetur, elegantius tamen & pulchrius est, observare ordinem in præscribendo talem,

PROLEGOMENA:

qualem in singulis formulis descripsimus : adeò vt in genere hic circa ordinem nihil vlteriùs habeamus aduersione dignum.

In vfu præscriptæ formulæ considerabitur primò *quantitas*, siue *dosis*; deinde *tempus*; postea vtendi *modus*: denique verba subnectentur, quibus formula ipsa concipi solet.

In *utilitate* tandem fructuum vniuersum, qui ex qualibet medicamento formula emergit, breuiter ac perspicuè, tum in *genere*, tum in *specie*, demonstrabimus.

LIBER

LIBER PRIMVS.

SECTIO I.

DE MEDICAMENTIS
LIQVIDIS

CAP. I.

DE APOZEMATE.

VOD Latini Decocta, Græci
vocant Apozemata, Ὠζὸν ζῖνον,
quod est decoquo, feruesacio, pro-
priè deducta.

Nihil autem est aliud APOZEMA,
quàm medicamenti forma liquida, ex liquore,
qui vires variarum stirpium ebiberit, conflata,
saccharo, vel melle condita, clarificata, &
aromatizata, in quatuor aut quinque doses, ad
alterandum vel purgandum comparata.

Apozema duplex est, aliud veterum iam
obsoletum, aliud recentiorum operiosioris labo-
ris, quod persequimur, quodque ab effectu du-
plex potissimum statuimus, Alterans, & Pur-
gans.

A

Apozema seu decoctum alterans appello, quod aliâ quâvis, quàm purgandi per cathartica vi, perfusum est, tum corpus, tum contenta, humores maximè, vario modo immutans.

Corpus autem vel alterat tantum in qualitatibus, & hoc alterans propriè vocatur in genere, ac prout ex simplicibus proprietate quâdam varias partes spectantibus conficitur, cephalicum, hepaticum, &c. in specie dici meretur.

Vel etiam vsitatè, studio futurae purgationis prosperæ, corpus obstructionibus impeditum reserat, unde Aperiens nuncupatur.

Humores etiam alterat in primis, & secundis qualitatibus, idque vel sine consilio purgandi, & hoc simpliciter alterans, calefaciens putà, &c. dicitur; vel quia secutura est purgatio, ut humores cathartice fiant obedientiores, & hoc in genere Coquens appellatur, in specie verò pro variâ humorum idèa, pituitam concoquens, &c.

Cæterum ad Apozema reuocabis varia decocta, quibus utimur passim ad menses prouocandos, vrinas, sudores, &c. qualia sunt Hydrotica inferiùs recensenda.

Quicquid sit, quia ista methodum mendendi magis spectant, in Apozemate alterante tria considerata. 1. *Compositio.*
2. *Vsus*, seu *forma præscribendi.* 3. *Utilitas.*

COMPOSITIO. In Compositione sex maximè accuratiùs methodicè considerata.

1. *Materia*, ex quâ vis medicatrix elici debet.

2. *Liquor*, in quem traducenda, trahendaque materia.

3. *Decoctio ipsa*, & *decoctum.*

4. *Quænam dissoluenda sint in ipso.*

5. *Clarificatio ejusdem.*

6. *Aromatizatio.*

MATERIA. In materia tria considerata; *qualitas*, *quantitas*, *præscribendi ratio ac ordo.*

Quod ad *qualitatem*, materia, ex qua fiunt præscribunturque Apozemata, ut & quævis alia decocta, sunt radices, cortices, ligna, folia, semina, fructus, flores, aromata.

Quod ad *quantitatem* seu dosin, quæ ista pro Apozemate præscribi debent, præscribuntur.

Radices ad $\bar{z}$ iiij. vel vj. ad summum.

Cortices (si assumantur) ad $\bar{z}$ j. vel $\bar{z}$

A ij

4 Method. Præscribendi

ij. ad summum.

Ligna, si præscribantur, eâdem dosi.

Folia ad M. viij. vel x. ad summum.

Semina ad $\bar{z}$ j. vel $\bar{z}$ j β . rarò $\bar{z}$ ij.

Fructus, *vel* sunt minores, vt passulæ, & præscribuntur bifariam; pondere ad $\bar{z}$ j. vel $\bar{z}$ ij. vel numero, eoque pari, quod vulgò efferunt, ad paria 4. 6. 10. 20.

Vel sunt maiores, & hi numero tantum, eoque pari vel impari, si maximi, (vt poma incisa numero duo, tria, &c.) pari verò, si paulò minores, vt caricarum pinguium paria decem.

Flores ad P. iiij. vel vj.

Aromata præstat in aromatizatione, quàm in decoctione præscribere: si tamen opus est, in purgantibus à $\bar{z}$ ij. ad $\bar{z}$ β . ad summum.

Quod ad *ordinem præscribendi*, vt hoc à pharmacopœo decoqui, sic etiam præscribi debent à Medico: videlicet 1. radices, (cortices deinde & ligna, si veniant in vsum:) 2. folia. 3. semina. 4. fructus. 5. flores, & cum iis aromata.

LIQVOR. In liquore, in quo materia ista decoquenda, duo considerantur, *qualitas & quantitas*.

Quod ad ipsius *qualitatem*, eligitur is

pro intentione Medici : passim autem in omnibus Apozematibus *aqua fontana* praescribitur, *putealis*, *optima*, *quaeque* : saepe autem, & usitate etiamnum *aqua hordei*, quod alias *decoctum hordei* appellatur, ubi refrigerandum & detergendum, ut in biliolis : *hydromel tenue*, maxime ubi attenuandum, & incidendum, detergendum, calefaciendum, in pituitosis : *serum lactis*, in melancholicis ; *aqua chalybeata* aliquando, in obstructionibus viscerum : in quibus praescribitur etiamnum saepius à Practicis, *Fiat decoctio in aquae & vini partibus aequalibus* ; sed praestat vinum tantummodo in fine praescribere.

Quantitas liquoris non definitur, praescribitur à Medico quantum satis, vel sufficiens quantitas.

DECOCTIO & DECOCTVM. Materiam Apozematis enumeratam, ac dispositam praescribitur, *Fiat decoctum* (in liquore scilicet iam dicto.) Illud autem vulgo imperatur simpliciter, neque definitur ad quam liquoris consumptionem : tamen etiam aliquando usitate solet exprimi, *Fiat decoctio ad lbj ss. vtrumvis feceris, non errabis*, Decoctione absolutam (vnde
A. iij

6 *Method. Præscribendi*

decocti nomen) præscribitur, *capiatur de colatura* lb j ß. *vel quartaria* sex. Apozema enim in quatuor doses instituitur, & hoc modo singulis dosibus $\bar{z}$ iiij. ß. contingunt; sin autem volueris, in quinque doses $\bar{z}$ xx. imperentur, nec plures, cum aliàs ante finitum vsum corrumpatur Apozema, vel trahat fitum.

DISSOLVENDA. Dissoluenda in ipso decoctio, tum ad conseruationem, tum ad gratiam saporis gustui, vires etiã Apozemati conciliandas, considerantur *ratione qualitatıs & quantitatis.*

Ratione qualitatıs, dissoluuntur.

1. *Vel* syrupus tantum, isque idoneus, affectum & affectam partem respiciens, & ferè semper quia & edulcorat Apozema, & simul vim communicat, quã imbutus est; vnde & hac ratione refarcitur virium defectus ipsius Apozematis, ab incuria pharmacopœi minùs seduli aliquando, aut auarĩ malitia oboriundus.

2. *Vel* saccharum tantum in affectibus quibusuis, humoribus, naturis calidis, frigidis.

3. *Vel* syrupus & saccharum simul.

4. *Vel* etiam mel aliquando, in omnibus affectibus frigidis, capitis & pecto-

ris maximè, vt & hyeme, ac illud vel simplex, vel medicatum, *rosatum colatum* putà, *anthosatum*, in affectibus capitis à copiosa illuue pituitosi humoris.

5. Præter ista dulcorantia, quorum vnum vel duo perpetuò, & semper in omni Apozemate dissoluenda, aliquando etiam vtilissimè ad maiorem vim cōciliandam, & efficaciam dissoluuntur;

Vel succi depurati herbarum variarum in varios fines, à varietate indicantium; sic passim succus fumarie, lupulorum in melancholicis, borraginis, buglossæ in iisdem, & biliosis, vt & acetosæ mercurialis in vteri affectibus variis, suppressione mensiū, &c. aut fructuum, fermè acidorum, & in calidis affectibus ferè, vt limonum in biliosis, pomorum redolentium in melancholicis, granatorum etiam in biliosis, & vbi vrinæ mouendæ.

Vel liquores alij, vt 1. Acetum, in calidis & biliosis ad æstum potenter extinguendum, in obstructionibus, vel etiam frigidis ad aperiendum, humores crassos incidendos, & attenuandos: quia tamen vtero molestum, abstinendum in muliere. 2. Vinum in frigidis affectibus, & naturis, humoribus crassis, lentis, obstru-

A iiij

3 Method. Præscribendi

tionibus, & ubi vis medica altius ad partes diffitas ducenda. 3. *Aqua vite* aliquando eodem consilio, quo vinum.

Notandum verò, quòd ubi succi dissoluntur, aut alij liquores, ex dulcorantibus suprà dictis saccharum solum ferè præscribi, rarò sy-
rupos.

Ratione *quantitatis* dissoluntur. Dulcorantia quidem ad $\bar{z}$ iiij. vel $\bar{z}$ vj. ad summum: sic enim cuique dosi apozematis $\bar{z}$ j. vel $\bar{z}$ j β . continget, quæ ratio communis dosium est.

Ubi autem syrupus, & saccharum simul præscribuntur, usitatè definitur syrupi dosis ad $\bar{z}$ iij. sacchari verò dicitur q. s. quod tamen facile est definire:

Succi vel liquores validiores, ut *acetum*, *aqua vite* ad $\bar{z}$ j. vel $\bar{z}$ ij. ad summum: alias possunt dissolui dosi dulcorantium.

CLARIFICATIO & AROMATIZATIO.

Clarificatio & Aromatizatio imperantur deinde, præscribiturque, *Fiat Apozema clarificatum & aromatizatum pro quatuor dosibus.*

De *Clarificatione* vide postea.

Quoad *aromatizationem*, in ea duo consideranda, *qualitas & quantitas.*

Ratione *qualitatis*, vel fit cum aroma-
te aliquo simplici: in refrigerante quidē
Apozemate cum *santalo citrino, rubro, &c.*
in calefaciente verò passim cum *cinnamo-*
mo; (poteris & cum *zingibere, croco* etiam
in melancholicis, & ubi mouendi men-
ses:) in affectibus autem pectoris frigi-
dis vsitatē cum *pulvere ireos Florentij*, vel
fit cum pulvere elect. alicuius officina-
rum, in calidis quidem affectibus passim
cum *pulvere electuarij trium santalorum*, in
frigidis verò vsitatē cum *aromatico rosato*.

Ratione *quantitatis*, dosis aromatizan-
tis est à ʒ j. ad ʒ ij. si cum simplici aroma-
te fiat; si enim cum pulvere electuarij
alicuius, ʒ j. vel j β. sufficiet.

VSVS & FORMVLA PRÆSCRI-
PTIONIS. R. &c. (i. e. *materiam dictam*)
fiat decoctio in liquoris supra dicti q. s.
vel sufficiente quantitate, cape de cola-
tura, &c. in quibus dissolue, &c. fiat
Apozema clarificatum & aromatizatum
cum &c. pro iiij. dosibus matutinis, vel
etiam vespertinis, tribus horis antè cibū.

VTILITAS. Hæc medicamento for-
ma liquida in genere frugifera, ubi alte-
randi humores, (vel etiam purgandi, vt
postea) vel affectus p. n. altiùs delitescūt,

A v

fluida enim vis altius se insinuat ad eorum radices, & penetrat ad dissita viribus integrioribus; vel etiam frugifera, ubi corpus aut affectus siccitate squalidus, madore simul vult perfundi: vel quando humores crassiores sicciores, ut in obstructionibus melancholicorum: hos enim humiditas diluit cum fructu, & maiore dein effectu propinati medicamenti.

In specie verò alterans Apozema inseruit maximè.

I. *Præparationi* ad purgationem facilem quæ in duobus, humorum & corporis apparatu, consistit. Præscribuntur enim tum ad humorum coctionem, seu præparationem eorundem in primis & secundis qualitatibus, frigidos calefaciendo, crassos attenuando, incidendoque, lentos & viscidos detergendo, feruidos attemperando, incrassando tenuiores, quò medicamento cathartico trahenti, naturæ expellenti facilius cedant, eliminantur: tum etiam ad corporis præparationem, aperiendo obstructiones, ipsum meabile reddendo, & *εὐαδόν*, quò in offenso cursu feratur humor: hinc demum καὶ τοῦ σώματος felicissima

Benignior.

cū fructu & ægrotantis euphoriæ.

2. Alterationi etiam corporis & humorum conuenit extra consilium vllius purgationis : vbi partes in pristinam temperiem reuocandæ vario modo : sed calefaciendo , refrigerando maximè humores etiam , bilis feruida præcipuè , contemperanda , vel alij humores quâuis ratione , juleporum loco , alterandi.

3. Obstructionibus expediendis , si ab humore crasso adusto fuerint , aliàs si à frigido , Apozema esto catharticum.

4. Urinis mouendis , ciendisq̃ue , detergendis etiam renibus , & expurgandis arenulis.

5. Mensibus prouocandis , licèt etiam huic negotio hodiè ferè purgantia admisceantur.

Notandum tamen , hodiè ferè vsu inualuisse apud recentiores Practicos , omne Apozema alterans & purgans simul præscribere , vt iam dicitur , & in alterantis locum iulepum aut iuscula ferè successisse , vsitatissimè tamen , alterans simpliciter vocatur in vsum in febribus continuis , intemperiebus partium calidis , & humorum seruore , item in urinis ciendis , astu renum , & quarumuis partium extinguendo , reliquis causarum morbificarum absumendis,

A vj

& in declinatione febrium per urinas fit vſitatiffimè.

Cæterùm præſcribuntur Apozemata Vere maximè & autumnò, adde & æſtate, cùm per illa tempora anni herbæ viſceſcant, ſintque ad manus, poſſunt & per hyemem, ex ſiccis ſtirpium partibus majore efficaciâ, ſi adfuerint, aliàs ſyrupis & julepis erit vtendum, quæ vicem gerēt Apozematum, debiliore licet cōſpiciat.

Apozema Purgans.

Apozema purgans, vſu hodiè receptiſſimum, neque olim Meſuæo intactum, dicitur, quod humores præparans, coctos ſimul, vnâ & eâdem operâ, partitis vicibus (quatuor ſcilicet vel quinque) ſenſim per ὀλίγον educit, catharticum propriè dictorum vi, affectibus chronicis, à multis humoribus, aut contumacibus, maximè conueniens.

Hoc autem, pro variâ humorum indole, phlegmagogum aliud eſt, melanagogum, cholagogum, hydragogum.

In eo tria perpendenda: *Compoſitio. Vſus. Virilitas.*

In eius COMPOSITIONE duo maximè conſideranda.

1. *Materia*, ex quâ decoctum fiat catharticum.

2. Dissoluenda in ipso.

MATERIA, ex qua Apozema purgans fit, sunt cathartica simplicia, cum suis correctiuis, pro humorum ideâ variâ, vnâ cum materiâ, vel decocto Apozematis alterantis decocta, aut in hoc simul infusa.

In illis autem tria consideranda, *qualitas*, *quantitas*, & *præscribendi decoquendiq; series ac ordo*.

Ratione *qualitatis*, simplicia cathartica, quæ vfitatè tantùm decoquuntur, sunt *Senna*, *Polypodium*, *Carthamus*, *Turbith*, *Hermodactyli*, *Agaricus*, *Epithymus*, *Helleborus*, *Esula*, *Semen ebuli*.

Quæ verò vfitatiùs infundi debent, vel leuiter admodùm decoqui, *Rhabarbarum*, *Myrobolani*, *Tamarindi*, *Cassia* aliquando.

Ratione *quantitatis*, istâ dosi præscribenda, quæ in 4. aut 5. sufficiet. *In genere* autem, quia inter decoquendum virtus cathartica, vel solet vanescere, vel non extrahi sufficienter, vnumquodque purgans simplex, pro quâuis dosi cōstituendâ, debet præscribi in decocto copiâ multò maiore; proportionem scilicet ad dosin, quâ datur in substantiâ, duplâ

14 *Method. Præscribendi*

in validioribus, triplâ vel quadruplâ in mediocribus, sextuplâ etiam & octuplâ in leuioribus; ita tamen, vt leuiorum duæ sint partes, validiorum vna tantum, vel etiam quarta pars: & in omni ferè Apozemate purgante hæc tria pro basi præscribantur, *Senna*, *Polypodium*, *Carrhamus* maiori quantitate, reliqua verò pro humoris specie addantur, sed dosi minore ab ʒj. ad ʒjss. ad summum: consultis interim humoris naturâ, eiusdem vitio in 1. & 2. qualitate, quantitate demum, corporis etiam temperamento, constitutione, ad purgationem consuetudine, aut *ἰδιοσυγκρίσια*, regionis conditione, cæli statu, anni tempore, sexu, ætate, & alii s legitimam *κάθαρσιν* limitantibus, & quæ ipsam facilem, aut difficilem futuram ostendunt, cathartica proinde leuiora, validiora, maiore, minoræue dosi esse exhibenda.

In specie igitur in omni ferè Apozemate, illa tria pro basi (purgantia enim Apozemata pituitæ, & melancholiæ, ferros humoribus, ferè debentur, vt bili etiamnum aliquando, cui senna maximè conuenit) sic solent apud Monspelienses ysitatè præscribi.

Filiorum seminae orientalis mundatorum

Medullae seminis carthami contusi

Polypodij quercini recentis an. ʒ ij. ʒ ij β.

ʒ iij. pro basi, ita tamen, vt modò huius illiusue quantitatem maiorem possis prescribere, prout hunc, vel illum humorem magis purgare consilium.

Quòd si pituita veniat euacuanda, huic basi insuper hæc solent adscribi.

Turbith gummosi & electi ʒ β. ʒ vj.

Hermodaetylorum ʒ β. ʒ vj.

Agarici recenter trochiscati, in nodulo ligati, vel ligatura positi ʒ β. ʒ vj.

Rhabarbari (aliquando) electi. in nodulo positi, vel seorsim infusi ʒ β. ʒ vj.

Licet turbith non sit addendum, vel hermodaetyli, nisi vbi validius agere propositum, & à longinquis trahendus humor: aliàs enim postrema duo sufficere poterunt.

Quòd si melancholia educenda, (destructo ex basi dicta, si volueris, carthamo, auctâ reliquorum dosi) addantur

Epirhymi Creerici ʒ vj. ʒ j.

Radice veratri nigri, vel, ramentorum helilebori nigri ʒ ij. ʒ β. (sed rarius, & tantum in melancholiâ contumaci.)

Sapius verò agaricum, & rhabarb. me-

Ianagogis permiscant, quòd fortè eorum obstructions pertinaces, à viscidis mucilaginosi humoribus foueantur.

Quòd si etiam bilis leniter purganda, *fennæ* (ad fuligines adustas expurgandas) pro basi tantùm præscriptæ, adscribes.

Tamarindor. $\bar{z}$ j. β . $\bar{z}$ ij.

Rhabarb. elect. &c. vt suprà $\bar{z}$ β . $\bar{z}$ vj.

Corticis myrobalanorum citrinorum, oleo amygdalarum dulcium confricatarũ $\bar{z}$ β .

Tamen myrobalanos præstabit tantùm infundere, ne maiorem adstrictionem, præter scopum, Apozemati concilient.

Quod si ducendæ aquæ, serosique humores exhauriendi, basi dictæ adjunges.

Rad. ireos nostratis, in taleolas dissectæ, $\bar{z}$ j.

Corticis medianæ sambuci vel ebuli $\bar{z}$ ij. $\bar{z}$ iij.

Fol. soldanellæ M. j.

Hermodytylorum $\bar{z}$ β .

Rad. mechoac. seorsim infusæ $\bar{z}$ β .

Esula, (ubi agendum fortiùs) aceto macerata $\bar{z}$ j.

Permiscantur & phlegmagoga suprà dicta.

Iis cathartici sua corrigentia addenda, vt dictum suprà. Horum autem do-

sis à 3 ij. ad 3 β.

Quod ad ordinem præscribendi, (& decoquendi) cathartica in Apozematis formulâ collocantur passim post fructus, ante flores, aromata etiam seu correctiva statim post purgantia : *Polypodium* autem, quia initio semper decoquitur, ideo & initio præscribi inter radices potest.

DISSOLVENDA. Colato decocto, vel dissoluuntur tantum dulcorantia, supra in Apozemate alterante enumerata, dosi dictâ ibidem, quando nempe decoctum Apozematis purgantis sat fuerit catharticum : sin contrâ leuius extiterit, in decocto colato dissoluantur insuper alia cathartica, in quibus considerantur *qualitas, & quantitas.*

Ratione *qualitatis* dissoluuntur.

Vel syrupi purgantes, idque semper, si nullum dulcorans dissolueris, ut, *rosarum solutius* in biliosis & serosis humoribus, ut & recepto more in omnibus: de *cichorea compositus* in biliosis : de *fumaria* in iisdem & melancholicis.

Vel, *succus rosarum pallidarum* recenter expressus, aut infusio earundem completa, (quod vñtatissimum Veris tempore, in purgationibus illis prophylacti-

cis, biliosorum maximè, & eorum, qui ferosis humoribus scatent;) sed tùm præscribendum, addatur sacchari q. s.

Et hæc præscribuntur in colatura statim dissoluenda.

Vel etiam dissoluuntur Electuaria officinarum, quæ vel opiatæ, vt passim in pituitosis, diaphœnicum, quod & biliosis, ideo tertianis nothis utile, in biliosis, diaprimum simplex, & solutium, elect. de psyllio cùm extat, manna aliquando: in melancholicis, confectio Hamech, sed cautè; electuarius lenitiuum, seu diasenna solutiva, vel tabellæ, vt in pituitosis, elect. de carthamo, in biliosis, elect. de succo rosarum, in biliosis & pituitosis, vt & in melancholicis electuar. de citro solutium.

Et hæc præscribuntur dissoluenda in vltima dosi tantùm, vsus tempore, idque demum, si Apozema non satis fuerit purgans. His enim aliàs abstinendum.

Ratione verò *quantitatis*, dissoluuntur Syrupi ad ζ iiij. ζ vj.

Succus, vel infusio rosarum ad ζ iiij.

Opiatæ, & tabellæ ad ζ ij. ζ iij. prout ipsæ, & decoctum valida fuerint.

VSVS & FORMVLA PRÆSCRIPTIONIS. Eadem est, quæ Apozema-

tis alterantis; hoc tantum differt, quod dicitur. R. &c. fiat Apozema clarificatum, (vel, ubi volumus, agat validius, non clarificatum) & aromatizatum, &c. pro quatuor dosibus matutinis, in quarum ultimâ dissolue *electuarium aliquod*, (quando adest eradicandi consilium, vel quando Apozema non satis expurgauerit) fiat potio.

Item differt, si ante usum Apozematis non minoratum fuerit exhibitum, dicitur in formula, pro quatuor dosibus matutinis, in quarum prima & ultima dissolue *electuary talis*, &c. fiat potio.

UTILITAS. Apozemata hodierna ut plurimum purgantia simul, & alterantia. Sic enim sensim humores præparantur, coquantur, & quia unâ vice eradicari toti non poterant, educuntur hac ratione per partes, sensim, simul, per *ἡμετέριον*, sine violentia. Remedium felicissimum in morbis chronicis & diuturnis, quos humores pituitosi, aut melancholici copiosi fouent, rebelles, contumaces, altè inhærentes, unde affectuū pertinacium scaturigo, qui hâc arte eradicantur. In calidis morbis, ab humoribus feruidis, minùs conueniunt, & si

aliquando vrgeat indicatio, præscribenda ex leuioribus cholagogis, vt quando multa. Pauca materia namq; non indiget euacuatione partitâ, sed simplici alteratione, quam dein vnâ vice facilè exturbes è corpore. Censentur etiam vtilissima in morborum declinatione, ad subducendas eorum reliquias, & in prophylaxi, ad eos præcauendos.

Cæterùm ferè receptum est, ante vsum eiusmodi Apozematum, medicamentum minorans, seu minuens formâ potionis, boli, pilularum, præscribere, deinde humores hac ratione, sensim purgando, ad eradicationem apparare.

ANNOTATIONES.

I. CIRCA MATERIAM hoc in primis obseruandum, quosdam varietatem illam, & numerum diuersarum partium dimittere in decoctis conflandis; sed quia illud hodiè receptum apud Practicos elegantes, licèt id ad formulæ quandam pompam esse videatur, decocta eiusmodi longa, vt vocant, seu apozemata ex rad. fol. sem. fruct. flor. simul præscribenda: hoc vnum improbandum, vbi quatuor, quinque foliorum genera, indicationum varietati sufficere possunt, plura si coarctes, & vt expleas V. G. latitudinem doseos seminum in Apoze-

mate, octo vel duodecim diuersorum an. 3j. præscribas, si duorum, trium an. 3 ss. sufficiet: illud enim est decoctum in molem theriacalem extruere, pharmacopœis tedium & molestiam in dispensatione parere, omissionis occasionem præbere, Medicum proinde spe, egrotantem medicamenti fructu, cum sanitatis dispendio, priuare.

2. Quod ad QUANTITATEM seu DO-
SIN ingrediendum alterans Apozema, dubij
admodum, nec quid certi statuunt, quod imi-
teris cum fructu: lex præscripta stata est, vsu
apud Monspelienses, & utilitate apud egrotos
confirmata, ne cuiquam dosis maior videatur,
aut ab ipsa abhorreat: vim enim medicatricem,
efficacem, vegetamque parca & illiberalis ma-
nus non dederit, affectibus expugnandis ido-
neam: si enim Apozema efficax volueris & fœ-
cundum virute simplicium, quandoquidem
essentia copiosa non habetur, nisi è multa co-
pia, maiore quantitate præscribas; quid namque
virium à libra semis materiæ, pro quatuor do-
sibus Apozematis speres? cum prætereà sæpius
pharmacopœi minus industrij vitio, vel incu-
ria, coctionis breuitate, aut præposterâ eiusdem
festinatione, (vt vincula quibus coercita re-
rum facultas solui non potuerint,) non elique-
tur, eliciaturque sufficienter, vel eadem virtus

coctionis nimietate, aut caloris & ignis vrgentia, vasis etiam demum, quo vulgò decoctiones celebrari malè solent, apertione exspiret, exhaletq; defectum illum, iacturam hanc, ratione hac, compensabis legitimè, decocta efficacissima, & simplicium virtutibus vberriemè prægnantia comparando, non aquea, & quæ medicum, agrotumue frustrentur suo voto. Ergò in genere dosi præfinità præscribantur, vix maiore, paulò minore, si simplicia arida & sicca, quia efficacissima, si qualitaris acuta & naturâ, ac viribus excellentia, sapore amaro, acriore, si ingrata, si decoctum velis quantitate paucum, sin item debilius & contrâ.

Speciatim verò notandum circa radices, apud quosdam Præcticos, quæ vocantur aperientes, cum prouocantibus sudorem, ut in variolis aliquando, permisceri, (forè quò attenuentur humores, & feliciùs, faciliùsue in vaporem, sudoremq; resoluantur,) quod certè faciendum dosi minore, ad ℥ ij. vel ℥ iij. ad summum: aliàs humores attenuatos ducent ad vias vrinæ sudores minuentis, quo scopo Arabes, & hodierni ipsas permiscunt lentium decocto, ad variolas: quæ etiam valdè amara tantum ad ℥ vj. ℥ j. ut gentiana, bryonia enula, & si sicca, ad ℥ ss. ℥ vj. præscribuntur.

Sic & folia amara minore dosi, nisi deco-

Etiam velis efficax admodum, quod exoptandum;
vnde & passim amarissima simul videas in ob-
structionibus frigidis coniuncta, centaurium
minus, absynth. ad M. ij. iij. iiij. Fructus
verò, vel ad alterandum tantum præscribun-
tur, refrigerandum puta, pruna acida, po-
ma, calefaciendum, passulæ, caricæ ad par.
x. xij. vbi verò aluus mollienda, detergendum,
purgandum, passulæ, ficus, pruna dulcia,
dactyli ad paria xx. plus minus præscribatur:
in affectibus verò pectoris & pulmonum, cali-
dis & frigidis, passim largiore manu passulæ,
iuiubæ, sebesten, pruna dulcia, &c. ad
paria nim. 30. 40. 50. præscribuntur: tamen
vide, ne decoctum crassius, & viscidius, ac co-
latu difficilius inde euadat: vnde vbi caricæ
pingues ingredientur, dosi semper minore, ad
paria 4. 8. præscribuntur.

Aduertendum etiam obiter, licet semina
pondere præscribantur; hordeum tamen, &
cicera rubra, vt flores, P. j. M. s. semper
præscribi, vt & epithymum etiam aliquan-
do cum ipsis ad P. j. licet etiam aliàs pondere
imperetur ad ʒj.

Circa fructus, si minores, vt vuxæ Corin-
thiacæ, aut si partes quasdam eorum detrahi-
mus, aliquas tantum in vsum vocantes, (vt
cum dactyli à fibris mundati præscribuntur,)

tunc non numero, vel paribus; sed pondere vſitate præſcribuntur, ſi integri, numero: tamariindi ſolo pondere, paſſulæ ſive integræ, ſive mundatæ, numero & pondere.

3. Quod ad QVANTITATEM CATHARTICORVM in purgante Apozemate, vt illius ratio ineatur ſecurè, notandum in genere, vim cathartica in decoctis, vulgari viâ non haberi copioſam, niſi maiore copiâ præſcribantur, euaneſcere putà, vel non elici ſufficienter, ob rationes ſuprà recensitas; quibus & hanc adde, cathartica in liquore Apozematis decoqui demum, ſimplicium alterantium ſubſtantiâ tenuiore iam imprægnatâ ſpiſſiore, ac ſæpiùs viſcidâ: vim idèò minùs vberem elici poſſe in liquorem: quòd hic alterantium ſubſtantiâ imbibitus, hanc reſpuat, & quia craſſior factus, alte ſe, aut facile inſinuare non poſſit in materiæ commiſſæ partes, & eſſentiam purgatricem in decoctum reſolvere, hoc enim tenuitatis opus. Ergò doſi maiore præſcribenda, hâc ferè proportione, vt & eorum, quæ in ſubſtantiâ doſi ſemper minore exhibentur, vbi in infuſione præſcripſeris, maiorem præſcribas, duplam putà ad eam, quâ in ſubſtantiâ, in decoctis verò maximam, (ob rationes allatas,) & illam quidem duplam, vbi vehementia, (vt turbitih, hermod. veratrum, &c.) triplam, vbi

ubi mediocria, (ut agaric. & c.) ubi leuiora, quadruplam, (ut fenna, polypod. carth. epith. tamarind.) ex authorum consensu, rei^q veritate præscribas. Ex hoc fundamento, quandoquidem Apozema quoduis in 4. ferè doses præscribitur, cathartica ea quantitate assumenda, quæ sufficiant in illas 4. h. e. 4. eorum doses in decoctione, quâ solent, erunt assumenda, ut semper illa tria, fenna, polypodium cartham. ex recepto more, veluti pro basi constituas. Vacuandum V. G. phlegma 4. vicibus continuis, si fennæ $\bar{3}$ j. $\bar{3}$ j. ss. polypod. tantundem, carthami etiamnum præscripseris addideris quantum insuper, agaricum putà, ad $\bar{3}$ ss. $\bar{3}$ vj. habebis intentum. Quòd si præter agaricum, alia phlegmagoga etiam exoptes, turbith. V. G. hermodactylos, tunc horum, vel illorum dosis erit minuenda, aut minor saltem validiorum præscribenda. Atque hac ratio vniuersalis erit tuta ubique locorum, sine discrimine, minorem tamen poteris præscribere, sexus consideratione, ætatis, temporis, &c. Monspelienses multò maiorem, ex recepto more, passim præscribunt, ut supra in compositione vidimus, ita ut leuiora in decoctis, contra communem illum consensum, assumant proportionem passim sextuplâ, vel octuplâ; reuoluentiora etiam (turbith) quadru-

B

plâ, licet autem id secure fiat Monspelli, adhibitis interim circumscriptionibus necessariis; tamen id ubiq; locorum non est persequendum, neq; ita dosis indiscriminim præscribenda, standum potius à communi consensu suprâ dicto, vel singulorum doses explorandæ in substantiâ, ex quibus, analogiâ descriptâ, singulorum doses in decoctis inuestigabis facillimè. Nota obiter, licet ex hac proportionis regula, tamarindi coqui deberent ad ℥ viij. proportionem quadruplâ: quia in substantiâ dantur ad ℥ ij. tamen vix in decocto transcendendi dosin, quâ dantur in substantiâ, quia viscidum, decoctum lentum admodum reddunt, ac viscidum, colatu ac clarificatu difficilimum: item, licet myrobal. vix purgent, nunquam dosi maiore esse præscribendas, sed minores, ad summum ad ℥ ss. 3 vj. quia decoctum adstringentius, præter consilium redderent, leuiter etiam idè decoquendæ, in Apozemate verè cathartico, infundendæ potius, consilio etiam ipsius Mesuæi, & rectè, contra quod vulgè fieri solet.

4. Caterum, materia Apozematis vtriusq; non promiscuè, ORDINE quouis in formulâ præscribenda, sed certo, secundum naturam decoquendorum, & ordinem, quem pharmacopœi, ex præscripto artis, in parandis decoctionibus observant, ut 1. radic. 2. folia, &c. re-

Liqua deinceps seriatim, ut supra definitum, decoquant. Licet verò ita sit, tamen radix liquiritiæ, quia in ordine florum, ob substantiæ tenuitatem, decoquitur, hinc & in eorum serie sæpius præscribitur, & si passim etiam in ordine radicum: ligna odorata, cortices aromatici, cinnamomum, quia ultimò decoqui debent, ob spiritum resolubilem facile, postremò etiam, inter vel antè flores, præscribenda.

Seminum series post folia, tamen quatuor semin. frig. maiora, melonum, & cucurbitæ maximè, etiam passim, & sæpius antè flores præscribuntur: cicera verò rubra semper antè, vel inter flores præscribuntur: hordeum autem varius in seminum, passim & fere semper, in ordine florum, cum tamen inprimis decoquendum. Semina mucilaginosa, ut althææ, maluæ, &c. sæpius ante flores rectè, ne diuturniore coctione decoctum spissius, & turbidum efficiant.

Cathartica diximus ante flores præscribenda, tamen polypodium quercinum, quia ita decoquitur, ideo & usitatè inter radices præscribi poterit, epithymum verò passim inter flores, & sæpius etiam eorum pondere, (pugil- lonempe,) præscribitur, corrigentia statim post purgantia locanda.

5. Circa LIQVOREM notandum, vinum in Apozematis sæpius admitti, in affectibus frigidis, obstructionibus, vbi crassi humores attenuandi, vel, vbi vis medica ducenda altius est, malè verò fieri in eius, & aquæ partibus æqualibus, cum id fiat sine fructu: si enim vel leuissimo calore, imò tepore, spiritum vini, seu aquam vitæ, (à quo tota illius vis, & acumen, & sine quo vinum aqua sine vita est,) confestim in eius destillatione, ascendere videamus, & eleuari in eius elixatione cum vase aperto, igne urgente, quid aliud speres, quàm eius exhalationem omnimodam? unde potius demùm ad finem affundendum vinum.

Notandum, radices quidem aperientes passim aceto macerari, optimo quidem consilio, malè verò, qui deinceps acerum, vel vinum, quo infusæ fuerint, effundunt, radices solas iam effetas sine virtute coquant: commeant namq; in ipsum virtus, quam hac ratione profundis: quandoquidem acidi quicvis liquores, rerum vim & essentiam omnium potentiissimè eliciunt, vt videre est in extractis. Liquor ergò non est effundendus: inseruit enim pro dissoluendis.

6. Notandum, TERMINVM DECOCTIONIS ambiguè definiri. In genere simplicia hac lege videntur decoquenda, vt vim omnem ponant in liquorem: quod in specie alij mu-

tatione coloris, & faciei alteratione desinunt, ut dura mollescant, alia contabescant. Galenus ad tertias, alias ad medias; Mesuæus ferè ad medias; recentiores varij. Ut elucescat veritas, medicamentorum facultas & natura consideranda: quorum enim virtus facilè resolvitur, breviori tempore coquenda, & ad tertiæ ferè, vel etiam quartæ consumptionem: ne simplicium vis tenuis evanescat. Quorum virtus difficulter exhalat, ad tertias; quæ medio modo, ad medias: & quod respondet, quæ aquæ quadruplum obtinent, ad tertiæ consumptionem; quæ octuplum, decuplum, ad tertias; quæ sextuplum, ad medias, ut ferè Apozemata, & alia decocta. Vnde & hoc obiter notandum, simplicia substantiæ solida, densa, dura, ut radices, ligna inodora, cortices, decoqui velle liquoris octuplo: quæ rara, tenuis, mollis, subtilis, ut flores, aromata, cathartica, quadruplo: media inter has substantiæ, ut folia, semina, fructus, sextuplo.

7. De CLARIFICATIONE. Nota, si decoctum velimus fortius, non esse clarificandū. Malè etiam eos facere, qui denuò coquunt, & cum albumine oui clarificant: quia vis ipsius & essentia perit. Hoc igitur statuendum videtur, ipsum in Balneo Mariæ ponendum, vel in olla benè clausa & obturata, super cineres ca-

B ii)

30 *Method. Præscribendi*

*lidos : sic vis ipsius conseruatur, fæces ac resi-
dentia, quæ aliàs citissimè ipsum ad putredinem
disponunt, subsidunt, ac in fundo colliguntur :
liquor autem tenuis in superiore parte clarus, ac
si clarificatus esset, conseruatur.*

8. *CIRCA FORMVLAM PRÆSCRIP-
TIONIS hæc leuissima etiam notanda.
Concepta nempe verba, in præscribendis formu-
lis, & ingredientibus, esse accuratè obseruanda
ab artifice, ne irridearis, aut videaris mi-
nus peritus : hæc autem sequentia sic solent vsi-
tatè præscribi.*

*R. Radic. commun. vel aperitiu. vel diure-
tic. per noctem in vino albo, (pro obstructioni-
bus frigidis, & quibus acetum nocet,) vel aceto
maceratarum.*

Liquiritiæ recentis rasæ, & parùm contusæ.

Corticis radic. capparum.

Corticis mediani fraxini.

*Corticis mediani tamarisci, qui tres cortices
simul semper in obstructionibus, & affectibus
melancholicis, præscribuntur apud Monspe-
lienses.*

*Folior. borrag. bugloss. denis leonis, acetos. ci-
chor. endiu. cum radicibus, vel cum toto.*

*Summitat. fumar. lupul. malu. hyssop. ab-
sint. Pontici, vel comarum eiusdem.*

Hordei integri, ubi magis detergendum &

aperiendum; hordei mundi, ubi leniendum, &
in affectibus pectoris.

Seminis melon. & cucurb. mundat. vel me-
dulla semin. melon. & cucurbitae.

Cicerum rubrorum.

Baccarum Iuniperi.

Pomorum curtispend. mundat. & incisor.
n. 2. 3. &c.

Passularum mundatar. purgatar. enucleatar.
ab acinis mundatarum.

Dactylor. à fibris mundatorum.

Caricarum pinguium.

Prunorum dulcium.

Nucleorum pini lotorum.

Fiat decoctio in aquâ hordei perfectè cocti.

C A P. II.

D E I V L E P O.

MEDICAMENTVM dicatum
alterationi, veteribus Gracis ignotum,
Arabum inuentum est, ex eo, quod è delicatis
& suauibus ferè fiebat, aut saccharo saltem,
nomen adeptum, voce Iulep, vel Iuleb apud
Persas porionem dulcem significante. Iunior
Graci, Arabum imitatione, زلداتور, alijs
verò Iodâsior, nuncuparunt: quæ nomina
B iij.

apud Medicos hodiè adhuc vsitata, etsi res ipsa iam obsoleta.

Duplex autem reperitur apud authores, alius veterum appellandus, alius verò recentiorum.

Iulepus veterum, à nostro totâ facie diuersus, syrupus est, sed simplex, ex succo, aquâ destillatâ, infusione hordei, decocto vnius rei tantum propriè, & saccharo constans, vtendi tempore etiam plerunq; conficiendus, qualis olim vsitatissimus Iuleprosat, aliàs dictus Alexandrinus, & Regius, ad sum, & æstum elegantissimus.

Iulepus verò recentiorum, qui hodiè passim præscribitur, veterum quidem nomen retinuit, non formam, & vocatur passim Iulepus, vel Iulep, licet qui nuperrimis annis scripserunt syrupum, & scrapium nuncuparint: quemadmodum & hodiè adhuc sæpius Itali: quod fortè Iuleporum basis syrupus. Monspelij Iulepum iam appellant.

Est autem IVLEPV S, medicamentum fluidum instar aquæ, ex liquore idoneo, & syrupo (vel saccharo aliquando) simul ex tempore, sine coctione, permixtum, in tres aut quatuor doses, ad humores coquendos, vel alterandum quouis modo, aut roborandum, comparatum.

Hinc duplex statui potest hoc medicamentum

alterans; vel enim humores preparat ad uoluntatem,
seu coquit, veterum graecorum *καταρκτης* pur-
gationum vniuersalium, potio veluti praecurso-
ria, qui coquens ideò rectè appellatur, vel
extra vllum purgandi scopum aut consilium
alterat humores, spiritus, corporis partes alias,
quò pertinet, roborans, cardiacus.

In eo tria consideranda. *Compositio.*
Vsus. Utilitas.

In COMPOSITIONE duo per-
pendenda. 1. *Liquor idoneus*, ex quo. 2.
Dissoluenda in ipso.

In LIQVORE duo attenduntur; qua-
litas, & quantitas.

Ratione qualitatis, vel praescribitur so-
la aqua stillaticia, affectum, & affectam
partem respiciens; quod vsu frequentis-
simum pro Iulepo humores praeparante,
hyemis tempore maximè herbarum de-
fectu: tùm etiam alterante alio quouis
modo, atque roborante.

Vel aqua destillata, & succus simul,
quod passim vsitatissimum pro Iulepo
cardiaco, & roborante.

Vel decoctum potionum simplicium,
dosi ferè mediâ Apozematis, & eadem
ratione praescribendum: quod in humo-
rum coctione, aut alteratione, sapiùs

B v

34 *Method. Præscribendi*
faciendum.

Ratione verò *Quantitatis*, pro quâlibet
dosi liquoris, præscribendæ ℥iij. ℥iiij. ac
proinde cum Iulepus in tres doses pas-
sim, aut etiam quatuor imperetur, quan-
titas totius liquoris pro Iulepo erit, ℥viiij.
℥xij. si pro trib. dosibus: xij. xvj pro qua-
tuor: habito interim ad ætatem & corpo-
ris magnitudinē respectu: magnis enim
corporibus ℥iiij. vix sufficient, nisi liquor
virtute, aut sapore efficax extiterit.

Aduertendum, quòd, vbi aquæ destil-
lata, & succus simul præscribuntur, eo-
rum modò ana partes æquales imperari,
modò vt hic, (succus,) aut illa, (aqua)
alterum vncijs duabus, tribus, quatuor-
ue superet. Obiter tamen notandum,
vbi succi acidiores ingredientur, sat esse,
si pro Iulepo trium dosium, ℥j. vel ℥ij.
eorum præscripseris.

DISSOLVENDA in liquore iam di-
cto, considerantur ratione tùm *qualita-
tis*, tùm *quantitatis*.

Ratione *qualitatis*, vel saccharum so-
lum, quod rarius, vel, quod vsu ferè tan-
tùm receptum, syrupus idoneus, partem
affectam, & affectum respiciens.

Præter horum dulcorantium aliquod,

p̄p̄etudò in omni Iulepo dissoluendum,
etiam aliquando dissoluuntur.

1. In Iulepo quidem humores pr̄pa-
rante, si ipsum ex decocto pr̄scripseris
instar Apozematum, eadem quæ in Apo-
zemate alterante dissoluenda, suprà di-
ximus: quandoquidem eiu smodi Iulep
veluti minus Apozema est.

2. In cardiaco verò Iulepo, & robo-
rante, vel confectio cardiaca dissoluen-
da pr̄scribitur, eaque sola, vt confectio
Alkermes, & *de hyacintho*, maximè vbi ro-
borandumalui diluuiop̄sente, in va-
riolis, etiam, vermibus, poterit & *theriaca*
in statu contagioso.

Vel puluis cardiacus solus, isq; aut sim-
plex, & hic rursus vel aromaticus, vt
santalorum, vel non aromaticus, vt
passim in variolis *rasura cornu cerui*, *eboris*,
corallorum, *perlarum*, *unicornu*, *lapidis bezoar-*
dici, vt & in malignis humoribus, in lum-
bricis etiamnum, vt & *corallina* in iisdem,
&c. aut compositus, electuarij alicuius
officinalis, vt *diamargariti frigidi*, &c.
prout ferunt indicationes.

Vel confectio, & puluis simul, sed quia
ratione hac Iulepus cardiacus ex iisdem
ex quibus potio corroborans, conficitur,

B vj.

illius loco saepius solet praescribi eiusmodi potus in vnam dosim, & pro vsu necessitate reiterari: vtrumvis tamen feceris, non peccabis.

Praescribitur etiamnum hodie frequentissime dissoluendus *vitrioli spiritus*, in magno praesertim humorum, & partium incendio restinguendo, contagionis etiam aut putredinis labe arcenda, contemperandave. Poterit & utiliter permisceri, vbi humores crassi erunt attenuandi, siue calidi, siue frigidi, aut aperiendae obstructions.

Ratione verò *quantitatis*, pro vna quidem dosi vsitate praescribuntur.

Dulcorantia ab $\mathfrak{z}$ j. ad $\mathfrak{z}$ j β . ad summum.

Succi depurati, vel liquores, in Iulepo ex decocto conflato, siquidem validiores, vt sunt acidi, ad $\mathfrak{z}$ β . sin contra, ad $\mathfrak{z}$ j.

Confectiones à $\mathfrak{d}$ j. ad ij. ad summum.

Pulueres à $\mathfrak{d}$ j. ad ij. ad summum, si tamen rariores, parciore dosi, vt *lapis bezoar.* ad gr. iiij. vj. *unicornis* ad $\mathfrak{d}$ β . *perle* à $\mathfrak{d}$ β . ad $\mathfrak{d}$ j. pro ditioribus.

Ex iis erit facile, quantitatem dissolutorum pro Iulepo 3. aut 4. dosium colligere: & quia confectiones, ac pul-

uērēs cardiaci vnum æstimantur, si vnā præscribantur, non erit arduum, eorum dosin simul junctorum limitare.

Spiritus verò *vitrioli*, si vocetur in vsum, dosis hac ratione præscribetur legitime, ipsius nempe q. s. ad gratam aciditatem conciliandam, (quæ sc. linguam non feriat acrius, aut stuporem dentibus conciliet,) imperando.

VSVS & FORMVLA PRÆSCRIBENDI. R. &c. (id est, liquorem, & dissoluenda idonea,) fiat Iulepus pro 3. aut 4. dosibus matutinis: (potest & circa vesperam assumi, & pro vnica dosi aliquando præscribi, in cardiaco maximè.)

2. Quòd si Iulepus ex decocto extiterit, ratio præscribendi eadem, quæ Apozematis.

3. Si præter liquorem & syrupos idoneos, (ex quibus solis simplicius, & vsitatus alterans Iulepus, & præparans componitur,) puluerem roborantem simplicem, vel compositum admiscere consilium fuerit, gratiâ aromatizationis præscribetur. Fiat Iulep, qui talis pulueris 3 j. 3 j ss. aromatizetur pro 3. 4. dosibus.

4. Infantulorum Iulepi præscribuntur ex cochleari, bis, ter in die assumendi.

38 *Method. Præscribendi*

VTILITAS. Iulepi fructus vberrius
& celebris hodiè vsus est. 1. Vbi præpa-
ratio ad καὶ χρόνῳ præuia desideratur, hæc
enim formâ duplici humorum conco-
ctio ferè perficitur, Iulepo, vel Apoze-
mate : & vt hoc vere potissimùm, ac au-
tumno in istum finem præscribitur, ita
Iulepus concoquens hyemis tempore,
maximè simplicium aut virentium her-
barum defectu, aut siccarum, vel mino-
re colligendi opportunitate, loco Apo-
zematis in eundem scopum vsurpatur:
vel etiam, vbi per temporis angustias
aut urgentiam affectus, Apozema, aut
aliud alterans maioris operis, non licet
apparare, tunc ad extemporaneam Iu-
lepi ex aquarum destillatarum, & syru-
porum miscelam, & confectionem con-
fugitur, pauperum inopiâ simul consu-
lendo : ita vt Iulepus concoquens Apo-
zematis alterantis sit veluti succedaneû.
Licet verò hac ratione morbis citò oc-
curratur, tutò, jucundè, non tamen id
sit eâdem efficacîâ, vires enim Apoze-
mati longè vegetiores.

2. Vbi quouis alio, quàm purgationis
consecuturæ consilio, animus est altera-
re tum corpus, tum humores, tum spiri-

tūs ; sed extinguere præsertim feruorem
ipforum quemuis ; vel febres , & affectus
calidos quosuis , aut eorundem maligni-
tatem refrænare.

Sic passim ad calidas intemperies ma-
ximè , quibus priuato iure ferè consecra-
tur , vt ad capitis ardores depulsandos ,
æstum cordis , febres continuas , arden-
tes alias quasuis , feruore immodico mo-
lestas , epatis , renum , viscerum incen-
dium , ad sitim leniendam , &c.

Ita etiam humorum ardor extinguitur
& si quæ malignitas conjuncta , commo-
dissimè frangitur , liquore cardiaco refri-
gerante . Ita vsitatè ad cor corroboran-
dum , & arcendam quamuis labem ma-
litiæ , vires exhaustas instaurandas , &
spiritus ac robur firmum & constans , per
morborum impetum & sæuitiam , ipsis ,
vnà cum affectuum alteratione , concili-
anda.

Sic & ad motum humorum coërcen-
dum , vt per hæmorrhagias ex idoneis , &
sanguinem vndiquaque erumpentem ,
vt pleuritidis initio : ad spirituum agita-
tionem præposteram , vt per vigilias exu-
perantes .

In summa , hæc forma liquida utilis

40 *Method. Præscribendi*

est, vbi præparandi humores ad purgandum, cor corroborandum, vires instaurandæ confestim, vel alterandum quocunque consilio; sed citò & promptè, ac vbi partes afflictae, humores, affectus, altius in corpore delitescunt, ad quæ alterans medicamen aliâ formâ minùs citò, aut facilè comseat.

C A P. III.

DE POTIONE.

POTIO medicamenti forma est liquida, ex rebus facientibus ad scopum, laxativis, cardiacis, aut alijs, dissolutis in liquore idoneo, conflata, sed in unicam dosin præscribenda, sumendaq; formâ potus, (hinc nomen,) ad purgandum, vel roborandum, aut alterandum quouis alio modo comparata.

Vnde potio hodiè triplex existit: purgans: & cardiaca, seu roborans: & alterans alio modo.

Potio purgans.

Potio cathartica, generis nomine potio sæpiùs simpliciter dicitur, vt huius appellatio absolute pro purgante vsu recepta ferè habeatur.

Quidam nuperrimè dosin nuncupabant, quòd non nisi unicà vice, nec pluribus continuò, nisi interiecto aliquot dierum, & temporis intervallo, priuato iure esset propinanda.

Est autem forma remedij liquida, ex medicamento laxante decocto, vel infuso, aut cum alio liquore dissoluto, & syrupo passim conflatà, unicà vice exhibenda, certum humorem vel plures, vi cathartica, electiue per aluum ducens.

Hinc potionis cathartice differentia constitui possunt pro humorum purgandorum vario discrimine, vt alia cholagoga, phlegmagoga, melanagoga, hidragoga, vel ex his mixta existat.

Quicquid sit, in eà tria consideranda. Compositio. Vsus. Virilias.

In COMPOSITIONE duo maximè perpendenda. Liquor idoneus ex quo, & dissoluenda in eo.

L I Q V O R dissoluendis potionis cathartice medicamentis idoneus, ratione tùm qualitatis, tùm quantitatis consideratur.

Ratione qualitatis, præscribitur in genere.

1. Vel decoctum aliquod.
2. Vel infusio, seu infusum.

42 *Method. Præscribendi*

3. Vel *utrumque*, decoctum & infusum simul.

4. Vel *liquor alius*, ad scopum Medici & intentionem faciens.

In specie verò. I. DECOCTVM, quod pro potione purgante conflanda vſitatè præſcribitur, triplex eſt, *purgans*, & *alterans*, vel *utrumq;* ſimul.

Decoctum purgans, vſitatè componitur præſcriptâ ſolâ ſennâ, pro liquore potioniſ melanagogæ, & phlegmagogæ, ad ℥ ʒ. ʒvj. ʒj. (prout purgare conſilium, aut alterius cathartici officinalis, electuarij putà, vel ſyrupi purgantis plus minùs, in liquore jam colato diſſoluere propoſitū,) additis correctiuis propriis, vt *aniſo*, *garryophyllo* ad ʒj, vel etiam inſuper floribus cordialibus, *borrag.* *bugloſſ.* vel *violar.* ad P. j. & huiuſmodi decoctum, Monſpelij vſitatè etiam decoctum purgans ſimpliciter appellant, audiuntq; de ipſo abſolutè, quando catharticum aliquod, *Diacarthamm V. G.* cum decocto purgante præſcribunt exhibendum.

Poſſet conſtari etiam huiuſmodi decoctum, præſcriptis aliis catharticis, quantitate, quâ ſufficerent in vnam doſin, pro ſpecie humorum diuerſis, addi-

tis propriis correctiuis, vt *carthamo*, *turpetho*, *hermodactylis*, pro phlegmagoga potione: *polypodio*, *epithymo*, *sennâ*, pro melanagoga, sed illud minùs vsitatum: cum prætereâ liquorem *senna* catharticû possit suppeditare, qui ipsorum naturæ, & indicationibus variis respondeat. Cæterùm necessariò aliquando, & vtiliter præscribunt huiusmodi decocta purgantia, quando electuario officinali purgante caremus proprio, seu, quod humori purgando soli approprietur, quod in potione phlegmagoga, & melanagoga passim accidit, cum enim nullum sit electuarium merè phlegmagogum, si tale tamen exoptet, & exigit indicatio, decoctum præscribas ex *sennâ* vt basi, addito *carthamo*, & si agendum valentiùs, aut trahendum à remotis, *turpeto*, *hermodactylis*, quartâ parte doseos Apozematis purgantis, additis correctiuis. Sic quia nullum in officinis efficax melanagogum: (*diasenna* enim debilis) vel tutum, *confectio* namq; *Hamech* maior periculosâ dosi, effectu purgandi anceps admodum, ideò rariùs vsitata; minor verò ad melancholiam ita decantata, bili potiùs competit: nam obiter neque *sennam* admittit præ-

44 *Method. Præscribendi*

cipuum melanagogum, & tota compositio melanagogorum eorumque benigniorum, partes decem habet tantummodo, cholagogorum verò, h. e. scammonei partes, seu doses summas 48. ita ut cholagoga partibus tribus superent melanagoga, tunc ob has causas, ubi purganda melancholia sola, rectè præscribemus decoctum ex *scama, epithymo, polypodio, fumaria, &c.* Hæc de decocto purgante.

Decoctum alterans, usu hodiè passim receptum, duplex rectè statui potest; officinale, seu *vsuale*, quod ubique apud pharmacopæos sine Medici præscriptione prostat, fit, paraturque. Aliud quod in rem præsentem recenter præscribitur, quod *magistrale*, si vis, appelles.

Officinale triplex est; Decoctum commune medicinae, Decoctum florum, & fructuum cordialium, Decoctum pectorale.

I. *Decoctum, seu decoctio communis medicinae* (quod ea communiter ad medicinas, seu potiones purgantes conficiendas usurpetur, omni parti & humori cōueniens, sic dicta) obiter componitur ex *hordei P. j. prunor. dulc. ꝑar iiij. vj. passular. liquir. rasæ, parum contusæ ana ꝑ. ʒ. anis. fœnicul. (hyemis tempore) quatuor sem.*

frig. maior. (æstatis) ana ʒ ij. trium flor. cord.
ana P. j. fiat decoctio.

Cæterum, sic particulatim non solet
usitatè præscribi à Medico : quia passim
prostat, sed simpliciter in formulâ con-
notari solet, quod etiam audiendum est
de decocto florum, & fructuum, & in
decoctione pectorali.

Huius autem decocti usus triplex est:
inseruit enim vel dissoluendis purgan-
tibus simplicibus, sed maximè compo-
sitis, electuariis, syrupis, pro potionibus,
quod receptissimum, vel infundendis
simplicibus catharticiis, vel decoquendis
denique in eundem scopum.

2. *Decoctum florum, & fructuum cordia-*
lium, fit ex *liquiritiæ rasæ*, &c. *tamarind.*
ana ʒ ij. *passul. mundat.* ʒ ß. *iniub. sebest. pru-*
nor. dulcium ana par. iiij. *flor. borrag. bugloss.*
ana P. j. &c. F. decoctio.

In Italiâ, apud quos in usu frequentis-
simum, hoc ipsum passim reddere solent
catharticum, additâ sennâ ad ʒ ß. ʒ vj.
& usurpare ad potiones purgantes dis-
solventis aliis medicamenti, biliosis,
pectori, renibus maximè dicatum.

3. *Decoctum, seu Decoctio pectoralis Me-*
suæi, affectibus pectoris priuatim man-

46 *Method. Præscribendæ*

cipata, constat ex *hordei integri* P. j. *liquirit. passular. ana* ʒ ss. *capill. Veneris* M. j. *hyssopi sicci* M. ss. *caricar. ping. iuiubar. sebest. ana paria* iij. vel numero vj. Fiat decoctio. Huius usus præcipuus in affectibus pectoris frigidis, dissoluendis pura medicamentis, quæ pituitam expurgant, vel iisdem infundendis, decoquendisque.

Aliquando purgans ipsum efficitur, additâ *sennâ*, ut iam dictum, in decoctione cordiali.

Magistrale, seu *decoctum alterans*, quod in rem præsentem à Medico recenter præscribitur, neq; prostat apud Pharmacopœos, componitur ex variis partibus stirpium, præscribendis hac dosi, ut quartam partem Apozematis alterâtis adimpleant: (ut enim hoc in quatuor doses, ita potio in vnam tantum instituitur;) licet ob molestiam dispensationis, sæpius possis non omnes plantarum partes, dictas in Apozemate, simul congerere; sed aliquas tantum pro lubitu, & priuatim folior. duorum, trium ana P. j. aliquando præscribere.

Cæterum decocti huiusmodi præscriptio recens frugifera admodum, & necessaria, quoties licebit præscribere, quô

mēdicamentum purgans dissoluendum, cum ad partes sapius indifferenter se habeat, ipsis approprietur, aut, si humori vacuando non sit omninò consentaneum, hac ratione ipsi respondeat : vnde seligi debent ad eiusmodi decocta, simplicia, quæ proprietate partes laborantes affectent, vt ad ipsas Catharticum manu veluti ducatur, dirigaturque, aut humorem purgandum priuatâ indole respiciant: hinc enim demum medicamenti purgantis propinati fructus vberimus efflorescit.

Huius autem vsus maximè est, cathartici idoneis decoquendis, vel infundendis, aut etiam dissoluendis aliquando.

Nonnunquam pro decocto alterante, in eundem finem, vsurpatur jusculum pulli, alterati foliis *endivia*, *acetos. capill. vener. borrag.* &c. huius vsus maximè est in calidis affectibus, & æstatis tempore præcipuè, cathartici dissoluendis.

Decoctum alterans & purgans frequentissimè imperatur, ob rationes iam dictas, idque bifariam.

1. Vel præscriptâ solâ *fennâ*, decoctâque cum decocto communi officinæ suprâ dicto, aut decocto magistrali, pro potio-

48 *Method. Præscribendi*

ne melancholiam aut pituitam educendi, quod vſitatiffimum hodiè eſt.

2. *Vel* etiam aliis aliquando cathartice, decoctis cum iisdem, vt iam dictum eſt, in decocto purgante : quod etiam receptum.

Huius autem vſus idem eſt, qui ſuperiorum, ad infundenda nempe, decoquenda, diſſoluenda cathartica.

II. *INFUSIO*. Quod ad infuſionem, per eam hoc loco audio cathartorum macerationem, factam in liquore idoneo, quò viſ ipſorum à terrenâ mole ſolutâ, tincturarum more trajiciatur in liquorem, qui iſtâ vi imprægnatus, infuſum, ac etiam dilutum appellatur.

In illa duo conſiderantur, 1. *Infundenda cathartica*, 2. *Liquor*, in quo macerantur.

In vtriſque *qualitas, & quantitas*.

Infundenda, ratione qualitatis, poſſunt eſſe omnia cathartica, vt ſenna, agaric. &c. (mannam excipe, aloën, colocyntita, ob amarorem :) caſſiam enim Pariſiſ iam etiam quidam infundunt.

Ratione verò quantitatis, ſi ipſorum infuſio ſola debeat purgare, abſque alio cathartico ſimplici, vel compoſito, in colatura,

colatura, aut expressione dissoluendo, dosi majore præscribenda, quàm si dentur in substantia, proportionem scilicet duplâ, si validiora, aut triplâ si leuiora, additis correctiuis propriis, proportionem subquadruplâ in validioribus, in leuioribus subsextuplâ.

Liquor, ratione qualitatis, vel simplex est, vt aqua communis, quæ segniter rerum facultatem elicit, aqua destillata quædam, in affectibus calidis maximè, serum lactis, in melancholicis, iusculum carnis, aqua vitæ, quæ eximiâ facultate attrahendi rerum vim, seu dissoluendi spiritus, & substantiam rerum energeticam, ac in se infundendi, omnes alios liquores superat: ideò vtiliter vsurpanda in affectibus frigidis, & infusionibus ad pituitam, & melancholiam naturalem, portione ipsius admixtâ ad 3j. V. G. vinum album huic proximè succedit, vim rerum, quas infuderis totam ebibens, affectibus frigidis idoneum; in eius & aquæ partibus æqualibus infusione factâ, vel aliàs humor idoneus.

Vel compositus, decoctum aliquod ex superioribus nempe.

Ratione verò quantitatis, hæc non de-

C

finitur, relinquitur arbitrio pharmaco-
pœi, præscribitur à Medico q. s. vel in
sufficiente quantitate.

Licet autem in genere sic se habeat ca-
thartorum infusio, & omnium, vti di-
ctum, legitimè fieri possit, in purgatio-
nis vsum, & majore cum emolumento,
quàm cum decoquantur, vt dictum in
Apozemate, tamen in specie hodiè ferè
inualuit, duo tantùm infusionis genera
vsurpare, pro liquore potionis catharti-
cæ, quæ vltimatissima, & passim præscri-
bi solita.

1. Infusum (nempe) vel *Rhabarb.* so-
lius ad ʒ j. ʒ j β. addito, pro correctiuo
cinnamomo, vel *spicâ* in frigidis ad gr. vj. ʒ
β. vel in calidis *santalo citrino*, ad ʒ β. pro
liquore potionis cholagogæ; vt receptis-
simum, aut etiam phlegmagogæ.

2. Vel infusum *rhabarbari* ad ʒ j. ʒ j β.
addito *agarico* recenter trochiscato, ad
ʒ ij. cum corrigentibus, pro potione
phlegmagoga, aut vbi pituita bili ad-
mixta.

Fit autem infusio passim in *aquis endi-
viæ*, *cichorij*, vt in biliosis, *aquâ plantag.*
vbi fluxus alui. potest & in decocto alte-
rante, aut etiam purgante, vel aliquo su-

priorum, vel alio idoneo liquore.

III. *DECOCTIO & INFUSIO* simul, passim etiam usitatissima, dum praescribitur, in alicuius decocti superioris purgantis, & alterantis q. s. infundatur aliquod catharticum, cum suis correctivis, in quem usum ferè tantum, ex recepto more, admittuntur *Agaricus*, *Rhabarbarum*. sic usu receptissimum, & hodiè frequentissimum, decoctum *senna*, & infusionem *rhabarbari solius*, aut *agarici* simul praescribere, prout ferunt indicationes, pro potione phlegmagoga, melanagoga, aut bilem adustam vacuante.

IV. *LIQVOR* etiam *alius* quilibet, qui satisfaciat intento Medici, aliquando assumitur, pro potione purgatoria, dissoluendisq; catharticiis, dum praescripto horum aliquo, *diacarthamo* V. G. ad $\frac{3}{4}$ ℥. 3 vj. imperatur, cum aqua tali, iusculo, &c. dissoluatur, & fiat potio, hoc autem usitatum maximè est, ubi aliquando, (ut in casu praecipiti per urgentiam affectus, per temporis brevitatem, vel otium, aut alia incommoda,) non licet decocta, vel infusa apparare.

Seligitur autem ratione *qualitatis*, aquae *destillata quaedam*, affectam partem, & ha-

C ij

morem euacuandum respiciens : *iusculum*, (sic passim *manna* cum iusculo præscribitur sumenda, simplici carniū, vel pulli alterato cum foliis refrigerantibus, pro biliosis: sic ad pituitam tabellam electuar. diacarthami præscribunt sæpius cum eodem :) *vinum* aliquando *album*, cum quo passim *mechoaca*, & *radix Ialap*, (quæ nuper venit in vsum ad eadem, ad quæ *mechoaca*,) præscribuntur assumenda, in substantiâ ad ʒj. ʒj. ʒ. postquam etiam leuiter infuderint, pro pituitosis, & humoribus ferosis *serum lactis*, *hydromel*, &c. sed res præscripto triplici superiori modo vtitur peragitur.

Ratione verò *quantitatis*, dosis liquoris, pro soluendis aliis medicamentis idoneis, varia existit, pro ratione ætatum maximè. Pueris enim ʒij. sufficiunt, adultis ʒiiij. grandibus. iiij. v. ad summum, quòd cum maiorem quantitatem catharticonum postulent, vt purgentur, nisi ipsa copiosiore humore diluas, portiones nimis inspissentur, & fiant ingratiore.

DISSOLVENDA in liquore iam præscripto, considerantur ratione *qualitatis*, & *quantitatis*.

Ratione *qualitatis*, dissoluuntur.

1. *Vel purgantia* : quando scilicet liquor potionis, vel nihil, vel non satis catharticus extiterit, quod cum passim accadat, ferè semper cathartica dissoluuntur.

2. *Vel alterantia*, dulcorantia sc. saporis dulcioris, & gratioris causâ, perpetuè dissoluenda.

PURGANTIA dissoluenda sunt *vel simplicia*, *vel composita*.

Simplicia sunt *vel mollia*, *manna*, *castia*, quæ vñtatissima in biliosis leuiter purgandis, & leniendis affectibus pectoris, & renum.

Vel dura aut sicca, formâ pulueris sc: *ut passim pulvis rhabarb.* in hæmoptoë, dysenteria, & quouis alui diluuiio, &c. *mechoac.* pro pituitosis, & serosis humoribus vñtatissimè, *radicis jalap*, quæ iam recenter in vñsum venit in locum mechoacæ.

Composita sunt *vel officinalia*, *vel magistralia*.

Officinalia sunt *vel syrupi*, *Rosar. solutiu.* de cichoreo compositus cum rheo, de fumar. compos. de pomis Regis Sabor, si exstet, mel rosar. colatum.

Vel electuaria, quæ vel mollia, opiata
 sc. vel solida, tabellæ alias. Opiatæ con-
 ueniunt vel humoribus omnibus, catho-
 licum: pituitæ, diaphœnic. Indum minus,
 benedicta laxatiu. hiera picra, sed ingrator:
 bili, diaprun. simplex, diacassia, triphœra per-
 fica, diaprun. solutiū. elect. rosar. Mesuæi, elect.
 de psyllio; pituitæ & bili simul, diaphœni-
 cum, Indum minus: melancholicæ, catholi-
 cum optimum, diasenna solutiua, confectio
 hamech minor, serosis humoribus, benedicta
 laxatiua. Elect. solida respiciunt vel bi-
 lem, elect. de succo rosar. pituitam, diacar-
 tham. elect. de citro solutiū: bilem & pi-
 tuitam, elect. de citro solutiū, diacartham.

Vel puluis aliquis in officinis extans, ut
 diaturbis in Germania pro pituitosis, &
 serosis.

Magistralia, à Medico præscribi soli-
 ta, in vsum præsentem, sunt infusio Rha-
 barb. semper, pro biliosis maximè, dum
 vſitatè & frequentissimè præscribitur, dis-
 soluatur infusio ʒj. ʒj β. Rhabarb. elect.
 facta in aquis endiu. cichor. vel expressio
 ʒj ʒj β. vel Rhabarb. infusi ʒj. ʒj β.
 idem enim hæc tria sunt.

ALTERANTIA seu DVLCORANTIA

perpetuo, præter iam dicta, (*manna ta-*
men sæpè sola cum iusculo, *diacarthamini*
etiam *Rhabarb. mechoaca.* cum vino albo
præscribuntur sumenda) & vſitatè sunt
syropi.

Hi autem ratione *qualitatis*, vel altè-
rantes tantùm vſurpantur, ſi decoctum,
vel infuſio ſatis purgans extiterit, aut
etiam, ſi ſatis purgantium in decocto co-
lato, vel infuſione expreſſa fuerit diſſo-
lutum, iiſque partem affectam, & humo-
rem reſpicientes, vnde fructus purgatio-
nis vberimus.

Vel purgantes ſimul, quando contrà ſe-
rès habet, talis autem receptiſſimus in
omni ferè potione, *Rosar. ſolutius.*

Ratione verò *quantitatis*, doſis purgan-
tium diſſoluendorum *in genere* quidem
erit maior, vel minor, prout decoctum,
vel infuſio, vel vtrùmque ſimul, aut nihil,
vel magis aut minùs purgans extiterit.
Cathartica enim hac quantitate diſſol-
uenda, vt cum ſimplicibus purgantibus,
(ſi fuerint decocta vel infuſa,) vnā
doſim integram, legitimamque conſti-
tuant: quod facile eſt ex ſimplicium, &
compoſitorum purgantium doſibus co-
gnitis colligere, V. G. doſis *ſennæ* in de-

C iiij

cocto, vt sola mediocriter purget, est $\frac{3}{4}$ j. $\frac{3}{4}$ j β *rhobarb.* in infusione, vt etiam mediocriter purget, $\frac{3}{4}$ j β . $\frac{3}{4}$ β . iam si decoctum praescribas ex *sennae* $\frac{3}{4}$ β . in quo infusa fuerit, deinde *rhobarbari* $\frac{3}{4}$ j. pro pituitoso purgando; quandoquidem *sennae* decoctae $\frac{3}{4}$ β . est tantum vna tertia doseos integræ, id est $\frac{3}{4}$ j β . qua purgat demum mediocriter, *Rhobarb.* verò infusi $\frac{3}{4}$ i. est etiam tantum $\frac{1}{4}$ doseos eiusdem *Rhobarbari* integræ, fit, vt hæc simul iuncta, conficiant tantum $\frac{7}{12}$; quæ nondum sunt dosis integra mediocris; defunt enim adhuc $\frac{1}{12}$ doseos perfectæ, ad quam complendam, tantumdem dissoluendum erit electuarij idonei, V. G. *diacarthami*; cuius dosis cum sit $\frac{3}{4}$ vi. si ab ipsis $\frac{1}{12}$ mutueris, h. e. $\frac{3}{4}$ ii β . habebis dosim, qua legitimè soluitur, vt cum alijs potio mediocriter corpus euacuet, in omnibus etiam mediocriter se habens. Atque hac ratione dosis dissoluendorum examinanda, vt omnia exactè, tutò, non fortuitò periculosè peragantur.

In specie verò, quando liquor potionis nihil, vel leuiter purgans extiterit, solui poterit Monspelij, in corpore mediocriter se habente,

Manna, ad ℥ ii. ℥ iii.

Cassia, parca dosi soluenda, & non nisi summè exigente indicatione, (vt sæpè in affectibus renum, & pectoris leniendis,) eò quòd potiones admodum inspisset, & ingratas reddat, si sua dosi legitima dissoluenda, ideò ipsius sat erit ℥ iii. ℥ iiii. & vt ipsius quantitas diminuta compensetur, addendo fortiora electuar. ad ℥ iii. ℥ β. vnde & obiter, vt potionibus sit acceptior, potiùs infundenda, vt iam Parisiis.

Rhabarbarum in substantia si dissoluatur, ad dysenteriam, alui fluxum, &c. id fit à ℥ i. ad ℥ β. ℥ i. pulvis enim purgans ℥ i. multùm non excedet : potio enim aliàs crassior inde & ingrator euadet.

Mechoaca, ad ℥ i. ℥ i β.

Radix jalap, ad ℥ i. ℥ iiii.

Syrupus rosar. solutius recens, ad ℥ iiii. ℥ iiii. vetus enim vix soluitur.

Alij ad purgandum rarò soli vsurpantur dissoluunturque, vt neque *rosar. solutiu.* nisi aliquando in delicatioribus, & qui facilè purgantur, vel etiam aliquando, vbi decoctum valdè purgans existit.

Electuaria officinarum opiatae forma, si leuiora, vt *diapran. simpl. diacass. tripher.*

*persica, diasebest. catholicum, (licet rari-
mè,) ad ʒj. ʒjß. maiore enim copia ni-
mis incrassant : diaprum. solutiu. elect. de
psyll. ad ʒß. ad ʒvj. ad ʒjß. ad summum,
pro robustis : Indumminus, Diaphœnic. à ʒ
iij. ad ʒvj. benedict. laxatuu. à ʒij. ad ʒv.*

Quæ verò forma tabellarum, vt *diacar-
tham. de citro solutiu. de succo rosar. à ʒiij. ad
ʒvj. ad summum, pro robustioribus.*

Infusionis Rhabarb. dosi suprà expressa.

Dulcorantes syrûpi vbi alterantes, li-
cet vñtate tantum purgantes dissoluan-
tur, ad ʒj. ʒjß. vbi purgantes ad ʒj.
ʒjß. ad summum, nisi solis ipsis solutis
velis purgare. quod rariùs fit.

VSVS & FORMVLA PRÆSCRI-
BENDI. Formula varia existit pro liquo-
ris varietate.

I. Si liquor ex decocto superiorum
aliquo constiterit, præscribitur. R. &c.
(id est, *materiam dictam*) fiat decoctio in
(*liquoris idonei*) q. s. ad ʒiij. vel ʒiiij. vel
sine hac expressione, fiat decoctio in, &c.
q. s. cape de colatura ʒiij. ʒiiij. vtrumque
enim vñtatissimum, in quibus dissolue,
&c. fiat potio, quam sumas cras manè,
cum custodia, leui cœna præcedente.

Quòd si nolueris decocti formulam

ad longum præscribere, sat fuerit definitis laxantibus, & propositis, præscribere decocti V. G. *endiu. agrimon. capillor. veneris* q. s. fiat potio, &c.

II. Si ex decocto officinali. R. &c. (*dissoluenda*) cum decocti talis q. s. fiat potio, &c. aut inuerso ordine, R. &c. (id est *decocti talis* ʒ iij.) in quibus dissolue, &c. fiat potio.

Hoc idem etiam vsurpatur passim, cum decocto purgante communi officinarum.

III. Si ex infusione. R. &c. id est, infundenda, fiat infusio in liquoris dicti, q. s. (suprà cineres calidos, per horas 12. vel per noctem, si lubeat, vel sine hac temporis notatione,) expressione facta, dissolue, &c. fiat potio.

Aliàs breuius præscribitur. R. expressionem ʒ j. ʒ j β. Rhabarbari factam in aqua idonea, in qua dissolue, &c. fiat potio.

Notandum etiam, ubi infunditur mechoaca, & radix jalap, præscribi speciatim, in vino albo, infundatur, exhibeaturque manè cum custodia, (sine facta expressione) ad ʒ j. ʒ j β.

IV. Si ex decocto & infuso. R. &c. id est, necessaria decoquenda, fiat deco-

C vj

Potio in liquoris idonei q. s. in colaturæ sufficienti quantitate infunde, &c. id est, suprâ dicta in infusione, expressione facta dissolue, &c. fiat potio, quæ ratio hodiè vñtatissima.

V. Si absque his, cum alio liquore potio præscribatur. R. &c. catharticum dissoluendum, V. G. *diacarthami* ʒ vi. pro pituitoso purgando, cum talis liquoris s. q. fiat potio.

VTILITAS. Potio in genere quidam utilis, vbi adest purgandi indicatio, & humores morbifici, vel ante coctionem minuendi: minorare, & medicamentum minorantium vocant, vel iam cocti, præparatique ad euacuationem, corpore libero ac meabili eradicandi, aut aliàs excludendi, sine hoc apparatu; quod cum triplici medicamenti forma soleat fieri, potione, bolo, pilulis, (pulvis enim & tabellæ purgantes, vt & syrups non nisi liquore soluta, forma potionis, in vñum commodè veniunt.)

Potio in specie præferenda;

Vbi humores, ratione situs, in prima regione maximè stabulantur, & illic citra vllam corporis perturbationem educendi, neque trahendi à longinquis. Hac

enim forma liquida, quandoquidem vis purgatrix, cum liquore in aluum ilico prolapsa, eam cum ipso confestim permeat, egrediturque, non potest vis purgatrix in ventriculo, & aluo, per exigua moram, spiritum suum catharticum copiosius, vel altius in remotiora diffundere, (licet ab ipsis etiam, per consecutionem, quædam euacuatio consequatur) nisi validiora medicamenta decoquas, vel dissolvas, ac maiore copia, quod ita tutò minimè perficitur, quo in casu pilulæ ideò meliores, quibus diutius cunctatibus, vis eorum tandem, etiam in habitum diffunditur. Ergò potio in affecto ventriculo, partibus vicinis, pancreate, mesenterio, liene, hepate, & aliis regionis inferioris, vtilissima.

Ratione verò speciei humorum euacuandorum, forma potionis, (vt etiam boli,) melius conuenit temperamento, naturis, affectibus biliosis, quàm pilularum solida forma: quia ad humectandû, leniendum, refrigerandum etiam (qualia postulat ista constitutio calida, & sicca,) forbilia, & actu liquida aptiora, ideò vsurpanda, nisi ventriculi summa adsit imbecillitas, & discinctum robur, quod

62 *Method. Praescribendi*

Liquida magis dissoluunt : tunc enim bō-
lo vel pilulis vtendum.

Vtilissima etiam melancholiæ purgan-
dæ, quòd hic humor siccitate squalidus,
madore etiam actuali velit perfundi, vię
simul , per quas euacuandus lubricari,
omnia laxari, humectari. Pituitosis etiam
potio utilis , nisi ventriculus admodum
infirmus, & modò pituita in regione pri-
ma , vel etiam secunda reperiatur : vbi
enim in tertia consistit , & partibus re-
motis vix frugifera, nisi ex validioribus,
& copiosis catharticis, à quibus pericu-
lum.

Confert etiam praesentibus obstru-
ctionibus, à crassis, siccis, densatis hu-
moribus , æstatis tempore, vt hieme
pilulæ.

Potio corroborans.

Potio corroborans , quæ aliquando & julep
& potus , aliàs etiam potio cardiaca appella-
tur, est forma remediij liquida , ex confectiōe,
vel pulvere cardiaco, ac syrupo , dissolutis in
liquore idoneo , ad partium principum robur
confirmandum , vires infirmas instaurandas,
& proprios cordis affectus.

In eo tria perpenduntur. *Compositio.*
Vsus. Vtilitas.

In COMPOSITIONE duo consideranda,

1. *Liquor idoneus, ex quo*
2. *Dissoluenda in eo.*

LIQVOR potionis cardiacæ, consideratur ratione tum *qualitatis*, tum *quantitatis*.

Ratione *qualitatis*, præscribitur

1. *Vel aqua stillaticia cardiaca sola, borraginis, &c.*

2. *Vel aqua destillata, & succus simul, quod vñtatißimum. Rarißimè enim solus succus, vt & rarè & inuñtatè, decocta vel infusa assumuntur.*

Ratione *quantitatis*, dosi eadem, quæ potionis purgantis, & iulepi, ʒ. iij. vel ʒ. iiij, existit, licet æstate, vigente calore per febres, & calidos affectus, maior ipsius quantitas possit præscribi.

DISSOLVENDA attenduntur ratione *qualitatis & quantitatis*.

Ratione *qualitatis*, dissoluitur perpetuò syrupus cardiacus idoneus.

Præter hunc dissoluuntur etiã semper.

1. *Vel confectio cardiaca sola, vt passim & vñtatißimè, confectio, alkermes, &c.*

64 *Method. Præscribendi*

hyacintho, &c. vide Iulepum.

2. *Vel pulvis cardiacus solus, isquæ vel simplex, vt rasura cornu ceruini, corallium, bolus armena, terra sigillata, perlæ, fragmenta pretiosa, unicornu, lapis bezoar, aliquando præscribendus, atque pro vrgentia & varietate affectuum, ac indicationum seligendus, vel compositus, pulvis scilicet electuarij alicuius officinalis, (vt diamar-gar. frigidi, &c.) passim vsitatissimus, & præscribi solitus, pro eiusmodi cardiacis potionibus, vt simplex aliquando tantum, sed rarius.*

3. *Vel confectio, & pulvis simul.*

Ratione quantitatis, præscribitur syrupus ad ʒ j. ʒ j ʒ.

Confectio cardiaca à ʒ ʒ. ad ʒ i. ʒ j ʒ. ad summum.

Pulvis cardiacus à ʒ j. ad ʒ ij. vel ʒ j. ad summum.

Quòd sitamen rarior fuerit, & pretiosior, ʒ j. non excedat, sic fermè ad ʒ ʒ. ad ʒ j.

Fragmenta etiam pretiosa, unicornu, à gr. v. ad ʒ ʒ.

Lapis bezoar, ad gr. iiij. vj.

Confectio, & pulvis simul, ita præscribuntur, vt dictam dosin compleant,

modò huius, illiusue, pro lubitu, maiorem quantitatem assumendo, vel partes æquales.

VSVS est in vnam dosin, urgente necessitate, quâcunque diei hora, vel morbi tempore.

Hæc autem FORMVLA PRÆSCRIPTIONIS: R. & c. i. e. liquorem in quo dissolue, & c. fiat potio, vel potus, quem sumat tali hora.

Aduerte, quia quædam dissoluuntur in potione cardiaca, posse formula jam dicta præscribi, vel, sine hac expressione dissolutionis, vsitatissimè omnia ingredientia præscribi, addi tantùm, fiat potio.

VTILITAS: insignis est ad proprios cordis affectus varios; syncopen, palpitationem, & c. malignos affectus, venena, & vbi robur ipsi afferendum, à quocunque morborum impetu debili, ac prostrato, vires eiusdem, ac partium principum, & totius, per eorum sæuitiem, & durationem præsentis fouendas, deperditas instaurandas, debiles confirmandas, & reponendos exhaustos spiritus.

Potio alterans.

Potionem alterantem appello, formam etiam medicamenti liquidam quamlibet, quæ neque purgandis humoribus noxiis, neque confirmandis viribus afflictis dicata, ad alterandum vario modo, aut etiam vacuandum, sine purgante tamen, (ut ad calculum renum excludendum, &c.) in vnam vicem, vnâque tantum dosi, ore sumenda, præscribitur.

COMPOSITIO ipsius eadem quæ corroborantis est, ex liquore sc. ad scopum idoneo, aqua destillata sola, vel addito ipsi succo, aliquando decocto commodo, puluere conuenienti, pro indicationum varietate admodum diuerso, & syrupo apto ad intentionem: quæ omnia præscribuntur dosi, & formula potionis corroborantis, ut ex vno altero-ue sequenti patebit.

Potio somnifera, virēs à vigiliis exhaustas instaurans, ac roborans.

R. aq. papauer. rheas, vel nenuphar. & lactuc. ana ℥ ij. syrup. papau. albi ℥ j. syrup. violac. ℥ ℥. conf. alkerm. ℥ ℥. fiat potio, quam sumat hora somni.

Potio ad lumbricos, quæ simul cardiaca.

Formulas Remedior. 67

R. aq. portulac. gram. ana $\bar{z}$ ij. conf. de
hyacinth. $\bar{z}$ β . puluer. lumbr. terrest. siccator.
 $\bar{d}$ j. corallinae, & rasur. cornu cerui, ana $\bar{d}$
 β . syrup. de limonib. $\bar{z}$ j. fiat potus.

Potio ad partum promouendum.

R. Vini hippocr. ex infusione cinam. & di-
stamn. cum vino albo facta, $\bar{z}$ iiij. vel $\bar{z}$ v.
aq. cinamom. $\bar{z}$ β . confect. alkerm. $\bar{z}$ j. croci.
 $\bar{z}$ β . syrup. de artemis. $\bar{z}$ j. fiat potus.

C A P. IV.

DE SYRVO.

SIMPLICIA varia, herbæ, radicēs,
semina, fructus, flores, & cætera,
aut horum succi, urgente necessitate,
in promptu ad manus, & vsum semper
quouis tempore, hiemis & autumnii præ-
ferim, non prostant, ex quibus decocta,
infusa, aut alia medicamenta parentur:
aut etiam satis integra, vel viribus inde-
libatis semper asseruari diutius non
possunt, sine labe: vel si suppetunt inte-
merata, affectus vrgentia, aut alia incom-
moda non dant perpetuò illas inducias,
quibus facilè aut promptè apparari pos-
sint vtiliter in varias formas, aut facul-

tates eorundem elici ; Syruporum occasio hinc & necessitas : vires stirpium namque diuersæ sic asseruatae , reconditaque, sacchari vel mellis beneficio, forma syrupi , premente necessitate , in promptu ad vsum præstò sunt,explendis indicationibus variis , eæque integræ sine vitio conseruantur, saporis gratiam habentes sibi comitem , ita vt syrupi sint conditura veluti quædam liquoris medicati, succi , decocti , infusionis, in quorum sinu latent medicamentorum facultates.

Syrupus autem Arabum medicorum inuentum est, & Græcis veteribus vix innotuit: oxymellitidis solius, & mulsæ mentio apud Galenum, & Hippocratem, quorum exemplo Mauritani, suam Pharmaceuticam syruporum suppellectile varia exornarunt. Recentiores Græci, vt Actuarius, Serapium vocant eum.

Nominis verò rationem, alij Græcam faciunt, quasi τὸν Σνεῖον ὀνόματι, alij Arabicam; sed res est non magni momenti.

Quicquid sit, sumitur hodiè etiamnum syrupi nomen, vel proprie, pro eo, quem describemus, & qualis passim varius extat in officinis, vel improprie pro decocto humores coquente, seu Apozemate, vt Rondeletius & Iouber-

rus scripserunt, vel pro Iulepo etiam alterante,
ut & hodiè passim in Italia Serapium appel-
lant, quòd fortè Iuleporum basis Syrupus,
Monspeliè verò iam.

STRVPVS, est medicamenti forma fluida ex
decocto, vel succis, aut infusione conflata, sac-
charo, vel melle condita, atque in eam consisten-
tiam cocta, ut gutta in marmore non diffluet,
ad alterandum, vel purgandum comparata.

Duplex statuitur in præsentiarum: Alte-
rans, qualem veteres, & nuperimi aui Me-
dici maximè vsurparunt, & Purgans.

Syrupus alterans.

Alterantis Syrupi definitio repetenda ex iis,
quæ supra diximus in Apozemate alterante,
ut & differentie ibidem relatæ.

Est autem lucidioris methodi, vsus, præ-
scriptionis gratia, duplex: Officinalis & Ma-
gistralis.

Officinalis seu vsualis est, qui passim prostat
apud Pharmacopœos, cuius hic mentionem fa-
ciemus, quia in eius vsu, & ratione præscri-
bendi, multa occurrunt scitu necessaria, pòst
deindè enumeranda.

Hic autem variè diuiditur, tum ratione
viriuum, tum ratione compositionis.

70 Method. Praescribendi

Differentia sumpta à viribus, considerantur
vel in genere, quòd alius sit calidus, frigidus,
humectans, & siccans, temperatus.

Vel in specie, respectu ad humores, aut cor-
poris alias partes.

Ratione humorum, non alterat vel in pri-
mis, quòd pro ipsorum specie varia pertinet,
alterans, coquens, digerens, præparans
bilem, pituitam, melancholiam, san-
guinem; vel in secundis, quo censu continetur
incidens, attenuans, incrassans, deter-
gens, adstringens: vel in tertiis, quòd rese-
runtur bechici, lenientes, expectoran-
tes, diuretici, sudoriferi, saxifragi,
menagogi, pycnotici, alexiterij, corro-
borantes.

Ratione partium, aquas proprietate magis
affectant, alij cephalici, cardiaci, &c. quos
in materia medica penè licebit inquirere: offi-
cinaliù divisionem proponemus iam, secundum
compositionem & facultates, secundum genera
solummodò consideratas; quia reliqua ad mate-
riam medicam spectant magis: v'sitationum ca-
talogum simul exhibituri, quia alli h'c in v'su
sunt, qui alibi obsoleti, & contrà, nec idem
apud omnes in v'su numerus, notandum erit obi-
ter, quibus affixus erit asteriscus, illos Mon-
spelij ex recepto more v'sitationes esse.

Syrupus officinalis alterans, cōponitur vel ex

I. SVCCIS SOLIS, & hic vel est.

Temperatus, de succo borraginis, h. * de
buglossâ, * Byzantinus Mesuâi, de fumariâ,
simplex, * oxymel simplex.

Refrigerans, * Acetosus simplex seu oxy-
sacchar. * de agrestâ, seu de omphacio, acetosæ
succo, Alexandrinus, seu Inleprosus, de
acetositate citri, berberis, i. e. oxyacanthæ,
* cydoniorum, cichorij succo, endivi succo,
* granatis acidis, granatis dulcibus, * limo-
nibus, * pomis redolentibus, ribes, * violarum.

Calefaciens, de betonicâ simplex, miua
cydoniorum moderatè, miua cydoniorum
aromatica, oxymel scylliticum, moderatè.

II. INFVSIONE, estque.

Refrigerans, de nymph. simpl. h. * papa-
ueris rhead, * de rosis siccis.

III. DECOCTO, estque vel

Refrigerans, * de cichoreo compos. * de
iunibis moderatè, h. * papaueris albi, h.

Calefaciens, de Altheâ Fernelij, de be-
tonicâ compositus, de corticibus citri, de cala-
minthâ, * hyssopo, * prasio, duabus radici-
bus, * 5. radicibus, * de stœchade: * de tus-
silagine, h.

IV. INFVSIONE FACTA IN
SVCCIS & DECOCTIONE simul estq; vel

Refrigerans, oxyfacch. compos. de portu-
lacâ, h.

Calefaciens, * de absynth. * mentha, oxy-
mel comp.

LIQVORE ALIO & DECOCTIONE.
estque vel

Temperatus * capill. ven. liquor. calid.
moderatè.

Calefaciens, de arthemisiâ.

V. DECOCTO & SVCCO. estque vel
Temperatus, byzantinus compositus.

Refrigerans, acetos. comp. moderatè, de
endiuiâ compositus, * myrtinus de nymph. cōp.

Calefaciens, de eupator. de fumar. compos.

Ceterum, ut ex his simul elucescit, quomo-
do se habeant syrupi alterantes in primis quali-
tatibus actius, ita & notes obiter, ratione
passinarum omnes exsiccare simul, paucos verò
quibus affixa litera h. humectare, quàm au-
tem ex his partes varias respiciant, aut humo-
res diuersos concoquant, ex materia medica
repetendum.

Magistralis est, qui in rem præsentem, ex
paucioribus, aut pluribus simul, pro indicatio-
num varietate, quibus satisfaciant, à Medico
recenter præscribitur.

Huius diuisio, ac differentia, ex illis quæ in
syrupo officinali, tum supra in Apozemate
alterante

alterante diximus, petenda.

In eo tria consideranda. *Compositio.*
Vsus. Vtilitas.

COMPOSITIO. In Compositione
quatuor consideranda. *Materia* ex quâ,
feu *Liquor*: *Dissoluenda*: *Clarificatio*: & *A-*
romatizatio.

MATERIA ex quâ, consideratur ra-
tione *qualitatis*, & *quantitatis*.

Ratione *qualitatis* duplex est, Remo-
ta, simplicium scil. variæ partes dictæ in
Apozemate: Propinqua triplex, *Decoctum*,
Succus, *Infusum* aliquando, ex priore va-
rio modo comparata, de qua agendum
in præsentia.

I. *Decoctum* autem, ex quo fit syrupus,
idem est, quod decoctum Apozematis
alterantis, ratione eâdem, ex iisdem, co-
dem modo, ac formulâ conflandum, atq;
præscribendum, de quo plura hoc loco
non differemus.

II. *Succus* ex foliis, fructibus, & flori-
bus contusis expressis elicatur,isque de-
puratus efficaciter, & utilissimè assumi-
tur, ac vberiore cum fructu, quàm de-
coctum, siue sit roborandum, siue alte-
randum vario modo.

Trifariam autem pro syrupo conficien-

D

74 Method. Præscribendi

do venit in vsum.

1. *Vel* enim merus assumitur, siue solus, siue ex variis depromptus, idque aut ex foliis, (*berrag. bugloss. Iupul.* in melancholic. *acetos. cichor. endiu.* in biliosis, &c. & aliis, pro varietate quorumvis indicantium,) aut ex fructibus, (vt ex *limonib.* in biliosis, *pomorum*, in melancholicis,) estque calore blando, ac residentia accuratè depurandus à fæcibus, à quibus occasio corruptionis.

2. *Vel* in eo ad maiorem efficaciam, aut alium scopum, ex indicationum consilio exultante, alia decoquuntur, & vfitate ferè, succorum depuratorum ℥ iiij. ℥ iiij. pro quantitate syrupi comparandi, assumuntur, decoquenda verò, partem, affectum, humorem respicientia, dimidiâ dosi Apozematis præscribenda.

3. *Vel* commodiùs in eundem finem, specifica, & efficacia idonea tantùm infunduntur, radic. sem. flor. aromat. maximè & ferè pro syrupi quantitate succi ℥ j β. siue ij. præscribuntur, infundendorum verò pro eorum efficacia, & energ. ℥ ij. ℥ iiij.

III. *Infusum* aliquando, pro materia liquidâ syrupi assumitur, comparandum

ex idoneis, agendi vi insignibus, aromat-
tis ferè, (cuius ratio ex superioribus, in
potione purgante, petenda.)

Ratione *quantitatis*, dosi decocti co-
lati, ac succi depurati, vel infusi, est ℥
j. ℥ j ss. ℥ ij. ad summum, prout vsum
syrupi volumus esse breuem, diuturnum,
rariorem, & frequentiore.

DISSOLVENDA in iam dictis, ad
eorum conseruationem, addo & sapo-
ris gratiam, perpenduntur ratione.

Qualitatis. Dissoluitur 1. *vel* saccharū,
quod quidem omnibus calidis affectib.
& frigidis aptius, & ægrotantibus acce-
ptius efficitur, vel aliquando mel, in af-
fectibus frigidis capitis, thoracis, vel vbi
magis calefaciendum, incidendum, de-
tergendum, recreandus languens calor
natiuus.

2. *Vel* sæpè etiam simul cum saccharo
syrupus officinalis; sed tùm minuendum
saccharum; syrupus enim saccharum so-
lutum est, præscribiturque tunc, saccha-
ri q. s.

3. Præter dulcorantium dictorum ali-
quod, perpetuò dissoluendum, etiam
aliquando ad maiorem energiam, dis-
solvuntur in syrupo quidem ex decocto

D ij

maximè, aliquando & in eo, qui ex infusione, succi depurati folior. fructuum, suprà in Apozemate alterante, liquores alij, acetum, vinum, &c. quæ omnia ibidem vide.

Quantitatis. Saccharum dissolvitur pari cum liquore quantitate. Vide adversiones. Mel etiamnum ubi assumitur, syrupus ad ℥v . ℥vj . sacchari verò q. s. succi ad ℥vj . plus minùs, pro decocti vel infusi quantitate.

CLARIFICATIO & AROMATIZATIO. Vide suprà in Apozemate.

VSUS & FORMVLA PRÆSCRIBENDI. In usu syrupi tùm officinalis, tùm magistralis tria methodicè considerabimus, *quomodo, quantum, quando*, præscribi debeant, & exhiberi.

1. *Quo modo*, siue *consistentia*, an per se forma, qua conspiciuntur, fluida, an verò luleporū instar, diluti liquore idoneo.

2. *Quâ quantitate*, seu *dosi*.

3. *Quò tempore*. Neque plura circa rectam & legitimam eius administrationem ac præscriptionem videntur esse perpendenda.

Quod ad *modum*, quandoquidem syrupus per se sumptus, nec vlllo liquore solu-

tūs, minūſ altè penetrat, nec ſubitò aut facilè, cum virium eodem ſeruato tenore, vel in partes affectas, aut humores alterandos tardiūſ agat, ſyrupus verò forma Iulepi dilutus, contrà altiūſ, facilitiūſ, ac promptiūſ ſe inſinuat ad partes, & humores noxios, viſciditate nil morante, atque viribus integrioribus ad diſtantioreſ, & penitiſſimos reſceſſus perueniat, ac penetret, quàm vbi ſincerus: citiūſ alteret, quæcunque tetigerit, pro partium affectarum, affectuum, cauſarum alterandarum vicinia, ac diſtancia, ac diſcrimine, hac vel illa forma præſertim erit vtendum.

Hinc ſyrupi ſinceri, per ſe præſcribuntur paſſim, ſumunturque,

1. Ad intercipiendas, inhibendâſque craſſando fluxiones, impetu in fauces, pulmonem, ventriculum irruentes. Lentoris enim ope diutiūſ in ore cunctantes, nec præterlabentes, ſubitò humorem illapſum facilè ſiſtunt, ſuntque ex cochleari ſumendi, oréque diutiūſ continendi.

2. Vbi gutturis rauedo, & lenienda tracheæ aſperitas: quod lentore ſuo obliſcente commodiſſimè præſtant, ſenſum

D iij

78 *Method. Præscribendi*

deglutiendo, vel lambendo ex cochleari instar eclegmatum.

3. Ad expectorationem, & materiæ in pulmonibus infarctæ, atque collectæ *εισπνεύματα*, sensim ex cochleari lambendo, aut cum baculo liquiritiæ sumendo.

4. Ad tussim mitigandam, ex cochleari, vel cum baculo liquiritiæ etiamnum sensim lambendo.

5. In ventriculi morbis, & affectibus, frigidis maximè, (calidi enim & sicci, ut & affectiones eiusdem biliosæ, feruidæ, humiditate volunt perfundi, nisi robur ipsius omninò dissolutum,) licet & vitiatius soleant dissolui liquore parciore, si syrupum de absinthio ferè excipias, & ubi præsertim adest roborandi & adstringendi consilium.

6. In partibus etiam ventriculo vicinis, ad quas sine vehiculo facilè pervenit.

Dilutus verò, *solutusque* formâ Iulepi;

1. Affecto hepate, liene, mesenterio.

2. Laborantibus verò præsertim capite, corde, pulmone, renibus, vesicâ, utero, habitu corporis, artubus: ad quæ syrupi virtus vel vix, vel tardiùs, vel admodum refracta aliàs pervenit.

Præscribitur autem dissoluendus cum liquore idoneo, & appropriato, qui vel humorem, vel affectum, vel partem, vel omnia simul respiciat: vsitate verò cum aquâ stillaticia idoneâ; cum decocto appropriato, quod aquâ longè efficacius, cum iusculo carniū pulli, eoque simplici, vel, ad maiorem vim & effectum, radicibus, foliis conuenientibus alteratum, vt infra.

Quod ad *quantitatem*, considerari poterit tùm *continua*, tùm *discreta*.

Quod ad *continua*m, seu *dosin*, syrupus officinalis alterans præscribitur ab $\frac{3}{4}$ ℥. ad $\frac{3}{4}$ j. $\frac{3}{4}$ j ℥. $\frac{3}{4}$ ij. ad summum, circa quam dosin strictius definiendam, quatuor maxime perpenduntur.

1. Partis affectæ, & alterandæ situs, atque distantia: vbi enim syrupi vis ad dissita remotaque meare debet, dosi maiore, & summâ, si volueris, erit præscribenda: aliàs vix fructum vllum ex operatione percipies, quòd itinere longo vires ipsius admodum frangantur, nisi liquor, cum quo dissoluitur, efficax.

2. Affectus ipsius, & causarum morborum actio, qualitas intensa, vel remissa, illa mediam, vel summam dosin

D. iij

postulat, hæc minorem.

3. *Ætas*, infantulis enim minima $\mathfrak{z}$ β . pueris minor $\mathfrak{z}$ j. erit pro summâ.

4. Syrupi ipsius efficacia, & vis agendi insignis : hinc *syrupum de papauere* ab $\mathfrak{z}$ β . ad $\mathfrak{z}$ j. satis fuerit præscribere, ob vim ipsius narcoticam : insuauitas etiam minorem postulat, vt passim in *syrupo de absinthio*, ad $\mathfrak{z}$ j.

5. Modus vtendi : qui enim sensim lambendo, ad varios asperæ arteriæ, pulmonum affectus deglutiendus, quia maiore quantitate non possunt assumi, & illicò præterlabuntur, sine multo effectu, ideoque sæpiùs iterandi ; in frequentem usum, sæpiùs repetendum, ad $\mathfrak{z}$ iiij. v. vj. præscribuntur, ita vt non contineantur tunc sub istâ regulâ tradita. Idem dicendum de iis, qui ad sitim per morborum æstum extinguendum : quia eorum usus frequens, ideo & ad $\mathfrak{z}$ iiij. v. vj. præscribuntur.

Liquoris verò quantitas, pro iis dissoluendis, se habet ad instar Iuleporum, ad $\mathfrak{z}$ iiij. $\mathfrak{z}$ iiij. minùs tamen præscribere poteris in ventriculo affecto, & partibus vicinis, plus verò ad sitim moderandam, vt per febres, & in calidis, & æstuantibus.

būs, quibusuis morbis, æstate maximè.

Quod ad *quantitatem discretam*, digestiui possunt assumi, manè & vesperi longè à pastu; qui verò ad sitim, ad tussim, *ἀνακάταρσιν*, sæpiùs & frequenter; qui ad somnum, semel horâ somni, neque nisi urgente necessitate repetendi. Cæteri rariùs, sæpiùs, assumuntur, prout indicantia ferunt.

Quod ad sumendi *Tempus*: syrupi præparantes, & ad humorum digestionem compositi, manè 4. vel 5. horis ante cibum, ne ipsorum vis à cibo recenter assumpto, vel nondum confecto, obtundatur, possunt & circa vesperam sumi, ubi humorum digestio acceleranda, sed longè à pastu, ventriculo inani, qui ad tussim, quâuis horâ ipsa molestat: qui ad somnum, & sistendas fluxiones, horâ somni: qui ad *ἀνακάταρσιν*, siue expectorationem, manè: qui ad sitim, ipsâ urgente; cæteri quiuvis, quantum fieri poterit, vacuo ventriculo exhibeantur.

Quod ad syrupum magistralem; vsus ipsius est etiam vel per se, vel diluitur cū aqua, aut liquore idoneo, juscule simplici, vel composito, sumiturque vti dictum de officinali.

Hæc autem FORMVLA PRÆ-
SCRIPTIONIS.

1. Si ex decocto. R. materiam Apozematis alterantis, fiat decoctio in &c. q. s. cape de colatura, &c. in quibus dissolue, &c. fiat syrupus perfectè coctus, clarificatus, & aromatizatus cum &c. reponatur in ampulla vitrea, in loco tuto. Capiat de eo syrupo $\zeta j.$ $\zeta j.$ $\beta.$ $\zeta iij.$ per se, vel cum &c. tali hora, toties in die, &c. vide suprâ.

2. Si ex succo eoque mero. R. succi de tali re contusa, recenter expressi, rectè depurati, &c. in quibus dissolue, &c. fiat syrupus.

3. Si ex succo, cui alia decoquantur, vel infunduntur. R. succi recenter expressi, ac depurati, &c. in quibus decoque vel infunde, &c. cape de colatura, &c. in quibus dissol. &c. fiat syrupus.

4. Si ex infuso. R. &c. infundantur, in talis liquoris q. s. cape de colatura leui expressione adhibita, &c. dissolue.

VTILITAS Syrupi iam in genere factis suprâ declarata, siue officinalis existat, siue magistralis, vniuersim enim institutus ad conseruandas varias vires stirpium, quibus decocta ex iis parata,

fucci expressi, infusiones fuerint imprægnatæ, quò ad manus esse possint, urgente necessitate, integræ, & efficaces, ad varios vsus.

Officinalis etiam in specie inseruit, variis medicamentorum formis effingendis, constituendisque; sic & Apozemata ingreditur, & Iulepos, ac potiones, ad dulcorem, gratiam, & vires etiamnũ, sic & ad opiatas, pilulas, condita, eclegmata, trochiscos assumitur, ad formam, consistentiam, & vnionem compositi medicamenti, atque eiusdem conseruationem.

Magistralis verò vt olim, sic & hodiè, & nuper in vsu maximè fuit, ad præparationem humorum, & corporis, pro καὶ ἀπὸ felici necessariam, de qua vide alterans Apozema: ad alterandum vario modo tũ corpus, tũ eiusdem partes varias, ipsarum intemperies varias emendando, tũ humores vario modo peccantes: vide ibidem alterans Apozema.

In summa, ad omnes internos affectus ad causas eorum procreatrices, ad partes ab ipsis vario modo afflictas alterandas, & roborandas, idonea & specifica quæuis medicamenta, ab indicantibus

D vj

84 *Method. Præscribendi*

suggesta, in syrupi formam reduci possunt: ita ut ipsius utilitas quàm latissimè se extendat, ad quosvis demùm affectus ad hydropem, luem, &c. præscribi autem maximè potest, ubi diutius alterandum, vel vires fouendæ perenniter: (cùm aliàs iste labor cum noua Apozematis, Iulepi, potionis præscriptione, sapiùs esset recenter cum molestia repetendus.) Hinc in morbis & affectibus longis, chronicis intemperiebus partium, quæ iam altè radices egere, ita ut continuò sit alterandum, utilissimus. Tamen, quia vsualis ferè prostat in eum finem, nisi putaueris vel minùs efficacem esse in eo vim, vel exoletam, vel non constet ex iis, quæ specificæ indicationes postulant, vel spes res posse haberi efficaciorẽ, rariùs præscribendus.

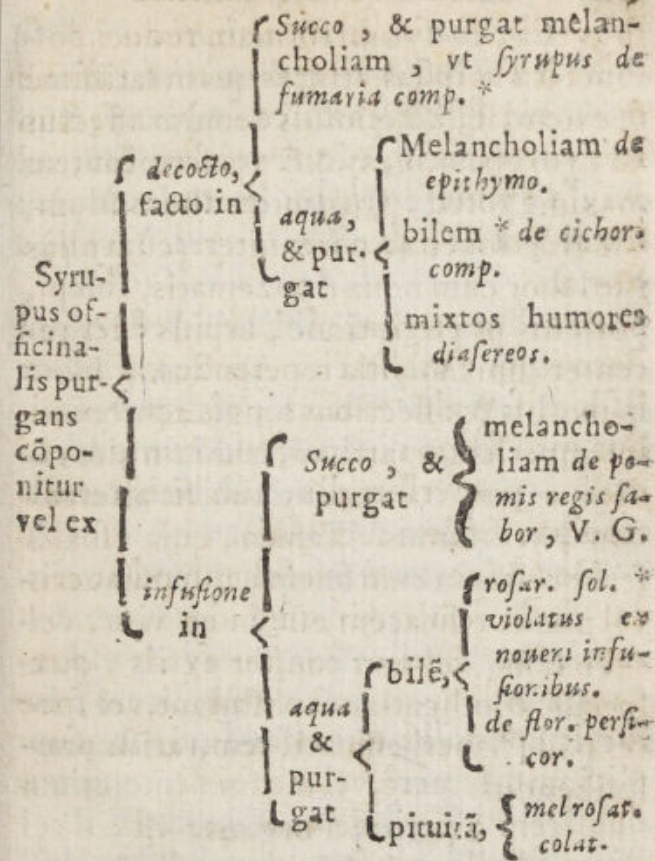
Syrupus Purgans.

Syrupi purgantis definitio, ac diuisio, pro humorum varietate, etiam ex Apozemate repetenda.

Est autem syrupus purgans duplex in præsentia: Officinalis, & Magistralis.

Officinalis diuiditur hæc maximè, ratione rùm compositionis, rùm virium præcipuarum, ut patet ex hac tabulâ.

Formulas Remedior. 85

Magistralis definitio , ac diuisio , ex supe-
rioribus satis manifesta.

In hoc tria consideranda. *Compositio.*
Vsus. Vtilitas.

In COMPOSITIONE quatuor.

1. *Materia* , ex qua fiat catharticus.
2. *Dissoluenda.*

3. Clarificatio, & aromatizatio.

MATERIA ex quâ remotior, râtione qualitatis, sunt cathartica simplicia, cum suis correctiuis, eâque vel decocta, vel infusa : vnde propinqua materia duplex statui potest, *decoctum purgans* : *Infusum purgans*.

Decoctum purgans, nihil aliud est, quam decoctum : cathartici Apozematis, ex iisdem tùm alterantibus, tùm purgantibus, pro scopo diuersis, eodem modo, & ordine præscribendis, adhibitis conditionibus ibidem recensitis.

Hoc aduertendum solummodò, circa dosin cathartorum decoquendorum, Monspelienses pro syrupo purgantia Apozematis ferè duplicare, sat fuerit apud vos quantitatem illam simplicium assumerè, vel me suadente, etiam duplicem ; perinde namque est, si vel etiam triplicem : sic enim minore dosi erit exhibendum, & minore cum fastidio ægrotantium modò dosin ex arte & legitimè, & accuratè definias, non dubitanter, vt passim : vide vsum.

Notandum, vbi succi idonei suppetunt, efficaciter etiam in eorum ꝑ iiiij. v. vj. decoqui ista cathartica, cum suis cor-

rectius.

Infusum purgans, quomodo sit parandum, ex iis, quæ suprà diximus in potione purgante, facile erit colligere, quomodo autem decocto sit præferendum, vide in Aduersionibus.

DISSOLVENDA in decocto, vel infuso, considerantur ratione *qualitatis*, & *quantitatis*.

Ratione *qualitatis*, dissoluitur,

In decocto quidem, vel saccharum, vel mel aliquando; vide alterans Apozema: vel vnà cum saccharo, syrupus aliquis officinalis, isque aut alterans, aut a tharticus.

Præter illa dulcorantia, perpetuò ad conseruationem dissoluenda, etiam aliquando, in finem suprà dictum, dissoluiuntur.

1. Succus idoneus, isque vel alterans, folior. fructuum, pro indicatione; vide Apozema: vel purgans, vt *rosar. succus*, veris tempore maximè, pro bile, *fumar. lupul.* pro melancholiâ.

2. *Infusio rosar. pallidarum completa*, veris tempore maximè, quo suppetit, & efficax est.

3. Aliquando *infusio* ipsius Rhabarbari,

si ferat indicatio, seorsim facta, ad finem tantum addenda: aliàs si initio, antequam syrupus perueniat ad consistentiam, vis ipsius exhalat, coctione diutina.

In infuso verò, eadem, si succos iam dictos excipias, quos præstabit pro infusione facienda, statim præscribere ab initio.

Ratione *quantitatis*, saccharum, mel æquali cum colaturâ quantitate, quæ ad lb j. lb j β. sæpius præscribenda. Hoc aduertendum solummodò, sacchari vel mellis quantitatem exactè esse definiendam, contrà quàm vulgò Medici malè faciunt, neque relinquendam arbitrio pharmacopœi: aliàs de dosi certò nunquam poteris decernere, quæ alia, vbi parùm sacchari, alia verò, vbi multum. Hinc titubant passim practici, vbi dosis præscripti à se cathartici definienda, & jubent à minore semper quantitate esse inchoandum, vt experiaris sine errore.

Si syrupus admittitur, id ferè ad $\frac{3}{4}$ v. $\frac{3}{4}$ vj. viij. & quia hic pro saccharo habetur, subtractione ad huius quantitate factâ, facilè erit tunc dosin sacchari definire. Perinde autem est, siue alterans,

aut purgans existat, modò huiusrationem, pro dosi inuenienda habeas in supputatione.

Succi ad $\bar{z}$ vj. viij. si cathartici memineris, in dosi constituenda.

CLARIFICATIO & AROMATIZATIO. Vide in Apozemate.

VSVS & FORMVLA PRÆSCRIBENDI. In vsu syrupi purgantis, tùm officinalis, tùm magistralis, etiam tria breuiter considerabuntur, *quomodo præscribi, & exhiberi debeat, quâ dosi, quò tempore.*

Officinalis quod ad *modum* vel per se ex cochleari, vel dilutus præscribitur: illud rarius, omnis enim ferè dissoluitur, idque liquore idoneo, vt suprà dictum.

Quod ad *dosin*, in vniuersum hæc constituitur; ab $\bar{z}$ j. nempe, pro minimâ ad $\bar{z}$ ij. $\bar{z}$ iij. $\bar{z}$ iiij. quæ summa, quam tamen in *syrupo de fumariâ & de epithymo*, ad $\bar{z}$ v. vj. poteris extendere, consultis interim circumstantiis illis, quæ in Apozemate purgante dosin catharticatorum diximus legitimè limitare.

Tempus autem exhibendi idem, quod aliorum purgantium, matutinum, ventriculo inani, ne vis ipsorum obtundat

tur, cibo vel chylo præfente, vel tardetur
eorundem operatio.

Magistralis quod ad *modum* vsurpa-
tur etiam vel, per se, vel ex cochleari,
vel, quod vsitatiùs, cum liquore idoneo
solutus, vide suprà.

Quod ad *quantitatem*, eamq; *continuum*,
dosin ipsius vulgò ab $\bar{z}$ ij. ad $\bar{z}$ iij. malè
definiunt: cathartorum quidem quan-
tatem inspiciunt; sed per transennam,
nescij forsitan interim, quo pondere sac-
charum Pharmacopœus addiderit; hinc
& circa dosin incerti. Ego in genere
statuo, istam esse posse, $\bar{z}$ β . $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ j β . ij.
iij. v. vj. prout cathartice copiosis vel
validis, liquor, cum quo saccharum in
syrupi consistentiam coquitur, fuerit im-
prægnatus. Sic autem se res habet. Purg-
antium decoctorum, infusorum, dis-
solutorum, doses numerandæ, & notan-
dum, quot vicibus sint purgando ista
omnia cathartica simul: V. G. suffece-
rint pro octo vicibus. Iam verò liquoris
istorum cathartorum vi imbuti lb j. ad-
das sacchari puri lb j. decoquas in syru-
pum: si illas $\bar{z}$ xij. in viij. partes diuiseris,
(nam sunt viij. doses purgatrices, ha-
bebis pro dosi $\bar{z}$ j β . addideris tantum,

facchar. ℥ viij. pro syrupo conficiendo,
habebis pro dosi ℥ j. &c.

Quod ad *discretam*, semel vel bis in
mense usitate exhibetur, in morbis chro-
nicis, ut sic sensim illuies, quæ cumula-
ri solet, euacuetur, neq; aggeri in molem
morbificam possit.

Tempus verò sumendi matutinum, ut
suprà.

UTILITAS in morbis chronicis maxi-
ma est, in quibus præcautio perennis, vel
euacuatio sensim per *ἐμπύκνωση* facta ne-
cessaria, ne aliàs in intemperatis illis cor-
poribus, & cachecticis visceribus, humo-
res excrementitij congerantur parituri
varios affectus, quibus hæc ratione ob-
uiam itur, & rescinditur occasio futuro-
rum affectuum.

ANIMADVERSIONES de Syrupo.

Circa SACCHARI QUANTITATEM
passim controuertunt admodum, & vix vllum
præceptum reperias firmum, ac rei naturæ con-
sentaneum. Mesuæus ipse artis parens varius,
Aliàs enim in Syrupis frigidis ex succis

maximè, pro liquoris ℥ j. sacchari præscribit
 ℥ viij. ut in syrupo de agrestâ, ut saccharum
 tertiâ parte liquor superet: aliàs liquor duplus
 ad saccharum, in syrupo de pomis Sabor:
 aliàs triplus, syr. acidus ex prunis, quadru-
 plus, acidus de pomis, & quod mirum vulgò
 sextuplus, acidus ex cydoniis: aliàs etiam
 saccharum liquorem superat, duplâ ferè parte:
 ut liquoris sint ℥ vj. pro sacch. ℥ j. aliàs liquo-
 ris ℥ viij. sacchari xij. aliàs liquoris & sac-
 chari ana partes æquales præscribit. In calidis
 autem syrupis, Mesuæus sæpiùs sacchari & li-
 quoris ana partes æquales, paulò minùs, paulò
 plùs, præscribit.

Recentiores rixantur valdè inter se. Modò
 enim liquoris & sacchari ana constituunt, pro
 regulâ syruporum, modò verò sacchari vel li-
 quoris plùs, quantitate diuersâ præscribunt;
 præcipui pharmacie authores, Syluius, Fernel,
 Ioubert, Rondelet.

In syrupis enim ex succis, in genere liquor
 saccharum superat: in specie verò pro liquoris
 ℥ j. aliàs ponuntur sacchari ℥ vij. ℥ vij. ℔.
 viij. ℥ viij. ℔. viij. aliàs eorundem ana.

In syrupis ex infusione, passim infusi & sac-
 chari ana. In syrupis verò ex decoctione, eo-
 rum passim ana vel etiam vsitatissimè, ut sem-
 per liquor vnâ parte saccharum superet.

Mibi verò negotium habere videtur se indifferenter. Syrupi natura accuratiùs solummodò perpendenda. In quo duo maximè consideranda: saccharum, (aliquando & mel,) quod in syrupo se habet tantummodò vt subjectum, essentiam simplicium ad vires conseruandas excipiens. 2. vis illa, seu essentia in succo, infuso, & decocto delitescens, à quâ syrupi vis & ἐνέργεια, vt à saccharo essentia in syrupo conseruatio, ab utroque syrupus, ex eorum vnione resultans, aquositaris euaporatione.

Iam verò nōrunt omnes sacchari lb j. V. G. quacunque humoris copiâ lb j. ij. iij. pluribus, (vt Ioubertus pro suo iulepo in syrupo de agrestâ,) dissolueris, in illam consistentiam syrupi cōtione facilè esse abituram. Illud etiam conspicuum, & apud eos qui extractorum rationem nōrunt expertum, menstruum vt vocant Spagirici, seu liquorem, per quem essentia diffusa, aut in quo fuit elicitâ, (cuique respondent succi,) siue sint ipsius lb ij. iij. siue vj. viij. &c. balneo Mariæ, vel cinere calido, euocari posse totum, essentiâ paulatim crassescente in consistentiam, quam volueris, syrupi putâ, vel solidiorem. Quæ cum ita se habeant, de vtriusque proportionē frustrâ tam anxie disceptant: quandoquidem ex quacunque syrupi formâ facile resultet. Nāque si syrupum

componentia, saccharum nempe liquore solutum, succi, infusa, decocta, quæcunque demum eorum fuerit quantitas, coctione & euaporatione partium aquearum in illam syrupi vulgarem consistentiam sola & seorsim deduci possunt, quidni hæc simul iuncta sub quamvis demum quantitate? Si Iouberto & Syluio ℥ j. sacchari cum liquoris tribus in syrupum rectè decoquitur, quidni & cum liquoris medicati, succi, infusi, decocti tantundem, illud idem fieri poterit? & contrà, si sacchari ℥ iiij. cum ℥ j. liquoris, ut Rondel in syrupo de limonibus, quidni & illud idem fieri poterit? Ita ut in saccharo pro syrupo definiendo, non tam liquoris quantitas sit æstimanda, quam ipsius vis, & Medici propositum ac intentio; virtutis enim seu essentia, V. G. ℥ iiij. ℥ iiij. quas simplicium decoctorum vel infusorum ℥ j. profuderit, si in decocti, vel infusi colati ℥ iiij. v. g. diffundantur, & istius liquoris & sacchari ana ℥ j. præscripseris, ut vulgò pro syrupo, syrupum quidem conficiet; sed virtutis exigua, & in cuius ℥ j. sit tantum essentia ℥ j. ad summum, & in ℥ j. tantum ḡ. v. sin verò ista ℥ j. B. essentia per liquoris ℥ ij. tantum diffundatur, & ex huius & sacchari ℥ j. syrupum præscribas, conficies etiamnum; sed efficacem, & in quo sint essentia ℥ ij. & in quâq; vnciâ 3 B. si

liquoris istas ℥ ij. in quibus latent ꝓ iiij. istius
essentie, cum sacchari ℥ j. dissolueris, habe-
bis efficacissimum, in quo nempe sint essentie ꝓ
iiij. ꝓ ℥. in quavis vnciâ ꝓ j. & efficaciorē
adhuc, si pro liquoris istius ℥ ij. sacchari tan-
tū ℥ ℥. in hoc enim etiam erunt essentie ꝓ iiij.
ꝓ ℥. sed in quâlibet vnciâ erunt ipsius ꝓ ℥. ꝓ ij.

Ergo non tam inspicienda liquoris quantitas
maior minorue, quā virtutis, seu essen-
tie in ipsum traiectæ, aut in eo delitescētis
moles, quæ à pauca materie quantitate, quo-
cūque demū humoris pondere decoxeris, in-
fuderisue ℥ j. ℥ ij. ℥ iiij. &c. Hoc aduer-
tendum sedulō, quō certior de syrupi viribus
& efficiā esse possis, & pro scopo debiliores ef-
ficaciorēsue præscribere, semper vim & quan-
tatem ipsius facultatis considerandam potiūs,
quā ipsum liquorem. Sequere rationem iam
dictam, vel viam communem, quā ferè liquo-
ris & sacchari ana partes æquales præscribun-
tur.

C A P. V.

DE VOMITORIIS.

HVMORES excrementitij, siue
naturales copiosi, siue p. n. quacun-

que demùm quantitate, cum sanguinẽ in venis permixti, aut extra venas vbicũque stabulantes, cacochymiaẽ ideam constituunt, & euacuationem, quõ maximẽ vergunt, per conferentia loca postulant, & volunt euacuari, siue purgationem particularem spectes, siue vniuersalem, urinã, sudore, transpiratione insensili, aluo, vomitu, celebrandam.

Licet autem medicamenta, quæ id præstant, in genere purgantia dici possint, in specie tamen talia censentur, quæ per aluum, & vomitum excrementa corporis educunt, & quæ per inferiora, absolutè adhuc generis nomine, per excellentiam, cathartica dicta, & eorum operatio, purgatio: quæ per superiora verò mouent, vomitoria.

Est autem Vomitorium non tam forma medicamenti liquida, quàm facultatis vocabulum, ab ipsâ operatione nomen habens. vtrumque tamen vsitatè significat, medicamentum nempè motum illum, seu excretionem per superiora concitans, & formam ipsam, quâ præscribitur, de quâ hic agere propositum.

VOMITORIVM itaque est remedij forma liquida, ex medicamento emetico simplici, deco-
Et,

Est, vel infuso, aut dissoluto, comparata: noxia quæq; ventriculi, redundantiam cibi, humores excrementitios aliarum etiam partium vicinarum, vi & impetu per os euacuans, derivans, atque reuellens.

Ab effectu hinc triplex statui potest: Vacuatorium, Reuulsorium, & Deriuatorium.

A modo verò operandi, aliud leuius existit, cathartico emollienti, malactico, & eccoprotico analogum, quantitate ferè suâ operans; aliud mediocri, qualitate magis, aliud validum, catharticis propriè dictis respondens, vi specificâ, & internâ, motum istum per superiora concitans.

Est etiam Vomitorium aliud simplex, aliud magis compositum.

SIMPLICIVS constat ex aquâ simplici tepidâ, affatim ad cyathum, seu poculum vnum haustâ, aquâ hordei tepidâ copiosè, & conferatim bibitâ, in sculo carniū pingui, vbertim etiam sorpto, hydromellire largiter sumpto, quod etiam Galenus imperavit, potu quouis copioso, subito & confesto, hydrelæo ad ℥ viij. x. oleo communi, ad ℥ iiij. vj. tepidè, butyro liquato calidè.

Quibus & aliis similibus vomitoriis leuissimis, impropriè admodum talibus, utimur maximè ubi, quæ hac viâ sunt

E

excernenda, siue assumpta, siue diuersa
impuritatū, & vitiosorum humorū
genera, in ventriculo continentur; sunt-
que ita in procinctu ad excretionem ap-
parata, vt vel minimā datā occasione fa-
cilè sine negotio, vel perturbatione pos-
sint extrudi, siue natura id moliminis non
aggrediatur, siue spontè quidem insur-
gat ad ipsa excutienda, sed vel minùs ce-
leriter, vel minùs sufficienter, tunc le-
uioribus hisce excretrici, si quiescat, oc-
casionem motus, & veluti principium
damus; aut si imperfectiùs moueat, co-
natum ipsius faciliorem reddimus, quod
etiam sapiùs, nullo exhibito vomitorio,
procuramus digito in gulam altiùs im-
misso, pennā oleo intinctā, & gulæ im-
misâ. Sed hæc, quæ quantitate tantūm
sua, & humiditate tepida, aut pinguedi-
ne excretricem mouent, minùs proficua,
vbi excernenda per vomitum, vel non
sunt in ventriculo, sed in vicinis, aut re-
motioribus etiam partibus concepta, vel
si sint in ipso, altiùs tunicis ipsius impa-
cta hærent, vel minùs præparata, non
nisi maiore labore, & conatu eliminari
possunt; tunc enim vtiliùs venit ad
Composita.

In COMPOSITO vomitorio duo perpendenda :

1. *Materia*, ex qua.
2. *Dissoluenda*.

MATERIA vomitorij composui duplex, *liquida*, & *solida*, seu *coacta*.

Materia liquida (seu *liquor*,) qua vomitorium definiuimus quæque ferè tantum usitata, est vel *vomitorea*, vel *non vomitoria*.

Liquor emeticus, est vel *decoctum*, vel *infusum*, vel aliquando *aqua*, vel *liquor destillatus*.

Quod ad *DECOCTVM VOMITORIVM*, in eo duo considerantur :

1. *Materia*, ex qua fiat emeticum.
2. *Liquor*, in quo ista decoquatur.

In utroque *qualitas*, & *quantitas*.

Materia ex qua, seu *decoctum* ingrediens, ratione *qualitatis*, sunt vomitoriorum simplicium, eorumque mediocrium, (valida enim rariùs ad decoctum assumuntur,) variæ partes : *radic. cortic. fol. aliquando, semin. flor. quorum 2. 3. simul 4. præscribenda*.

Ratione verò *quantitatis*, vomitoria ista mediocria potionum pondere ferè præscribuntur, vt summatim ad $\bar{3} j. \bar{3} ij.$

E ij

℥ iij. ad summum ingrediantur, & priuatim, si iam dicenda aliis addantur, vnum, duo, vel vsurpentur sola, hac dosi ferè præscribas.

Radix asari, ad ʒ j. ʒ ij. ʒ iij.

Cortex median. iugland. ad ʒ j. vel ʒ ij.

Radix pepon. sic. ad ʒ ij. ʒ ss.

Flor. genist. ʒ ij. ʒ iij. vel pugillos totidem.

Pro *liquore*, quo ista decoquantur, ratione *qualitatis*, assumes commodissimè *aquam simplicem*, vel vbi simul humores vitiosi à ventriculo detergendi, *aquam hordei* vtiliter, siue decoctum, (maximè vbi sicci, acres, calidi,) hydromel, (vbi crassi, lenti, frigidi attenuandi, incidendi, detergendi,) *oxymel aquosum*, in vtroque casu, *iussculum pingue & leniens*, vbi temperanda acrimonia, siue humorum, siue assumptorum venenorum, siue etiam vomitoriorum acrium, *hydroleum*: quæ ideò maximè conuenient, quòd etiam vulgò recensentur inter vomitoria benigna.

Ratione *quantitatis*, relinquitur Pharmacopœi arbitrio, tamen ex suprà dictis in apozemate & potione, poteris definire, modò obserues; quandoquidem pro

vomitório liquoris debentur $\frac{3}{4}$ viij. ferè, etiam dupla quantitate vomitoria illa mediocria esse præscribenda.

INFUSVM VOMITIVVM, ratione qualitatis, infundendorum, paratur maximè ex vomitoriis illis validioribus, quæ rectius sola infunduntur, quàm dentur in substantia, vel etiam decoquantur. Illa duo maximè agendi vehementia nobilissima, *Helleborus albus*, majoribus, *Antimonium*, neotericis celeberrimum. Et licet ad illud negotium assumi ritè possint mediocria, *asarum*, *raphanus*, *radix peponis sicca*, *cortex medianus iuglandis*: tamen, quia ab ipsis vel in substantia datis, aut decoctis nullum discrimen ferè, ideo tantùm decoquenda præscribuntur. His verò validioribus infusio omninò bene conuenit, vi spiritali tantùm communicatâ, nullâ verò substantiæ portione relictâ, quæ purgationem diuturniorem faciat, aut excretricem diutiùs lacestat.

Igitur duo maximè inserviunt comparando infuso, *Helleborus albus*, olim longè nobilissimus, non solùm in contumacibus affectibus & desperatis, sed & leuioribus, hodiè vix dum in illis, & non nisi prudente cautela vsurpandus, quâ

duce ad ʒ β. ʒ j. ʒ j β. ad summum potē-
ris in iusculo maximè infundere, additis
cardiacis ad ʒ j.

Huius veluti succedaneum, pomum
excauatum radice Hellebori albi repletum,
coctum, illa exempta comestum, vt &
radix raphani; eadem transfixa, cocta,
esta.

In Hellebori locum, (quod & hodiè
passim vsurpatur) rectius *antimonium* ad-
mittas, illo exulante. Neque horrorem
incutiat, quòd hactenus ab inexpertis
fuerit rejectum, cum illo longè tutius, se-
ne vllò omninò suffocationis, conuulsio-
nis, aut symptomatum ingentium peri-
culo, suam operationem producat. In
illum finem alij ipsum crudum vsurpant,
alij vitrum eiusdem varium infundunt,
alij regulum. Praestabit in istum finem,
istam Antimonij præparationem eligere,
quam vocant *crocum metallorum*; quando-
quidem sic paratum, sulphur quoddam
fœtidum exuit, quòd alias sæpiùs causa
grauiorum symptomatum.

In istum finem. R. *Antimon. sic præpa-
rat.* ʒ j. ʒ β. infunde in vini albi ʒ iij. ʒ iiij.
supra cineres calidos, trajiciatur liquor
per chartam emporeticam; Detur. E

eadē fit aqua illa vulgò benedicta, Spey-
vasser. Loco croci dicti vitru quoduis in-
fundere poteris ad ℥j. in liquore idoneo.

Quod ad *quantitatem* infundendorum,
iam expressa pro his validioribus defini-
ta fuit. Si alia mediocria volueritis vsur-
pare, præscribi poterunt.

Radix asar. à ʒ j. β. ad ʒ iiij. ʒ β.

Rad. pepon. sic. à ʒ j. ad ʒ iiij.

Semen vitic. à ʒ j. ad ʒ β.

Cortex ingland. ad ʒ iiij. ʒ β.

Sed iam dicto antimonio præstabit uti.

Quod ad *LIQVOREM DESTILLA-
TVM*, rariùs à Medico præscribitur, si
excipias à vulgo in vsum medicum trans-
latum, *acetum destillatum*, operandi effectu
violentissimum, cautè vsurpandum, &
in robustissimis. Præscribitur autem bi-
fariam: vel enim solùm ex Alembico
plumbeo, liquor ipsius destillatur, vel ut
Monspelij mulierculis vsitatum, panis
albus, è furno recenter extractus con-
fcinditur: in lb ij. iiij. aceti infunditur fit
destillatio, & liquoris vsus, ut & supe-
rioris, ʒ iiij. ʒ iiij. in febribus maximè in-
termittentibus, diuturnis, ante & in ipso
paroxysmo, exhibentur. *Hactenus de liquo-
re vomitorio.*

E iiij

Liquor non vomitiuus etiam passim assumitur, siue vllius vomitorij facta in ipso decoctione, vel infusione, in quo postea vel iuuantia vomitum, atq; præparantia tantum pro leuiore vomitorio, vel puluis emetici alicuius simplicis, statim, Iulepi instar, dissoluuntur.

Qualis autem sit, vide supra in qualitate liquoris, pro decocto vomitorio.

Ratione verò *quantitatis*, ad $\frac{3}{4}$ iix. x. rectè præscribitur.

Hactenus de materiâ vomitoriorum liquida ex qua, vt diximus, hodiè vsitatè tantum ipsa formantur, quæque idèd vomitoriũ supra definimus, vt quæ esset forma exhibendi magis recepta. Possunt quidem & *formâ non fluida* exhiberi, pulueris nempe, vel boli, emetico aliquo puluerifato, cum conferua incorporato, (sic certè sæpius recentiores *Antimonij vitrum*, *crocum metallorum*, *Mercurium vitæ* vsurpant) quod idem fieri poterit cum aliis vomitoriis, quæ agunt maiore quantitate, vt *asaræ*, *radice pepon.* &c. si hellebor. album excipias, à quo in substantia exhibendo abstinendum, infusione vis ipsius cathartica elicienda. Forma liquida videtur commodior: quod humiditate ventriculus

perfundatur, laxetur, minori vi excernenda isto motu excutiantur, & facilius, quod simul omnia diluantur, nec ita adherere possint, quod alias sæpius fit. Item, quod ventriculus repleatur, & sic facilius excernat. Alias enim inanior toto fundo ad os superum adduci debet, & inuerti, ad eorum excussionem. Quicquid sit, si formam istam solidiorem volueritis usurpare, id facietis pulvere sequente sumpto, vel per se ex cochleari, cum pauculo liquore, vel mixto cum conferuæ idoneæ ʒ ij. ʒ iiij. forma boli. Sic autem præscribentur hætenus quidem vſitata.

Radix asari à ʒ j. ad ʒ iiij.

Radix pepom. sicca. à ʒ ij. ad ʒ j.

Semen vrtic. à ʒ β. ad ʒ j.

Semen raphan. à ʒ iiij. ad ʒ β.

Cortex iugland. ad ʒ j.

Sin autem recentioribus vſitata, ex mineralibus vomitoria assumas.

Antimonij vitrum ad ḡ. vj. viij. x. præscribes pro robustis.

Crocum metallorum ad ḡ. vj. viij.

Sal. vitriol. ad ʒ j. ʒ β.

Vitriolum Roman. vel album præparatum, à ʒ β. ad ʒ j.

E v.

DISSOLVENDA vel nulla vsurpan-
tur, vbi propositum agere admodum le-
uissimè, & occasionem tantum motus
excretrici dare, vt suprâ: item vbi liquor
sat vomitorius fuerit, sed maximè, si ex-
cernenda ad euacuationem illam per su-
periora sint preparata, sin contrâ res se
habeat, alia dissoluuntur in liquore iam
dicto, quæ statui possunt duplicia, *vomi-
toria, & non vomitoria.*

Non vomitoria in decocto vomitui sa-
piùs, & vsitatiùs vsurpanda, vt & in li-
quore non vomitui, ratione *qualitatis*,
triplicem finem maximè respiciunt; ex-
cretrici impulsione, excernendi hu-
moris preparationem, & correctionem
symptomatum, quæ ab eo, aut vomito-
rio euenire possent.

Alia enim oleaginosa, pingua, quæ
ventriculum subuertendo, excretrici li-
cet irritata, difficulter tamen agenti, oc-
casionem dant, ideò ferè tantum in leui-
bus vomitoriis, vbi ventriculus facilè est
vomiturus, aliàs minùs profunt, vtilia
etiam ad humorum, vel assumptorum, &
venenorum acrimoniam compescendam;
alia sunt oleum commune, oleum sem. lini,
butyrum.

Alia vsurpantur ad frangendam vim succorum biliosorum, mordacium, vt acetum, oxymel simplex, syrupus acetosus.

Alia (qui etiam præcipuus dissoluentium scopus,) humoris excernendi præparationem respiciunt; suntque vel detergentia, vbi humores vitiosi eluendi à ventriculo, vel quando lenti, viscidi, pertinaciter adhærentes, qualis passim pituita, talia sunt, oxymel simplex, oxymel scylliticum, saccharum, mel: vel incidentia, & attenuantia humores crassos, oxymel simplex, syrupus acetosus. Notate obiter, malè quosdam oxymel & syrupum acetosum recensere inter vomitoria, contra experientiam, cum acetum, (odoratum siue sumptum,) à quo præcipua ipsorum vis, adstringere videamus, sanguinis eruptiones ab isto sisti, alui fluxus, vomitus, ita vt forsan ipsorum sit vsus ad humores præparandos, quò faciliùs sine labore possint excerni.

Ratione quantitatis, ab ℥j. ad ℥jss. ℥ij. præscribuntur. Cæterùm ista in vomitorio ex infusione, vel liquore alio destillato non dissoluuntur, cum antè illorum exhibitionem præparatio ferè præcedere soleat, tùm etiam, quòd liquor

E vi

ille aceti, isti scopo satisfaciat: tamen neque errabis, si dissoluas.

Vomitoria verò vsurpanda (ubi liquor nullo modo est vomitorius) sunt aliquot ex suprâ dictis, dosi etiam ibidem relatâ.

V S V S. In eo tria consideranda, *quomodo, quantum, quando.*

Quod ad *modum*, ut vomitoria vsitate & commodius liquida vsurpantur, sic & tepidè sumi debent. Nauseam enim sic facilius concitant, & excretricem ad expulsionem molestant. Quod si formâ boli exhibeantur, sumenda erunt, ut & ipsi solent. Sed commodum erit, post dimidiam horam, vel integram elapsam liquorem aliquem tepidum exhibere, ad ejectionem faciliorem.

Quod ad *quantitatem*, seu *dosin*: simplex vomitorium ad ℥ j. ritè sumi potest ab adultis & grandioribus: sic enim ventriculi excretrix grauatur magis.

Compositum ex decocto, idque mediocre ad ℥ viij. x. dosis infusi (liquoris etiam vomitiui) & ubi dantur in substantia, suprâ expressa: quantitas etiam liquoris non vomitorij. ad ℥ viij. ℥ x.

Quod ad *horam exhibendi*, in morbis chronicis manè, jejuno ventriculo pur-

gantium aliorum instar, ritè poterunt assumi, maximè, si humores nauseam facientes sint tenuiores: sic enim facilis sequitur vomitio: vbi contrà lenti, crassi, viscidi, post cibum sumptum erit expeditius, & cum minore labore; in morbis periodicis, febribus intermittentibus maximè, hora paroxysmi: quandoquidem & naturam videamus passim tunc temporis, hac via euacuationem moliris: quauis autem hora sumuntur, noxia quauis re, (vt veneno) assumptâ.

Hæc autem erit FORMVLA PRÆSCRIBENDI.

1. Si ex decocto. R. &c. fiat decoctio in &c. q. s. cape de colatura, &c. fiat vomitorium, quod sumat tepidè, tali horâ, & si paulò post non rejecerit, vomat digito in fauces immisso: si quædam volueris dissoluere, addes, cape de colatura, &c. in quibus dissolue, &c.

2. Si ex infuso. R. &c. fiat infusio in &c. colentur omnia, & filtrentur per chartam emporeticam; (quandoquidem enim ex validioribus constat ferè infusum: si sola colatura esses contentus, metus esset, ne quid crassioris substantiæ vnâ effunderetur, quæ postea ventriculi

ΤΙΟ *Method. Prescribendi*

unicis diutiùs adhærens, ad vomitum diuturniorem, & molestum ipsum concitaret,) fiat vomitorium, &c.

3. Si ex liquore destillato. R. Liquefactis talis, &c. sumat, & paulò post vomat.

4. Si ex liquore non vomitorio R. &c. in quibus dissolue, &c. fiat vomitorium.

5. Si forma solidiorè, & *pulveris* quidem. R. &c. sumat ex cochleari, cum liquore idoneo : *bolus* verò, R. puluer. &c. misce cum conferua tali, fiat bolus, quem sumat, & paulò post vomat.

VTILITAS. Vomitus, siue vomitoria olim apud antiquos, tum ad *ἀεφύλαξιν*, & morbos præcauendos, tum ad *ἡγεμονίαν* fuere vtilatissima; in more siquidem maioribus fuit, sanitatis tuendæ gratia singulis mensibus vomere, ut passim apud Hippocratem; unde & ob hanc consuetudinem vomitoria vehementiora faciliè ferebant.

Hodie ferè tantum ad *ἡγεμονίαν*, & minùs frequentes sunt, qui ad morborum præseruationem in statu sano usurpent, nisi intemperantiæ admodum dediti, neque etiam æuo nostro in morbis ipsis passim indifferenter usurpantur;

sed contumacibus ferè & chronicis.

Vomitorij autem in genere vtilitas alia est *particularis* ventriculum respiciens, alia *vniversalis*, regionem publicam aut partem aliquam regionis alicuius, humorem peccantem ipsarum euacuans aut deriuans, vel si aliunde in ipsas altiùs influat, reuellens, conferente ad illum motum naturæ, & humoris inclinatione, seu vergentiâ partium, seu locorum, in quibus restagnat, aut in quas illabitur, & viarum, per quas fieri debet illa deriuatio ac reuulsio, cum illis & ventriculo proximitate, & vicinia, aut continuitate, & communione, meatibus patentibus, & omnibus naturaliter dispositis. Ita vt vomitorium in genere remedium sit vacuans, seu catharticum, tùm particulare, ventriculi; tùm vniversale, deriuans, atque reuellens.

Vacuatur autem in specie, 1. quidem ventriculum, ab omnibus humoribus excrementitijs, biliosis, pituitosis, maximè tenuibus, crassis, viscidis, vitio proprio congestis; vel è toto corpore, capite, visceribus, venis eò delatis, quos sinceros ex ipso fonte, siue in ventriculi capacitate inundent, siue tunicis illius

impacti, excludit. Hinc affectibus venter-
triculi idiopathicis confert, præsertim
appetentiæ languenti, nausea, vomitui
crebro, ventriculi doloribus, cardialgiæ,
&c. unde & per consequens prodest alia-
rum partium morbis, per *συντηρίαν*,
quam illæ habent cum ventriculo, con-
tractis: exhaustâ enim ipsâ scaturigine,
unde manabant, statim evanescent. Hinc
Galenus dicebat pericranio opitulari,
epilepsiæ, vertigini, suffusioni etiamnû,
omnibûsque aliis capitis affectibus, per
consensum ventriculi genitis, translato
illuc humore morbifico, vel vapore tan-
tùm expirante ab illuie ventriculi susci-
tato: ventriculum etiam statim, & com-
modè hac viâ ab assumptis expurgat, ni-
mio nempe, vel pravo cibo, potu, cra-
pulâ, cruditate, veneno.

Vacuat deinde ex Galeno, & primam
regionem à variâ impuritate, & ipsam il-
luie, ex cauis hepatis, liene, pancrea-
te, mesenterio, venis mesaraicis, atque
vicinis aliis ventriculo partibus since-
ram expurgat, & ut ipse notavit, quam
aliud vehemens catharticum sæpiùs non
potuerat exturbare, excludit, quâ ratione
morbi istarum partium ad miraculum

contumaces fuere fanati. In ventriculum enim ex iis locis viæ breues, & expeditæ, hinc & istarum partium affectibus variis confert, non tantum idiopathicis : cachexiæ, ictero, hydropi, lienis, & hepatis obstructionibus, febribus intermittentibus, quæ ibidem habent suum fomitem, &c. sed etiam prodest, ut dicebamus, ventriculo, aliarum partium morbis ex consensu iam dictarum oriundis, quarum impuritates causæ antecedentes istorum affectuum sympathicorum hac viâ ex Galeno commodissimè euacuantur.

Postremò, ex eodem Galeno lib. i. de Febribus, secundam etiam regionem expurgat, & tertiam; sed per consecutionem quandam, nisi utaris validioribus, ut veteres olim suo Helleborismo, quo etiam ex partibus remotissimis excrementitios succos in ventriculum alliciebant, eadem ratione, quâ cathartica valida videmus attrahere. Vnde, quandoquidem non est tutum uti validioribus ad vacuandum, ratione istarum regionum reuellens censetur remedium.

Utiliter etiam prodest, ubi humor in partibus ventriculo vicinis continetur,

aut in eas etiam aliunde delabitur, quæ hac via per vomitum commodissime deriuatur: quæ ratione prodest inueteratis affectibus hepatis, lienis, mesenterij, intestinorum. Hinc hypochondriacis affectibus prodest, modo dictarum partium morbi non fiant ex flatu, intemperie calida, tumore.

Reuellit etiam humorum impetum in varias partes, siue fluxionis origo sit ventriculus, siue partes prima regione contentæ, & vitiosos succos, in eas illabentes, ad ventriculum reuocat, vnde extrudit per vomitum. Vnde, vt suprâ, affectibus capitis per sympathiam confert, alui fluxionibus, ischiadico & articularum dolori. Ita vt Galenus concludat vomitum esse omnium purgationum saluber-
rimum, modò facillè fiet, & moderatè: quæ autem in eo prouocando sint obseruandæ cautelæ, vide apud Hipp. in Aphorismis.

CAP. VI.

DE VINIS MEDICATIS.

VINUM medicatum, ut in usu fuit etiamnum apud veteres, quemadmodum videre licet apud Dioscoridem : ita hodie frequentissimum, maximè apud Septentrionales, & delicatos plurimos passim, qui ab alterantibus, & purgantibus decoctis, syrupis, infusionibus, potionibus vulgaribus abhorrentes, ob iniucunditatem, avidius eiusmodi vina, simplicium eorundem virtutibus imbuta, amplexantur, nec sine fructu, qui inde uberrime emergit; tum quòd vinum vires medicatas rerum bibat penitissimè, ac eliciat, tum quòd easdem, spiritu suo tenuissimo ducente, altè trajiciat in profundissimos quosque recessus. Adde, quòd, cum vino absinthite plerique, probante gustu, familiariter utantur, ut & Hippocratico dicto, occultis sub horum sapore variis purgantibus falli possint ad purgationem difficiliore, ut non deprehendant.

Est autem VINUM MEDICATUM, quod vires variorum medicamentorum simplicium, in se infusorum, ebiberit, ad purgandum vel alterandum comparatum.

*Hinc duplex statui potest in rem praesentem:
aliud Purgans, aliud Alterans.*

COMPONITVR autem vtrumque in genere, 1. vel ex musto, quale vindemiarum tempore tantum, ideò & maiore copia, parandum est, ad vsum diuturnum sc. quem requirunt chronici affectus. Hac autem ratione conficitur. Medicamenta sicca mundata, crassiusculè contundantur, & sacco lineo rariore inclusa, indantur in dolium, (majus, minus, pro vini parandi quantitate maiore, minore, & vfu breui, diuturno,) musto recenti plenum; ita vt medio musto innatet, bulliant simul, ac fermententur per aliquot dies: mustum vbi decreuerit, nouum subindè affundendum, vbi verò deferbuerit, macerentur omnia vase clauso, per 15. 20. dies: vinum sic defæcatum transuasetur, (ne longiore maceratione ingredientia corruptelam, situm, ingratum quid, ac noxium trahant, idque vitium vino concilient,) ac in vsum reconde.

2. Vel ex vino iam defæcato ac reposito, quale quovis tempore parabitur, ideò & minore, si lubeat, quantitate conficiendum, pro vsus necessitate hoc mo-

do. Medicamenta sicca, mundata, contundantur crassiusculè, conjiciantur in vas vitreum, (maius, minus, pro usu, & quantitate quam exoptas) affundendo vini albi optimi, vel alterius generosi triplum, quadruplum, sextuplum, octuplum, (vel etiam plus, prout illius dosin largam, parcam, usum diuturnum, vel breuem esse volueris:) omnia vase obfignato macerentur per 8. 12. 15. 20. dies, (si maior copia paretur,) aliàs per 3. 4. si minor & maximè, si usum proximum desideres, coletur deinde, & transvasatum reponatur ad usum. *Vel* (ad odorem, & saporem gratissimum, & delicias,) transcoletur sæpiùs per manicam Hippocratis, (si minor paretur quantitas, aliàs præstabit iam dicenda in illud trāscolatū immittere,) dulcoretur, & aromatizetur, cum sacchar. q. s. sic fiet, quod claretam, vel claretum, vel vinum Hippocr. purgans, aut alterans possis appellare, maximè si aromata sat copiosa simul infuderis.

In specie verò, quia quædam in utroque obseruanda, speciatim etiam de utroque agemus, exorfi à purgante.

Vinum medicatum purgans.

Vinum medicatum purgans dicitur, quod variorum simplicium purgantium infusorum vi imbutum est; ad unum pluresve humores vacuandos comparatum.

Est autem illud ratione Compositionis vel simplex, ex vno tantum simplici cathartico constans; additis tamen proprijs correctivis, vel compositum, quod vel ex pluribus purgantibus, solis tantum cum suis correctivis, est concinnatum, vel cui infusa sunt simul alia alterantia, partem, humorem respicientia.

II. Ratione verò qualitatis ipsorum purgantium, & humorum vacuandorum, aliud est catholicum, &c.

III. Denique vel sine dulcoratione, & aromatizatione, ex iam dictis solis conflatur, & vinum medicatum purgans simpliciter dicitur, vel insuper saccharo conditur, & aromatizatur cum cinamomo, colaturque sæpius per manicam Hippocratis, & Clareta, vel Claretum, ac vinum Hippocraticum purgans appellatur: (absolute enim sonat vinum illud, quod ad delicias.)

In co tria consideranda: Compositio.
Usus. Utilitas.

In COMPOSITIONE tria exami-
nanda;

1. *Vinum*, ex quo.
2. *Infundenda* in eo.
3. *Dissoluenda* aliquando.

In omnibus expendenda *qualitas*, &
quantitas.

VINUM ratione *qualitatis*, vel non-
dum defæcatum est, ac recens, quod
aliàs mustum appellatur: quod ad hoc
opus laudatur maximè: quandoquidem
huius beneficio, ac feruore color meliùs
occultatur, & sapor alienus infundendo-
rum: vel vinum iam defæcatum, & iam
in vsum repositum, rubrum, vel album.

Ratione verò *quantitatis*, hanc in genere
quidem sic limitabunt vsus, dosis infun-
denda, vt si vsus diuturnus esse debeat,
breuis: dosis maior, minor, largius vi-
num, parciusue sit assumendum: vt ha-
bito simul respectu ad infundenda sit
octuplum, sextuplum, quadruplum, tri-
plum qui namque duodecuplum affun-
dunt, & plus etiamnum, id faciunt for-
san in gratiã bibulorum. Præstabit enim
semper pro vino purgante quantitatem
minorem adhibere, vt dosis ipsius minor
existat, & acceptior.

Speciatim verò, cathartica infunden-
da, & vini dosis futura maior minorue,
vini quantitatem sic accuratè definiunt.
Vinum purgans præscribendum, V. G.
in 12. dies continuos, vel alternos vsur-
pandum, (ex leuioribus ad humores
morbificos sensim expurgandos,) præ-
scribantur cathartorum doses in infu-
sione 12. addantur corrigentia propria,
& si opus fuerit, alterantia etiam idonea;
horum omnium quantitas postea suppu-
tetur, sintque V. G. eorum $\bar{z}$ viij. iam si
vini futuram dosin velis esse $\bar{z}$ j β . $\bar{z}$ ij.
circiter, ipsum triplum præscribas, et si
deinceps pro libitu, eadem via, eadem
ratione procedendum, vbi vinum para-
tur, verè catharticum, ex purgantibus le-
uioribus, & facilioribus, 4. 5. 6. vicibus
assumendum, per debita interualla, mo-
re syruporum magistralium.

INFUNDENDA ratione *qualitatis*,
sunt 1. *vel* cathartica sola, cum suis cor-
rectiuis, (inter quæ *cinamomum* maximè
admittitur, ob aromatis gratiam & sapo-
rem : tùm etiam *calamus officinarum* aro-
manticus, ob odorem jucundissimum,)
vnum, plura; seligenda maximè quæ non
sint alieni omninò, & ingrati saporis,
qualia

qualia sunt *senna*, *polypod.* *epithym.* *bellebor.* *niger*, (pro melancholicis maximè,) *caytham.* *turbith.* *hermodact.* (pro pituitosis,) *scammon.* *cassia*, *manna* aliquando, (pro biliosis delicatis, licet raro,) *mechoac.* *sem.* *ebuli*, (pro serosis humoribus expurgandis) ex quibus ad humores quosvis purgandos, vina commodè parari poterunt, iisque solis, vel, pro humorum & indicationum complicatione, mixtis.

2. Vel etiam simul cum iis infunduntur alterantia varia sicca, ligna, radic. cortic. fol. sem. flor. aromata, pauciora, plura simul, quæ humorem, partem respiciunt, quò ipsi vina reddantur magis appropriata: passim autem Germani, quibus placet, absinthium admiscent.

Ratione *quantitatis*, (siue sit vnum tantum simplex purgans, siue plura simul,) eam definiet numerus dosium, in quas vinum parare consuetum est: V. G. *vinum sennatum* desideratur in 20. doses: *senna* autem dosis in infusione rectè facta $\frac{3}{4}$ lb. 3 vj. ergò ipsius $\frac{3}{4}$ x. xv. erunt præscribendæ, & addenda correctiua, proportionè suprâ dicta.

Si vinum ex pluribus, leuioribus, fortioribus, purgantibus simul & alteranti-

F

bus etiam præparetur, hæc proportio ferè obseruanda:

Cathartorum leuiorum, probasi scilicet pars vna.

Cathartorum validiorum subquadruplum, vt vulgò, (licet etiam subtripulum, subduplum adderes, perinde esset, modò dosin vini rectè definias.)

Correctiua subquadruplâ proportionè ad cathartica, vel etiam subtriplâ vbi validiora.

Alterantia subduplâ ad cathartica, neque obstabit si subtriplâ, (vbi efficaciora, radic. siccæ, semin. aromata maximè,) aduertendo obiter, folia sicca manipulis, vnciis, & drachmis præscribi, vt & flores pugillis, vnciis etiam, drachmisque.

DISSOLVENDA ratione *qualitatis*, (si aliquando scilicet sapor, vel odor, delicatiorum palato minùs arrideat,) sunt saccharum, & aromata aliquot, præsertim *cinnamomum*, quæ vel in vinum coniunguntur, (si copiosius,) vel si contrà paucius, in manicam Hippocratis, & vinum sæpiùs super ipsa colatur, sitque hippocraticum purgans.

Ratione verò *quantitatis*, pro lb j. vini

cathartici, sacchari sint $\bar{z}$ iij. vel $\bar{z}$ iiij. cin-
namom. $\bar{z}$ ij. quemadmodum etiam Apo-
zemata, lulepi, & Vinum Hippocrati-
cum vultgò fieri solent, & aromatizari.

Quod ad V S V M, in eo duo maximè
consideranda, quantum, & quando.

Quod ad quantitatem, seu propinandi
vini dosim, hæc vniuersim non vna est,
sed diuersa admodum, quam, cum qua-
cunque tandem quantitate catharticoꝝ,
vel vini, vinum composueris, ex arte
hac ratione sic inuestigabis, ac legitimè
definies.

Vinum medicatum, cum transuasatur,
vel colatur, menses, & ex mensurâ pō-
dus collige, vel aliâ ratione id facias: sint
verò ipsius V. G. lb iij. hoc autem factum
fuerit purgans ad melancholiam, cum
fermæ $\bar{z}$ iiij. polypod. $\bar{z}$ ij. epithym. & hellebor.
nigr. ana $\bar{z}$ j lb. additis correctiuis ad $\bar{z}$ j. $\bar{z}$
j lb. Hæc omnia infusa, quandoquidem
doses purgantes xvij. quæ in xvij. vices
sufficiunt, si vinum in totidem diuiseris,
habebis inuentum sine errore, eritq; do-
sis ipsius $\bar{z}$ ij. si purgandum vnâ vice for-
tius: sin eodem vti consilium est ad pur-
gandum per ὀλίγον, per aliquot dies,
dosis dimidia sufficiet.

F ij

Quod ad *Tempus*, quandoquidem vinum medicatum affectibus chronicis, & contumacibus, frigidis maximè, destinetur, (quales ab humore mucilaginoso, & sæculento plurimi inueterascunt,) quorum causas non confestim, sed non nisi paulatim excindas, usus ipsius erit diuturnior, ad plures dies (hiemis tempore præsertim,) 10. 15. 20. continuos, vel etiam alternos tantum, instar pilularum vsualium, sic manè, vel duabus horis ante prandium poterit propinari; quod si non instituatur in purgationem huiusmodi, quæ fit per ἐπιπράσιν; sed ad evacuationem vnâ vice validiùs, usus erit qui aliorum eradicantium, manè, præsentè purgandi indicatione: aut si syrupi magistralis loco præscribatur, usus ipsius idem erit, semel vel bis in mense, manè aliorum cathartorum more.

FORMVLA autem PRÆSCRIBENDI ex componendi ratione satis elucescit.

VTILITAS. Quod ad utilitatem, in genere quidem; siue respicias simplicium, quæ infunduntur prolectandas vires, quas vinum in se copiosè resoluit, elicit ac effundit, siue attendas trajectionem earundem in penitissima quæque corpo-

ris, spiritu tenuissimo ducente; vel consideres ipsius cum naturæ genio familiaritatem, ob quam ab ea amicissimè excipitur: aut aduertas indolis propriæ symbolum, quo substantiâ suâ aëreâ cognatum est symphyto partium solidarum humido, calori, ac spiritui, propter quod in ipsa sine negotio facessit, iis vnitur intimè, & simul cum ipso vis rerum energetica, quam maceratione biberit altissimè, in continentia, contenta ducitur, fructus certè ipsius non potest esse nisi vberimus: ita vt siue sit purgandum, & fecernenda illuies, humoribus, spiritibus, partibus solidis confusa, id fiat perfectissimè, in quæuis, ob naturæ familiaritatem & symbolum, vt dictum, altissimè se insinuante, agente proin vi, quâ imbuitur efficacissimè: siue sit alterandū vario modo, reliquæ impuritatū acerbæ absumendæ, pristinus vigor restituendus appropriatis, aut partium robur confirmandum, id fiat hac eadem ratione efficaciter, ob naturæ sympathiam, qua illis vnitur cum virtute medica penitissimè. Licet autem tanta sint vini medicati beneficia, tamen non ita passim apud quasuis gentes, & regiones in usu,

F iij

neque quouis anni tempore : frequentius enim iis usurpatur, qui solum algidum inhabitant, per hiemem maximè, vere, & autumno.

In summa, regione frigidiore, anni tempore etiam frigidiore, corporis temperie, &c. ut *speciatim* vinum purgans sit utilissimum, in affectibus chronicis, frigidiore anni tempore : delicatis passim, ad pallidos colores praescribitur, ad asthma, obstructions viscerum pertinaces, & diuturnas, paralyticis etiamnum; licet vino iis interdicator, cuius certè loco œnomet excellentius exiit : in ventriculi affectibus, debilitati à crudis frigidisque humoribus, vinum absinthites purgans eximium.

Alterans vinum medicatum.

Vini alterantis ambitu continentur vina variis facultatibus imbuta, quæ tum partes quasdam proprietate respiciunt, humorum morbosorum reliquias in iis atterunt, & delent vestigia morborum, & simul specificè corroborant, (qualia ex simplicibus, vinum saluiatum, affectibus cerebri frigidis, enularum, hyssopi, pectoris, absinthites, ventriculo

familiares,) tum quæ vacuant; sine cathartico tamen, (ut vina diuretica, sudorifica, quæ ad calculum, menses mouendos præscribuntur,) tum etiam, quæ vires partium principum excitant, fouent, confirmant, qualia quæ ex aromatibus, ad corroborandum, conficiuntur.

Est autem, ut purgans, ratione compositionis, vel simplex, vel compositum.

Ratione operationis, vel alterans in primis, secundis, tertiis qualitatibus, corpus, humores, spiritus: vel corroborans.

Insuper, vel sine dulcoratione, & aromatizatione conficitur, & simpliciter vinum medicatum alterans, vel vniuersis conditur, trañciturque sæpius per manicam Hippocraticam, ut supra, & Clareta vel vinum Hippocraticum dicitur, licet tale, ut supra, quod ad delicias.

In ipso tria etiam perpendenda. Compositio. Vsus. Vtilitas.

COMPOSITIO eadem, quæ vini purgantis est, vel enim cum musto, (quando vsus debet esse longus, in affectibus chronicis, contumacibus alterandis,) ex vno simplici medicamento sicco, vel pluribus, affectum, humorem, & partem proprietate respicientibus, vel cum vino iam reposito.

Quæ autem proportio esse debeat mu-

sti, vini, & ingredientium siccorum, supra initio, & in vino purgante declaratum. Addas tamen obiter: quia vina alterantia maiore dosi propinari possunt, ac debent, vinum etiam maiore quantitate, decupla, undecuplaque posse affundi.

Quantitatem verò vini & ingredientium, definit dosi futura major, minor, usus breuitas, longitudo, simplicium etiam qualitas debilior, efficacior, qualem vim aromata profundunt.

Eiusmodi vina si trajiciantur per manicam Hippocr. & dulcorentur, diximus supra appellari *Claretum*.

Huc etiam pertinet, quod aliàs *Hippocraticum* simpliciter appellant, quod simul est corroborans, ex variis aromatibus, odore, sapore, gratioribus; *cinnamom.* *zingib.* *granis paradisi.* *cardamom.* *piper.* infusis ad $\frac{3}{4}$ ij. in vini rubri lbj. per horas aliquot, colatis denique per manicam, addendo *sacchari* q. s. vel $\frac{3}{4}$ ij. $\frac{3}{4}$ iij. passim verò fit simplicius, & usitatus ex solo *cinnamomo*.

Cæterum, si loco sacchari vinum medicatum melle condiatur; non erit inutile, imò frugiferum in affectibus frigi-

dis, quibus vinum meracum nocentius aliquando est, vt in Paralyfi, &c. melle eximie operante, vocarique poterit *œnomel*, seu *mulsum*, aut *vinum mulsum*, quale etiam olim veteres vsurpabant; ex mellis parte 1. & vini 2. 3. additis aromatibus, si opus, proportione subdupla, subquadrupla, subquintupla.

VSVS *quando*, & *quantum* continebit.

Quod ad *Tempus*; exhiberi poterit singulis vel alternis diebus, vel etiam longiore temporis interstitio, prout morbus requireret per horam 1. 2. 3. antè prandium.

Quod ad *quantitatem*, dosi ipsius pro quantitate, & qualitate ingredientium: ac vini proportione, varia existit: vbi enim ex paucioribus & minùs efficacibus rebus infusis, ac vino copioso, sextuplo, decuplo fit, eò maior semper dosi exhiberi poterit, & contrà.

In genere verò, ab $\bar{z}$ j. ad $\bar{z}$ iiij.

FORMVLA autem PRÆSCRIBENDI, patet ex superioribus.

VTILITAS etiam ex superioribus eluceffit. Efficacissimè operatur in reliquis morborum alterandis, discutiendis, absumendis, partibus per affectus chro-

nicos languidis confirmandis, corroborandisque, sudoribus etiam mouendis, vrinis, mensibus: & nullus ferè affectus, modò chronicus, frigidus, qui ab eo fructum non percipiat.

CAP. VII.

DE EMVLSIONE.

EMVLSIO medicamentum alterans iuniorum inuentum est, à demulcendis affectibus, vel certè potius, quia lacti similis, aut quòd lactea illa substantia affusione liquoris, lactis instar, eliciatur, nuncupatum.

Est autem EMVLSIO medicamentum formâ liquidum, potulentum, ex medulla fructuum & seminum quorundam confusa, affuso liquore idoneo, instar lactis emulsum, (vnde nomen) ad alterandum vario modo in rem præsentem comparatum.

In ea tria considerantur: *Compositio. Vsus. Vtilitas.*

In COMPOSITIONE tria.

1. *Materia, ex qua confusa lac istud elicitur.*
2. *Liquor, cum quo emulgetur.*
3. *Dissoluenda in eo.*

In omnibus *qualitas*, & *quantitas*.

MATERIA ex qua, ratione *qualitatis*, sunt tùm fructus, *amygdala* nempè dulces excorticatae, tùm semina, 4. nempè frigida maiora, ex quibus vulgò passim emulSIONES vsitatè parantur.

His adduntur etiam aliquando alia, tùm fructus; *nuclei* nempè *pincorum*, in affectibus thoracis, & ubi cum humectatione restaurandum, vt in hecticis; tùm semina, vt passim *papaueris albi*, *lactuce*, *portulacae*, ubi somnus conciliandus, vel magis refrigerandum, aut tenues humores feruidi incrassandi, & eorum acrimonia simul demulcenda.

Ratione *quantitatis*, in genere, tùm fructus, tùm semina ad ℥j. ℥ iiij. praescribuntur. In specie verò, fructuum sint ℥ j ℥ ij. sem. ℥ j. ℥ j ℥.

LIQVOR ad lacteam illam substantiã emulgendam, ratione *qualitatis*, est vel *aqua simplex*, vel vsitatè *bordei decoctum*, maximè ubi detergendum, vel *prisana*, aut decoctum radic. liquirit. ubi leniendum magis, vel decoctum aliarum rerum iucundarum, facientium ad scopum.

Ratione *quantitatis*, pro quaque dosi ℥ iiij. ℥ iiiij. sufficient: vnde cùm emulsi-

F vj

nes in tres doses ferè tantùm vſitatè præſcribantur, (plures enim diù ſine labe non aſſeruantur,) liquoris ꝯ viiij. vel lbj. erunt præſcribenda.

DISSOLVENDA. Ratione *qualitatis*, præſcribitur aliquando *ſacchar.* ſolum, vel quod paſſim receptum, ſyrupus aliquis idoneus ſapore gratiſſimus, qui humectet, leniat, aut refrigeret, vt paſſim, *ſyrupus violaceus, capillor. vener.*

Aliquando & ad gratiam maiorem & delicias, iis præterea *aqua roſarum* additur.

Qui manum Chriſti perlatam aliquando diſſoluunt pro tabulis, non malè faciunt.

Quod ad *quantitatem*, dulcorantium ꝯj. ꝯj lb. ſummum pro doſi ſufficiet, *aqua roſar.* pro tota emulſione, ꝯj. ꝯj lb. manus Chriſti pro quauis doſi, ꝯj.

V S V S. In eo tria : *Modus, quantum, quando.*

Quod ad *modum*, ſumitur vel per ſe, forma potus, vel etiam ſæpè iplius præſcribuntur ꝯ iij. ꝯ iiij. cum decocto aut juſculo pulli alterato ſumendæ.

Quod ad *quantitatem*, doſis ex iam dictis eluceſcit.

Quod ad *tempus* seu horam, manè & vesperi assumitur: quod si præscribatur ad somnum conciliandum, hora somni.

FORMULA PRÆSCR. R. &c. contundantur in mortario marmoreo, affundendo sensim, &c. in colatura dissolue, &c. fiat emulsio pro 3. vel 4. dosibus. Vtatur vt dictum.

UTILITAS. Non tantum emulsio præscribitur leniendis, & demulcendis affectibus pectoris, pulmonum, calidis & siccis maximè, renum ardori, vesicæ, urinæ acrimoniæ, feruori, gonorrhœæ, &c. vt passim volunt; sed & ad alios vsus: ad sitim, ad quemuis æstum in morbis calidis quibusuis contemperandum, proinde in febribus continuis vtilissima ad leniendam simul siccitatem, istorum morborum comitem, vnde & in hecticis vsitatè, ad somnum conciliandum, ad alterandum etiam in febribus, & aliis affectibus calidis, vice Apozematum.

Summatim, ad leniendum, refrigerandum, humectandum.

CAP. IIX.

DE AMYGDALATO.

COLORE & sapore non multum differt ab emulsione, nisi quod spissius existat usitatus. Duplex enim est; aliud liquidius, ex amygdalis elicita lactea quadam substantia, instar emulsionis, ut supra sine ulla coctione; aliud verò crassius, coctione inspissatum, de quo in præsentia.

Est autem MEDICAMENTVM ALIMENTOSVM syrupi substantiâ paulò liquidior, lactis instar, (vnde & cremor & lac amygdalinum vocatur) elicited, saccharoque conditum, ad alterandum simul & nutriendum comparatum.

Licet autem à Medico præscribi non soleat minutim; sed imperari tantum, Medicus in ipso tria considerabit; Compositionem. Vsum. Vtilitatem.

Quod ad COMPOSITIONEM, conficitur passim ex amygdalarum excortic. $\mathfrak{z}$ ij. quæ teruntur in mortario marmoreo, affundendo sensim aquæ feruentis lb ss. colantur deinde, additur sacchar. $\mathfrak{z}$ j. $\mathfrak{z}$ j ss. $\mathfrak{z}$ ij. pro lubitu, deinde parum coquuntur.

tur, exhibetur.

Nota, quod si ægrotans amygdalatum spissius exoptet, amygdalarum plus & sacchari esse addendum, & contra.

Nota etiam, amygdalatum ubi ad vigilias vel somnum conciliandum instituitur, (quod sæpè fit,) *semen. papav. albi, lactuca* recipere.

VSVS : quod ad *tempus*, exhiberi quidem potest quavis hora commoda ; sed passim hora somni usitatè exhibetur.

FORMVLA PRÆSCR. R. & c. vide emulsionem.

VTILITAS eadem ferè quæ emulsionis, temperat, lenit, refrigerat, humectat, hinc passim in affectibus pectoris demulcendis, expurgandis, in febribus & aliis calidis affectibus, in vigiliis, & c. Vide emulsionem.

C A P. IX.

DE HORDEATO.

QUOD nos hodiè à materia HORDEATVM, veteres, à modo parandi hordeum, Ptilanam vocabant, quæ cibus erat ex hordeo pinsendo ab exteriori cortice mundato, (*πρω*

136 *Method. Præscribendi*

enim, pinso, decortico,) & aqua confectus: vulgò cremor hordei: nostra autem ptisana potus est.

Et si autem vix præscribatur, COM-
PONITVR tamen *vel* crassiore mo-
do, ex cocto hordeo mundato, quod
vnà cum iusculo exhibetur, addito sac-
charo ad lubitum: sed sanis tantum tale
conuenit.

Vel, quod re verà hordeatum, ex hor-
dei mandati ℥ij. decoquantur igne len-
to, in aqua limpidissima, quæ feruefacta
abjiciatur, noua addatur, coquatur per
4. vel 5. horas igne blando: hordeum de-
inde colo trajiciatur, colato sacchari ℥j.
℥j. ℥ij. addantur, parum deinde rur-
sum coquatur.

V S V S. Olim cibus erat febrientium,
hodiè datur fere circa horam somni, &
tunc si vigiliæ vrgeant, additur simul pa-
rum emulsionis, cum *papan. albo* præpa-
rata.

VTILITAS. Summa in febribus, in
quibus medicamentum alimentosum, re-
frigerans, detergens, multum nutrit, eu-
chymum: humectat, pectoris affectibus
& hecticis optimum.

CAP. X.

DE LACTE, ET SERO LACTIS.

LAC etiam sepiſſimè venit præſcribendum, in phthiſicis & dysenteria maximè, idque cum camela, tum in lactis ſpecie, tum in doſi, tum in modo ipſo exhibendi, Aſininum laudatur maximè in hecticis, quia reſtituat genuinam humiditatem, ſi q̄, & πτωρ: bubulum pinguiſſimum, butyroſum magis: ouillum caſeoſum: caprinum medium, extenuatis utile.

Quod ad VSVM, DOSIN & MODVM PRÆSCRIBENDI, hic eſt. R. Lactis aſinini, (ubi vis refrigerare, detergere; ubi verò magis nutrire, lactis caprini,) ℥ iiij. ſacchar. vel mellis, (ne corrumpatur aut aceſcat,) ℥ j. idque pro prima doſi, pro ſecunda augendo ℥ j. ad ℥ v. donec venerit ad ℥ x. vel xij. deindè retrogradiendo ad primam quantitatem redeundo: ſumatur autem 4. horis antè cibum, & ab ipſo aſumpto neque dormiat, neque corpus agitet validiùs. Nunquam autem nili corpore repurgato uſus ipſius ineundus.

VTILITAS. Hecticis maximè dica-

fur, impingat, citò reficit : in vfu ipsius cauendum à corporibus impuris, quia in ventriculo frigido acefcit, in calido æftuante nidorem inducit, vnde capitis dolor. hinc nec febrientibus, nec hypochondriis inflatis vtile : in dysenteria etiam valdè proficuum, tùm ad leniendum, detergendum fimul, & vlcus solidandum, maximè fi chalybeatum cum terræ figillatæ ℥j. ad fcutellam exhibueris, manè & vespèri, 4. horis ante vllum cibum. *Hæc de lacte, sequitur.*

SERVM LACTIS. Non est alimentosum sed medicamentosum : vacuat serofos humores & adustos liberaliùs sumptum, refrigerat, febrientibus vtile, hepatis, renum ardori, per æstatis decursum in melancholia vtilissimum, & affectibus ab ipsa profectis, lepra, scabie, &c. maximè, si fumaria in eo fuerit macerata.

Hic autem VSVS & FORMVLA PRÆSCRIBENDI. R. Serum Lactis, coletur, deinde bulliat, (tùm quia flatulentum, tùm vt quicquid inest casei, subsideat,) tunc in eo per noctem maceretur, in lb. ij. scil. eius, *fumariæ* M. j. *Cichor.* M. β. colato adde *sacchar.* ℥j. ℥j β. secundo autem die huic dosi ℥ij. addendæ,

donec veneris ad lb iij. deinde ferie præ-
postera sensim ad lb. j. redeundo. Alias
lib. j. sufficit singulis diebus assumenda
per mensem, infundendo eandem *summa-*
riam, addendo in colatura sacchar. $\mathfrak{z}$ j.
& efficaciter in melancholicis, *succi po-*
morum redolentium tantundem: alias etiam
ad febres & ardores simpliciter usurpa-
tur, acetosa in ipsius $\mathfrak{z}$ viij. macerata, &
aliis refrigerantibus: idque manè hora v.
vel vj. quatuor nempè horis ante cibum.

CAP. XI.

DE HYDROMELLITE.

POTVS mellitus est veteribus celeberrimus: illis melicratum, alias Mulsæ dictus hodiè etiam vñtatisissimus in abstemiis, aut quibus vinum nocet.

Est autem duplex, vulgare & medicatum, siue simplex, siue compositum.

VVLGARE duplex est, aquosum seu dilutius, & vinosum.

Aquosum componitur quidem apud Mesuæum, ex mellis vna parte, aquæ 8. hodiè dilutiùs ex aquæ 10. vel 12. partibus.

Coquitur vsque dum non spumescat amplius, ad quartæ sc. vel quintæ partis consumptionem, colatur, seruator, conditur etiamnum ad gratiam, si voluerit assumens, cinamomo pauco ꝓ ij. iij. ꝓ ꝑ. &c.

Vinosum est meracius, sic dictum, quòd vini generosi saporem, & calidam vim æmuletur: sitq; veluti nectar maluaticū. Fit autem ex mellis parte vna, aquæ partibus iij. alij vj. alij vij. (perinde tamen, quandoquidem coqui debet, vsque dum ouum crudum innatet, reconde in vase præsertim vitreo, occludatur, insoleatur, vel in calido teneatur per mensem, aut 14. dies. Tale ferè Anglorum *meteglin*, nisi quòd postea fermentum in nodulo ligatum suspendant in vase, ad ꝓ ij. V.G. & addant aromata ad ꝓ ꝑ. ꝓ ij. pro quantitate mellis iam definita, h. e. ad ꝑ j.

VSVS & VTILITAS. Pro potu ordinario præscribitur, in affectibus frigidis & pituitosis præsertim, & vbi vini abstinentia iuuat, vel vsus noxius, vt in paralyfi: vel vbi vires eximias, & in frigidis humoris alterandis potentes, corroborando calori natiuo quærimus, mirè

conferuat à putredine : vt autem frigidis & senibus eximiè confert , sic noxius in febrientibus , biliosis & calidis : quia citò bilefcit & amarefcit , quemadmodū coctione nimiā & vetustate licet experi-ri. Hinc & Hippocr. in *πικροχόλοις* prohibet , & *μεγαλοσπλάχνους* in quibus auidius rapitur & confestim : vnde cruditates & flatus incredibiles progignit. Est etiam Hippocr. diureticum , arenulas mirè detergens & expurgans.

Vinosum ista elegantius præstat , & instar maluatici potenter coquit humores frigidos , expectorat , roborat stomachum , coctionem , discutit flatus , & cruditates coquit , quemadmodum vulgare apud Galenum : *ἀνακάθαρσιν* mirè promouet , efficax in Asthmaticis.

MEDICATVM componitur facilè ex hydromellite simplici , cui incoquantur simplicia sicca , partem cui destinatur respicientia , & ea , quæ pro potu suauiora. Decoquantur autem postquam despumatum fuerit : sint V. G. herbarum M. iij. coque , in colatura infundantur per 2. 3. horas aromatum $\frac{3}{4}$ lb. 3 vj.

VTILITAS efficacissima , & specifica vis , præter suprà dicta , in morbis tollen-

dis, maximè frigidis inueteratis, vt paralyfi, &c.

C A P. XII.

DE HYDROSACCHARO,
& Ptisana.

HYDROSACCHARVM potus suauior est & delicatior quam hydromel: & in quibus hydromellitis vsum ob calorem formidamus, ad eadem ferè efficax, & abstemiis maximè conueniens.

Fit aquæ fontanæ, quæ feruore repurgata fuerit, partibus. 12. & sacchari albi parte vna, plus minùs.

Poteris aromatizare cinnamomo, vel fantalis in febribus, ad ʒ iij. ʒ ʒ. Vtatur pro potu.

PTISANA veterum cibus fuit, qui hodiè vocatur *Hordeatum*. Nostra potus est, tum sanis, tum febrientibus, & vbi æstus præsens aut imminens, neque locus vino idoneus.

Fit autem variè pro sumentium libitu.

Vel enim simpliciter ex hordeo integro, & aqua fontana fit, vt illius pars vna sit, huius partes 10. 15. meliùs 20. vt passim in officinis: coque ad cõsumptionem lb̄ v. & vsq; hordeum intumescat, (malè

Nicolaus ad consumptionem lb xv. nisi id pro cibo) & eiusmodi decoctum vulgò in officinis vocatur *aqua hordei*, vel *decoctum hordei*.

Vel *liquiritia*, *passula*, *gramen*, *radix acetosa*, & alia pro lubitu ægrotantis simul decoquuntur, parca manu; sed vix hodiè à Medico præscribitur.

UTILITAS. Humeat, refrigerat; detergit, alimentum præbet paucissimū, biliosis & sanguineis accommodatissimum: febricitantibus, affectibus calidis hepatis, ventriculi, renum.

NOTA, *aquam hordei*, seu *ptisanam nostram*, vel *decoctum hordei*, constare ex hordei integri parte i. aquæ 20. cocti vsque dum intumescat. Cremorem etiam hordei, vsque dum rumpatur. Hordeum mundatum, coctum, vsque dum abeat in pulvem, *Ptisanam veterum* referre: si traiciatur per setaceum, vocari *succum Ptisanæ*.

CAP. XIII.

DE DIÆTA.

NOMINE *Diætæ* audimus non tam regimen sex rerum non naturalium, quàm

144 Method. Præscribendi

decocta varia ex sudorificis vsualibus hodiernis comparata, per quorum vsum, quandoquidem exacta viuendi ratio, & accurata sobriè obseruanda, hinc & ipsa Diæta fuere appellata, vnde nominis origo.

Est enim DIÆTA, quam audimus, decoctum ex vno sudorificorum quatuor vsitatorum vel pluribus, in liquore idoneo factum, ad alterandum simpliciter, vel vacuandum insensibiliter, aut sensibiliter per sudores, comparatum.

Hinc Diæta eiusmodi duplex rectè statui potest: Alterans, vel Vacuans.

Alterans Diæta.

Licet quatuor illa hydrotica vulgaria, sudori proliciendo tantum videantur esse dicata; tamen & præscribuntur sæpius cum magno fructu, in pluribus affectibus sine sudore efficacissime. Hinc & Diætam alterantem appello.

In hac tria consideranda: Compositio. Vfus. Vtilitas.

In COMPOSITIONE tria quoque: Materia, ex qua, Liquor, & Dissoluenda.

In materia qualitas, & quantitas.

MATERIA ratione qualitatis, in genere duplex.

1. Sudorificum aliquod ex vulgaribus;
Guaiacum,

Guaiacum, China, Sassafras, Salsaparilla.

2. Alterantia varia, radic. fol. semin. flores, affectum, humorem peccantem, partem laborantem respicientia.

In specie verò variè seligitur ista materia, pro varietate partium maximè, quibus inhærent expugnandi affectus.

In partium enim quarumvis affectibus pituitosis, inueteratis, potenter alterandis expugnandisque, assumitur *Guaiacum, China, Salsaparilla*, sola vel mixta, una cum alterantibus iam dictis idoneis.

In affectibus verò pectoris, asthma, phthisi, tabe, &c. (in quibus etiam passim hodiè vsitatè & ferè tantùm diætâ eiusmodi alterans præscribitur, & *decoctum pectorale* passim etiam appellatur) seligitur sumiturque *China* sola, vel aliquando etiamnum ipsi additur, *Salsapar.* aut *lignum Sassafr.* una cum alterantibus thoracicis idoneis.

Ita ut ex dictis Diætâ alterans duplex statui possit. 1. Non pectoralis, variarum partium affectibus pituitosis insensibiliter absumentis.

2. Pectoralis, *decoctum* nempe ex Chinâ, (aliquando & additâ *Salsapar.*) fructibus & seminibus pectoralibus, comparatum: qualis

G

hodiè ferè tantùm præscribitur.

Ratione *quantitatis*, sudorifica illa in diætâ non pectorali, sola vel mixta, præscribuntur ad $\bar{z}$ vj. plus minùs, habita ratione temporis, ætatis, regionis, &c. Alterantia verò, rad. fol. sem. flor. omnia simul vel ipsorum quædam, dosi media Apozematis præscribenda.

In Diætâ autem pectorali, cuius basis *China* est, hæc si sola, (vt passim) ad $\bar{z}$ j. præscribitur, si vnà addantur reliqua dicta, horum $\bar{z}$ ij. $\bar{z}$ iij. ipsius (scil. chinae,) $\bar{z}$ vj. præscribuntur.

Alterantia verò, fructus pectorales ad $\bar{z}$ j β . $\bar{z}$ ij. semin. pector. $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ j β . etsi aliquando in phtisi caro cancerorum, & testudinis abluta præscribatur: id fit ad $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ ij.

LIQVOR ratione *qualitatis*, in diætâ alterante non pectorali est *aqua communis*, vel *liquor alius* idoneus, dictus in Apozemate, *hydromel* maximè: quandoquidem decoctum eiusmodi frigidos affectus & humores respiciat. In pectorali verò etiam *aqua simplex*, vel *decoctum hordei* sumitur; hac tamen cautela, quòd in hoc liquore *China* infundatur, per horas aliquot, deinde hæc in ventre pul-

Si vel gallinæ exenterati concludatur, una cum fructibus & semin. pectoralibus: coquantur deinde in liquore dicto, ad putrilaginem usque.

Ratione verò *quantitatis*, lb. 10. 12. vel q. s. ad perfectam coctionem requiruntur.

DISSOLVENDA. Ratione *qualitatis*, in non pectorali aliquando syrupus, vel saccharum, (una cum aromatizatione facienda) præscribitur dissoluendum, ut in Apozemate alterante.

In pectorali passim *sacchar. rosat.* præscribitur: potest & syrupus idoneus.

Ratione *quantitatis*, ista pro quaque dosi ad $\frac{3}{4}$ j. $\frac{3}{4}$ j. lb. dissoluntur.

V S V S. In ipso tria: *Modus, quantitas, tempus.*

Decoctum non pectorale quod ad *modum* bibendo quidem; sed sine sudore usurpatur.

Quod ad *quantitatem continuam*, seu *dosis*, $\frac{3}{4}$ iiij. vj. sufficiunt. Quod ad *discretam*, per 10. 15. dies usurpandum.

Quod ad *tempus*, mane sumi debet alterans eiusmodi.

Pectorale verò, quod ad *modum*, etiam sine sudore usurpatur.

Quod ad *quantitatem*, etiam $\frac{3}{4}$ vj. *quantitas*.

titatem verò discretam, per dies 15.

Tempus verò manè.

Hæc autem FORMVLA PRÆSCRIBENDI.

—In decocto quidem non pectorali. R. &c. fiat decoctum, seruetur in vase vitreo, pro 4. aut 5. dosibus matutinis, quo corpore prius purgato vtatur per 10. 15. dies, obseruato victu sobrio & exiccante, ac pro potu vtatur decocto secundo, vel Bochetto.

In pectorali verò. R. (chinam vel alia) infunde in aquæ, &c. ponantur deinde in ventre pulli, vnà cum fructuum, &c. coquantur deinde ad putrilaginem, addendo sub finem decoctionis, folior. &c. (preparantia,) exprimantur omnia, colentur, in colatura lb j. dissolue, &c. pro duabus dosibus, manè calidè continendo se in lecto per horas 2. 3. sine sudore, & continuando per dies 15. 20. 30. corpus autem prius cum manna repurgandum, vt & singulis 15. diebus: & interim viuendum sobriè, ac pro potu decocto chinæ vtendum, vel hydromellite.

VTILITAS: insignis omninò est in omnibus diuturnis affectibus, vbi consilium adest, humorum illuuiem, chroni-

corum eiusmodi affectum fomitem, attenuare, resolvere, & insensibiliter vacuare, absumere, vias simul & ductus, per quos digeri debent, rarefacere, aut præparare etiam potenter ad purgationem. Neque tamen in iis licet uti tutò sudore, ut in asthma & phtisi maximè, in qua ferè hodiè tantum diætæ eiusmodi alterans præscribitur, in quibus affectibus purgantia noxia sunt, ut & sudorifica. Neque tamen humores istorum affectuum fomites, in thorace stabulantes, alia ferè ratione vix licet absumere, aut euacuare.

Vacuans Diætæ.

Diætæ vacuans, qualis hodiè ferè tantum præscribitur, auditur hæc, quæ causas morificas per sudores exhaurit, euacuat.

Est autem duplex: alia sudorifica tantum, alia verò simul cathartica.

SUDORIFICA tantum hodiè propriè Diætæ appellatur: estque ut iam dixi, quæ sensibiler causas antecedentes, vel coniunctas morborum, per sudores euacuat.

In hac tria considerantur: Compositio. Usus. Utilitas.

In COMPOSITIONE duo perpēdenda.

1. *Materia*, ex qua comparatur eiusmodi decoctum.

2. *Liquor*, in quo ipsa decoquitur.

In utroque *qualitas*, & *quantitas*.

MATERIA EX QVA, ratione *qualitatis*, est vel sudorifica, vel alterans etiā simul aliquando.

Quod ad sudorifica; componitur vel ex *Guaiaco* & cortice eiusdem solo: sola *Chinā*, rariùs ex sola *salsaparilla*; vix unquam ex solo *sassaparilla*.

Vel ex *Guaiaco* ut basi, cū aliorum modò vno, modò duobus admixtis, ob varias medici intentiones, vel maximè, quò *Guaiaci* feruor, & nimia caliditas obtundatur, cum eodem sudandi fructu.

Vel ex *China* ut basi, & *salsaparilla*, aut *ligno sassaparilla* vbi minùs consilium est calefacere; exficcare tamen non minùs potenter, & absumere vitiosas humiditates.

Quod ad alterantia; vtilissimè cum iam dictis, ad finem decoctionis, etiam aliquando decoquuntur, addunturque varia simplicia alterantia, quæ partem affectam proprietate respiciunt & humo-

rem; unde sudorificum eximium euadit: vel tantum adduntur hoc sine sapinis, ut Guaiaci caliditas & siccitas obtundatur; ne hepar incalescat: ad hoc autem seliguntur radic. fol. semin. fructus, flores, plura, pauciora.

Quod ad *quantitatem*, sudorifica sola praescripta, vel mixta, pro quaque dosi ad $\mathfrak{z}$ j. $\mathfrak{z}$ j. $\mathfrak{ss}$. praescripta sufficiunt, ita ut, quandoquidem decoctum hydroticum in 4. tantum doses praescribi debeat, $\mathfrak{z}$ iiij. $\mathfrak{z}$ vj. sint praescribendae, quae dosis potest minui, augeri, pro ratione temperamenti, aetatis, virium, temporis anni, constitutionis morbi, regionis, &c.

Alterantia verò ubi assumuntur, dosi dimidia Apozematum, & quoad ordinem, post sudorifica praescribenda. Ad hoc passim in decocto guaiacino *liquirit. passularum* ana $\mathfrak{z}$ j. $\mathfrak{z}$ j. $\mathfrak{ss}$. usurpantur.

LIQVOR: ratione *qualitatis*, passim aqua fontana usurpanda praescribitur.

Quod ad *quantitatem*, licet ex artis praeccepto aqua in decoctione radicum, lignorum, debeat esse octupla; tamen quia in infusione hydroticorum illius multum absumitur, debet esse duodecupla, h. e. pro $\mathfrak{z}$ j. $\mathfrak{ss}$ j. & tunc obiter

G iiij.

decoquendum ad medias, quæ ratio vfitatissima. Potest & ℥ j. β. præscribi, & tunc ad tertias consumendum.

V S V S. Quod ad *quantitatem*; de eiusmodi decocto sudorifico ℥ viij. bibuntur.

Quod ad *modum*, calidè, tegendo corpus plùs solito, multis vestibus ac stragulis.

Quod ad *tempus*, manè, rariùs & circa vesperam repetitur, in robustis, valdè pituitosis, & copiosis excrementis referatis.

FORMYLA PRÆSCRIBENDI
exemplo Guaiaci. R. Rasuræ ligni sancti ℥ iiij. cortic. eiusdem ℥ ij. infundantur in ℥ vj. vel ix. aquæ fontanæ, per 24. horas, seu diem naturalem, supra cineres tepidos vel calidos, vase clauso accuratè. Decoquantur deinde igne lento, prunis luculentis sine fumo, donec redeant ad medias, refrigerentur; colentur postea per manicam Hippocratis (& ubi decoctum validiùs expetitur, exprimantur leniter,) dulcoretur decoctum sacchari ℥ iiij. iiiij. aromatizeturque cinamom. ʒ j. β. ʒ ij. (dulcoratio tamen & aromatizatio possunt omitti in minùs delicatis,)

reponatur ad usum in ampullâ vitrea.
Capiat de hoc decocto ℥ viij. calidè, manè, tegendo corpus plus solito, sudando ad placitum.

Nota, quòd (vbi alterantia cum sudorificis præscribuntur,) imperetur in formula, sub finem coctionis adde talia, &c.

R. Residentiam decocti superioris, (vbi scilicet nulla alia simplicia addita,) adde si volueris sudorifici alicuius recentis ℥ j. infunde in aquæ fontanæ lb xij. per horas 8. vel 12. decoquantur ad tertiæ vnius, vel quartæ tantum consumptionē: cola per manicam Hippocratis, aromatiza, & dulcora cum sacchar. q. s. cinamom. ℥ j β. ℥ ij. fiat decoctum secundarium, seu bochetum pro potu ordinario.

Obserua hanc victus rationem per 15. 20. 30. dies, (nisi vires labescant, tunc enim triduum, quatrimum licebit intermittere,) quo tempore vtatur assis potius, quàm elixis; auiculis montanis & campeltribus, cinnamomo, garyoph. &c. transfixis, gallinis, caponibus, pane biscocto, anisato, passulis, amygdalis torrefactis, & in vltima mensa coriandro, aniso saccharato, &c. Vtatur secundario decocto expresso, colato, aro-

matizato cum sacchar. & cinnam. q. s. pro potu ordinario : quod si aluus fuerit adstrictior, iniiciatur clyster cōmunis, vel, quod optimum, singulis vj. viij. diebus reiterentur pilulæ, potio, aut alia purgātia præscripta, (vt crassior materia scil. quæ absumptis partibus tenuioribus restagnare solet in aluo, deturbetur,) quo die abstineat à decocto sudorifico.

Vt autem antè diætæ vsum purgari debent, sic & duodecimo, vel vndecimo quoque die.

Solent etiam in diætis præscribi sacculi duo ex cephalicis digerentibus, calidissimè capiti (detonso priùs capillitio) applicandi, per horæ quadrantem, donec sudor erumpat è facie, statim abhausto sudorifico, ad sudorem promouendum, & post detersum etiam sudorem, in affectibus capitis maximè, ad digerendum magis absumendumue, quibus sublatis caput munitur stuppis cannabinis calefactis, & suffitu communi suffitis.

VTILITAS eximia & amplissima, non solum in affectibus externis; sed & internis, contumacibus maximè, quorum causæ altiùs egere radices, vt nec pur-

gantibus vulgatis, aut alterantibus excindi potuerint, ita ut egeant his medicamentis, quæ subtilitate partium, & attenuatione maximâ istum fomitem resoluant insensibiliter, aut per sudores manifestè dissipent, ac discutiant reliquias vitiosorum humorum: sic ad fluxiones capitis inueteratas, catharros diuturnos, cachexiam, hydropem, ad alios eiusmodi affectus ab humoribus pituitosis copiosisue, in lue venereâ, &c. *Hac de Dieta sudorifica.*

DIÆTA SUDORIFICO-CATHARTICA est decoctum, in diætis iam dictis sudores mouens, & per aluum simul euacuans, usurpandum, medicorum recentium maximè inuentum est, & antè paucos annos vix usitatum, neque tamen sine spe fructus vberissimi excogitatum: cum huius ope humorum partibus tenuioribus resolutis per sudores, reliquæ crassiores, quæ aliàs solent, pertinaciter restagnare in aluo & aliis partibus, hac ratione simul utiliter eradicantur, nequè est quod diuersos & contrarios motus conclament, calor enim natiuus instrumentum facultatis excreticis, vnà cum facultate expultrice indifferenter se habet ad omnem motum situmue, & quæ data porta, vellente, vel trahente medicamento, ad rei mor-

G vj

bificæ expulsiōem insurgit, experientia probante, confirmante. Hinc & nomen, & definitio elucescit.

In hac autem tria considerantur, *Compositio. Vsus. Vtilitas.*

In COMPOSITIONE duo maximè: *Materia, ex qua: Liquor.* In utroque *qualitas, & quantitas.*

Quod ad MATERIAM, ratione *qualitatis* assumitur decoctum superius, constans vti dictum ex solis sudorificis, vel etiam simul aliquando ex simplicibus alterantibus additis, unde sudorifici appellatio.

Huic materiæ, vt decoctum fiat simul catharticum, adduntur quæ dicta sunt in Apozemate purgante, purgantia basin constituentia, *senna, cartham. polypodium,* tum etiam alia cathartica, humorem pituitosum maximè respicientia, *Turbith. Hermodact. Rhabarb. Agaricum,* pauciora, plura, pro scopo, vnà cum suis correctiuis.

Quod ad *quantitatem*, sudorifica & alterantia vide suprà. Purgantia verò dosi ferè Apozematis purgantis præscribenda, paulò tamen (quarta nempè parte) minore, quòd vires non ferant copiosas

eiusmodi, per habitum & alium purgationes.

LIQVOR, ratione *qualitatis*, & *quantitatis*. vide suprâ.

VSVS. Quod ad *quantitatem*, ad $\bar{3}$ iiii. vel v.

Quod ad *tempus*, manè, idque per quadriduum ferè, initio eiusmodi diætarum, reliquis enim diebus sequentibus, detractis laxantibus, diæta simplicior sudorifica vsurpatur.

Et quod ad FORMVLAM, hæc est. R. & c. i. e. dicta suprâ, siue decoctum sudorificum, sub finem decoctionis adde purgantia iam dicta, vel vna simul cum alterantibus, colentur, & c. vide suprâ. Finito hoc decocto purgante, & 4. dosibus matutinis absoluto, vtatur eodem, deinde detractis laxantibus, per dies 10. 15. 20. & c.

VTILITAS. Diæta eiusmodi apud recentiores hodiè vsitatissima, in corporibus admodum cacochymis & robustis simul, quæ duplicem illam euacuationem postulant, ad humorum morbificorum in 1. 2. 3. regione stabulantium partes crassiores tenuioresque simul, vna & eadem opera euacuandum. Vtilissima au-

tem maximè omnium est, & vſitatiffimā
in lue venerea curanda, tractanda.

ANIMADVERSIONES.

NOTANDVM CIRCA SVDORIFICA
in formulis ſpeciatim dici de ligno Guaiaac.
R. Raſura ligni ſancti reſinoſi: de ligno Saſ-
ſaphras. R. ligni Saſſaphras recentis cum ſuo
cortice minutim & fruſtulatim inciſi, aut aſ-
ſulatim diſſecti: de rad. Chinæ. R. Rad. chi-
næ ponderoſa non exesa aut carioſa, in taleolas
diſſecta, &c. de rad. Salsaparillæ. R. rad.
Salsaparill. in taleolas inciſa & diſſecta, cum
ſuis capillamentis.

Notandum, decoctum chinæ in cineribus ca-
lidis, vel loco calido eſſe aſſeruandum, aliàs
aceſcere: decoctum ligni ſaſſaphras amittere,
diutius aſſeruatum, odoris gratiam.

CAP. XIV.

DE BOCHETO.

BOCHETVM potus eſt diatarum iam di-
etarum vtiliſſimus: aliàs in affectibus,
in quibus vinum tuid non porrigitur, vel ubi
exiccare ſenſim, aut humorum illuuiem abſu-
mere conſilium.

COMPONITVR autem breuiter in diætis, ex residentiâ præscripti decocti sudorifici, (modò nulla alterantia vel purgantia simul fuerint incocta: vti suprà declaratum in formulâ diætæ sudorificæ: aliàs enim recens parādum & præscribendum,) additâ aliquando insuper $\mathfrak{z}$ j. $\mathfrak{z}$ ij. eiusdem vel alterius simplicis hydrotici, infundantur omnia per horas 12. in aquæ lb xij. vt suprà, coquantur ad quartæ vel tertiæ partis cōsumptionem, exprimantur colenturque per manicam Hipp. additur *sacchar.* lb β. lb j. vel ad placitum, *cinamom.* $\mathfrak{z}$ iij. $\mathfrak{z}$ β. fiat decoctum secundarium, seu Bochetum, seruetur in ampullâ vitreâ pro potu ordinario.

Vel paratur aliàs in rem præsentem, siue quòd nulla diætâ præcedens fuerit præscripta; ex cuius residentiâ fieri possit, (siue quòd illa ex sudorificis alterantibus, & simul purgantibus constiterit, quorum vis pro potu ejusmodi ordinario non desideratur,) ex aliquo, vel pluribus sudorificis, ad $\mathfrak{z}$ ij. $\mathfrak{z}$ ij β. eodem modo, vt suprà dictum, præscriptis, fiat Bochetum, quo vtatur, vt dictum.

VSVS, FORMVLA, VTILITAS
iam satis declarata.

CAP. XIV.

DE DECOCTO GALLI.

NOMINIS ratio plana. Inuentio verò veterum fuit. Vſus recentioribus hodiè admodum confirmatus.

Est autem DECOCTVM GALLI iusculum quoddam, ex Gallo vetere, & sudorificis quibusdam, alterantibus, vel etiamnum cathartidis, ad alterandum vel purgandum comparatum.

Hinc duplex decoctum eiusmodi: Alterans, vel Catharticum.

Decoctum Galli alterans.

In Alterante consideratur : *Materia* maximè, & *Liquor*. In utroque *qualitas*, & *quantitas*.

Quod ad MATERIAM, ratione *qualitatis*, Gallus vetus pro basi veluti assumitur.

Huius venter farcitur deinde, vel etià ad finem tantùm decoquuntur alia, quæ sunt tùm sudorifica passim, vt china, *salsaparill.* *sassaphr.* sola, mixta, in asthma

& melancholia hypochondriaca, vſita-
tiſſimè præſcribenda, tùm alterantia rad.
fol. ſem. fructus, plura, pauciora.

Quod ad *quantitatem*, ſudorifica ad ℥ij.
præſcribuntur, alterantia verò doſi ferè
Apozematis alterantis paulò minore.

L I Q V O R, ratione *qualitatis*, aqua
paſſim.

Ratione *quantitatis*, q. ſ.

VSVS: quod ad *quantitatem*, ad ℥ vj.
vel viij.

Quod ad *tempus*, manè continuando
per 15. dies, vel ſpatium menſis vnus.

Hæc autem FORMVLA. R. Gallum
veterem rufum, decrepitum, vel 4. aut 5.
annorum, curſu, verberibus fatigatum,
deplumetur viuis, iuguletur, & exente-
retur, huius venter repleatur ſudorif.
fructibus, ſeminibus dictis, conſuatur,
coquatur deinde in olla vernifata, vel
ſtannata, cum aquæ ſufficienti quantitate
perfectè, donec carnes contabefcant &
ſeparentur ab offibus, vbi autem juſcu-
lum deſpumatum fuerit, adde radic.
&c. ſub finem verò decocti, folia, flores,
&c. coquantur vſque ſuperſint iuſculi ℔
iij. exprimantur fortiter, colentur, ſerue-
tur decoctum in ampulla vitreâ, in loco

frigido omni pinguedine detracta, cape de co jusculo ꝑ viij lb ß. manè, addendo si volueris, maximè in affectibus thoracis, sacch. vel syrup. idonei ꝑ j. continuando per 15. dies, vel spatium mensis vnus.

VTILITAS summa in obstructi-
onibus contumacibus, hinc passim præ-
scribitur in melancholia hypochondria-
ca, in quâ vñtatè præscribuntur pro eius-
modi jusculo radic. petrosel. cichorij, gram.
aspar. folia ceterach, meliss. bugloss. pimpi-
nell. agrim. vñæ corinthiacæ: aliquando
China & lignum sassapbr. In quauis etiam
pertinaci viscerum opilatione: item
& in affectibus pectoris, asthmate præ-
fertim, ad quæ vñtatè china ferè vsurpa-
tur, cum fructibus thoracicis, in dolori-
bus arthriticis cum ligno sassapbras, palli-
dis coloribus, &c.

Decoctum Galli purgans.

Non differt à superiori, nisi quòd præ-
ter dicta adduntur etiamnum cathartica
ferè hæc, senna, polyp. carthamus, horum
ana ꝑ ij. ꝑ ij ß. Agarici ꝑ j. Epithymi tan-
tundem, quæ ventri Galli includuntur.

præscribiturque, fiat decoctum ad lb ij.
in quo sacchar. dissolvitur, si volueris, ad
℥ iiij. aromatizaturque etiamnum pro 4.
dosibus matutinis, singulis mensibus
vsurpandis. Estque huius vsus, & utilitas,
præcipuè & passim in melancholia hy-
pochondriaca, obstructionibus visce-
rum, pallidis coloribus, arthritide, co-
lica; vix autem vsurpatur in asthma.

CAP. XVI.

DE DESTILLATO

Instaurante.

VBI agrotantes, propter vires summe at-
ritas à morborum vi, longitudine, aut
evacuatione insigni, quosvis alios cibos diffi-
cilter & digerunt, & in deperditorum spiri-
tum locum restitunt, aut etiam alia quævis
cum nausea recusant; vires tamen & augeri
instaurariq; & conservari debent, vsitatè hodiè
passim, aqua destillata ex carnibus euehymis,
& m. v. caponis præscribitur, ex recentiorum
inuento. Ab effectu destillatum restaurans
sive instaurans, ut & aliquando, à materiâ
præcipuè vsitata, aquam caponis appellant.

Est autem DESTILLATVM IN-

STAVRANS, aqua destillata, siue liquor per alembicum elicitus, vi & facultate carnis, caponum maximè, alimentaria, & medicamentosa simul conseruatum, puluerum, aquarum, succorum variorum imbutus, ad vires spiritusque resarciendos maximè comparatus.

In hoc autem tria consideranda. *Compositio. Vsus. Utilitas.*

In COMPOSITIONE duo maximè: *Materia ex qua, Dissoluenda.*

Quod ad MATERIAM, vulgò carnem caponis vnius, vel gallinæ, perdicum duarum, dissectam, ab ossibus & pinguedine purgatam, lotamque aqua quadam cardiaca, vt rosar. vel vino albo, &c. assumunt, admiscéntque conseruas, condituras varias, pulueres cardiacos, auri folia aliquot, & omnia irrorata liquore idoneo, in Balneo Mariæ destillant. Sed quia hac ratione vis carniū alimentaria paucissima, vel nulla habetur, idèd hic modus etiamnum improbatur, resque accuratiùs peragitur: quod fiet, si carniū dictarum, vel aliarum, perfectissimè & ad putrilaginem vsque decoctarum, expressarum deinde, colatum jus assumas, in quo postea iam dicenda diluas, destillésque.

Materia autem ejusmodi destillati erit duplex. *Alimentaria*, & *Medicamentosa*. Quod ad *alimentariam*, ratione *qualitatis*, & *quantitatis*, etiamnum *usitate* capo optimus assumitur, (potest & *Galina* assumi) isq; solus, vel etiam ipsi vna *perdix* additur, aut *arnus viulinus*: vt &, si ejusmodi destillatum pro hectico & phtifico instaurando præscribatur, *cava testudinis* nemoralis unius, duarum, *coxæ* etiamnum aliquæ *Ranarum* *usitate* præscribuntur.

Hæc materia alimentaria coquitur in aquæ s. q. addunturque ipsi (pro *medicamentosa*) variæ stirpium partes, (vt vulgò etiam in jusculis condiendis alterandisque fieri solet,) rad. fol. sem. flor. gratiora ferè odore, sapore, quæ affectum, causam istius dissipationis virium, maxime respiciunt, idque dosi ferè Apozematis alterantis, paulò tamen minore, quâ ratione & virium instauracioni, & alteracioni simul vnâ & eâdem operâ confutitur.

Vbi omnia sunt percocta ad putrilaginem, vt carnes ab ossibus abscedant, colatur jusculum, reliqua fortiter exprimuntur, & vbi omnia fuerint refrigerata,

concreta in superficie pinguedo aufer-
tur.

Seruatúrque iusculum, *materia propinqua*
futura destillati, quod comparatur ex
huius juris lb. iij. iiij. aquar. cardiac. ido-
nearum ℥ viij. xij. in quibus miscentur
postea conseruarum, conditurarum ido-
nearum, ℥ iiij. v. vj. (aliquando & con-
fectiones assumuntur, vt alkermes in
summâ debilitate, vt & Theriaca vbi
malignitas, ad ℥ iij. ℥ ss.) puluerum car-
diacorum simplicium, vel electuarius
officinal. vt diamargar frigidi ℥ ss. ℥ j.
vbi minùs pretiosi. Vbi notandum obi-
ter est, frustra *perlas, fragmenta pretiosa, bo-
lum, terram sigillatam, auri folia, & simi-
lia* admisceri: quandoquidem in eiusmodi
destillatione leui, per balneum Mariæ,
nullam de se vim energeticam seu spiri-
tum efficacem fundant: cum & vrgen-
tiore calore vix haberi possit, eoque sic-
co, adhibitâ etiamnum diligentissimâ
præparatione. Ista omnia permixta
alembico committuntur, destillantúrque
postea in balneo Mariæ, vt vocant. Obi-
ter nota, quòd si ambræ vim, vel moschi
desideres, hæc ad ℥. v. vj. ℥ ss. in nodu-
lo ligata, & alembici naso alligata, esse

appendenda, vt liquor transiens eorum vim secum ducat, quæ hæc ratione commodiùs & certiùs habetur, quàm si cum aliis permisceas. Liquor destillatus in ampullâ vitreâ in loco frigido asservatur.

DISSOLVENDA, licet ea rarius vsurpentur; tamen & aliquando succi idonei cardiaci, vt de *limonibus*, in febribus, *granatorum acidorum* vtiliter ad ζ iij. ζ iij. pro liquoris destillati quantitate dissoluuntur; licet cum jure caponis & aquis cardiacis antè destillationem possint permisceri.

V S V S. Quod ad *modum*, vel per se ex cochleari vsurpatur liquor eiusmodi destillatus, vel in iusculis aliis, aut panatellis dissolutus.

Quod ad *quantitatem*, ad ζ j. ζ ij. ζ iij. assumitur.

Quod ad *tempus*, ad lubitum; idquæ ter, quater, vel sæpiùs in die.

FORMULA. R. carnem caponis vnus optimi, vel gallinæ, (vnâ cum carnibus aliis, vt dictum,) dissectam, ab ossibus vel pinguedine saltem purgatam, pone in olla vernifata cum aquæ s. q. coquantur, addendo sub finem radic. & c. h. e. alterantia, vbi omnia fuerint ad pa-

trilaginem cocta, colentur, exprimantur fortiter, pinguedine omni ablata, cape de hoc jure lb iij. lb v. cui adde (conferuas, &c.) destillentur omnia in Balneo Mariae, liquor exceptus reponatur in ampulla vitrea in loco frigido, de quo capiat, &c. per se ex cochleari, &c.

V T I L I T A S eadem quae analepti-
corum, ad vires nempè, spiritus subito
instaurandos reficiendosque, à morbi
diuturnitate & inedia, vel vacuatione
nimia absumptos exhaustosque: partium
nobilium robur languidum recrean-
dum: in quibusvis affectibus siue cordis,
siue partium aliarum, non tantum cali-
dis ferè usitatum; sed & frigidis, vulga-
ribus, malignis, febribus continuis, he-
cticis, phthisicis.

In summa, ubi vires effœtæ admodum
& languidæ, quævis alia alimenta ad vi-
tæ conseruationem non possunt digere-
re, refarciri tamen volunt subito: unde
& destillata eiusmodi restaurantia ad vi-
res recreandas, & spiritus reparandos
potius, quam ad nutriendum firmiter &
solidè comparata.

CAP.

CAP. XVII.

DE IV SCVLIS.

Sæpius etiam Medicis iuscula præscribenda hoc fine, ut alterando simul nutriamus, & vis medicamentorum hac ratione hauriatur avidius à partibus ipsis, sub specie alimenti, at quæ ipsis minùs sint molesta.

Sunt autem vel *Alterantia*, vel *Restaurantia*.

Alterantia variè fiunt, pro scopo Medici: cum pullo sæpius, ut Monspelij vfitatissimè iusculum pulli, alteratum foliis hepaticis, & radicib. etiam frigidis in febribus. A Medicis minutim non præscribuntur, imperatur tantùm, utatur iusculo pulli alterato foliis talibus, &c. duobus, tribus, quatuor, manè vel etiam circa vesperam: in calidis morbis maxime vfitata.

Restaurantia, ad vires instaurandas comparata, quæ aliàs ab actionis modo & cõsumptione *consummata* appellantur. Fiunt ex gallinâ pingui, (vel capone exenterato,) quæ in partes minutas concisa, in olla vernisata, vel alembico conclusa accuratè, ne quid exspiret, coquitur

H

in Mariæ Balneo ad putrilaginem, colantur omnia, succus exprimitur, ab co pinguedo separatur, asseruatúrq; in ampulla vitrea ad vsum, in loco frigido. In hoc jure aliquando & passim alia dissolvuntur, in eius nempè libris singulis, vii i albi, si scopus ferat, vel succi cardiaci, aut liquoris idonei ℥ iij. sacchari ℥ ij. cinnamom. & confect. alkermes ℥ j. Feruent omnia, dum saccharum dissolutum fuerit, colantur, seruantur ad vsum. Frustrà qui auri folia, & ad pompam sine fructu, in eiusmodi consummatis jusculis vsurpant.

V S V S qui destillati. V T I L I T A S
Eadem, nisi quòd eiusmodi consummata sint *πλύτρωρα*, & solidam ipsam substantiam copiosè refarciant, nutriántque.

LIBRI PRIMI

SECTIO II.

DE FORMIS MEDICA-
MENTORVM
MOLLIBVS.

CAP. I.

DE BOLO.

BOLVS est forma medicamenti, mel-
lis ferè consistentiâ, paulo crassiore,
ad purgandum vel alterandum com-
parata: & quòd sit frustum medicamenti,
quantùm ferè bucca capere potest, inde nomen
habetur.

Est autem bolus triplex, purgans scilicet & al-
terans, atque roborans.

Bolus Purgans.

Bolus purgans quid sit, & quanam ipsius
differentiæ ex purgandorum humorum varie-
tate desumendæ, ex superioribus in *Apoze-
mate* enarratis satis patet.

H ij

In eo autem tria consideranda. *Compositio. Vfus. Vtilitas.*

In COMPOSITIONE, *Materia ex qua maximè, in qua consideratur qualitas, & quantitas.*

Quod ad *qualitatem* MATERIAE, in genere componitur ex catharticiis simplicibus & compositis, vt puluere aliquo purgante, simplici vel composito, & saccharo.

Quod ad *quantitatem*, bolus ʒ vj. in genere, aut ʒ j. non debet excedere: raro enim ad ʒ x. præscribitur, nisi constet ex leuioribus.

In *specie* verò quod ad *materiam*, componitur bolus purgans.

1. *Vel ex Cassia* sola, quæ ferè basis boli est, (aut pulpâ etiam *tamarindorum*, in biliosis maximè;) licèt præstet ex cassia & alio purgante simul, opiata scilicet, aut electuario solido, componere, vt stimuletur nempè vis ipsius purgans, quæ leniens ferè tantùm est, ne diutiùs aliàs in intestinis moram trahens ipsa afficiat, & tunc quod ad *quantitatem*, cassia ʒ ss. ʒ vj. opiata verò, vel tabellæ purgantis ʒ ij. ʒ iij. plùs minùs præscribentur; examinando nempè doses cau-

tionē, quam suprà notauimus, vt siue 2.3. misceantur cum cassia, dosis tandem completa habeatur.

Nota, usu esse receptissimum in renum & vesicae affectibus, holum ex iam dicta cassia vt basi praescribere, ad ʒvj. cui addantur Terebinth. lota in aqua violar. parietar. ʒij. cum pulv. liquirit. & sacchari sufficienti quantitate: in quem finem etiam saepius sola Terebinth. praescribitur, vt infra addito nunquam rhabarb. ʒj.

2. Vel ex opiata purgante officinali, quae vel sola praescribitur, dosi & quantitate, quam suprà in potione, & infra definiemus: vel vna ipsi additur tabella, vel elect. solidum purgans, hac dosi, vt ista simul iuncta dosim completamificent; hac verò proportionē, vt opiatae paulò plus praescribas.

Nota insuper, aliquando his duobus iunctis, vel opiatae soli addi puluerem purgantem, eumque aut simplicem, vt Rhab. mechoac. &c. à ʒß. ad ʒß. aut compositum, vt Diaturbith. à ʒß. ad ʒj. prout cetera maiore quantitate fuerint praescripta: vel etiam aliquando non purgantem; sed vel dirigentem, corrigentem, corroborantem ad ʒß.

H iij

3. *Vel* ex tabella, seu electuar. solido; eoque *aut* solo, dosi suprà in potione & infrà dicenda, cum syrupo & saccharo, *aut* addita aliquando opiata, vel puluere purgante, vt iam dictum.

4. *Vel* quod rarum, ex solo puluere purgantium simplicium & compositorum syrupo & saccharo excepto. Sed hæc ratio minùs accepta.

5. *Vel* (quod boli purgantis nomen vix meretur, & in affectibus renum, vesicæ maximè vsurpatur,) ex *terebinth. lota aqua viol. &c.* ad ʒ ij. vel ʒ iij. cum *puluer. liquirit. ʒ j.*

VSVS. Quod ad *modum*, deuorando quidem, seu deglutiendo assumitur, quod commodissimè fiet ex cochleari, cum syrupo idoneo; grato tamen.

Quod ad *quantitatem*, suprà definita.

Tempus verò exhibendi manè est, more aliorum catharticonum.

FORMULA PRÆSCRIBENDI.

Vbi quidem cassia assumitur. R. medullæ cassiæ recentè extractæ, (& aliquando additur, in vapore decocti alicuius, V. G. *hordei, liquir. malv. pro renibus,*) vel pulpæ, vel floris cassiæ, &c. cum saccharo fiat bolus.

Si ex opiata. R. &c. cum saccharo fiat bolus.

Vbi autem bolum sicciora constituunt, vt tabell. & pulu. copiosi, ita vt boli formâ cohærere posse non videantur, dicitur, R. &c. humectentur cum tali syrupo, & cum saccharo in boli formam reducantur, quem sumat, &c.

Vbi verò bolus ex *tereb.* R. *Terebintib.* lotæ, &c. F. boli, qui nebulis inuoluantur, & ex cochleari cum syrupo idoneo, vt *capill. ven. violar.* &c. deuorentur, manè iij. iij. horis antè prandium, idque vsitatè per triduum.

UTILITAS eadem quæ portionis existit, vbi nempè vitium in inferiore regione, aut partibus vicinis existit. Priuatim verò bolus ex cassiâ in affectibus renum, vesicæ usurpatur, & in aliis affectibus, in quibus leuiter agendum, ac leniendum ferè tantum.

Bolus roborans.

In eo tria consideranda: *Compositio*
Vfus. Utilitas.

Quod ad **COMPOSITIONEM** ratione *qualitatis*, comparatur.

H iij.

1. *Vel ex conferuis officinalibus & puluere, qui vel electuarij alicuius officinalis, vel alius aromaticus, vt cinnam. V. G. cum saccharo.*

Nota, aliquando vnâ cum conferuis dictis confectiones cardiacas assumi, vt Alkermes, de Hyacyntho.

2. *Vel ex confectione officinali sola corroborante.*

Quod ad quantitatem, bolus in genere ʒ iij. ʒ ss. vix excedit.

In specie verò quantitas, dosis, & proportio primi modi, hoc est, vt

Conseruarum sint ʒ iij. ʒ ss.

Pulueris ʒ j.

Confectionis, si admittatur, ʒ j. ʒ ss.

Secundi verò modi, confectio nempe, praescribetur ad ʒ j. ʒ j ss.

V S V S. *Quod ad tempus, solet quidem praescribi postridiè medicamenti purgantis, duabus horis antè prandium vt passim, vel etiam aliàs horâ commodâ, ad roborandum simpliciter, nullâ purgatione praegressa.*

Quod ad modum, deuorando ex cochleari, si volueris, cum syrupo, superbibendo parum vini diluti, vel liquoris alterius pro scopo.

FORMULA PRÆSCRIBENDI.

R. &c. cum saccharo fiat bolus, quem sumat, &c.

UTILITAS ex titulo satis patet. Vide potionem cardiacam. Usitatè autè & passim post præscripta medicamenta purgantia vsurpantur, ad confortandum tùm ventriculum, tùm partes afflictas & à medicamentis, & à morborum vi, tùm etiam ad corroborandum simpliciter, nullà præcedente catharsi, quotiescûq; vires quacunque de causa debiles & fatiscentes illud suadent : tùm & alterandum etiam quouis modo, & roborandum tamen simul : sic ad fluxum alvi vtiliter sumuntur eiusmodi boli.

C A P. II.

D E O P I A T A.

VETERES medicamenta, quæ opium, aut alia narcotica in sui compositionem admittebant, proprio vocabulo iure opiata vocabant, hodiè abusivè medicamenta, quæ etiam sine opio comparantur, ad roborandum, alterandum, purgandum, opiatas vocant improprie, idq; solum propter consistentiam quâ efformantur.

H v

tur, theriaca, & aliis eiusmodi opiatis similem.

Vocant aliàs rectius electuaria, quod cùm hodiè, vsu recepto, sit duplex, solidum, quod aliàs tabellam seu tabellas vocant: molle, hoc aliàs opiatam nuncupant, vtrumq; Græci antidotum, licèt hoc nomen ad purgationem non extendatur, vt opiata nostræ appellatio.

Est autem OPIATA medicamentum consistentiâ syrupo crassiore, & difficulter fluidâ, (theriaca veræ opiata simili,) ex rebus variis, melle aut syrupo exceptis, in vsum diuturniorem ad purgandum, alterandum, roborandum, comparatum.

Hinc duplex existit: Purgans & Alterans, seu Roborans.

Opiata Purgans.

Quid sit (& ipsius differentia) ex Apozemate & porione purgante repetendum.

Duplex in præsentia recensenda: Magistralis, & Officinalis.

Magistralis quid sit, vide in syrupo purgante.

In hac autem tria consideranda. Compositio. Vsus. Utilitas.

Quod ad COMPOSITIONEM, comparatur.

I. *Vel* ex pulueribus folis, exceptis solo melle, vel syrupo, aut utroque simul.

Pulueres autem passim vſitatè defumuntur ex catharticis simplicibus, (aliquando & si sint in vſu ex speciebus electuariorum purgantium) cum suis corrigentibus idoneis, simplicibus, compositis, vt & dirigentibus.

Quod ad *quantitatem*, pulueres ejusmodi purgantes debent præscribi pro numero dosium & vſus, in quem opiatam purgantem exoptas: vt si pro vj. vicibus opiatam exoptes, sex doses purgantes in substantiâ præscribas, additis correctiuis. Quod ad *quantitatem* verò excipientis, mellis vel syrupi, vulgò male q. s. præscribunt, vt notatum in syrupo purgante: vt enim ibidem dictum, horum quantitas definienda. Proportio autem ad puluerem debet esse tripla vel quadrupla, eaque expresse est definienda, vt sis certus de dosi.

Nota obiter, quòd vbi *Cassia*, & alia, quæ habent consistentiam mellis, admittuntur, pro melle excipiente haberi.

II. *Vel* cùm hodiè rarò ex pulueribus folis præscribantur, vſitatè iam conficiuntur ex opiatis officinalibus purgan-

H vj

180 *Method. Præscribendi*

tibus, additâ simul *castia*, ubi leuius agendum, est, vel etiam simul addito electuar. solido purgante officinali, vt & si volueris, pulvere simul cathartico cum correctiuis iam sæpiùs dictis, quæ omnia syrupo idoneo sunt excipienda.

Hæc autem eorum proportio.

Opiatæ $\mathfrak{z}$ j. habeat pulueris à $\mathfrak{z}$ j. ad $\mathfrak{z}$ ij.

Ferè autem opiatarum eiusmodi $\mathfrak{z}$ iij. præscribuntur. Syrupi dosis relinquitur indefinita. Paucus enim requiritur.

3. *Vel* ex purgantibus simplicibus mollioribus solis, vt *Castiâ*, *Tamarind. Mannâ*, *pulpâ prunorum*, *passul. sebesten*, additis, correctiuis, cum tantùm lenire volueris, vel si insuper purgare magis, additis pulueribus purgantibus simplicibus, proportionem iam dictâ.

4 *Vel* ex simplicibus illis lenientibus, opiatis officinalibus, pulueribus purgantibus, cum syrupo proportionem iam dictâ.

Officinales vtitiores.

Catholicon. o.

Diacastia. b. m.

Diaprunum simplex. b.

Diasenna, seu
Electuar. lenitiu. m.
Hiera picra. p. b. quæ omnes obiter etiam leuior-
 res.
Diaprun. solut. b.
Elect. de psyll. b. m.
Diaphæn. p. & bilem.
Benedicta laxat. p. & ferof. humor.
Confect. hamech. b. m.

Minùs vsitatae.

Elect. Mesuai. b.
Triphera persica. b. m.
Indum minus. p. b.
Hiera Pacchij. p.

VSUS OFFICINALIS.

Quod ad *modum*, vel per se sumitur
 formâ boli, vel liquore idoneo formâ po-
 tionis, quam suprâ vide.

Quod ad *tempus*, manè more catharti-
 corum.

Quod ad *quantitatem*, seu dosin, res sic
 se habet:

DOSIS infima, media, summa.

<i>Diasebesten.</i>	℥vj.	℥jß.	℥ij
<i>Diapr. simplex.</i>	℥j.	℥jß.	℥ij.

182 Method. Prescribendi

Diap. solutivum.	℥ ℔.	℥ vj.	℥ j.
Elect. ros. Mesuæi	℥ ℔.	℥ vi.	℥ i.
El. de psyllio.	℥ ℔.	℥ vi.	℥ i.
Diacatholicum.	℥ vj.	℥ x.	℥ ii.
Triplic. persica.	℥ i.	℥ i ℔.	℥ ii.
Diaphœnicum.	℥ ii.	℥ iii ℔.	℥ vi.
Indum minus.	℥ ii.	℥ iii.	℥ v. ℥ ii.
vel	℥ ii ℔.	℥ iii. ℥ ij.	℥ vii.
Bened. laxat.	℥ iii.	℥ ii ℔.	℥ ℔. ℥ ℔.
		(vel ℥ v.	

VSVS MAGISTRALIS.

Quod ad modum, & tempus vtendi, vt officinalis.

Quod ad quantitatem, in genere etiam vt officinalis, in specie verò non potest definiri, nisi supputatis dosibus cathartics, vt diximus aliàs, perpenso deinde totiùs opiata purgantis pondere. Tota enim tandem moles ipsius in tot partes, quot sunt doses cathartice, diuidenda.

FORMVLA PRÆSCRIBENDI.

R. &c. cum syrup. aut mellis s. q. quæ tamen definienda, vt sis certus de dosi, tripla nempè vel quadruplà, fiat opiata, de qua sumat, &c. per se in forma boli, vel diluas cum iusculo, decocto, vel quouis liquore idoneo, idque singulis quindecim diebus, præmisso clystere pridè.

VTILITAS eadem quæ syrûpi purgantis, & vt hic æstatis tempore, sic illa hyemis magis exoptatur: fructus autem præcipuus est, vt collectos in nobis vitiosos humores sensim, per certa temporis interualla repurgemus, neque caco-chymiam eousque excrefcere patiamur, vt iam morbum parere posset: vtilissima idcirco in naturis caco-chymis, & quæ malâ complexione viscerum multos excrementitios humores solent aceruare, vnde morborum propago & perennitas, quæ hâc arte præcauetur.

Cæterùm, cùm alia sit leniens, alia purgans electiuè, illa vtendum maximè in affectibus renum, vesicæ, thoracis vfitatè, & ad aluum mouendam etiam, ac hepatis ardoribus, constatque ferè expul-pâ cassiæ, tamarindorum, prunorum, sebest. mannâ, & pulueribus alterantibus idoneis: notandum insuper hac forma medicamenti vtendum maximè in iis, quibus æstuat hepar, quod pilularum vsu magis incandescit.

Opiata roborans.

Præter opiatas lenientes & purgantes, præ-

scribuntur etiam aliae recenter in rem praesentem à medico, non ad corroborandum solummodò, & vires instaurandas confirmandasq̃, quas hoc nomine roborantes appellamus, ut supra dictum est, in corroborante potione; sed & ad alterandum alio modo in primis, secundis, tertijsq̃ qualitatibus.

In roborante autem tria consideranda. *Compositio. Vfus. Utilitas.*

In COMPOSITIONE duo maximè: *Materia, & Informans.* In utroque *qualitas, & quantitas.*

MATERIA ratione *qualitatis*, vel *humidior*, vel *siccior*. *Humidior*, conferua officinalis, ex qua ut basi opiata roborans componitur.

Huic aliquando additur, pro scopo, conditura etiam officinalis, eaque radic. caulium, fructuum, corticum.

Item &, si scopus ferat, confectiones dictae, ut *Confectio Alkerm.* de *Hyacintho*, item *Theriaca*, *Mithridatium*, &c.

Siccior, quæ perpetuò ingreditur cum conferua, est pulvis corroborans, isque vel simplex aromatum, & rerum corroborando idonearum, vel compositus, electuarius. corroborantium, ut *aromatici rosati*, &c.

Ratione verò *quantitatis*, quandoquidem totius opiatae roborantis moles $\bar{z}$ vj. vij. vel viij. non debet excedere, iam dictorum hæc ferè est proportio, vt:

Conseruarum sint $\bar{z}$ iiij.

Conditurarum, si admittantur, $\bar{z}$ i ss.
 $\bar{z}$ ij.

Confect. si admittantur, $\bar{z}$ ij. $\bar{z}$ iiij. $\bar{z}$ ss.

Puluerum verò ad iam dicta hæc proportio, vt illorum $\bar{z}$ j. puluerum habeat $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ j. ss. $\bar{z}$ ij. ad summum, prout eorum qualitas efficacior, aut opiata plus minus fuerit efficax, vel prout puluis rarus aut pretiosus existit.

INFORMANS ratione *qualitatis*, syrupus est officinalis idoneus, vel syrupus conseruationis conditurae alicuius appropriatus.

Quod ad *quantitatem*, non exprimitur, dicitur q. s. tamen cum, vt supra dictum fuit, in opiata purgante, debeat esse triplus aut quadruplus ad puluerem, definiri facile poterit.

Obiter aduertendum, vbi materia recensita vniuersim præscribitur, hunc ordinem obseruari, vt 1. conseru. 2. conditur. 3. confect. 4. pulueres. 5. syrupus demum præscribatur. Item passim *Am*

barum, Moschum addi ad ḡ. aliquot, & cū *mirobalani* ingrediuntur, numero vnum, duo, vel ʒ β. ʒ j. præscribi.

V S V S. Quod ad *modum*, formâ boli assumitur, idque si lubeat, & scopus ferat, superbibendo momentum vel vini puri, aut diluti, vel alterius liquoris pro intentione, (quò nihil hæreat in faucibus aut œsophago, & deducatur in ventriculum.)

Quod ad *quantitatem*, dosis ʒ ij. iij. ʒ β. plus minùs, prout à puluerum qualitate, & quantitate, vt & confectionis, opiata validior existit, aliàs peculiariter præscribitur, de opiata ad magnitudinem auelanæ aut castanæ, pro ipsius facultate, capiatur.

Quod ad *tempus*, p̄r horam, aut duas antè prandium passim præscribitur, si ventriculus aut alia viscera interiora sint roboranda, idque diebus alternis, quibus à pilulis vsualibus abstinebit, vt passim. Hæc enim duo, pilulæ vsuales & opiata corroborantes, in corporibus valdè cacochymis, aut visceribus admodum intemperatis, alternatim vtilissimè imperantur. Poterit & antè cœnam bis in die vsurpari, vbi confortatione maiore opus

erit : in affectibus cephalicis post prandium, aut cœnam inutiliter non assumuntur : sic enim cum ciborum *αιαθυμιασ* vis seu spiritus medicamentorum vnà facillimè eleuatur : quòd si non corroborans ; sed simpliciter alterans , vel vacuans per vrinas, aut vterum, vel ad obstructions, aut alias intentiones præscribatur, ieiuno stomacho, quò vis ipsius non obtundatur, antè cibum longè utilius præscribetur.

FORMULA PRÆSCRIBENDI.

R. &c. cum syrupo, &c. fiat opiata, de qua sumat, &c. h.e. ʒ ij. ʒ iij. vel ad magnitud. auellan. aut castan. per horam antè prandium, &c. superbibendo momentum, &c.

UTILITAS summa est ad robur partibus debilibus afflictis restituendum, conseruandumque, & vbi diutinà corroboratione opus est in morbis prolixis & chronicis, in quibus vnà pilulæ vsuales præscribuntur. Horum alternus vsus imperatur. Fiunt & ad alterandum vario modo, vt diximus, varias partes, diuersos affectus, à dissimilibus humoribus, in primis, secundis, tertiis qualitatibus : item vbi vacuandum siue purgandum,

expediendæ obstructions, menses mouendi, calculi conterendi, excludendi, eliminandi, &c. aut ubi vix quæuis maligna arcenda, &c.

CAP. III.

DE ECLEGMATE.

Quod Arabes Loch, Græci, ἐκλεγμα ab ἐκλεῖω, lambo, Latini Linctum vocant, omnes à lingendo seu sensim lambendo, à forma vtendi nomine desumpto.

Est autem medicamentum consistentiâ mellis, vel mediâ inter syrupum & opiatam, ex variis thoracicis compositum, variis affectibus asperæ arteriæ, pulmonis, pectoris dicatum, quod ore contentum lentore lubrico sensim eliquescent, vini suam bechicam partibus istis imperit.

Est autem duplex, Officinale & Magistrale.

Ecleg ma of- ficinale est	{	calidum	{ sanum & expertum.
		incidens	{ de pineis.
		& deter-	{ de farfara. <i>Tussi</i>
		gens:	{ de caulibus. <i>Chen</i>
			{ de pulm. vulpis.
			{ de scyll. simpl. cōp.
	{	frigidum & in	{ de papauere.
	{	crassans.	{ de psyllio.

In Magistrali tria considerantur. *Compositio. Vsus. Vtilitas.*

Quod ad COMPOSITIONEM, varia existit.

1. Vel enim componitur ex pulueribus, liquore, vel potius melligine idonea exceptis, formâ opiate.

Pulueres isti ratione *qualitatis*, sunt bechici pro scopo idonei, iique vel simplices radic. fol. sem. succor. exsiccator. bechicorum, vel electuarior. thorac. ut *diarheos*, foli vel mixti, quibus sæpius, si scopus ferat, *sacchar.* vel *peridia* prætereà adduntur.

Ratione *quantitatis*, ad $\bar{z}$ j. ferè præscribuntur, cum excipientis rei quadruplo, ut iam dicitur, ita ut vsitatè eclegma non excedat $\bar{z}$ iij. vel iiij.

Excipiens istos pulueres ratione *qualitatis*, vsitatè est syrupus idoneus, aliquando *mel*, *sapa*, *mucilag. femin.* convenientium, *gummatum*, *vinum dulce*, &c. prout feret indicatio; sed vsitatiùs syrupo excipiuntur.

Quod ad *quantitatem*, non exprimitur, dicitur. q. s. potest tamen ita definiri, ut syrupus sit quadruplus, vel etiam quintuplus. Eclegma enim opiatâ debet esse

2. *Vel* fit ex decocti, quod vim bechicorum idoneorum, maximè autem folior. fructuum, seminum, ebiberit; mucilagine, cum *saccharo*, vel ipsi analogo, *melle*, *sapa*, additis aliquando puluerib. idoneis.

Quod ad mucilaginem illam extrahendam, præscribitur primò decoctum ex thoracicis sua naturâ mucilaginosis, hac ratione, vt sint radic. (licèt rariùs) $\mathfrak{z}$ ij. $\mathfrak{z}$ iij. folior. M. iij. v. fructuum maiorum, par. 18. minor. 20. 24. $\mathfrak{z}$ j. β . semin. $\mathfrak{z}$ j. $\mathfrak{z}$ j. β . fitq; decoctio in liquore idoneo ad putrilaginem vsque, exprimuntur deinde omnia fortiter ex torculari, cum tela noua, trajiciunturque.

Recipitur huius mucilaginis quartarium vnum; (sufficiet namque :) idcirco & ingredientia decoctum, pro illa elicienda, dosi minore præscribenda: quam enim tradidimus libram ferè dabit. Huic mucilagini additur vel sacchari solius $\mathfrak{z}$ j. $\mathfrak{z}$ j. β . vel insuper pulueris electuar. aut aliarum rerum idonearum, ab $\mathfrak{z}$ β . ad $\mathfrak{z}$ j. plus minus pro consistèntia mucilaginis.

3. *Vel* ex pulpa fructuum, ad $\mathfrak{z}$ j. pul-

ñer. ad $\bar{z}$ vj. syrup. q. s.

4. *Vel* ex looch officinarum ad $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ ij. puluer. ad $\bar{z}$ ij. iij. syrup. q. s.

5. *Vel* ex fructibus thoracicis, seminibus, succis etiam, simul contusis, cribratis, trajectis, cum syrupo, melle, mucilage, pro scopo, exceptis; hac quantitate & proportione, ut sint fructuum $\bar{z}$ ij. sem. $\bar{z}$ j. succor. $\bar{z}$ ss. syrup. q. s. & nota, puluerem aliquando addi ad $\bar{z}$ ss.

6. *Vel* quod vsitatissimum, simplex syrupus pectoralis pro looch praescribitur, ad $\bar{z}$ iij. vj. cui insuper &, si volueris, pulueres idonei adduntur, proportione dicta in primo modo.

7. *Vel*, sed maximè in phtificis, ex conseruis adstringentibus ut ex basi, ad $\bar{z}$ ij. pulueribus variis, ad $\bar{z}$ vj. $\bar{z}$ j. syrup. q. s.; potest tamen maior omnium quantitas praescribi: quia vsus debet esse frequens & quotidianus.

Nota, etiam aliquando praescribi ex butyro, cum sacchari aut mellis duplo, in tussi & tracheæ asperitate, cui aliquando adduntur puluer. $\bar{z}$ iij. syrup. q. s. & insuper in materia frigida detergenda, terebinth. $\bar{z}$ j. vel loco huius etiam insuper olei amygdal. dulc. $\bar{z}$ i. in pleuritide & phtisi,

V S V S *officinalis* : quod ad *modum*, si syrupus tantum præscribatur, præcipitur, de hoc capiat sæpius ex cochleari, sensim lambendo : si fuerit eclegma compositum, vtatur cum baculo liquiritiæ contuso, sensim etiam lambendo.

Quod ad *quantitatem*, Eclegma non debet excedere ʒ iij. iiij. vj. nisi pro exteris præscribatur : tunc enim etiam ad ℥ j. si frequens debet esse vsus, excurri potest, vt & cum præscribitur ad phtisin. *Dosis particularis* est cochleare : vel quantum baculo liquiritiæ contuso excipi potest.

Quod ad *discretam*, sæpius & frequentissime vsurpandum. Looch de papau. semel hora somni.

Quod ad *tempus*, longè à pastu, antè post cibum, vel etiam quauis hora urgente necessitate : manè, vbi expectorandum, post somnum : vespèri, vbi humor fluens est incrassandus.

V S V S *magistralis* idem est.

FORMULA. R. &c. fiat looch, quo vtatur æger capite erecto, (vel potiùs prono ad pectus, vt epiglottis, quæ laryngi incumbit, magis dehiscat, cum baculo liquiritiæ, &c. vel ex cochleari.

UTILITAS. Præscribuntur tantum
in

in affectibus pulmonum & pectoris, vt
 in asthma, tussi, &c. catarrhis, vitiis
 tracheæ. Ita vt hodiè imperentur ferè,
vel ad leniendam asperitatem ipsius ob
 humorum acrimoniam, *vel* aliàs oriun-
 dam; ex bechicis dulcibus gratis, *vel* ad
 sputum facilitandum, attenuando, inci-
 dendo crassos humores ex dulcoacidis;
 detergendo lentos, ex dulcoamaris, his
 parciorebus; *vel* ad fluxiones in pectus
 sistendas, incrassandas sitenues, ex visci-
 dis mucilaginosi; *vel* ad adstringendum
 in hæmoptoe, ex agglutinantibus, & sic-
 candum in vlceribus pulmonum; sed
 cautè; quia spiritus viam intercludis.
 Facilis autem spiratio sit ad vitam oportet.

CAP. IV.

DE CONDITO.

IVNIORVM inuentum est, à similitudi-
 ne cum floribus in conseruam sacchari bene-
 ficio conditis, sic nuncupatum.

Est autem medicamentum suauis, formâ me-
 dium inter opiatas & pulueres, ex variis rob-
 rantibus, ad partium principum robur, & vi-

*rium instaurationem confectum : unde & re-
staurans ab effectu appellatur.*

*In hoc tria considerantur. Compositio.
Vsus. Viilitas.*

Quod ad COMPOSITIONEM, il-
lud comparatur ratione *qualitatis*, ex con-
feruis, ut basi, quibus additur aliquando
confect. cardiaca, semper verò pulvis
cardiacus, & saccharum.

Quod ad conferuas, ratione *qualitatis*,
eliguntur corroborantes & cardiacæ,
eæque suaues, tum & simul radic. fru-
ctuum variæ conditurae, quæ pro vno
æstimantur; ratione *quantitatis*, ʒ iiij. suf-
ficient.

Confectio si assumatur, cardiaca ratio-
ne *qualitatis*, ut de *Alkermes* maximè; quia
grata; ratione *quantitatis*, à ʒ j. ad ʒ ij.

Pulvis ratione *qualitatis*, etiam cardia-
cus, corroborans, idque vel simplex, *perlæ*,
fragmenta pretiosa, &c. vel simplicium
cardiacorum semin. &c. vel compositus
electuarius, quibus pro ditioribus
ambra annumeratur: quod ad *quantita-*
tem, pro quâvis conferuæ ʒ j. pulueris
sint ʒ j. ʒ iiij. ad summum.

Saccharum *album*, vel *rosat. tabulat.* se-
ligitur, idque duplum, triplum ad ista

omnia, vel q. f. imperatur.

His omnibus *auri folia* etiam numero vj. addentur, ad ornatum magis, quàm fructum.

VSVS : quod ad *modum*, per se vel dilutum vsurpatur liquore idoneo, aquâ simplici, aliâ quâvis, iulepo, vino, jusculo.

Quod ad *quantitatem*, ad cochleare. i. j s. 2.

Ad *tempus*, si pro facultate animali roboranda, hora somni vel post cibum, pro vitali, quavis urgente necessitate, pro naturali, antè, cum, post cibum.

FORMVLA. R. &c. fiat mixtura vel conditum auro coopertum, quo vtatur ad cochleare, i. &c.

VTILITAS ad robur partium principum conseruandum, virium iacturam in morbis resarciendam, vnde conditi vsus analeptici, naturæ, & viribus consulens potius, quàm morbo, cuius tamen est habenda ratio. Hinc & condita sunt calefacientia, refrigerantia, astringentia, &c. Frequens eorum vsus in melancholia hypochondriaca, palpitatione, phtisi, ventriculi & hepatis imbecillitate, &c.

LIBRI PRIMI

SECTIO III.

DE FORMIS MEDICAMENTORVM
SOLIDIS.

CAP. I.

DE PASTA REGIA, MORSELLIS.

Recentiorum etiam inuentum est medicamentum illud, quod consistentia pincolato simile, ex variis simul subactis instar pastæ (vnde nomen) & saccharo soluto liquore idoneo tabulatoq; exceptis, conficitur in bolos, vt conserua rosarum sicca, (vnde Morselli appellatio,) qui sensim exsiccati conseruantur ad vsum, auro aliquando obducti: dicitur autem Pasta regia, ob eximias vires in affectibus pectoris, pulmonum, & corporibus extenuatis.

In hac tria etiam notanda. Compositio.
Vsus. Vtilitas.

Quod ad COMPOSITIONEM
bifariam fit.

1. *Vel* sine pulpa animalium, vt iam dicitur, fructibus, semin. bechicis & saccharo.

Fructus autem isti ferè, *amygdalæ* excoctæ, lotæ, maceratæ, contusæ, *pinei*, *pisstachia*, etiam lota aquâ idoneâ, *violar. rosac.*

Ad quantitatem eorum, $\mathfrak{z}$ iiij. præscribuntur.

Semina sunt, quatuor frigida maiora vsitata, incisa, contusa, quibus, vbi somnus conciliandus, & semin. *papau. alb. lactuca*, adduntur.

Ratione quantitatis, $\mathfrak{z}$ ij. $\mathfrak{z}$ ij. β , præscribantur.

Saccharum seligitur album, solutum liquore idoneo: quod ad quantitatem, dicitur q. s. ferè tamen debet esse duplum.

2. *Vel* fit ista pasta analeptica ex carne *testudinum nemoralium* lota, cocta in aqua hordei, capite & cauda ablatis, hinc postea vocatur testudinatum: aut carne, *cancrorum fluuiatilium*, *caponis*, *perdicis*, foliis, vel simul additis fructibus dictis, seminibus, pulueribus etiam in condito dictis, & saccharo soluto in aqua rosarum,

L iiij

haec dosi & proportione.

Carnis, $\bar{z}$ iij. $\bar{z}$ iij.

Fructuum, $\bar{z}$ iij.

Semin. $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ j. β .

Pulverum verò $\bar{z}$ j. respondeat dictorū
 $\bar{z}$ j. minore tamē quantitate pretiosiores.

Sacchari autem dicitur q. f.

Additur aliquando *ambra, mosch.* parca
dosi, ad $\bar{g}$ aliquot, & auro etiam alias pa-
sta obducitur.

V S V S. *Modus* per se, vel ex iuseulis.

Quantitas continua, seu *dosis* ad $\bar{z}$ β . $\bar{z}$ j.

Morsellus num. i. ii.

Discreta, saepius cum cibo, inter pastus.

Tempus expressum.

FORMULA. R. &c. fiat confe-
ctio in morsellis, additur aliquando in-
star pineolati. Utatur.

UTILITAS. Pasta non analeptica utilis
in affectibus pulmonum, pectoris variis,
ad incrassandum, leniendum, detergen-
dum, expectorandum, &c. Analeptica
verò in iisdem, in atrophia, extenuatis,
& debilibus ab ulcere pulmonum: nutrit,
exiccat, fluxiones incrassat. Usus igitur
omnino resumptivus, affectibus simul,
vnde illa *αἰσία* & virium prostratio,
consulens.

CAP. II.

DE PANDALEONE.

ARABVM, & iuniorum inuentum, medicamentum est pectori & pulmone dicatum, materia suaue, sine cum eclegmate omnino conueniens, forma tantum differens, quam consentit cum tabellis, à quibus tamen in hoc differt, quod illa in figuram certam effingantur, hoc verò quod, ubi saccharum ritè coctum est, permixtis ingrediensibus infunditur pyxidi, & ibi solidescere permittitur, ac vsus tempore frustum aliquod cultro, cochleari, demitur, &c.

Est igitur medicamentum solidum tabularum more, pyxide instar placenta conceptum, ex pulueribus, conseruis bechicis, & saccharo soluto tabulatoq; confectum: ad eosdem vsus, in quos eclegma, institutum.

In hoc autem tria consideranda. Compositio. Vsus. Vtilitas.

COMPOSITIO bifariam fit.

1. Vel ex pulueribus bechicis simplicibus, compositis, solis, mixtis, & saccharo liquore idoneo soluto, cocto, hac dosi & proportionem, ut sint puluer. $\mathfrak{z}$ β . plus minus, sacchari soluti $\mathfrak{z}$ iiij . vel q.s.
 I iiij

2. *Vel* ex fructibus, seminibus thoracicis, pulueribus electuاريorum, saccharo soluto, hac proportione.

Fructuum $\mathfrak{z}$ ij. sem. $\mathfrak{z}$ j. pulueris $\mathfrak{z}$ iij. sacchari q. s. Nota, conseruas, aliquando addi, ad $\mathfrak{z}$ iij. $\mathfrak{z}$ β .

VSVS. *Modus*, ore continetur, vt sensim eliquetur, & instar looch sensim deglutiat, vtaturque frequentius.

Quantitas, de hoc cum cochleari vel cultro frustum modicum desumitur.

Tempus idem quod eclegmatum.

FORMVLA. R. &c. fiat pandaleon in pyxide idonea, de quo, &c.

VTILITAS eadem quæ eclegmatum, à quibus forma tantum differunt, & quod ferè hæc constent ex iucundissimis.

CAP. III.

DE MASSA PANIS, ET *Pineolato.*

MARCIPANIS vel MASSA PANIS iunioribus confectio gratissima, polytropha, macilentis, pulmonum affectibus pro bellariis conueniens.

Componitur ex amygdal. excortic. $\mathfrak{z}$ iij. pistachior. mandat. $\mathfrak{z}$ j. Contusis in mortario marmoreo cum parum aq. ros. addita sacchar. albiss. $\mathfrak{lb}$ β . fiat pasta, hinc placentulae coquendae leniter in furno ad colorem flavescentem & duritiem medio-crem. Alia iucunda addi possunt ad gratiam, ut cinnamomum.

PINEOLATVM in eundem finem fit, ex aqvis partibus pineorum & sacchari soluti. Ex quibus fiunt morselli, addito moscho ad gratiam, si volueris. Hæc autem ferè solent à medico imperari, non præscribi.

CAP. IV.

DE TABELLIS.

QUod electuarius solidum vocant, aliàs Tabella dicitur à plana forma, & quia saccharum, ex quo fiunt, coctum & tabulatum, complanatumq; scinditur in varias figuras, quadratam, hinc Tessellæ, & Lozengæ vulgò pharmacopœis, aut quia fieri solent in manus Christi formam rotundam, hinc & rotule, & orbiculi, à rotunditate etiam figura, appellantur.

I v

in præcipuo quarees

Medicamentum solidum est è pulvere maxime, & saccharo soluto, coctoque supra syrupi consistentiam, atque tabulato confectum : ad alterandum vel purgandum comparatum.

Hinc tabellæ duplices : Purgantes & Alterantes.

Tabellæ Purgantes.

Definitio & differentia ut supra. Sunt autem duplices : Officinales, Magistrales, de quibus hinc potissimum.

In Magistrali tria consideranda. Compositio. Usus. Utilitas.

Quod ad COMPOSITIONEM, sunt ex pulveribus, & saccharo soluto in liquore idoneo, coctoque supra syrupi consistentiam, aliquando & tabellæ purgantes, vel species electuarior. purgantium adduntur.

Pulvis vel est purgans, simplex, vel alterans, corrigens nempe idoneus aroma, aut species electuarij alicuius.

Quod ad quantitatem, ut dictum supra in opiatâ purgante, doses cathartorum maxime supputandæ. Quicquid sit, quandoquidem tota massa tabellarum ℥ iiij. vel vj. non debet excedere, sat fue-

rit puluer. $\bar{z}$ j. sacchari soluti triplum, quadruplum præscribere ; licet vulgò, sed malè, non definiant.

V S V S. Quod ad *modum*, vel per se sumitur, vel diluta idoneo liquore. Vide potiones.

Quod ad *dosin*, Vide opiatam purgantem.

Quod ad *tempus*, manè, vt alia purgantia.

FORMULA. R. &c. cum sacchari soluti in liquore idoneo, &c. fiant tabellæ, pondere $\bar{z}$ iij. $\bar{z}$ ß. capiat, &c.

Sed plerumque loco magistralium solent præscribi officinales tabellæ purgantes, eodem modo, dosi, ac tempore sumendæ.

UTILITAS eadem quæ opiatæ ; ad purgandum.

Tabellæ Roborantes.

Quid sint, & differentias, vide in portione cardiaca.

Quod ad COMPOSITIONEM, ex puluere roborante vario, simplici aromatatum, & rerum idonearum, aut composito electuarij officinalis, & saccharo so-

luto in liquore idoneo, vt massa ʒ vj. non excedat, hâc dosi & proportionẽ singulorum, vt :

Pulueris sit vna pars.

Sacchari vj. vel viij. x. prout tabellas validiores, vel debiliores volumus, aut pulueres grati, ingrati, efficaces, plùs minùs existunt; licet sacchari passim q. s. dicatur, puluerum dosis tantùm exprimatur, ad ʒ v. ʒ vj. ferè.

Nota pulueribus hisce aliquando vtiliter addi confectionem, vt *alkermes*, ad ʒ ij. ex qua sola etiamnum Monspelij tabellas iucundissimas conficiunt, item & aliquando conseruas idoneas, ad ʒ iij.

Ad roborantes referri possunt, quæ sine medicamentis cardiacis, ex variis rebus ad alterandum pro scopo comparantur, eodem modo puluerifatis, & saccharo exceptis, eâdem dosi: licet possint & maiore; saccharo triplo tantummodo præscripto, cuius generis in officinis quamplurimæ, ad varios medici scopos ac intentiones, prostant.

V S V S *roborantium*. Quod ad modum per se maximè vsurpantur, vel solutæ liquore idoneo.

Quod ad quantitatem, à ʒ j. ad ʒ iij. pro

ingrédientium energia.

Quod ad *tempus* tribus horis antè prandium, vel etiam cœnam, idque postridiè purgationis si præcesserit, vel si pilulæ vsuales fuerint præscriptæ, alternatim sumēdæ diebus alternis, vel aliàs, vbi simpliciter roborandum est, quouis tempore poterunt vsurpari.

V S V S *alterantium*. Quod ad *modum* idem.

Quod ad *quantitatem*, ad ʒ j. ʒ ij. ʒ iij. pro puluerum facultate & scopo.

Quod ad *tempus*, hoc limitabit affectus præsentia; vtiliter tamen vacuo stomacho assumentur.

V S V S *officinalium*. Quod ad *modum* & *tempus* idem, tùm & *quantitatem*.

FORMVLA PRÆSCRIBENDI.

R. &c. cum sacchari soluti in &c. q. s. fiant tabellæ ponderis ʒ j. ʒ iij. quarum vnâ capiat, &c.

VTILITAS roborantis, vide supra in opiata confortante, vt & alterantis ibidem: quæ obiter etiam passim ad defluxiones in pectus sistendas præscribuntur, ex adstringentibus & incrassantibus, quarum etiam vna quod ad vsum præscribitur, sæpiùs in ore continenda.

CAP. V.

DE PILVLIS.

LATINIS à parua pila similitudine dictæ, Græcis ex eo, quod non dilutæ; sed integræ deuorentur, à κατὰ τὴν, deglutio, catapotia appellantur.

Medicamenti forma est solida, globuli effigie spherica, ex pulueribus, aliquando & gummatis, succis, liquore glutinoso exceptis efformata: ad purgandum maximè, vel etiam aliquando ad alterandum, vel corroborandum comparata.

In præsentia clarioris explicationis gratia, triplices statui possunt: Purgantes: vsuales dictæ: alterantes.

Pilulæ Purgantes.

Etsi pilulæ propriè loquendo sint catharticae, quia tamen in varios vsus comparari possunt, & quia, quæ purgant, faciunt id vel efficaciter, vel debiliter, ac corroborando potiùs, has vsuales cum vulgo, illas purgantes appellamus, quæ à medico variùs præscribuntur, cum officinalibus harum loco uti soleant, tamen eorum conficiendi ratio postea patebit.

Sunt autem vel Officinales : vel Magistrales. Officinales vel non purgant, vel purgant.

Non purgant pilulae de Bdellio, cynoglossa : hypoglossides albae, nigrae, quae tamen obiter huc non spectant.

Purgantes vel sunt visitationes, vel non.

Visitationes sunt, aurea b. alephangina, b. p. aggregat. b. p. sine quibus, o. b. agarica, p. cochia, p. lucis maiores, p. aq. hermodactyl. p. aq. Indae, m. p. foetida maiores.

Minus visitatae sunt, de Rhabarb. b. assaereth, b. eupatorio, b. imperiales, b. Rusi, b. de hiera, b. p. arthritica, b. p. Arabica, p. de Smyrobalan. b. p. m. masticin. p. de aloe, sagapen. sarcocoll. ante cibum, p. b. stomach. de sumaria, m. lapide lazuli, m. b. p.

Magistrales. Quod ad COMPOSITIONEM, conficiuntur.

I. Vel ex pulvere idoneo, liquore etiam idoneo excepto.

Pulvis est ratione qualitatis, tum catharticum simplex, ita tamen ut aloe, (quae basis omnium pilularum est,) semper ingrediatur, tum corrigens idoneum atque dirigens, ut in opiata purgante.

Nota, Lachrymas gummi, ut annapiac. opopanax addi posse.

Quod ad *quantitatem*, pulueris ℥ j. sufficiet, raro ℥ jss. quia quandoquidem dos pilularum sit ℥ j. in viij. vices purgando, atque in semestri sufficiet. Huius verò pulueris duæ partes sint veluti purgantes, vna corrigentium.

Liquor excipiens *ratione qualitatis*, potest esse sapa, succus idoneus, mucilago, sapius mel coctum despumatūque, passim verò & vlitatè syrupus aliquis idoneus.

Quod ad *quantitatem*, dicitur q. s.

2. Vel quod erit efficacissimum, extractorum more decoquantur purgantia, præscribanturque ad ℥ iiij. vj. cum suis corrigentibus, in liquore vel succo idoneo more Apozematis: facta deinde forti expressione & colatura in huius vncijs vj. viij. viij. dissolue in Balneo Mariæ, aloes succotrinæ ℥ vj. ℥ j. pro diutino usu, deinde coagula ad mellis consistentiam, addatur postea puluis idoneus corroborans, ad ℥ ij. vt & scammonium, si scopus ferat, quandoquidem non decoquitur, ad ℥ j. ij. iij.

V S V S *Officinalium*. Quod ad *modum*, deuorantur.

Quod ad *quantitatem*, validiores, à ℥ j.

pueris, ad 3 j. viris & adultis : vt sunt, aurea, cochia, fœridæ maiores, arthritica, Inda, de lapide lazuli, de hermodactylis.

Mediocrates à 3 ij. ad 3 iiij. aggregatiua, sine quibus, de agarico, de aloe, de succo myrobal. de fumaria.

Leuiiores à 3 j ad 3 ij. de rhabarb. assaiereth, alephang. ante cibum, masticina, de eup. Rusi, hiera.

Sin verò more vsualium vsurpentur, 3 j. 3. sufficiet duabus horis antè cibum, prandium & cœnam.

Quod ad tempus manè, vt alia cathartica.

Magistralium VSVS. Quod ad modum & tempus, idem.

Ad quantitatem, vide opiatam purgantem.

FORMULA PRÆSCRIBENDI
officinales. R. & c. i. e. massæ pilularum talium, & c. diagridij ḡ. iiij. v. (in biliosis & frigidis stimuli loco, vt & aliquando trochisc. alhandali ḡ. iiij. v. pro pituitosis, castorei etiamnum ḡ. v. in affectibus capitis frigidis,) cum aqua tali, formentur pilulæ vj. viij. viij. quæ deauratæ sumantur summo mane, vel etiam post mediam noctem, si à cerebro debeant trahere,

cum custodia, leui cœna præcedente, vel horâ somni, si pro capite vt cum benigno leuioris cœnæ halitu vis cathartica ad cerebrum feratur.

FORMULA PRÆSCRIBENDI *magistrales*. R. &c. cum &c. fiat massa pillularum, quæ oleo amygdalarum dulcium vel anisi, &c. oblita aluta obuoluetur, reponaturque in pyxide idonea, capiat de hac massa, &c. formentur, &c.

VTILITAS. Insignis in purgando ab habitu corporis & tertia regione est. Hæc forma tunc eligenda maximè, quia diutiùs moratur vis purgans in ventriculo, nec confestim prolabitur in intestina, hinc per illam moram vberimè effunditur in peripheriam cum fructu.

Vsus autem earum præcipuè in pituitosis, minùs in biliosis, hyemis etiam tempore potiùs, quàm æstatis, valent etiam in obstructionibus expediendis ob rationem dictam, præsertim si ammoniacum admittant; vix autem in melancholicis: quia siccior eorum aluus vix diluitur, nisi ammoniacum etiam habeant, atque tùm vtiliter iusculi parum superbibitur.

Pilulæ vsuales.

Purgant quidem, sed sensim admodum & potius sunt corroborantes, quarum vsus quandoquidem frequens in hebdomada, est, isq; sine custodia, vsuales idè dicuntur.

Quod ad COMPOSITIONEM, ex aloë, vt basi, fiunt succotrina, ad $\mathfrak{z}$ β . $\mathfrak{z}$ νj . additis leuioribus purgantibus, Rhab. agar. ad $\mathfrak{z}$ j. $\mathfrak{z}$ ij. & corroborantibus simplicibus, vt cinamomo, gariophyllis, mastiche compositis elect. ad $\mathfrak{z}$ j. $\mathfrak{z}$ ij. cum syrupi absynth. &c. q. s.

Nota ammoniacum solutum passim utiliter addi in obstructionibus, ad $\mathfrak{z}$ j. $\mathfrak{z}$ ij. vt & myrrham. Item, in forma utiliter præscribi, aloem siccò absynthij nutritam. Item Rhabarbar. liquore idoneo, donec mollescat, irroratum.

V S V S. Quod ad modum, vt suprâ.

Quod ad quantitatem, & tempus, de massa præscripta sumitur $\mathfrak{z}$ β . ex qua formantur pilulæ iiij. quarum duasumat manè, duabus horis antè prandium, duas alias duabus horis ante cœnam; bis vel ter in hebdomade: diebus quibus abstinabit ab opiata corroborante, si fueris

præscripta, aliàs sine hac admonitione: passim enim, vt & suprâ, vnâ præscribuntur.

Hæc autem FORMVLA. R. cum &c. fiat massa pilular. de qua, &c.

VTILITAS summa corporibus valdè cacoçymis, pituitosis maximè, quibus ventriculus scatet perēni phlegmatis illuue, vnde manat in vniuersum varia morborum series: valdè enim corroborant ventriculū, coctionem iuuant, si quid excrementitium in eo expurgant, nec sinunt nōxia vlla accumulari: hinc vtilissimè in omnibus affectibus inde oriundis, mesenterij, vel capitis, hepatis, articularum, &c.

Pilulæ corroborantes, & alterantēs.

Licet omnes pilulæ purgantes propriè esse debeat; tamen & ad alios scopos hæc forma solidæ medicamenti solent & possunt componi, ad roborandum & alterandum vario modo in primis, secundis, tertiis qualitatibus; vbi medicamentum sc. volumus diutiùs hære vel morari, nec transire subitò, vt vis medica agat efficacius in parte in quâ est, vel propter eandem moram diffundi etiam liberalius possit ad alias

consentientes, & distribui per occultos & patentes meatus.

Hæ autem vel ore continentur, neque deglutiuntur, vel deuorantur.

Ore continentur pilule bechicæ à spherica forma, (vel etiam lupinari, vnde & hæc ad trochiscos passim referunt,) & vi insigni in sedandâ tussi sic dictæ, vt & ab vtiendi modo hypoglottides, vulgò sublinguales, quod sub linguâ, vel suprâ potius contineantur, donec sensim hoc pacto liquecant, tussi & affectibus asperæ arteriæ, pectoris dicatæ.

COMPONVNTVR autem ex puluere thoracicorum lenientium, vt succo liquirit. gummi tragacanth. Arabic. Amylo, penidiis, sacchar. sem. papav. albi, &c. ad ℥ j ss. ℥ ij. pro vsus necessitate, & longitudine.

Excipitur autem iste puluis sufficiente quantitate mucilag. gummi tragacanthæ, extractæ in aqua rosar. vel cydonior. &c. vel etiam cum syrupo pectorali.

VSVS & FORMVLA. R. &c. cum mucilag. &c. fiat massa, ex qua formantur pilul. hypoglottides, quarum vnâ passim & sæpius contineat sub lingua, donec liquecat, & sensim deglutiatur.

VTILITAS suprâ ad sedandam
tussim, leniendam arteriæ asperæ & fau-
cium asperitatem, vocis raucedinem, &
expectorationem difficilem.

Huc possent referri trochisci lupina-
res, ad fluxiones sistendas ore conti-
nendi.

*Deglutiantur autem pilulæ roborantes, vel
vario modo alterantes, vtiliter in affectibus
ventriculi à cruditate statuum, & partium
consentientium, capitis maximè, ac vicinarum,
hepatis, &c. ex roborantibus idoneis, in affe-
ctibus capitis idiopathicis idoneæ, ob moram
quam trahunt in ventriculo, maximè si post
cibum sumantur. Sic enim ascendit spumosa
vis. Ita, & conferunt ad affectus oculorum,
eorum caliginem ex ophthalmicis, vel dum itur
dormitum.*

Tales etiam sunt hypnoticæ officinales, pilu-
læ de Cynoglossò, quales & passim præscri-
buntur ad fluxiones sistendas, simul & absor-
bendas, somnum etiam conciliandum: huc &
laudanum iam receptissimum referri potest,
ad §. iv. v. ad summum præscribendum, præ-
scribuntur etiam ad fluxum alui ex corrobo-
rantibus & adstringentibus, ante, & cum cibo
sumendæ, ad hepatis atoniam, gonorrhæam,
renum, vesicæ vlcera, ad calculum, uteri va-

ios affectus, &c.

COMPONVNTVR autem ex puluere idoneo faciente ad scopum & intentiones, quas suggerent affectus propositi, eoque ad ℥ ss. 3 v. 3 vj. præscripto, qui excipiatur syrupo conuenienti.

V S V S. Quod ad *quantitatem*, ex massæ 3 j. formantur pilulæ vi. quarum duæ semel, bis in die assumuntur.

Quod ad *tempus*, manè, vesperi, antè, post, cum cibo, vt supra dictum in condito.

Quod ad *modum*, deuorantur, & si ad partium inferiorum, hepatis, viscerum, renum, vesicæ, vteri affectus præscribantur, vtiliter parum liquoris idonei appropriati superbibitur, quò ad istas partes vis medica citius perferatur cum fructu.

VTILITAS suprâ satis fuit explicata.

C A P. VI.

DE TROCHISCIS.

Alias etiam à formâ Græcis τροχίσκοι & δρῆπσκοι : Latinis pastilli, orbiculi, & formæ lupinares.

Medicamenti forma solida duraque lupinorum figura similis, ex pulueribus variis liquore exceptis in pastam, quæ deinde in orbiculos effigiata, exsiccata, asseruataque.

Sunt autem vel *Officinales*, vel *Magistrales*.

Vtrique Interni, vel Externi.

Officinales interni vel sunt

Purgantes, agaricus trochiscatus, albandal. de violis.

Alterantes, vel sine opiotheriacali, ut de viperis, scyllitici, cypheos, Hedychroi, vel cum opio, ut alkekengi, ad Ren. Ves. carabe ad vterum.

Cardiaci Gallia moscat. alipta moscat.

Bechici seu pectorales, albi nigri.

Aperientes quales sunt Diarrhod. ad Hep. de Rheo, Hep. de eupat. absynth. de lacca. Hep. Lien. myrrha, Vtero.

Magistrales ut olim fuere vsitatissimi, sic hodiè vix præscribuntur, nisi ad suffusus, ad quos receptissimi ut postea, ut & ad tussim & defluxionem, quales pilulæ subling. suprâ. Fiunt & vsitate ad vlcera vesicæ, renum, ardorem urinae, sanguinis, seminis, & alvi, ad astringendum aperiendumq, possunt & ad corroborandum. In summa, loco puluerum efficaciores præscribi possunt, quia vis medica non evanescit;

evanescit; sed asseruatur hac ratione commodissime.

COMPONUNTUR autem ex pulvere rerum variarum idoneo, liquore etiam conuenienti excepto, permixto, donec pilularum & pastę formam acquirit, ex quā deinde orbiculi effinguntur in umbra siccandi, reponendique, characterē sepius impresso: fiuntque ponderis $\mathfrak{z}$ j. $\mathfrak{z}$ j. β . $\mathfrak{z}$ ij. iij. ad summum, pro ingredientium vi & summa efficacia. Puluis autem qui assumitur, ē vegetabilium singulis partibus, præsertim quæ pulverisari possunt, nec non & ex gummatibus pulverabilibus, ut *cerasorum*, *styrace*, *gummi tragacanthæ*, succis inspissatis, *Acaciæ hypocysside*, seligitur.

In sumina ex rebus idoneis pulverata facilibus.

Quod ad quantitatem, eiusmodi puluis ad $\mathfrak{z}$ j. $\mathfrak{z}$ j. β . $\mathfrak{z}$ ij. pro vsus necessitate, & longitudine præscribetur: $\mathfrak{z}$ j. β . enim aliquando sufficiet.

Excipiens eiusmodi pulverem, vel est tenue, aqua, vinum, aqua destillata, succi herbarum, vel viscidum, mucilago gummi *tragacanthæ*, *Arabici*, extracta cum aqua idonea.

K

Quod ad *quantitatem*, praescribitur q. l.
VSUS & FORMULA. R. &c.
fiant trochisci lupinares vel pastilli ponderis, &c. siccentur in umbra, vsus tempore teratur vnus, duo, pro ponderis ratione, & efficaciae, soluatur liquore idoneo. Utatur & intra, & extra. Fiunt enim, vt dixi, trochisci ad vsus tùm internos, tùm externos.

Nota tamen obiter, qui fiunt ad suffitum non dissolui, vt neque hypoglottides appellati: de quibus supra.

UTILITAS iam satis expressa. Hac enim formâ aptari possunt alteratia vario modo, corroborantia. Trochisci enim potius inuenti sunt ad conseruandam vini puluerum infractâ, quàm quod sint priuata quædam medicamenti forma. Integris enim non utimur, sed solutis prius liquore idoneo, si hypoglottides, & quæ ad suffitum, excipias.

Hæc autem formæ ratio vtilissima, quod pulueres, maximèque cardiaci, & tenuis essentiae facilè exhalabiles, hæc ratione viribus infractis diù perstent aduersus aëris injuriam, neque exsoluatur facultas, sed vnita in efficacem energiam conspiret.

Ad Trochiscos referendi sunt
MVSCARDINI.

Pastilluli enim sunt, ab odore quem à moscho habent, sic dicti, ad halitus maximè comparati suauitatem, & venereos complexus. Tales extant trochisci de Gallia efficacissimi.

COMPONUNTUR autem, vel simpliciter ex ambræ, moschi, ḡ. iiij. iv. & c. ut volueris, & sacchari soluti in aquâ ros. q. s. cum amyli tantillo.

Vel fiunt compositiùs, ex puluere rerū aromaticarum suavis odoris, ut cinnamoni, santal. 3 j. moschi, ambr. ḡ. iiij. iv. pro lubitu, sacchar. & c. fiant trochisci, quorum vnum teneat sapiùs in ore.

C A P. VII.

D E P V L V E R E.

PVLERVM vsus admodum necessarius, tum ut medicamenta solida vel integra in usum commodiùs venire possint, tum ut aliis remediorum formis faciliùs misceantur. Quod autem in genere Latini puluerem appellant, Arabes trisariam nuncupant:

K ij

Suffuf, puluerem quemlibet crassum: Alkool, tenuissimum: Sief, quorundam trochiscorum attritionem, quæ sit in core, cum aqua idonea ad affectus oculorum. Est autem puluis vel officinalis, vel magistralis: de quo nobis sermo.

Magistralis est Internus, vel Externus.

Internus alius purgans, corroborans aut alterans existit.

Puluis Purgans.

Definitio, & differentie ex superioribus.

COMPONITVR ex simplicibus catharticeis, ferè suauioribus, additis propriis correctiuis, proportionem sæpiùs iam dictà.

Quod ad quantitatem, ad $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ j β . ad summum præscribitur. Et nota, saccharum aliquando pro delicatioribus adungi; sed dosi parcà, vel pondere parì, còque definito.

V S V S: quod ad modum, cum iuscule, vel alio liquore conuenienti.

Quod ad quantitatem, doses cathartecorum supputandæ.

Tempus manè cum custodia.

FORMVLA. R. &c. fiat puluis, de quo, &c.

VTILITAS ad purgandum. Vide suprà.

Pulvis Roborans.

Licet ad varias partes corroborandas præscribi possit, pro medentis scopo; tamen ferè ventriculo confirmando, vocaturq; vulgò digestivus, vel cordi, cardiacus dicitur aut Alexiterius: licebit & ad alios vsus; hepar roborandum, intestina, &c.

COMPONITVR. I. Digestivus in genere ex rebus stomachicis, coctionem iuvantibus, flatus discutientibus, adstringentibus.

In specie verò coriandrum præparatum ad ℥j. basis est, addunturq; flatus discutientia, anisum ad ℥ ss. ʒ vj. corroborantia deinde stomachica, simplicia, composita, ad ʒ ij. iiij. ad summum, cum sacchar. rosat. tabulat. q. s.

II. Cardiacus, vel etiam alias partes roborans, componitur ex simplicibus & compositis pulueribus, electuar. idoneis ac specificis, ad ℥ ss. ʒ vj. ʒ j. prout vsus debet esse longus; ita tamen vt cardiaca pretiosiora minore quantitate, subquadrupla, subsextupla ingrediantur: & ij vel soli præscribuntur, vel ad gratiam sacchar. rosat. tabul. triplum aut quadruplum adjungitur.

VSVS & FORMVLA. Digestivi
K. iiij

quidem, R. &c. fiat pulvis, de quo sumat cochleare vnum, post singulos pastus, nihil superedendo, vel bibendo.

Cardiaci verò, vel *alterius roborantis*, vt hepatici, &c. R. fiat pulu. de quo sumat ʒ j. ij. iij. cum aqua, iusculo, vel liquore idoneo. Idque manè jejuno ventriculo, vel aliàs urgente necessitate, maximè si fuerit Alexiterius.

UTILITAS. Expressa, ad robur partium principum, & aliarum etiamnum, ventriculi, intestinorum constantq; ferè ex calidis; tamen eodem roborandi fine ex frigidis appropriatis comparari poterunt.

Huc pertinet alterans vario modo in qualitatibus primis, secundis, pro scopo ex rebus idoneis, vt qui passim praescribitur ad obstructions ex *Chalybe*, additis aperientibus, ad ʒ j β. ʒ ij. cum sacchari portione pari, de quo manè cochleare vnum, superbibendo parum vini aut liquoris idonei, assumitur. Sic ad calculum & arenulas ex lithontripticis, ad ʒ j. ʒ j β. & sacchar. q. s. de quo ʒ j. ʒ j β. cum liquore diuretico; sic ad partum & menses, ad astringendum, sanguinis deiectiones per aluum, vterum, velicam.

ad fluxus omnes, & alterandum vario modo, vbi humiditas adjuncta fuerit.

Hæc de puluere interno.

Externus puluis etiamnum aliquando præscribitur.

Est q̃ Medicus vel Chirurgicus.

Medicus roborans ferè est, qualis etiã ferè tantùm cerebro confortando exsic- candóque destinatur, ex rebus idoneis, radic. fol. &c. cephalicis, ad ʒ ij. præ- scriptis; addito sæpè puluere violaceo, Cy- prio, ad ʒ j. ʒ j β. plus minùs. Ferè autem sumuntur radic, ʒ ij. sem. ʒ vj. flor. ʒ iij. aromat. ʒ ij.

VSVS & FORMVLA. R. &c.
fiat puluis paulò crassior, quo exsicce- tur caput manè, quod vsitatissimum post lo- tiones ipsius.

VTILITAS ad cerebrum corro- borandum, pituitosum exsiccandum, absumendas humiditates ipsius capitis pilorum excrementitias.

Chirurgicus. Varius ferè, à chirurgo tantùm præscribendus ad vlcera deter- genda, replenda, glutinanda: ad vul- nera, hæmorrhagiam, &c. Quorum dosis & quantitas præscribendi pro vsus ne- cessitate est.

K iij

LIBER SECVNDVS
DE REMEDIIS
externis.

SECTIO I.

DE REMEDIIS COM-
MVNIBVS PLVRIBVS
PARTIBVS.

CAP. I.

DE EPITHEMATE.

SI vim nominis species, dicetur in genere omne remedium externum, quibusvis partibus applicandum. Hodie verò privato quodam iure appellatur medicamentum, partibus corporis nostri nobilioribus, cordi, & hepati præferim, admoendum, ad ipsas alterandas corroborandasq̃.

Est autem duplex, Liquidum & Solidum.

Epithema liquidum.

Ratio nominis clara. Est autem aque vel Iulepi instar fluidum, ex liquore idoneo & pul-

ueribus cardiacis maximè compositum.

In hoc tria consideranda : *Compositio*.
Vsus. *Utilitas*.

In COMPOSITIONE, *Materia* ex qua; quæ vel *liquida*, vel *secca*, (*puluis idoneus*) vel *media*. In iis consideranda *qualitas* & *quantitas*.

LIQVOR ratione *qualitatis*, probasi passim & ferè semper aqua destillata est, parti & affectui respondens, eaque vel sola, vel huic insuper alia adduntur, ad penetrationem maximè, aut maiorem efficaciam, vt passim & ferè semper, *vinum album*, pro corde *acetum* pro hepate; sic & aliquando ad maiorem vim, succi fructuum, vt *limonum*, vel foliorum idoneorum.

Liquor aliquando decoctum liquidissimum est, ex idoneis, sed rarò.

Quod ad *quantitatem*, dosis epithematis ℥ j. ʒ xv. vnde si aqua assumatur, ad istam quantitatem præscribenda : si verò alia liquida simul addantur, hæc proportio ; aquæ, ʒ viij. succi, ʒ ij. ʒ iiij. vini, acetî, ʒ ss. ʒ j.

PVLVIS ratione *qualitatis* vel simplex, rerum cardiacarum, hepaticarum, lignorum maximè corticum, florum, se-

K v

min. vel compositus, electuarius. roborantium, aliquando & trochisci aromatici.

Quod ad *quantitatem*, pro liquoris $\mathfrak{z}$ j. pulv. $\mathfrak{z}$ j. aut $\mathfrak{z}$ ss. ad summum sufficiet: ita ut summatim ad $\mathfrak{z}$ ss. vel $\mathfrak{z}$ vj. sit præscribendus: ita tamen etiam, ut specierum electuarius $\mathfrak{z}$ j. $\mathfrak{z}$ ij. tantum affluantur.

MEDIA, ratione *qualitatis*, aliquando, præter liquorem & pulverem, (ex quibus semper epithema,) præscribitur, opiata sc. corroborans, vel confectio cardiaca, ut *alkermes*, ad $\mathfrak{z}$ j. $\mathfrak{z}$ ij. præscribenda.

VSVS. Quod ad *modum*, cum panno scarlatino, vel linteo imbuto & leuiter expresso applicatur tepidè, & ubi exaruerit aut refrixerit, renouatur, vicibus repetitis, continuando per horæ quadrantem, bis in die.

Quantitas nulla definitur.

Tempus manè & vespere, si affectus frigidus, vel hyems, aliàs ter, quater in die, ubi calidus, aut æstas, & nota obiter, post usum liquidi solidum postea vtiliter ad-moueri, viribus admodum collapsis.

FORMULA PRÆSCRIBENDI.

R. &c. fiat epithem. liquidum, in vase vitreo reponendum, vsus tempore pan-nus scarlatinus, &c.

UTILITAS. Ferè tantùm fit ad corroborandum ; sed refrigerandum simul, rariùs ad calefaciendum : ad hoc enim solidum vsitatus : ad intemperies cordis & hepatis maximè calidas, præscribitur, roborandum simul, malignitatem prætereà, si quæ suspicio, abigendam : æstate maximus eorum vsus in febribus.

Nota obiter, liquida etiam eiusmodi toti pectori posse vtiliter admoueri, in febribus ardentibus & hecticis, ex humidis & frigidis aquis, aut decoctis maiori quantitate præscriptis : item & in capitis ardoribus, phrenitide, &c. Vide oxyrhodinum.

Aliquando & testiculis applicanda in ardoribus magnis, ob consensum enim cum vniuerso, & vniuersus corporis habitus, & sanguis maximè refrigeratur. Hinc & in hæmorrhagia vtilissimum. Ad hoc oxycratum ferè vsurpant. Eodem fine aliquando carpis manuum applicantur refrigerantia, ad æstum cordis, & interiorum viscerum, sic & ad erysipelata.

K vj

faciei, &c. In summâ enim ista omnia epithematis nomine comprehensa, possunt vtiliter vsurpari parte inflammata, aut affectu calido obfessa, licet epithema propriè de corde vel hepate audiat.

Epithema solidum.

Appello quod instar aquae fluidum non est: licet variâ consistentiâ, & molliore etiam praescribatur.

In hoc autem tria consideramus. *Compositionem. Vsum. Vtilitatem.*

Quod ad COMPOSITIONEM vario modo conformatur.

I. *Vel* enim, quod vtitatissimum, *opiatæ* forma, ex conferuis florum, pulueribus electuاريorum, rariùs verò simplici, & confectionibus supra dictis, cum idoneo liquore, aqua destillata simplici; composita, succo appropriato, &c.

Quod ad *quantitatem*, in genere $\bar{z}$ iiij. vix excedit, speciatim verò sint conferuarum $\bar{z}$ iij. confectionum $\bar{z}$ iij. puluerum, $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ ij. ad summum, talis liquoris q. s.

II. *Vel linimenti* forma, maximè in cordis affectibus calidis, possunt & in fri-

gidis, vt in hepatis affectibus; ex vnguenti
rosac. cerati santalini $\mathfrak{z}$ ij. conferu. idonea-
rum $\mathfrak{z}$ ss. $\mathfrak{z}$ vj. pulu. cardiac. $\mathfrak{z}$ ss. $\mathfrak{z}$ ij.

III. Vel cum pipione per medium dis-
secto, quod vltimatissimum, qui consper-
gatur deinde $\mathfrak{z}$ j. pulueris cardiaci elect.
aut $\mathfrak{z}$ ij. pulueris pro epithematibus or-
dinariis.

Huc referri possunt catelli dissecti ca-
piti applicandi, in declinatione phreni-
tidis maximè, aut aliàs, conspersæ pul-
uere digerente & roborante, ex flor. ro-
sar. camomilla, granis tinctorum, & similibus
ad $\mathfrak{z}$ ss.

VSVS. Quod ad modum, solidum
opiata forma extendatur supra pannum
scarlatinum liquore idoneo imbutum, ac
leuiter expressum, ac tepidè regioni cor-
dis admoveatur, idque vel post liquidum
vsum, vel aliàs etiamnum.

Tempus indifferenter se habet, & bis,
ter in die poterit renouari.

FORMVLA patet ex compositione.
R. &c. fiat epithema, &c.

VTILITAS solidi opiata forma,
pro corde, ad corroborandum & cale-
faciendum maximè, vt & linimenti for-
mâ atque cum pipione comparatum: pos-

230 *Method. Præscribendi*

sunt & ad cor refrigerandum cum conseruis & formâ linimenti fieri, linimenti formâ, hepatis præcipuè dicatum est ac vtilissimum.

In summa verò fiunt ad alterandum & corroborandum maximè, vbi vires admodum collapsæ.

C A P. II.

D E L O T I O N E.

NOMINIS ratio & definitio pater: est enim priuatum veluti quoddam balneum capiti, pedibus maximè dicatum: vnde & duplicem facio: Cephalicam, & pro pedibus.

Lotio Cephalica.

COMPONITVR ex decocto cephalicorum, in quo duo considerantur, *Materia: Liquor.* In hic *qualitas & quantitas.*

MATERIA ratione *qualitatis & quantitatis*; radic. ad ℥ ij. iij. fol. à M. iv. ad viij. sem. ℥ j. ij. flor. P. iv.

Nota, addi aliquando aromatica, ad ℥ β. ℥ vj. & vbi siccandum valdè est, *sulphur viuum* ad ℥ β. item & vsitatè vbi caput purgandum priuatim post vniuersa-

lia folior. senn. $\mathfrak{z}$ j. agar. albi $\mathfrak{z}$ β .

LIQVOR ratione qualiratis lixiuium farmentorum, vel barbitonforum vulgare, addito vino albo, si volueris, & ad vinum etiamnum aquâ ad $\mathfrak{z}$ iv. quod ad quantitatem q. s. vini verò vna pars, vel ana part. æquales.

V S V S. Quod ad modum, hoc decocto caput ex alto irrigatur sub radiis solaribus; sereno & tranquillo cœlo, vel loco calidiore; caput deinde probè efficcandum cum spongiis aquâ vitæ maceratis, & stupis cannabinis obtegendum, suffimine aliquô priùs suffitis.

Tempus, manè lauatur, duabus horis antè prandium, aluo priùs exonerata.

FORMVLA. R. &c. fiat decoctio, &c. lauetur caput, &c.

VTILITAS post purgationes maxima, ad materiæ coniunctæ dissipationem, & absumendas reliquias, vt passim, caput simul corroborandum, affectibus ipsius & cerebri frigidis ferè tantum dictata: fieri etiam ad alios vsus possunt, vt ad capitis affectus externos, tineam, furfures, pediculos, sordes, ex detergentibus acrioribus cum vrinâ & lixiuidò, aditis semper cephalicis.

Lotio pro pedibus.

COMPONITVR ex decocto simplicium calidorum, frigidorum, in aqua vel lixiuiò facto, pro intentione. Ingredientia decoctum eadem dosi, qua in lotione cephalica.

Nota obiter, quod ad *qualitatem* materiæ, quandoquidem eiusmodi lotio v̄sitate fit ad somnum conciliandum, cephalica frigida esse præscribenda, commodè addi capita *papa. albi* numero iiij.

Nota etiam, vbi siccandum, calefaciendum, roborandum, vt in affectibus tibiæ œdematosi, vtiliter *sal, alumen* ad ζ iiij. *sulphur. vinum* ad ζ ij. misceri.

VSVS & FORMVLA. R. &c. fiat decoctio pro lotione pedum, manè vel vesperi, antè cibum, vel etiam antè somnum, si fiant ad ipsum conciliandum.

VTILITAS vel ad proprios affectus ipsorum emendandos, tremorem ipsum, humores ex superis euocandos ex cephalicis calefacientibus: ad lassitudinem discutiendam, vel quòd passim in febr-

bus, & æstuantibus quibuscumque affectibus capitis, cerebri maximè, ad somnum conciliandum.

C A P. III.

D E F O T U.

Fomentum aliàs, eò quod suo calore partes, quibus admoetur, foveat, sic dicitur: omnia enim fomenta ferè calida sunt effectus, rari autem frigida.

Est autem duplex. Humidus & Siccus.

Fotus humidus.

Humidus: liquor est partibus variis, lintei, filtri, spongiæ beneficio applicandus: ad varias intentiones.

Est rursus duplex: Simplex, & magis Compositus.

Simplex liquor, pro fotu aliquando usitate præscribi solitus, ratione qualitatis, est aqua calida vel tepida, ubi relaxandum in doloribus à tensione, vinum, ubi discutiendum, roborandum: aqua & vinum, ubi utrumque simul, vel temperatè agendum, lac in doloribus; oleum com-

mune, vel aliud, vbi emolliendum ad dolores, digerendum pro scopo: *hydrelum*, *oxycratum*, quod referri potest & *oxyrrhodinum* in calidis affectibus, *lixivium sarmentorum* in frigidis, vbi digerendum, siccandum fortiter.

Quod ad *quantitatem*, vsus longitudine vel partis amplitudine definienda. Sic pro oculo $\text{ʒ} \text{iiij}$. V. G. sufficient, pro ventriculo $\text{ʒ} \text{j}$. $\text{ʒ} \text{j}$. β . pro hypochondriis & abdomine, vt in obstructionibus, $\text{ʒ} \text{iiij}$.

Compositus fit ex decocto variatum partium plantarum, & liquore idoneo, in quibus consideratur *qualitas*, & *quantitas*.

Quod ad *qualitatem materiae*, praescribuntur rad. fol. fructus sem. flor. modò omnia simul, vbi maior quantitas paranda, modò quaedam tantum.

Quod ad *quantitatem*, varia pro partium diuersitate, pro oculis verbi gratia praescribatur dosi potionum; seu quartâ parte Apozematis: $\text{ʒ} \text{iiij}$. enim sufficiunt, vel vj . ad summum pro ventriculo dosi mediâ Apozematis, aut paulò maiore: pro abdomine integrâ dosi Apozematis.

Liquor, in quo decoctio facienda, est aqua simplex, aqua & vinum simul, lac ali-

quando, vbi leniendum, *lixivium*, vbi digerendum, *aqua fabrorum*, vbi adstringendum, &c. pro scopo: quod ad *quantitatem*, præscribitur q. s.

Nota, aliquando decocto facto colatogue, varia addi; vt *vinum album* in obstructionibus viscerum, ad ℥ j. ℥ j. s. *acerum* aliquando in lienis affectibus ad ℥ vj. v ij. viij. ad penetrationem, *aqua vite*, pro ventriculo ad ℥ ij. ℥ iij. ad roborandum simul; olea idonea ad ℥ iij. ℥ s. &c. Passim etiam in vsu practico in obstructionibus viscerum, post vsum præscripti Apozematis statim præscribi. R. decocti Apozematis præscripti ℥ iij. iij. adde vini, &c. fiat fots abdominis.

VSVS & FORMVLA. R. &c. fiat decoctio pro fots, quo foueatur locus affectus, linteo duplicato, filtris, spongia imbutis, & leuiter expressis, vel etiam vesica suilla semiplena, manè & ferò, vel urgente necessitate, calidè per horam dimidiam, vnam: vicissim vbi refrixerit applicandum.

Nota, in fots hypochondriorum dici, foueatur regio hypochondriaca, manè 2.3. horis antè prandium, vel etiam antè cœnam per triduum, aut quatrimum.

frequenter mutando, ne frigesiant, præcipitur autem passim post fotum, pars deinde vngatur tali oleo, linimento, vnguento calidè. *Vsus* autem post purgationes vniuersales, aliàs vrgente necessitate.

VTILITAS latè patens, vt nulla ferè pars, quæ vt foueri potest, sic & fructum indè non percipiat, vt & oculis affectis præscribatur, horum dolori, inflammationi, &c. obstructionibus lienis, viscerum, &c. doloribus variarum partium, ad mouendos menses, colicis, nephriticis, inflammationi, variis tumoribus, cutim rarefacit, hinc contenta faciliè digeruntur, attenuat, resoluit, tenuia, dura emollit, in halitum digerit, calore blando suaui iuuat: hinc ad dolores, laxandum, emolliendum, digerendum, siccandum, adstringendum, roborandum, calefaciendum, aliquando & ad refrigerandum, sed tunc potiùs vsus est epithematum, vt in inflammatione biliosa.

Fotus siccus.

Sic appello ab effectu fotum, sacculos, qui ad resoluendum maximè præscribuntur; vnde

& sacculi discutientes vulgò dicuntur, de quibus postea.

CAP. IV.

DE INSESSV

& Semicupio.

INTER fotum & balneum medium, hoc minus, illo maius, cuius vsus, quando fotum tota pars tegi nequit, à quo aliàs materia & utilitate non differt; ita ut sit dimidium balneum, cui ægri insident à feminibus, cruribus ac tibiis extrà porrectis, vel etiam ab imis pedibus, usque ad umbilicum vel ventriculum; unde Græcis ἐσθδισημα, Latinis Insessio dicitur; & si insessio fiat in sella perforata, hanc quidam Vaporarium vocant, affectibus ventris inferioris, aut partium infernarum dicatum.

Duplex statui potest: Semicupium propriè dictum, & Insessio, quam vocant Vaporarium.

SEMICUPIVM, quòd non sit integrum balneum; sed dimidia veluti cupa sic dictum, **COMPONITVR** ex iisdem quibus fatus, dosi Apozematis summa duplicata, vel balnei dimidia, ut nihil aduertendum prætereà.

VSVS & FORMVLA. R. &c.

fiat decoctio, pro semicupio, vbi æger insideat à pedibus ad vmbilicum, manè & vesperi longè à pastu, exoneratà aluo, per biduum aut triduum, prout opus, tepidè sine sudore: mora autem sit in eo per duas horas, & deterfo madore, lecto se componat, vncto deinde loco affecto, si volueris, linimento idoneo.

Nota, in affectibus ani, vteri, vesicæ maximè, materiam sacculo, cui insideat, commodè includi.

VTILITAS eadem quæ fotûs, maximè autem in affectibus partium abdomine contentarum, aut etiam inferiorû, cum balneare non audemus corpus vniuersum, ob varias causas: ferè autem & vtiliter ad dolores sedandos, (quod vsitatissimum in nephriticis, ex emollientibus idoneis,) hæmorrhoides tumidas cum dolore, dysuriam: tibiæ etiam, & coxendicum doloribus ex emollientibus, anodynis, discutientibus, vesicæ vitiis, vt vrinæ difficultati eximiû, vteri affectibus, intemperiebus emendandis, mensibus mouendis, sistendis, ani vitiis omnibus, ad aluum emolliendâ insigne, ad dolores etiam colicos, &c.

VAPORARIUM, quod aliàs Inseffum

etiam vocant, paratur cum non in liquore sedes
eget; sed vapor (vnde vaporarium, vel suffitus
dici potest) ex sellâ perforatâ exhibetur, ollâ
subditâ, decocto calente idoneo plenâ, quo frigi-
do aliud inditur.

MATERIA & DOSIS ipsius
pro decocto vt in fotu: *quantitate* clyste-
ris aut paulò maiore præscribenda.

VSVS & FORMVLA. R. &c.
fiat decoctio, cuius vaporem excipiat
ex sellâ perforata, olla subdita decocto
isto plenâ, &c.

VTILITAS tantum ferè ad vteri
& ani affectus, dolore, intemperies va-
rias, hæmorrhoides, menses mouendos
vtilissimum. Possunt & ad vesicæ varia
vitia præscribi. Vide suffitum humidum.

C A P. V.

D E B A L N E O.

AD delicias olim Romanis vsitatissimum,
hodiè tantum ad custodiam sanitatis &
morborum expugnationem. Quid sit, clarum.
Duplex autem est: *Aëreum*, quod *Laconicum*
vocant, de quo postea: *Aqueum*, cum in vase
sen cupâ sedentes lauantur, & dicitur bal-

Cune

neum; lotio nempe totius corporis ad affectus calidos siccos ferè, varius ad frigidos, ad quos conuenientius Laconicum.

Est autem duplex: Simplex, Compositum.

Simplex fit ex aqua sola tepida, in hecticis maximè, & vbi marcor emaciatis squalidisque corporibus, quæ benigno madore perfundit, & intemperiem simul alterat, cui aliquando oleum, butyrum, lac ad maiorem humectationem additur: vt & in nephritico dolore, conuulsione: lac solum pro ditioribus in eundem finem: lac & aqua, oleum solum in doloribus partium nervosarum, nephritide, conuulsione à siccitate, punctura, urinæ suppressione, &c. hydrelæum ad eadem, &c.

Compositum fit ex decocto, in quo perpenduntur materia, liquor, & aliquando dissoluenda.

MATERIA ratione qualitatis & quantitatis sunt, rad. à ℥ ij. ad v. vj. ad summum, herbæ 10. aut 12. recensitæ, singulæ ad M. ij. iiij. vel priuatim herbarum vj. vij. viij. ana fasciculus vnus: semin. ab ℥ iiij. ad ℥ j. fructus aliquando idque ad ℥ j. β. flor. quatuor ana P. iiij. vj.

LIQVOR

LIQVOR ratione *qualitatis & quantitatis*, aquæ dulcis q. f. pro balneo.

DISSOLVUNTVR vel adduntur aliquando in decocto facto, vtiliter pro varietate indicationum, quæ dicta sunt in fotu, dosi triplâ, quadruplâ sic vtitissimè pro hecticis, *olei, butyri ana* ℥ iij. *vini albi* ℥ iiij. vt & aliquando ad finem decoctionis in affectibus frigidis, in quibus rarum balneum.

VSVS & FORMVLA. R. &c. fiat decoctio pro balneo, quod ingrediat^{ur} manè & vesperi longè à pastu (vel etiam urgente necessitate, vt in doloribus,) exonerata prius aluo, per biduum aut triduum, tepidè sine sudore : mora autem sit per duas horas, vel pro viribus, & deterfo madore post egressum balnei vtitatè imperatur, vngatur regio hepatis, renum, vnguento refrigerante.

VTILITAS ad affectus extèrnos cutaneos, scabiem, ad cutim squalidam, pruritum, &c. tùm etiam ad internos vtilissimum, & præsertim balneum aquæ dulcis hecticis conuenientissimum, emaciatis, humectans simul, & intemperiem illam calidam emendans : conueniunt etiam febribus ephemeris, vt passim in

L

more fuit Galeno : laxat enim poros, ac aperit, per quos inquinamenta facile excluduntur: conueniunt maximè ad hepatis æstum, omnem intemperiem, calidam maximè : in humida enim balneorum vsus ferè obsoletus, vt & ferè in frigida : solemne namque Laconicis pro causæ continentis expugnatione vti. Fiunt tamen etiam calefacientia ad roborandum, vt passim ad conceptum iuuandum ex vterinis: ad menses mouendos ex aperientibus & emollientibus hysteriis: ad viscerum obstructions, hydropem, dolores colicos, nephriticos, vesicæ, ex laxantibus emollientibus, ad lassitudinem. ad omnem affectum denique, qui eget refrigeratione & humectatione, vel calefactione, & humectatione simul.

CAP. VI.

DE STUPHA, VEL
Sudatorio.

ALIAS appellant Laconicum; quòd à Lacones maximè vterentur, vt Balneo Romani, alij Vaporarium appellant: hîc ager

nullo liquore immergitur; sed solo vapore calido
sicco, vel calido humido, incalescit, & sudat,
vnde nomen.

Stupham autem duplicem statuo: humidam,
& siccam.

Humida.

Fit cum vapore alicuius decocti, quo cono-
peum incalescit.

COMPONITVR autem erecto
cum cupa conopeo, orbe ligneo imposi-
to, & huic linteis aut stragulis.

A vapore autem vario modo incale-
scit.

1. Vel enim super lamina ferri dispo-
nuntur 10. 12. lapides fluuiatiles can-
dentes, in quos decoctum dicendum
conjiciatur.

2. Vel decoctum prius infunditur; ita
tamen, vt æger non tangat, & in hoc si-
lices candentes injiciuntur.

3. Vel quod commodius, paratur de-
coctum in duobus lebetibus, qui vicissim
calentes cum materia decocti in cupam
immittuntur.

decoctum autem paratur ex rad. fol.
fem. flor. idoneis, calidis ferè, cepha-
licis odoratis, tenuium partium, qua-
ritate, dosi summa Apozematum,

L ij

244 *Method. Praescribendi*

praescribendas cum aquae q. s.

VSVS & FORMVLA. R. &c.

fiat decoctum, cuius vaporem capiat
aeger sub conopeo bene clauso, sudet ad
placitum: bis ingrediatur in die longè à
pastu, aluo exonerata, idque per biduum:
mora autem sit in balneo pro viribus,
post egressum detergatur sudor, lecto se
componat, &c. Huius autem vsus hyeme
& vere, vt balnei, aestate.

Sicca.

*Talis appellatur, quae ignis solo calore inca-
lescit.*

COMPONITVR autem, seu fit,

1. *Vel per viam hypocausti & fornaci-
culi, vt in Germania, & Laconicum vo-
catur propriè.*

2. *Vel filices candentes sub conopeo
iam dicto super laminam ferream dispo-
nuntur.*

3. *Vel, vt hodiè pro lue venerea, ex
textura lignea fit, instar caueae cuiusdam,
qua aegri obducuntur, stragulae impo-
nuntur, subditis lapillis aliquot igneis,
donec sudor eliciatur copiosissimus,
praebito Guaiaci, aut alterius sudorifici
decocto.*

V S V S vt aliorum est, mora pro viribus, quæ maximè dissipantur, & vix horæ quartam partem ferè, vel dimidiam.

UTILITAS. Materiam diffusam per corpus calefacit, attenuat, cutim laxat, vacuat: valdè valet in affectibus frigidis, humidis, humoribus laxis, hydrope, leucophlegmatia, potenter enim humores liquat, absomit per sudores, efficit, obæsis etiam proficua valdè, cacochymis maximè, si humorum illuies circa habitum vel in venis. In lue venereà passim usurpatur sicca. Non vtendum nisi vacuato corpore, sic enim reliquæ faciliùs per sudores eliminantur.

CAP. VII.

DE EMBROCATIONE.

PROPRIE non est certa forma medicamenti; sed modus vtendi tantum, cum partem nempe liquore aliquo vel oleo perfundimus, idq; vel aliè diffundendo, vel blandè tantum fricando. Vtroq; enim modo Practici hodiè usurpant nomen Embrocationis, & passim confundunt cum irrigatione: ἐμβρῆξω enim significat pluo, irriigo, & immergo. Quicquid sit,

L. iij.

246 *Method. Præscribendi*
distinctionis gratiâ distribuemus in Irrigatio-
nem seu perfusionem, & Embrocationem.

Irrigatio.

Perfusio est liquoris ex alto, pluvie instar, in partem aliquam, (maximè in caput) copiosè facta destillatio ex proboscide vasculi, à fotti modo utendit. tantum differens. Alias Instillatio vocatur & Impluvium, ut & Græcis ἐμβροχὴ.

COMPONITVR autem vario modo

1. *Vel ex decocto variarum partium stirpium calidarum, frigidarum, pro scopo, dosi lotionis, in aqua, vel vino facto (pro indicatione) ad tertiæ partis consumptionem: in quo colato adduntur aliquando, ipsius nempe libræ vni, aceti vel vini, aut aquæ vitæ, prout affectus calidus, vel frigidus, ʒ ij. iij.*

2. *Vel ex oleo solo copiosè irrigato; sed præstat linteis immeris embrocationem facere, in convulsionibus, & nervis affectis præsertim.*

3. *Vel ex oleo, aqua destillata, aceto in affectibus capitis calidis. Vide Oxyrhodinum.*

VSVS & FORMVLA. R. &c.
decocti ℥ j. ij. iij. fiat irrigatio ex alto,

cum gutturnio in partem affectam, &c.
Vide Lotiones.

UTILITAS. Calidis affectibus maximè dicatur, capitis præcipuè, cerebri, meningum inflammationibus; idque supra synciput: tum & ad somnum conciliandum in calidis affectibus, ad peurigilias; etsi hodiè lotio pedum magis sit usitata. Vtilis etiam in febribus præsentè delirio. Fit etiam maximè ad affectus capitis calidos: vis enim refrigerandi inest maxima; quia ex alto altiùs penetrat: quia etiam perpetuò nouus liquor impluit, & pars refrigerata subindè magis euentatur. Potest etiam ad ipsius affectus frigidos fieri utilissimè, vt ad lethargum ex calidis. Vide Lotiones, cum quibus hæc irrigatio in materia, dosi, &c. conuenit.

Fieri etiam possunt ad aliarum etiam partium affectus tum frigidos, tum maximè calidos, quibus præsertim competit, quando sc. magis volumus refrigerare, vt inflammationum initio ex decocto refrigerante, oxyrrhodino, in erysipelate ex oxycrato. Fieri etiam possunt ad affectus frigidos ex idoneis, sed ra-

L iij

rius, fotu enim potiùs utimur, ut & in inflammatione resoluenda. In fracturis etiam & luxationibus, ubi vincula solvere non est tutum, tamen dolor urget, cum oleo violaceo vel repellendum cum rosaceo, &c.

Nota, stillicidium aquarum thermalium huc esse referendum.

Embrocatio.

Non sumitur pro irrigatione hic ex alto; sed ut hodiè usitatum, vel pro blandâ partis frictione cum oleo facta: vel etiam pro lana, lintei in oleo, aut liquore idoneo immersione, & applicatione: ἐμβροχῶ enim significat etiam immergo, ut suprâ, pluo, irrigo.

COMPONITVR indè præcipiturq;

1. Vel lana aut linteo (aliàs vocant splenium) immerso (indè nomen Embrocationis,) imbutoq; oleo solo, vel liquore idoneo partiq; imposito instar epithematum, sæpiùs renouando.

Liquor autem, vel oleum solum, vel succi soli, vel aquæ destillatæ solæ, vel omnia simul, hac proportionem: olei ℥ iiij. succi, aquæ ana ℥ iiij.

2. Vel, ut hodiè usitatissimè sumitur

embrocatio, pro blandà frictione facta cum oleo idoneo, stupis deindè cannabinis, linteo vel cotone, eodem imbutis, vel non imbutis superimpositis.

Fit etiam cum solo succo, vel ex his mixtis.

Dosis autem eorum simul, vel seorsim, $\bar{z}$ iij. vj.

VSVS & FORMVLA. R. &c. pro embrocatione, fricetur pars leuiter, tegatur postea linteo, cotone, stupis imbutis eodem oleo, vel non imbutis.

Vel secundum priorem modum. R. &c. intingantur stupæ vel lintea, applicentur sæpiùs renouando.

VTILITAS embrocationis ex oleis, post balneum & fots frequentissima: utilis etiam ad repellendum in inflammationibus, erysipelate, phrenitide, vigiliis, capitis doloribus, ad omnes corporis partes externas internas calefaciendas, post balnea passim, detergo madore vsurpantur, præcedente semper euacuatione. Maximè autem conferunt in affectibus externis.

CAP. IIX.

DE LINIMENTO.

LINIMENTVM, aliàs litus, medicamentum liquidum est, quod extrà illinitur, consistentiâ oleo crassius, vnguento verò liquidius, ad varios vsus comparatum, cuius basis oleum est.

In hoc tria consideranda : *Compositio. Vsus. Utilitas.*

Quod ad COMPOSITIONEM, vario modo ex variis conficitur.

1. *Vel* ex oleis, & butyro, liquatis simul sine cera vlla, (quam quidem linimentum non ingredi malè volunt.)

Dosis autem totius linimenti ℥ iiij. vj. viij. pro partis & vsus amplitudine. Hæc autem ingredientium proportio : Olei sint tres partes vel duæ, butyri vna, rarè pondere pari.

NB. His aliquando, si ferat scopus, axungias addi & pinguedines, recentes, veteres medullas, mucilagines, vnum, duo, plura simul, quæ cùm habeantur pro butyro, proportionem etiam ipsius præscribenda.

NB. etiam, licet rariùs, pulueres addi ad z ss . pro olei z j.

II. *Vel* contra opinionem plurium, qui ceram non admittunt, cum qua commodissimè conficitur, fit ex oleo idoneo, & cera, ut olei z j. ceræ drachmam habeat, vel, quod vulgò. q. s. passim autem oleor. z iiij. vj. præscribentur, ceræ q. s. fiat linimentum, cui & puluis, ut dictum, vssatissimè addi potest.

III. *Vel* præscribitur vnguentum officinale; duplum ad oleum, addito etiam puluere, si vis, ut dictum.

In summa linimentum z iiij. vj. viij. non excedit.

VSVS & FORMVLA R. &c. fiat linimentum, quo illinatur pars affecta, post fotum si præcesserit, ut sæpè fit, vel aliàs.

VTILITAS. Ferè paregorica ad dolores sedandos, ex intemperie frigida aut calida, ad laxandum densa, dura emolienda, tumores, lassitudinem, unde *ἀνορα* veteribus dicta, ad duritiem splenis, hepatis, ad laxandas partes, vterum in partu difficili, in calculo, ad inflammationes omnes digerendas, discutien- das. Fiunt & ad calefaciendum, hu-

L vj

mectandum, siccandum; licet vnguenta efficaciora, ad refrigerandum verò utilior embrocatio.

C A P. IX.

DE VNGVENTO.

ARABES cerata & vnguenta saepe eodem nomine vocant vnguenta, & hodiè etiam saepe linimenta & vnguenta confundunt; licet propriè vnguentum topicum sit inter linimentum & ceratum medium, consistentiâ mellis ex oleo, pulvere, cerâ, ad varios vsus confectum.

In eo autem tria consideranda. Compositio. Vsus. Utilitas.

Quod ad COMPOSITIONEM in genere, ex tribus maximè comparari volunt, oleo, cera, pulvere, hac quantitate, ut tota massa $\text{℥} \text{iiij.} \text{℥} \text{ss.} \text{℥} \text{j.}$ contineat, pro partis amplitudine, & longitudine vsus. Hanc autem proportionem statuunt, ut in genere quidem

Olei sit $\text{℥} \text{j.}$

Ceræ $\text{℥} \text{ij.}$

Puluer. $\text{℥} \text{j.}$

In specie verò, vario modo sic conficitur.

I. Vel sine igne ac cera, contra opinio-

nem, solâ nutritione, ac subactione comparatur, vt *unguentum de lythargyrio*, vel de *bolo*, vocântque nutritum.

Fit autem nutritum eiusmodi ex oleo, liquore idoneo, puluere.

Oleum vel solum sumitur, pro scopo varium, vel simul olei analogâ, vnum, duo, plura simul, adjunguntur.

Puluis ferè & passim mineralis vstus, lotus, &c. de quo postea.

Liquor, succus foliorum aliquis, acetum, si ferat intentio.

Ex illis tribus constat nutritum, quorum dosis aut proportio reticetur sepius, ferè tantum exprimitur dosis puluerum, & rectè, V. G. ad $\frac{3}{4}$ j. $\frac{3}{4}$ ij. olei verò & liquoris q. f. quantum sc. pulueris possint absumere.

Hæc autem FORMVLA nutriti obiter. R. &c. h. e. puluer. cum olei aut analogorum vno, duobus, &c. q. f. agitentur fortiter in mortario marmoreo, cum pistillo plumbeo, ad vlcera, sensim affundendo liquorem idoneum, fiat nutritum.

II. *Vel* cum igne, quod vstatiissimum in praxi, paratur, quæ ratio est receptissima & simplicissima ex oleo (solo aut

354 *Method. Præscribendi*

etiam addito analogo,) & cera, illo de-
finito ad $\bar{z}$ ij. iiij. iiij. &c. huius verò q. f.
proportio tamen patet, vt suprà.

III. *Vel*, quod erit compositius, & mo-
re receptissimum, & statim initio indica-
tum, ex oleo, cera, pulvere, proportionem
dictâ, quæ in calidis vnguentis valet, in
quibus etiam aliquando pulveris $\bar{z}$ j β .
pro olei $\bar{z}$ j. præscribi poterit. In frigidis
verò, vt in *vnguento de tibia, desiccario*
rubro videre est, $\bar{z}$ j. olei, puluer. $\bar{z}$ β . con-
tra regulam. Quicquid sit, in calidis, vt
dictum pro $\bar{z}$ j. olei, pulu. $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ j β . ceram
indefinitè q. f. præscribatis.

Nota, huic rationi vnguenta aliquan-
do officinalia admisceri, ad $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ ij.

IV. *Vel*, quod etiam vñtatissimum &
efficax admodum ex oleo & succis, quæ
simul ad succorum consumptionem bul-
lierint, hac ferè dosi, vt olei sint $\bar{z}$ iiij. vj.
viij. pro vsu & parte, succorum tantun-
dem vel minùs, quibus additur postea
vel cera sola q. f. vel vnà cum hac pulvis
idoneus proportionem ad oleum dictâ, vel
insuper aliquando & vnguentum officina-
le ad noc. ij. simul adijungetur.

V. *Vel* quod etiam vñtatissimum, ex
vnguento officinali, pulvere, oleo, cera:

unguenti ℥ ii. iij. iij. pulv. ℥ β. ℥ vj. olei & ceræ dicitur q. s. illud tamen ex regula, proportionē ad puluerē poterit definiri.

VI. *Vel*, quod vsitatum quandoque, sine vlla alia additione unguentum officinale solū ad ℥ iij. vj. &c. præscribitur.

VSVS & FORMVLA, vt lini-
menti: quod ad *modum* tamen, tepidè, ca-
lidè, frigidè, pro intentione administran-
tur, & sæpius præscribitur: addatur vn-
ctionis tempore aceti parum, in frigidis
maxime ad penetrationem, vt & potest
in calidis, aquæ vitæ etiam parum addi.
Tempus vtendi varium omninò pro indi-
cationibus existit.

VTILITAS patens latissime est, vt
ad omnes partes & affectus se extendat,
qui alia remedia non ferunt facilè, vel
vbi etiam efficacius operari volumus,
quàm cum oleo fieri possit: ad alteran-
dum vario modo in primis & secundis
qualitatibus, emolliendum, digerend-
um, detergendum, &c.

Aduersiones.

Nota, circa communem illam regulam,

236 Method. Praescribendi

quâ pro olei ℥j. sumuntur ceræ ℥ij. pulu. ℥j. ut & Galenus statuit, valere in vnguentis calidis, ut supra, in quibus etiam pulveres ad ℥ij. excurrunt, in frigidis vero vnguentis non observatur in antidotarijs, quod pauci aduertunt, & vnguentis, quæ ad vlcera detergenda, exsiccanda, ad σάρκωσιν, ἐπὶ ἔλκωσιν, quæ constant ferè tantum ex mineralibus, in quibus si examines, reperias pro puluer. V.G. ℥j. olei ℥ij. ceræ ℥℥. ℥v. ℥vj. Eiusmodi autem pulveres minerales passim minium, tuthia, plumbum, terra sigillata, bolus, lapis calami parisi, cerussa, lythargirum, quæ duo postrema basin veluti constituentia dosi ferè triplâ ad alia præscribuntur.

Cæterum, in vnguenti-compositione pro oleo censentur, sunt q̃ ipsi analogæ, pinguiâ varia, ut axungie, medullæ, butyrum, æsopus, mucilago, mel ierebinthina, & similia; quæ omnia habentur pro oleo: unde & ad ea cæterorum dosi proportionem mensuranda: quod si oleum & analogæ simul præscribas, id fit pondere parâ, maiore vel minore, si volueris.

Circa ceram, in calidis flava, in frigidis alba seligatur. Illi analogæ censentur gummata, ut ammoniac. bdellium, myrrha, &c. atq̃ eorum in compositione ratio idè habenda, & obiter adverte, æstate plus, hyeme minus ceræ

prescribendum esse quàm ferat regula.

Quod ad pulveres, ex omni rerum genere, frequentius tamen ex vegetabilibus, desumuntur, ex eorum radicibus, lignis, herbis siccis, succis, densatis, resinis, & gummatibus pulverabilibus : rarius ex mineralibus, nisi in frigidis vnguentis, ubi siccandum, detergendum, in externis maximè, &c. ut ulceribus. In calidis forsan nunquam : rarissimè ex animalibus : quia vix pulverabilia : quæ enim ex illis desumuntur, potius liquabilia, ut eaxungia, medulla, &c.

CAP. X.

DE CERATO.

NOMEN à Cerâ habet, vocant & Ceroneum ; licet vulgò hodiè emplastra Chirurgi sic appellent. Fiebat olim ex oleo & cera tantum. Caterum confundunt cum vnguento sæpius, ut Ceratum album refrigerans, Ceratum fantal. (quæ sunt vnguenta) Cerata appellentur.

Propriè tamen medicamentum est consistentiâ medium inter vnguentum & emplastrum, illo durius, hoc mollius.

COMPONITVR autem in genere

258 *Method. Praescribendi*

ex oleo, puluere, cera; hac proportio-
ne: olei $\text{℥} \text{ j.}$ pulu. $\text{℥} \text{ j.}$ $\text{℥} \text{ j.}$ $\text{℥} \text{ j.}$ cera oncia $\text{℥}.$

In specie verò fit;

1. *Vel* propriè, vt olim, ex cera &
oleo, vnde nomen, proportione iam
dictâ.

Quod autem Galenus in *cerato refrige-*
rante pro olei $\text{℥} \text{ j.}$ ponit cera $\text{℥} \text{ ij.}$ tan-
tùm, vnguentum reuera facit: vel si vis,
ceratum liquidius appelles: vocat etiam
ipse ceratum liquidum. Quod autem
idem 10. Meth. pro olei $\text{℥} \text{ j.}$ cera $\text{℥} \text{ ij.}$
ponit, ceratùmque solidum appellat, re-
uera emplastrum est, materiam forsan
potiùs, h. e. ceram, quam formam atten-
dens. Res autem dicto modo se habet:
pro olei $\text{℥} \text{ j.}$ cera $\text{℥} \text{ ℥.}$ vel $\text{℥} \text{ v.}$

Quod ad *quantitatem* obiter præscri-
bendi cerati, totius massæ dosis, vt in vn-
guentis, à partis amplitudine, aut vsus
diuturnitate definienda, ad $\text{℥} \text{ viij.}$ $\text{℥} \text{ j.}$
&c. & priuato in vsu pro magno cerato,
 $\text{℥} \text{ ij.}$ veluti sufficient, pro mediocri $\text{℥} \text{ ij.}$
pro minore $\text{℥} \text{ j.}$

2. *Vel* magis impropriè cera & oleo
(ex quibus ceratum veterum) adduntur;
1. vel tantùm analoga cera folius, olei
folius, vtriusque, cautione & dosi ibi-

dem dictis. 2. Vel pulueres tantum adduntur, ex quibus cum oleo & cera Ceratum vulgò fieri diximus, hac dosi: pro olei onc. i. pulu. 3 j. 3 j β. aliquando 3 ij. 3 iij. sed tantundem tunc de cera ferè detrahendum est. 3. Vel analoga dicta & pulueres simul.

3. Vel etiam ex emplastris officinalibus oleo liquatis, vbi scil. illa partes dolentes, aut aliàs affectæ non ferunt, emplastri 3 ij. iij. iiij. &c. olei q. s. fiat Ceratum.

4. Vel etiam vno verbo fieri potest ex his omnibus, ex quibus vnguentum, modò obseruetur durities, & proportio iam dicta.

VSVS & FORMVLA vt emplastrorum est, extenditur super alutam, &c. *bas ne*

VTILITAS varia, in genere, ne oleum scil. diffuset sine fructu, aut vis ipsius dissipetur, vel vbi partes dolentes maxime duritiem emplastri, quod postulant, non ferunt, vt in fracturis vñtatiſſimè: vel vbi partes molliores ob flexuram emplastrum non admittunt, vt in hepate affecto, ventriculo, pro quibus fiunt vñtatiſſimè, liene obstructo, pro vtero, ossibus fractis, luxatis, viscerum scirrhus, hernia,

&c. sunt ubi calefaciendum, humectandum, laxandum, emolliendum, coquendum, digerendum, maturandum: possunt & ad siccandum, adstringendum, vix ad refrigerandum, sic & Ceratum refrigerans Galeni unguentum est.

CAP. XI.

DE EMPLASTRO.

VNGVENTA, Cerata, Emplastrata, ut materia & viribus conveniunt, sic differunt maximè consistentiâ. Est autem EMPLASTRUM topicum illis consistentiâ crassius; sed viscidum, quod linteum vel alutæ inductum cuti applicatur, & tenaciùs adhærescit. Arabes Cerata ferè vocant, Græci veteres Emplastrata, ab ἐμπλάστω, formo, malaxo, aut ab effectu & vi emplasticâ tenaciâ.

Est autem duplex, Officinale, Magistrale, de quo potissimum in præsens.

Magistrale COMPOSITVR, ut summatim dicam, ex iisdem, ex quibus unguentum; oleo, cera, analogis, pulvere, horum aliquibus, pluribus, omnibus, hac proportionem, quæ anceps admodum apud auctores; qui pro olei 3 j, pulver,

3 iij. ferè, ceræ 3 iij. præscribunt, cum tamen nullum omninò exemplum reperias. Sic autem habe.

Pro emplastro minùs duro, legitimo tamen, olei 3 j. puluer. 3 ss. ceræ 3 j.

Pro duriore, olei 3 j. puluer. 3 vj. ceræ 3 j ss. vt passim est vñtatissimum.

Pro durissimo olei 3 j. puluer. 3 vj. ali: quando 3 j. ceræ 3 ij: quòd enim triplum statuunt, audias si absint pulueres: quòd autem quadruplum præcipiunt, non reperies vllum exemplum in antidotariis.

Totius autem massa pro vsu, vt sæpè dictum, definienda; & pro priuato vsu, se habet, vt in cerato.

In specie autem fit,

1. Vel ex oleo, puluere, cera, vt dictum in vnguento, additis passim (si ferat scopus) quæ maximè viscida; vt resina, terebinthina, pix, gummata, in quorum dosi & proportionè definienda videndum, ceræ ne an olei sint analogæ: sic facilè æstimabis. Quicquid sit, vbi terebinthina poterit admitti, quia glutinosa, quòd requiritur in Emplastro, præscribatur, vt & gummata, si scopus ferat.

2. Vel ex oleis, succis, pulueribus, cera, & huius analogis, si opus. Vide vnguenta,

3. *Vel* ex emplastro officinali, pulueribus, cera, & oleo, atq; passim *terebinthina* hac proportionem, ut emplastri $\bar{z}$ j β . $\bar{z}$ ij. præscribantur, puluer. $\bar{z}$ β . $\bar{z}$ vj. ceræ, & olei q. s. addendo parum *terebinthina*, vel illis omissis præscribitur, incorporentur cum *terebinth.* q. s.

4. *Vel* etiam tantum Emplastrum officinale præscribitur, dosi pro parte, &c.

5. *Vel* aliquando gummata sola, pistillo calido liquata, extensa super alutam ad $\bar{z}$ vj. $\bar{z}$ j. ut passim in suffocatione: addi possunt puluer. & olea.

6. *Vel* etiam aliquando pulueres rerum idonearum ad $\bar{z}$ vj. possunt præscribi, qui picis naualis $\bar{z}$ j β . excipiuntur, vel *terebinth.* q. s. addique etiam possunt gummata ad $\bar{z}$ j.

VSVS & FORMULA. R. cum &c. fiat emplastrum, quod extendatur super alutam, & applicetur oleo illitum; vel puluere conspersum, si nolis tenacius adhæreat: figura autem ipsius præscribitur pro partis ratione. Pro capite instar literæ T, pro ventriculo scuti, pro splene oblonga, vtero rotunda, renibus quadrata.

UTILITAS. Inuenta ut vis re-

medij diutiùs hæreat, nec euanescat: vtilia ad corroborandum, calefaciendū, exsicccandum, ad coquendum, maturandum, calorem enim augent, dum cutis spiracula stipant, ad digerendum etiam valent, & infixa pertinaciter in partibus per ἐπιπλοήν euocanda: ad durities emolliendas, corroborandum, ad vlcera glutinanda, purganda, siccanda, cicatrizanda, ad fracturas, rarò ad refrigerandum, nisi ex adstringentibus & repellentibus, aliquando ad sistendas fluxiones præscribuntur.

CAP. XII.

DE SPANADRAPHO.

TELAM sic vocant vtrinq; emplasticam; vulgò telam Gualteri, forsan ab autore: nihil autem est, quàm linteum verustate detritum, in modum fasciæ effictum, vel aliâ figurâ, immersum in emplastrum liquidius, exemptum, extensum, deinde, & ubi resixerit ad vsum lenigarum.

COMPONITVR autem,

1. Vel ex emplastro idoneo liquato, addito, si volueris, pauco oleo, si du-

264 *Method. Præscribendi*

rius, in quo tela vetusta immergitur, &c.

2. *Vel* pro indicatione recenter præscribitur, idq; cum ferè fiat ad fluxiones inhibendas, & siccandum, ex astringentibus, *vt bolo, terrâ sigillatâ, sanguine draconis, balauftij, rosis, mastice*, oleo adstringente, *myrtino*, &c. *cera*: aut si ad vlcera detergenda, ad incarnandum, cicatrizandum, fracturas, ex idoneis pulueribus sc. oleo, cerâ, analogis, ex quibus hoc emplastrum constat. Proportio autem horum emplastro molliori respondeat: ferè autem olei $\bar{z}$ viij. puluer. $\bar{z}$ iij. ceræ $\bar{z}$ viij. si analogi dicta admittas, facile est definire. Pannus imbuendus paratur in fascias latas digitos 3. 4. longas debitè.

V S V S & FORMVLA. R. &c. fiat spanadrap. in brachiis, cruribus, tibiis, fiat instar ligaturæ expulsivæ. His enim partibus maximè accommodantur. Possunt & aliis applicari, vt vlceribus quibuscumque; sed formâ planâ idoneâ.

V T I L I T A S ad ossa fracta solidanda, partes roborandas, ad vlcera detergenda, glutinanda, cicatrizanda, ad fluxiones in tibiis, &c. maximè vlcerosas prohibendas, qua ratione intercipientia

pietia remedia vocari possunt proprie,
& pro ligaturis expulsiuis proponi. Bra-
chiis, tibiis, cruribus, & aliis, fluxione,
ulceribus affectis maximè dicantur. Huc
referri possunt telæ medicatæ ad fucum,
& ornatum manuum, faciei, gratiam iu-
uencularum aucupandam ex idoneis. Sic
maximè elegans erit, ex *talci lanigati* ℥ j.
olei papau. albi ℥ iiij. *campb.* ℥ j. *borracis* ℥ j.
℞. *cera albiſſimæ* saepius lotæ ℥ iiij. vel q. s.
fiat tela ad nitorem faciei, ad ruborem
eiusdem & albedinem.

C A P. XIII.

DE CATAPLASMATE.

VETERVM Malagma topicum molle est,
pultis ferè consistentiâ ad varios vsus
comparatum.

COMPONITVR autem vario modo.

1. Vel, quod vsitatissimum, ex mucilagine variarum partium stirpium, cui adduntur postea vel olea tantum, vel etiam vsitatissimè simul pulueres hac proportionem. Sint mucilaginis seu materiae contusæ & trajectæ ℥ x. ℞j. pul. Oa-
cia ij. On. iij. On. iv. olei aut ipsi analogo-

M

286 Method. Præscribendi

rum $\bar{z}$ iij. iiij. vel expressa tantum analogorum dosi, olei q. s. ita ut totum cataplasma lb j ss. non excedat; multò minus, pro partis & vsus amplitudine.

Quod ad *mucilaginem*, fit ratione *qualitatis*, ex decoctis radicibus, pinguibus; maximè, ut *albæ*, *lilior.* &c. foliis, seminibus, fructibus præsertim, dosi quod ad *quantitatem* fots præscribendis, coquendis deinde in liquore idoneo, perfectè contundendo deinde omnia, trajiciendo per setaceum cribrandoque: vel summatim, quia cataplasma passim post fots præscribitur, residentia decocti facti præcipitur contundenda in mortario, & huius lb j. addenda, quæ dicta sunt. *Pulueres* ratione *qualitatis* ferè leguminum sunt, *farin. bord. fabar. lini, fœnugræc.* iiq; soli: vel etiam aliarum rerum, ut ad discutendum, *ireos, cumini, flor. chamomill.* &c. iiique etiam soli: vel ambo simul, dosi dicta.

2. Vel aliquando ex fructibus maturis, immaturis, ut sunt *poma, pruna, cydonia, &c.* coctis sub cineribus, vel in liquore idoneo, ac contusis, additis pulueribus idoneis, dosi dicta, ut in alui fluxu & dysenteria cum pulpa cydoniorum, & pulue-

ribus adstringentibus. Sic ad oculos ex
pomo. Vide Collyrium.

3. *Vel* aliquando in alui fluxu, vomitu, ventriculo roborando, crusta panis vino macerata, tosta præscribitur, quæ pulueris adstringētis roborantisq; $\mathfrak{z}\text{ij}$. $\mathfrak{z}\text{ij}$. conspergatur, & ventriculo admoveatur.

Pertinet huc mica panis albi macerata in lacte ad $\mathfrak{lb}\ \mathfrak{ss}$. cui vitelli ouorum numero 2. croci $\mathfrak{z}\ \mathfrak{ss}$. olei idonei q. s. additur, pro cataplasmate ad dolores.

4. *Vel*, vt Chirurgi, ex pulueribus solis adstringentibus, ad $\mathfrak{z}\ \text{j}$. $\mathfrak{z}\ \text{ij}$. oui albumine exceptis, quos cum stupa macerata in aceto vel vino, instar cataplasmatidis, vulneratis admouent, & Medici in alui fluxibus abdomini applicant.

VSVS & FORMVLA. R. &c.
fiat cataplasma, extendatur in linteum, admoveatur. Et nota, quòd antè ipsius vsum vtilissimum sit, partes priùs fouere decocto, ex cuius residentia paratum cataplasma, admouetur autem semel, bis, in die.

VTILITAS. Fiunt præsertim ad dolores leniendos in partibus inflammatis & aliis : ad duritiem emollienda n. vtilissimè, ad humores maturandos, sap-

M ij

purandósq̃ue, ad eorundem causam digerendam, resoluendámque, ad discutiendos flatus, calefaciunt potiùs, quàm refrigerant, tamen & vsitatè ad repellendum, & humorum fluxiones inhibendas ex astringentibus præscribuntur. Fiunt & vtilissimè ad vrinam mouendam, ex *parietaria cum oleo de scorpionibus* pectini admouenda: laxant enim, emolliunt, euacuant valdè.

Ad Cataplasma referenda quoque

P V L S.

A Cataplasmate differens ferè tantum, quòd illud vsitatiùs sit ex mucilaginibus decoctorũ, hæc autem ex farinis coctis in consistentiam pultis, vnde nomen.

COMPONITVR autem,

1. *Vel ex farinis leguminum idoneis, ad ʒ vj. coctis in liquore idoneo, quibus adduntur postea olea, vel, si scopus ferat, axungia, aut olei aliquod analogum, ad ʒ iiij. vel ʒ iiij.*

2. *Vel ex mica panis, vt supra, pro anodyno veluti cataplasmate & maturante, ibidem.*

3. Vel ex mucilagine idonea cum pul-
ueribus & oleosis; sed reuerà potiùs est
Cataplasma. Vide suprà.

VSVS & FORMVLA vt in Ca-
taplasmate.

VTILITAS maximè ad dolores,
ad digerendum, resoluendum. Vide Ca-
taplasma.

C A P. XIV.

DE RVBIFICANTIBVS.

ACERATIS, Emplastris, Cataplasmatibus,
forma quidem vix differunt Dropax, Si-
napismus, Vesicatoria, Phænigmus, discre-
pant tantùm effectu. Quæ omnia in genere ru-
bificantia dici possunt; licet hoc nomen priu-
tim Phænigmorum, de quibus breuiter sic
habe.

Dropax.

Dropax, picatio propriè veteribus vsitatissi-
ma, topicum est, forma emplastri, raro cata-
plasmatis, ad alimoniam partibus ac vitam
conciliandam, vel etiam ad vitia antiquata,
& contumaciora educenda comparatum.

M iij

COMPONITVR autem,

1. *Vel* simpliciùs ex picis $\mathfrak{z}$ j. $\mathfrak{z}$ j $\mathfrak{ss}$. olei
 $\mathfrak{z}$ $\mathfrak{ss}$. $\mathfrak{z}$ vj. liquatis simul, & in alutam ex-
 tensis.

2. *Vel* compositiùs, simplici additis
 pulueribus calidis gradu 2. 3. vt *pipere*,
pyrethro, *zingib.* stercore animalium,
 &c. ad $\mathfrak{z}$ $\mathfrak{ss}$. $\mathfrak{z}$ vj.

3. *Vel*, vt hodiè in usu est, ad attractio-
 nem humorum & discussionem more
 recepto, bifariam : 1. ex puluere rerum
 calidarum, aromatum, tenuium partium
 ad $\mathfrak{z}$ vj. *semine sinapi*, *stercore columbino* ad
 $\mathfrak{z}$ j. excipiuntur *picis* & *terebinth.* q. s. fiat
 emplastrum pro *sincipite*. 2. ad eundem
 finem ex *emplastr. de mucilaginis* $\mathfrak{z}$ iij. cum
 iam dictorum puluerum $\mathfrak{z}$ j. & olei *irini*
 q. s. formetur emplastrum, instar literæ
 T pro *sincipite*, aut incorporentur cum
terebinth. & fiat emplastrum, &c. Ma-
 lè vulgè vesicantia vocant, cum sine ve-
 sicis operentur, & fiat ante vesicatoria
 ferè, & post eadem aliquando, in affecti-
 bus capitis maximè contumacibus, ad
 causas morbificas ex alto hauriendas,
 digerendas, vacuandas, quæ Dropacis
 ratio in praxi hodiè est vñtatissima, &
 vñtilissima simul.

V S V S *Dropacis veterum* erat , vt applicaretur parti calidè , de rasis capillis , repeteretur antequàm fieret frigidus , idque sapiens , dum rubor in parte effloresceret , qui terminus *Dropacis* : tùm remouendus , quo remoto , si ad alimentum attrahendum fuerit admotus , aut calorem , ne vtrumq; exspiret , pars *oleo chamomilla* , &c. illinitur , quo claudantur pori.

Dropacis nostri Vsus ferè in affectibus capitis contumacibus , extenditurque super alutam , vt *Emplastrum* , instar literæ T sincipiti admouendum , abraço priùs capillitio , ex quibus formula ipsius præscribendi etiam patet. Potest & ad alias partes forma idonea applicari.

UTILITAS *Dropacis veterum* , ad partes extenuatas , languidas nutriendas , viuificandas , alimento calore , spiritu ad ipsas euocato , idem & hodiè nos in partibus refrigeratis , resolutisque utiliter imitamur.

Vsurpabant & ad alia , ad corpora humidiora exsiccanda , affectus frigidos contumaces , humores attrahit ex alto , discutit : paralyfi , catharris , affectibus hinc oriundis , phtisi , &c. epilepsiæ , ce-

M iij

phaleæ, & aliis affectibus eiusmodi, ubi exhaustiendum potenter : vnde & olim hæc remedia dicta *μετασκληστικά*.

Nostrivtilitas hic posterioribus respondet, usurpaturque maximè in affectibus capitis frigidis diuturnis, vel partium inferiorum, quæ inde scaturiunt, expugnandis. Discutiet enim & exhaustit potenter, ut supra, stabulantes in cerebro causas morbificas.

Vesicatorium.

Veteres olim habebant in usu Sinapismum, forma cataplasmati ferè ex sinapi maximè, (vnde nomen) quisi mitior esset & rubificaret tantum cutim, propriè Phænigmus dicebatur; fortior verò & vesicas excitans, Vesicatorium.

Sinapismus obiter fiebat olim ex caricarum maceratarum pulpa, & pulvere sinapis, hac proportionē. Pro forti, ficuum pars una, sinapi, duæ; pro mediocri, ana part. æquales: pro debili ficuum duæ, sinapi una: admouebatur usque dum pars ruberet, vnde nomen Phænigmi ut Sinapismi à compositione.

Hodiè loco istorum Sinapismorum, vstatæ sunt Vesicatoria, dicta ab effectu, quæ & qui-

dam Phœnigmos appellant.

COMPONITVR autem hodiernum Vesicatorium in praxi vsitatum.

I. *Vel formâ emplastri, idq; bifariam,*
I. vel ex emplastro officinali Vesicatorio, si exstet, ad $\mathfrak{z}$ j. $\mathfrak{z}$ j β . pro partis amplitudine. II. *Vel fumuntur emplastr. de mucilag.* $\mathfrak{z}$ ij. $\mathfrak{z}$ iij. *cantharidum* $\mathfrak{z}$ ij $\mathfrak{z}$ iij. incorporentur cum *terebinth.* & super alutam fiat Emplastrum vesicatorium.

2. *Vel formâ cataplasmati, quod vsitatissimum, ex fermenti veter.* $\mathfrak{z}$ ij. *cantharid.* $\mathfrak{z}$ ij. cum *aq. vite* vel *aceto* malaxatis, fiat vesicatorium.

Dosis tamen hæc mediocrem respicit magnitudinē partis quæ aliàs minuenda: si enim V. G. ponè aures admouendum, $\mathfrak{z}$ j. sufficit ad summum.

Nota, aliquando addi prætereà puluerum acriorum, vt *piperis*, *zingib.* *euphorb.* $\mathfrak{z}$ j. $\mathfrak{z}$ j β . *sem. sinap.* $\mathfrak{z}$ β .

VSVS & FORMVLA. R. &c. fiat vesicatorium magnitudinis debitæ, applicetur, &c. donec vesicæ excitentur, quæ acu aperiantur, & sinantur diu fluere, imponendum *folium brassic.* torrefactum leuiter; & oleo illitum, (ne exsiccetur,) sinantur autem apertæ, donec

M v

humor totius effluxerit.

UTILITAS. In genere ad humores varios vacuandos, reuellendos, derivandos, ad humores infixos etiam valent, tenaces, qui neq; mollientibus, attenuantibus potuerunt discuti. Sic enim liquati trahuntur resoluunturque: sic conferunt hydropicis, ischiadicis, capitulis articulorum contumacibus doloribus, omnibus frigidis affectibus pertinacibus, ac veluti deploratis, reuellens insigne remedium est, catharris eximium in varias partes, soporosis excitandis, lethargicis apprimè utile, venenatis puncturis, moribus, carbunculis, bubonibus malignis volunt conferre. Pituitosum morborum remedium potius quàm biliosorum.

C A P. XV.

DE SACCVLIS.

AB effectu varij & multiplices statui possunt: discutientes nim. siue resoluentes, corroborantes, anodynii, emollientes, &c.

Quicquid sit, in his tria consideranda. *Compositio. Vsus. Utilitas.*

In COMPOSITIONE materia,
ex qua vſitatè ſacculi parantur, & exci-
piens materiam ſeu continens.

MATERIA ex qua ratione quali-
tatis, ſunt varia ſimplicia ſcopo præſen-
ti conuenientia, concifa & contuſa; ra-
dic. cortic. ligna, fol. flor. ſemin. aromat.
gummi: vnum, duo, plura, pro ſcopo.

Ratione quantitatis, menſuram ac pon-
dus totius materiæ definiet partis, cui
applicandus ſacculus, magnitudo &
moles. Pro corde enim v.g. $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ j ſ. ſuf-
ficit: pro capite $\bar{z}$ ij: pro ventriculo $\bar{z}$ ij.
 $\bar{z}$ iij. pro toto abdomine major copia re-
quiritur. Singulorum ergò doſes ita
moderandæ, vt tota compoſitio non
excedat molem parti affectæ conue-
nientem.

EXCIPIENS ſeu CONTINENS
hanc materiam eſt pannus lineus, vel
ſericus, præſertim pro partibus nobilio-
ribus. Ex quo poſtea effinguntur ſacculi
variis formis, quadrati, oblongi, vel al-
terius figuræ, pro partium ideâ. Qui
capiti imponendi, pilei formam habere
debent; qui pro ventriculo parantur,
ſcutiformes ſunt; qui pro hepate, Lunæ
crescentis; qui pro liene, linguæ bubu;

M vj

læ figuram exprimunt.

Nota 1. Materiam nonnunquam, antequam includatur facculo, torrefieri in sartagine, sensim affundendo vini generosi, vel aquæ vitæ q. s. præsertim ubi discutiendum.

2. Pulveres pretiosiores & tenuiores, aut pro partibus nobilioribus præscriptos, bombaci aut cotoni expanso inspergi, ut mollius corpori infideant.

3. Ne materia in vnum locum labatur & conglomeretur, acu interpungi atque interfui.

V S V S. Quod ad *modum*, facculi aliquando ita aridi & ficci parti adhibentur, ut qui capiti vel cordi imponuntur, aliquando verò prius humore perfusi, idque duobus modis. *Vel* enim vino, aceto, aut alio liquore idoneo irrigati, ad eorum operationem accelerandam, lapidi vel lateri ab igne calefacto imponuntur, ac subinde calore contracto parti admouentur: *vel* in liquore idoneo parùm decoquuntur, & postmodum compressi loco admouentur. Sæpius duo parantur facculi, ut alternatim calentes adhiberi possint.

Quod ad *tempus*, quando & quandiu

gestandi sacculi aut vsurpandi, ipsa affectus ratio docebit.

FORMULA ex precedentibus patet.

VTILITAS. In genere ad calefaciendum profunt, siccandum, extenuandum, discutiendum, attrahendum, & corroborandum, dolores minuendos, humores euocandos, & absorbendos, flatuumq; copiam consumendam.

In specie Sacculi cephalici vsurpantur ad varios capitis affectus, inprimis frigidus & diuturnos, ac flatuosos, destillationes inhibendas, &c. Pectori admoventur in pleuritide notha & flatulenta, ac aliis thoracis doloribus. Hypochondriis in obstructionibus ac tumoribus hepatis, lienis; regioni renum in cruciatu nephritico. Abdomini in passione colica, iliaca, &c. Partibus denique quibusuis applicantur sacculi, ad tumores earundem scirrhusos, œdematosos, flatulentos, & ad dolorem, vt in arthridide.

LIBER SECVNDVS

SECTIO II.

DE REMEDIIS PRO-
PRIIS PARTIVM
QVARN DAM.

CAP. I.

DE FRONTALI.

IN genere vocari potest quavis forma
medicamenti externæ fronti applica-
ta, priuatim tamen significat topi-
cum refrigerans & hypnoticum, ex
cephalicis frigidis contusis, sacculo lineo lato
4. 5. digitos exceptis Græci vocant ἀν-
κίνημα; etsi hoc propriè notet medicamen-
tum, quod ex emplasticis, vt farinà vo-
latili, & adstringentibus vt bolo, san-
guine Draconis, acacia, aceto &
oui albumine exceptis fronti applicatur, ad
hæmorrhagiam, humorumue impetum & flu-
xiones in oculos sistendas.

In nostro Frontali tria consideramus.
Compositionem. Vsum. Vtilitatem.

COMPONITVR I. vel formâ
sicciore, quæ propriè frontale est: ratio-
ne *qualitatis*, passim ex floribus & semin-
cephal. frigidis, vt flor, viol. ros. nymph.
sem. pap. albi, lactuce.

Ratione *quantitatis*, flor. pugill. 3. 4.
semin. 3 β. præscribuntur.

Nota, his addi aliquando ad robur &
discutiendum, flor. chamom. melilot. ana
P. β. semin. coriandr. anethi. ana 3 β.

Nota, etiam utilissimè ex foliis foliis la-
ctuc. hyoscyami ad M. ij. iij. contusis, oleo
violar. & aceto imbutis fieri eiusmodi
frontale, vt & aliquando priori modo
horum M. j. addi.

2. Vel formâ humidiores: idque I. instar
linimenti, ex vnguenti populei V. G. aut ro-
sat. 3 vt. ol. viol. &c. 3 β. aut solo vnguento
populeo. II. Forma cataplasmatidis ex
foliis, flor. seminib. dictis, contusis, ad-
dito pauco oleo & aceto.

VSVS & FORMVLA. *Siccioris*,
R. &c. contundantur & includantur pan-
no lineo raro, fiat frontale, quod vapore
aceti perfusum aut irroratum, fronti &
temporibus admoueat, hora somni.

Linimenti. R. &c. illinantur frons & tempora, hora somni, atque 4. 5. horis elapsis abstergatur, renoueturque.

Cataplasmatibus. R. &c. fiat instar cataplasmatibus, quod duplici linteo exceptum fronti & temporibus applicetur.

UTILITAS præcipuè ad refrigerandum, ad capitis ardores, ut per febres, phrenitidem, ad somnum conciliandum in vigiliis, quæ per istos affectus vires admodum dejiciunt, & mentem exagitant: ad vapores compescendos in febribus, ad repellendum aliquando, ut & ad capitis dolores, &c.

C A P. II.

DE OXYRRHODINO.

ALII ad epithema, alij ad embrocationes referunt, ex aceto & oleo rosato nomen habens; tamen cum sit forma medicamenti, quæ videtur capiti propriè dicata, frontali liquidiori subnecto.

COMPONITVR. I. Vel simplicius ex olei rosati partibus tribus, acetii parte quarta, simul agitatis, ita ut tota compositio ℥ viiij. vel ℔ j. ad summum non excedat.

2. Vel compositiùs, ex oleo rosato & aliis cephalicis oleis, aceto Rosato, & aquis cephalicis frigidis, hac proportione: oleor. $\bar{z}$ iiii. $\bar{z}$ vj. aceti $\bar{z}$ ij. $\bar{z}$ iij. aquæ $\bar{z}$ iiii. agitentur.

3. Vel aquarum loco ex succis, cum iisdem, eadem dosi præscribitur.

VSVS & FORMVLA. R. &c. agitentur omnia fortiter simul, & huic mixturæ linteola immersa, imbutæque admoueantur capiti, fronti, & temporibus, mutando sæpiùs.

VTILITAS. Insignis in phrenitide & deliriis, ad repellendum humores tenues, & fumos à capite arcendos: in febribus etiam ardentibus, vbi metus delirij.

C A P. III.

D E C V C V P H A.

ALIAS pileolus dicitur, affectibus cerebri frigidis & humidis dicatus.

COMPONITVR ratione qualitatis, ex rebus cephalicis, suauiter fragrantibus, radic. foliis ficcis, floribus, lignis, aromatis (garyophyll. cinam.) raro.

ex seminibus. Gummata, vt *Benzoin*, aliquando & *styrax*, quia facile puluerantur *moschus* & *ambra* pro ditioribus addi possunt.

Hæc autem eorum dosiſ & proportio. Radic. $\mathfrak{z}$ j. folior. siccorum M. ij. iij. quæ & pondere $\mathfrak{z}$ β . $\mathfrak{z}$ vj. præscribi possunt: flor. P. ij. iij. qui & pondere, $\mathfrak{z}$ ij. $\mathfrak{z}$ iij. aromatum $\mathfrak{z}$ iij. $\mathfrak{z}$ β . gummata. $\mathfrak{z}$ j. $\mathfrak{z}$ ij. *moschi* $\mathfrak{z}$ β . $\mathfrak{z}$ j. & c. ita vt tota compos. $\mathfrak{z}$ iij. $\mathfrak{z}$ iiij. non excedat.

Nota, *puluer. violaceum* quem vocant, & *cyprum* aliquando addi ad $\mathfrak{z}$ β .

V S V S & F O R M V L A. R. & c. fiat pulvis, qui excipiat^r cotone, vel bombace moscatellino, & cum panno sericeo interpuncto, seu interbafato, vt vocant, fiat cucupha supra caput gestanda, vel pileo affuenda. Aliquando duæ præscribuntur, tûmque pulvis duplicandus, diciturque fiant duæ cucuphæ, quarum vnâ gestet de nocte, alteram pileo affutam interdiu, & quando erunt pinguedine delibutæ, remoueantur, renoventurque.

V T I L I T A S. Insignis in affectibus cerebri frigidis, humidis, vnde manant in inferiora varij morbi: maximè autem

præscribuntur post purgationes vniuersales, ad exhauriendas materiæ morbi-
ficæ reliquias, ad dolores capitis frigidos
diuturnos, ad catarrhos, fluxiones om-
nes detinendas, absumendas, sistendas,
spiritus animales recreandos, robur capi-
ti, cerebro conciliandum, (vnde obiter
medicamenta tenuium partium esse de-
bent, quò penetrent cranium,) ne de no-
uo impuritates suscipiat aut generet, &c.

CAP. IV.

DE COLLYRIO.

TOPICVM est ophthalmicum, ocula-
rum affectibus privato quodam iure dica-
tum, à sistendis fluxionibus maximè dictum
Græcis κολλύριον, ὡς ἐκ τοῦ κολλᾶν τὸν ὀφθαλμόν.

Est autem duplex, Humidum, recentiori-
bus absolutè Collyrium appellatum: Siccum,
Arabibus propriè Sief.

Collyrium Humidum.

Duplex est: Liquidum, quod liquoris formâ
oculis instillatur: Crassius, mellis, vel linimenti
consistemia, quod inungitur.

Vapor autem non dicitur collyrii species, qui tamen cum passim in oculorum affectibus praescribatur, de hoc primò agemus: ita ut collyrium humidum triplex statuam: Vaporosum, Liquidum, Melliforme.

VAPOROSVM non tam collyrii, quam formâ medicamenti, humores vel oculos praeparans, ut aliorum vis maiore cum efficacia recipiatur, ut in suffusione, maculis, &c. praescribitur tamen etiam per se ad discutiendum, quae forma omninò optima. Item, ubi visus clarificandus, &c.

COMPONITVR autem, seu fit
1. *vel per halitum proprium, aut alterius, ut pueruli, qui ore priùs abluto mandat semen fœniculi, &c. inhalet deinde in oculum, qui sæpiùs diùque fouendus, prout opus.*

2. *Vel praescribitur decoctum, dosi clysteris ex foliis, sem. flor. oxydorcicis, discutientibus, rarefacientibus, idque in vino albo, sæpiùs & aqua, additâ nonnunquam urinâ pueruli, ad ℥ ij.*

VSVS & FORMVLA decocti.
R. &c. fiat decoctio in &c. pro suffitu: huius decocti vaporem vel summum recipiat ex olla parua, vel per tubulum aeneum, in oculum, referatis partibus,

+ petit tuyau

manè & serò longè à cibo, (per dies, quibus opus erit,) deinde per horæ quadrantem foueantur etiam oculi spongia decocto imbuta, vel facculis simplicibus ipsius repletis, qui tepentes vicissim applicentur oculo laboranti, per horæ quadrantem, aut dimidiam.

VTILITAS expressa est. Fieri etiam possunt ad adstringendum, in dilatatione pupillæ ex idoneis: in fluxionibus, lachrymis, sed ille vsus obuius passim magis est. *Hæc de Vaporoso.*

LIQVIDVM absolute dicitur collyrium, etsi olim collyria proprie fuerint sicca, trochiscorum ferè formâ, quos vsus tempore diluebant liquore idoneo.

COMPONITVR autem vario modo, præscribiturque 1. vel aqua destillata sola, quæ simplex, aut composita:

Simplex, idonea, vna, duæ, plures, ad 3 iiij. præscribitur, fiat collyrium.

Composita, quæ magistralis est, & maxime digerendo, discutiendo, detergendo, visui acuendo, delendis suffusionibus, &c. dicata, à Medico præscribenda, fit ratione *qualitatis*, ex oxydoricis fol. feminibus, tum etiam cephalicis calidis foliis, feminib. aromatib. qui-

busdam, vt zingibere, pipere : additis vſitate felle, vrina pueri impubis, vino albo, melle.

Quod ad quantitatem, oxydorcicorum folior. M. vj. viij. ſem. $\bar{z}$ j β . $\bar{z}$ ij. cephalicor. folior. M. ij. aromat. $\bar{z}$ β . $\bar{z}$ vj. fel-
lis $\bar{z}$ ij. vrinae lb β . lb j. lb ij. mellis lb β .
lb j. vini lb ij.

FORMULA. R. &c. macerentur per octiduum in vafe vitreo, in loco calido, vel ſimo equino: deſtillantur poſtea in balneo Mariae, reponatur aqua in ampulla vitrea, ſeruetur ad vſum, qui idem vt aliorum eſt.

2. Ex ſolis ſuccis folior. maximè, depuratis, filtratis, infuſis in oculum, vel linte-
teo admotis.

3. Vel ex decocto ſolo, aliquando, folior. ſemin. flor. idoneorum, doſi potionis præſcribendorum : $\bar{z}$ iiij. enim ſufficiunt pro collyrio.

4. Vel ex Infuſione ſola metallicorum, vt antimonij $\bar{z}$ j. in aqua $\bar{z}$ iiij. eximia ad vſum clarificandum, ſic & vitrioli $\bar{g}$. ij. iiij. in aqua roſar. & fœniculi, ad ruborem & dolorem oculorum eximium : vel vegetabilium idoneorum facta in aqua deſtillatæ, ſucci, decocti, &c. $\bar{z}$ iiij. vj. li.

quore deinde colato, filtrato, in ampulla reposito ad vsum.

5. *Vel ex aqua destillata, succo, infuso, decocto:* horum duobus, tribus, simul confusis pro intentione ad $\mathfrak{z}$ iij. $\mathfrak{z}$ iiij.

6. *Vel alij liquores soli usurpantur, pro scopo:* vt vinum, aqua, albumen ouorum, in doloribus, &c.

7. *Vel puluis prætereà iam dictis solis, vel mixtis, additur, scopo idoneus, ex ophtalmicis desumendus.*

Quod autem ad *quantitatem* pulueris, $\mathfrak{z}$ j. ij. iij. præscribuntur ad summum: fortes $\mathfrak{z}$ j. non excedant, cum liquor. $\mathfrak{z}$ iiij. v. vj. fiat collyr.

Nota obiter, optimum esse colare collyrium, ob asperitatem puluerum, nisi ubi detergendum.

V S V S & FORMVLA. R. &c. fiat collyrium, cuius guttæ aliquot 2.3. instillentur in oculi maiorem canthum, vel prætereà, quod mihi placet, linteolum eodem imbutum admoueatur, sæpiùs mutando, fiat veluti fots aut epithema, vel, ubi liquores benigniores, resupinus æger, collyrium ampulla conceptum, cuius extremitas oculum ambire possit, admoueatur.

VTILITAS *liquidi humidi* maximè ad refrigerandum, ardorem oculorum exstinguendum, ad dolores, inflammationes repellendas initiò, deinde discutiendas. Item & ad repellendum, & fluxiones omnes inhibendas, ad siccandum, lachrymas absumendas, detergenda quævis eorum vitia, ad visus acumen, nebulas, humores crassos discutiendos. *Hæc etiam de collyrio liquido: sequitur*

MELLIFORME. Sic appello, quod fit consistentia mellis, idq. trifariam, specie linimenti, pulvis, cataplasmati.

Litus fit. 1. Vel ex puluer. idoneis leuigatis in Alcohol. & excipiente idoneo, quod varium pro scopo, mucilago idonea, mel, butyrum, vnguentum rosat. &c. pro indicationibus.

Quod ad quantitatem, tota compositio sit vnc. j. pulu. nimirum $\bar{z}$ ij. iij. excipientis $\bar{z}$ ss. $\bar{z}$ vj.

2. Vel sine puluere ex mucilaginibus feminum idoneorum, vt cydoniorum, &c. prior ratio vsitatio.

Cataplasma & Puls fit ferè tantùm ad dolores leniendos, idque 1. ex medullæ panis $\bar{z}$ ij. maceratae in lactis q. s. cui additur aliquando mucilago psyllij ad $\bar{z}$ ss.

opij

opij ḡ. ij. &c. 2. *Vel* ex sola pulpa pomi, sub cineribus, aut in lacte cocti, ad vnc. ij. 3. *Vel* ex utrôq. 4. *Vel* ad repellendum, ex pulpa cydonior. coctorum ad ḡ ij. 5. *Vel* maximè ad discutiendum, more cataplasmatum, ex residentia decocti digerentis oxydorcici contusa & traiecta ad ḡ ij. Vide Vaporosum.

VSVS & FORMVLA. *Litus* quidem. R. fiat instar linimenti, quo illinatur oculorum canthi, vt sensim penetrent ad interiora, vel etiam penicillo palpebris applicetur è regione affectus.

Cataplasmatis. R. fiat instar pultis, vel cataplasmatis, ex linteolo madido liquore idoneo applicetur.

VTILITAS. *Litus* præcipua est, vbi palpebrarum vitiis occurrendum, vbi detergendum, ad quod omninò utilissimus, item ad siccandum, fieri etiam potest utiliter ad discutiendum. Item & ad dolores; sed præstat forma pultis. Fiunt etiam hac formâ collyria, vt pulveres hac ratione diutiùs hærentes, in parte agant efficacius, uùm, si quæ medicamenta acriora, sic demulceantur. *Cataplasma* & *puls* ad dolores ferè tantùm, possunt & ad discutiendum,

N

290 *Method. Præscribendi*
repellendum, vt supra.
Hactenus de Collyrio humido, sequitur

Collyrium siccum.

Dupliciter fieri solet, formâ pulueris, tro-
chisci.

PVLVIS læuigatis medicamentis idoneis
in Alcool, fit dicitur q̃; Arabibus proprè Sief.

COMPONITVR ex rebus oph-
thalmicis idoneis læuigatis in Alcool ad
3 ℥. 3 j. ad summum præscribendis.

VSVS & FORMVLA. R. &c.
fiat in cote cum liquore idoneo puluis
instar Alcool subtilissimus, de quo parum
V.G. 3 j. insufflentur in oculum cum te-
nui calamo, deinde palpebra leuiter,
diuque confricetur: vel istud Alcool li-
quore idoneo excipiatur, fiat collyrium,
aut fiat litus, vt dictum supra.

VTILITAS maxima & præcipua
est ad detergendum, suffusiones, &c. si
solus puluis insuffletur, vt & ad cicatri-
zandum, vel si diluatur, vt dictum, ad
varios vsus fieri possunt, licet hoc minùs
vsitatum.

TROCHISCI vsitatissimè fiunt sine
dicto in trochiscis, ex puluerum vario;

rūm Alcool ad 3 vj. 3 j. ad summum, qui liquore idoneo excipiuntur. Vide Trochiscos.

VSVS & FORMVLA. R. &c.
cum &c. fiant trochisci lupinares, vel passilli ponder. 3 j. V. G. siccentur in umbra, teratur vnus, solvatur pro collyrio, aut linimento conficiendo, cum iam dictis.

VTILITAS ad quasvis indicationes esse potest, cum hi trochisci sint tantum formā pro seruandis medicamentorum viribus. Non enim per se vsurpantur, sed diluti: passim autem ad siccandum, detergendum, &c. inflammationem oculorum cum opio, vt troch. albi Rhasis, qui & valent ad ruborem, ad digerendum inflammationes, ad cicatrices extenuandas, & eiusmodi alias intentiones. Hac forma pulueres idonei conseruari possunt, qui præstò sint, ad vsum litus aut collyrij, vel etiam pulueris vocandi, pro scoporum varietate, de quibus suprā.

N ij

CAP. V.

DE GARGARISMA TE.

MEDICAMENTVM liquidum est, affectibus oris, gingivarum, faucium, laryngis, aliquando & capitis dicatum, gargarizando, ut vocant, fauces colluens, sine deglutitione.

COMPONITVR 1. ex Aquis, & Dissoluendis idoneis.

Aqua sunt aquae destillatae, quod ad quantitatem ad lb j. lb j. ss.

Dissoluenda semper, syrupus idoneus ad ℥ iij. iiij. aliquando pro scopo, diamorion, diannucum, mel ad ℥ j. ss. ℥ ij. item aliquando succus idoneus affectui conueniens, ut & acetum, omphac. in repellentibus ad ℥ ij. iiij.

2. Vel ex aquis & succis maximè frigidis: illarum ℥ viij. x. horum ℥ iiij. cum dissoluendis dictis.

3. Vel quod passim, ex decocto variarum partium stirpium pro scopo, paucarum, plurium, dosi ferè clysteris, facto in liquore idoneo, in cuius colaturae lb j. lb j. ss. iam dicta dissoluuntur.

VSVS & FORMVLA. R. & c. fiat
gargarisma, quo colluat os sæpè, per ho-
ram antè prandium & cœnam, vel etiam
omni hora si opus, frigidè si repellamus,
tepidè si digeramus.

VTILITAS varia pro affectuum
varietate, ad repellendum initio inflam-
mationum, ad omnem intemperiem ca-
lidam oris, ad defluxiones, ad detergen-
dum, ad digerendam in inflammationi-
bus, oris fœtorem, & varios ipsius &
faucium affectus. Aliquando (et si rariùs)
fit ad pituitam è capite purgandum, ex
decocto incidentium, detergentium &
tenuium cephalicorum. Sed masticatoria
præstant.

C A P. VI.

DE APOPHLEGMATISMO.

CAPVT purgij vt vocant species est, vt &
Cerrhinum, affectibus cerebri pituitosis di-
cata, & eliciendo ab eo phlegmati: vnde ab
effectu nomen Apophlegmatismi. Quod autem
quidam masticatorium appellant, abusiue: fit
enim & Apophlegmatismus liquidus, licet ho-
die in vsu practico ita sit receptum: quia Apo-

N iij

phlegmatismi forma solida vſtatior eſt, vt per
Apophlegmatismum audiant ſimpliciter maſti-
catoria: licebit diſcernere.

Quicquid ſit duplicem ſtatuo: Siccum: Li-
quidum.

Apophlegmatismus Siccus.

Hæc Caputpurgi forma maſticatorium aliàs
propriè, vulgò etiam Apophlegmatismum
appellant.

COMPONITVR, ſeu præſcri-
bitur 1. vel ex ſimplicibus idoneis Apo-
phlegmatizantibus, vide materiam, vt
paſſim radic. pyrethr. macerata per no-
ctem in aceto ad $\mathfrak{z}$ j $\mathfrak{z}$ ij. quam manè ma-
ſticet.

2. Vel ex puluere iam dictorum acrio-
rum tenuiorum ad $\mathfrak{z}$ iij. $\mathfrak{z}$ ſ. qui excipi-
tur ceræ q. ſ. vel etiam ſola maſtice, ali-
aliter, cera magis conuenit: ſic enim
puluis cohæret magis.

3. Vel ille idem puluis panno lineo ra-
ro, forti tamen, excipitur, & fit nodulus:
pro quo paſſim maſtices $\mathfrak{z}$ j. pro baſi, alio-
rum acriorum $\mathfrak{z}$ ij. $\mathfrak{z}$ iij. præſcribuntur,
ſiant noduli.

VSVS & FORMVLA, ſecundũ

modi. R. &c. cum &c. fiant pilulæ, vel formulæ salivales, vel globuli instar pilulæ maioris, vel formæ lupinares, vel trochisci forma lupinorum, aut auellana- rum pondere ʒ ij. ʒ j. fiant trochisci man- files, quorum vnum masticet, & volutet sapiùs in ore, manè ieiuno stomacho, id- que per semihoram capite prono, ex- spuendo sapiùs quod dissoluitur, hos deindè abluat aquâ tepidâ, vino, &c. vt re- liquiæ hærentes eluantur. Poterit repeti etiam duabus horis antè cœnam.

UTILITAS. Insignis est post unī- uersales purgationes ad καθαρον cerebri particularem; reliquias nempè humo- rum pituitosorum, præsertim è cerebro, maximè circa basin ipsius & ventriculos priores exhauriendas, vt & vicinis parti- bus: pituitam fundit, attenuat, elicit, af- fectibus cerebri frigidis in veteratis exi- mius. Purgat etiam vicinas partes, præ- cipuè gingiuas, maxillas, dentes, (in quo- rum doloribus passim,) os, fauces, & quo- vis caloris se diffuderit.

Apophlegmatismus Liquidus.

Est veluti gargarisma, quod Purgans pote- ris appellare.

N iij

COMPONITVR ex decocto cephalicorum attenuantium, incidentium, radic. folior. semin. florum, dosi gargarismatis additis etiam apophlegmatizantibus ad vnc. j. vnc. j. ss. vnc. ij. facto in vino, hydromelite, &c.

Nota, vtiliter catharticum effici, decocta *sema*, *caribano* aliquando, *turpeibo* ad vnc. ss. 3vj.

Quantitas ipsius & *dissoluenda*, vt in gargarismate.

VSVS & FORMVLA eadem. Est enim reuera gargarisma purgans.

VTILITAS quæ masticatorij, tamen, quia gargarifatus altius in fauces delabitur, longius quoque prolicit ex amygdalis, œsophago: videtur etiam potentius trahere ex ipso cerebro.

C A P. VII.

DE DENTIFRICIO.

REMEDIVM hoc etsi videatur tantum cosmeticum: tamen & sæpius à Medicis ad alios eorum affectus præscribitur.

COMPONITVR i. vel aquæ formâ, quâ aut abluuntur dentes, aut

linteo imbuto confricantur. Huc pertinet liquor vitrioli, sulphuris, paucus, aqua pauca dilutus, quo dentes fricantur. Mirè deterget, dealbat, vindicat à carie: cautè tamen; quia fragiles reddit.

2. *Vel* forma pulueris præscripti ad 3j. vnc. j. ss. &c.

3. *Vel* formâ linimenti, ex pulueris 3vj. vnc. j. cum mellis rosat. q. s. fiat instar opiatae pro litu.

4. *Vel* forma trochiscorum, suppositorij instar, quibus resiccatis & induratis dentes fricantur. Fiant autem ex puluer. vnc. j. ss. vnc. ij. cum mucilaginis gummi tragacanth. q. s. fiant trochisci suppositorij instar, exsiccentur.

VSVS & FORMULA. R. &c. fiat, &c. quo vel abluatur os sæpiùs, &c. vel illinantur, aut fricentur dentes, postea os abluatur liquore idoneo, aqua, vino, &c.

UTILITAS. Præscribitur maxime ad dentes dealbandos, detergendos, stabiliendos, vindicandos à carie, gingivas etiam firmandas, incarnandas, à fluxione defendendas.

Nota obiter circa materiam, vñtatissimè & vtiliter ad detergendum præscribitur.

N v

ich
55/a
tarum, corallia, crustam panis vstam, sal, os
sepiæ, pumicem, &c. quibus odorata pro
ditioribus, moschus, ambra possunt addi.

C A P. IIX.

DE ERRHINIS.

MEDICAMENTVM in genere, quod
naribus inditur, unde nomen, vel ad
capitis vel narium proprios affectus compara-
tum, prius ad purgandum, posterius ad alteran-
dum vario modo, ut duplex à me rectè statui pos-
sit: Purgans & Alterans.

Errhinum purgans.

Cerebro purgando à variis vitiosis humoribus
dicatum, quod sit vel sine sternutamento, &
absolutè tunc Errhinum appellatur, quod aliàs
etiam Caputpurgium vocant; vel cum sternu-
tamento, & priuatim vocatur Ptarmicum, seu
Sternutatorium.

ERRHINVM ABSOLVTE
dictum.

Cerebrum euacuans sine sternutamento,

ratione formæ triplex ; Liquidum , Molle , Solidum.

Liquidum. **COMPONITVR** .
vel ex succis solis caputpurgiorum , qui
ex folior. M. iiij. incisis , contusis , cum
vini albi etiam vnc. iiij. exprimitur. Li-
quor feruatur in ampulla vitrea ad vsum.
Hoc alias vſitatè breuius ſic præſcribitur.
R. ſucci recenter extracti cum vino al-
bo, ex fol. virid. herbarum, &c. vnc.iiij.
viij. rarò enim t̃b j. niſi pro diutino vſu,
& in diætis ferè præſcribitur.

Nota, vt ſit magis cephalicum, aliquan-
do betonic. &c. vſurpari ſimul, vel parum
decocti cephalici, & vt magis penetret,
aque vitæ vnc. i. permiſceri.

2. *Vel* ex decocto cephalicorum om-
ninò vt Apophlegmatifmus , admixtis
foliis errhinorum, de cuius colatura $\frac{2}{3}$ vj.
vnc. viij. præſcribuntur , in quibus nihil
diſſoluitur , vel aliquando ſucci idonei,
ad vnc. ij. vnc. iiij. aque vitæ, &c.

Nota, quosdam ad purgandum magis
opiatas diſſoluere : præſtat idoneum
purgans cum aliis decoquere.

VSVS & FORMVLA. R. &c.
fiat errhinum , ſeu caputpurgium , repo-
natur in ampulla vitrea. Hoc autem vtæ

N vj

tur tepidè, manè duabus horis antè prandium, vel etiam antè cœnam, ex vola manus, ore aqua pleno, ter, quater per triduum, quatrivium, aut, si diætâ quædam fuerit instituta, toto diætâ tempore.

Molle COMPOSITVR. 1. *vel* linimenti forma ex succor. idoneor. & ol. ireos ana vnc. ij. decoque ad succorum consumptionem, adde *cera* q. s. fiat linimentum, cui puluerum acriorum ʒ j. ʒ. potest addi, vel quod optimum, *elaterij* ʒ ss. ʒ j.

2. *Vel* opiatæ ferè consistentia, ex succorem dictorum vnc. ij. vini vnc. j. ʒ. mell. q. s. coque leuiter in opiatæ consistentiam. NB. Addi insuper posse pulueres acriores, vel etiam purgantes, vt *elater. colocynthidis* ad ʒ j.

Nota etiam, opiatam hanc fieri posse sine succis, ex puluer. ʒ ij. ʒ iij. mellis q. s.

VSVS & FORMVLA. R. &c. fiat &c. cum digito, vel penna nares illinantur, & capite prono humores sic è cerebro proluciantur, optimum postea, nares abluere. *Vide Erbinum.*

Solidum. COMPOSITVR. 1. *vel* forma pulueris idoneorum, ad ʒ ij. ʒ iij. Vnc. ʒ. 2. *Vel* solida, quæ propriè Nasale

dicatur, ex eorum puluer. $\mathfrak{z}$ ij. $\mathfrak{z}$ iij. exci-
pe cum mucilagine idonea, vel tere-
binth. q. s. & cera, fiat Nasale forma pyra-
midis.

VSVS & FORMVLA. Pulueris
R. & c. insuffletur parum, V. G. $\mathfrak{z}$ β . $\mathfrak{z}$ j.
cum calamo in nares manè, & c. Nasalis.
R. & c. fiat forma pyramidalis, quæ oleo
imbuta naribus indetur.

VTILITAS post purgationes vni-
uersales, in capitis affectibus, frigidis
maximè, contumacibus, tum & qui à bi-
liosiss ferossque humoribus, à quibus sæ-
pè acerrimi dolores: ad affectus omnes
à cerebri illuue originem trahētes. Hinc
in Diætis vtilissimum & perpetuum, ce-
rebri ventriculos anteriores, meninges
maximè, expurgat: oculis affectis cautè.

PTARMICVM.

COMPONITVR, ex puluerē
simplicium ptarmicorum, ad $\mathfrak{z}$ j β . $\mathfrak{z}$ ij.
quia valida.

VSVS & FORMVLA. R. & c.
fiat puluis tenuissimus, cuius vel vapor
tantum naribus attrahendo inspiretur,
vel (maximè quando cephalica admixta.

302 *Method. Praescribendæ*

ponderè æquali) tantillum v. c. ḡ. i. z.
mediante calamo in narem insuffletur,
tempore matutino. Possunt & quavis
horâ vsurpari sopito cerebro, & ubi ex-
cludendus fœtus.

VTILITAS. Insignis ad cerebrum
evacuandum à vapore crasso, muco, ex
antica parte, diuturnis affectibus vtile,
soporosis, item ad fœtum excludendum,
haustis priùs, quæ partum iuvant: poten-
ter è meningibus trahit, hinc & affecti-
bus earum à biliosis humoribus vtile.

Alterans Errhinum.

*Appello, quod privatim narium affectibus
variis dicatum vario modo percurandi: hocq;
etiam triplex statuo: liquidum, molle, soli-
dum.*

COMPONITVR I. *vel* ex succis
idoneis folior. extractis cum aqua, li-
quore idoneo, ad vnc. vj. vnc. viij. in
quibus dissoluntur postea *vel* mel, *vel*
syrup. idoneus ad ḡ j ḡ. ḡ ij. aliquando
& puluer. ad ḡ ḡ.

Vel ex decocto idoneo, dosi clyste-
rum. Dissoluitur *vel* mel, *vel* succus si-
mul idoneus, ad ḡ ij. ḡ iij.

3. *Vel forma linimenti, ex idoneis, ut supra.*

4. *Vel forma solidiore, turunda, ut vocant, ex puluer. maximè astringentium & siccantium ʒ iij. (pro vna sc.) oui albumine, succo idoneo, melle exceptorum, adiectis etiam aliquando pilis leporinis minutim dissectis. Fiat veluti turunda, indatur.*

VSVS & FORMVLA quæ Er-rhini: tamen omni ferè hora vsus esse potest, & priuatim dum ibit cubitum, turundam vnā indat, alteram sequenti die.

VTILITAS summa in narium affectibus priuatis, ozæna, polypo, vlceribus, fœtore, hæmorrhagia, ad quam turundæ, vel formâ linimenti maximè vsurpantur.

C A P. IX.

DE SVFFIMENTO.

SVFFITVS differt ab odoramentis, quòd hæc sine igne suum odorem fundant, illi contra non nisi ignis contactu mediato, immediato.

Duplicem autem facio, alium voluptatis,

304 *Method. Præscribendi*
sanitatis alterum. Virumque siccum, vel humi-
dum. Ille Suffimentum dicitur, & Suprapur;
hic Vapor potius appellandus.

Suffitus ad voluptatem.

Cultui aulico & delitiis dicatus, ex rebus
suaviter odoratis constans. Est autem siccus,
vel humidus.

Siccus. COMPOSITVR I. vel
forma pulueris, cuius materia tūm gum-
mata odorata, styrax, benzoinum maxime,
tūm radic. vt acori: ligna, xylo aloë, folia
maioran. &c. cortices, citri, arantiorum:
flor. cephalicis, aromata, macis, garyophyll.
cinam. item caphura, ambra, mosch. zibe-
tum, &c. horum plura, pauciora.

Quod ad quantitatem, dosis totius ℥j.
℥ij. prout ex pretiosis, (si tamen pro suf-
fitu operimentorum capitis fiat, ad ℥iiij.
ex minùs pretiosis imperetur,) dosis igi-
tur vnc. j. vnc. ij. ita vt gummatum sint
℥iiij. ℥vj. puluer. ℥iiij. vel ana part.
æquales, ambra, moschus, zibera, pro lu-
bitu.

2. Vel formâ trochiscorum, dicto pul-
uere excepto cum eliquatione gummi
tragacanthæ, facta cum aqua idonea,

fiant trochisci, &c. ponderis 3 j. siccen-
tur.

3. *Vel forma auicularum cyprearum,*
vt vocant: ex gūmatis odoratis ad 3 iij.
pulueribus dictis ad vnc. β. 3 vj. carbo-
nibus *salicis* vnc. ij. vnc. iij. cum eliqua-
tione gummi tragacanth. &c. aut *ladani*
liquati q. s. fiant auiculæ, vel candelæ
odoratæ perfumo. *Moschus*, *ambra* addi-
tur pro lubitu, ad 3 β. 3 j.

VSVS & FORMVLA *Pulueris*. R. &c.
fiat puluis, qui conjiciatur in carbones
ardentes, & fumus excipiat in cubiculo,
vel vestibulis. *Trochisc.* R. &c. fiant &c.
conjiciatur vnus, duo, in carbones, &c.
Auicularum. R. &c. accendatur vna ad
odorem cubiculi.

VTILITAS. Et si videatur ad vo-
luptatem, tamen cum consistit ex cepha-
licis cardiacis pretiosis, non possunt non
cerebrum, cor, & eorum spiritus reficere,
recreare, vindicare simul à malignitate.

HVMIDVS hodiè vsitatissimè compara-
tur, & *Cassioletam* vocant.

COMPONITVR commodissimè ex
gummatum, vt *styracis*, *benzoini*, v. g.
vnc. ij. & si lubuerit, puluer. pauciorum
3 ij. 3 iij. omnia soluantur cum aqua

odorata, vt, *rosarum*: *Calfoletæ*, vt vocant, induntur instar pastæ, ad longum usum. Vfus tempore conspergitur *Calfoleta* cum *aqua rosar.* v. g. igne subdito exspirat vapor iucundissimus, qui vt placeat tunc commodissimè *mosch.* ḡ. iij. iiij. adduntur.

UTILITAS eadem quæ siccioris.

Suffitus ad sanitatem.

Suffitus sanitati dicatus ab effectu duplex statui potest. Roborans partes principes, spiritus reficiens, ex rebus ferè iisdem, quæ ad voluptatem: Alterans, vt cerebrum exsiccans, pulmones expurgans, ad menses mouendos, suffocationem, &c.

A forma vero etiam duplicem facio, siccum, & humidum.

SICCUS in genere fit ex rebus, quæ vaporem exspirent, eumq; suauem, vt *ladanum, storax, benjoinum, &c.* suprà dicta, & aliquando *odorat.* vt *galbanum, assa fetid. Castoreum, &c.* quorum vsus per inferiora, in vteri variis affectibus. Fit etiā ex pulueribus rerum scopo inseruentiū, radicum, lignorum, &c. Ergò in genere fit ex gummatibus, & pulueribus.

In specie verò COMPOSITVR I. vel forma pulueris ex iam dictis, ab vnc. j. ad vnc. iij. prout vsus debet esse diuturnus; priuatim autem sint gummatum partes 4. puluer. 3. v. g. gummat. vnc. ij. pulu. vnc. ß. &c. modò plùs minùs, pro lùbitu.

Nota, in vteri affectibus inter pulueres passim assumi, Galliam & alyptam moscatam ad 3 ß. 3j. vt & aliquando pulueres electuarior. roborantium ad 3 j.

Item, aliquando suffitum fieri ex sola Nicotiana iniecta in carbones, vel fumo instrumento, aut infundibulo excepto; cerebrum mirè expurgat, & pectus à pituitosis & biliosis excrementis.

2. Vel forma trochiscorum, vide supra.

VSVS & FORMVLA Pulueris.

R. &c. fiat puluis, de quo conjiciatur in carbones ardentes: fumus excipiat, si pro capite, ore hiant, vel suffitis ipsius operimentis, quòd passim in affectibus aliarum partium ab eo pendentibus, phthisi, &c. si pro pectore, ore patulo: si pro vtero & aliis cavitatibus, per infundibulum, vt & cum sella perforata in vtero: si pro doloribus iuncturarum, suffiatur lana, bombax, apponatur. Tro-

308 *Method. Praescribendi*
chischor. verò R. & c. fiant trochisci. Vide
suprà.

UTILITAS vel ad roborandum,
vt dictum, vel alterandum vario modo,
passim ad cerebrum exsiccandum, catar-
rhos adsumendos, roborandum: ad pi-
tuitam pectore conceptam in variis affe-
ctibus, ad vlcera pulmonum siccanda,
ex nicotiana, tusilag. sulphure &c. ad men-
ses mouendos, sistendos, ex idoneis: al-
ui fluxus etiam vt dysenteriam; ad suffo-
cationem, ex graueolentibus per supe-
riora, suauibus per inferiora; ad vterum
siccandum, roborandum, pro conceptu
vtilissima. Ad vlcera aurium, narium, oris
pulmonum, vteri, &c. ad lucem ex *cinna-
bati* vt passim, (cuius fumus toto corpo-
re conceptus in conclauì labem illam
ptyalismo excludit) & affectus simul in-
de pendentes, vlcera, dolores sanat. Fit
autem passim forma pulueris trochisco-
rum; *cinnabaris* vnc. j. ß. gummat. ʒ ß.
ʒ vj. puluer. roborantis ʒ ij. ʒ iij. fiat pul-
uis aut cum *rebeinth.* trochisci.

HVMIDVS. Vapor aliàs propriè appel-
latur, fit q̄ ex liquore ad scopum idoneo, va-
porem vi coctionis exspirante.

COMPONITVR l. vel ex sim-

plici liquore, aceto, vino, aqua vitæ, rosar. &c. ex olla, &c. Nota, aliquando lapidem pyreterem ardentem injici in acetum, in tumoribus duris, œdematosis discutendis, vt & laterem ignitū aceto extingui, & vaporem excipi, quod & tempore peftis fieri solet.

2. Vel ex decocto idoneorum, dosi fortius præscribendo, aut pro partis amplitudine: hinc auribus affectis tertia pars sufficiet.

VSVS, FORMVLA. R. &c. fiat decoctum, cuius vaporem sumat in vteri & aliis affectibus, per sellam perforatam, & fistulam plumbeam, aut infundibulum. Vide Infectionem. In aurium affectibus per tubulum, aut infundibulum, quod Embotum vulgò vocant.

V T I L I T A S maxima, in vteri affectibus præsertim, mensibus sistendis, aut mouendis, ex emollientibus & attenuantibus: in dysenteria ex astringentibus: in ani variis affectibus, procidentia, hæmorrhoidibus sistendis, leniendis: ad affectus aurium & oculorum etiam præscribuntur. In summa, ad siccandum, adstringendum, laxandum, emolliendum, discutiendum, aperiendum, &c.

DE ODORAMENTIS.

PARTIM ad voluptatem, partim ad sanitatem præscribuntur, maximè verò cerebrum alterandi gratia, spiritus recreandi animalis, ad graues odores fugandos, ad auram pestilentem; ad cordis etiam vires & spiritus, vapore odorato per nares in fauces vnà cum aëre, deinde in cor effuso.

Fiunt autem ex suauiter fragrantibus: suntque sicca, & humida.

Odoramenta sicca.

COMPONVNTVR i. vel forma pulueris, vide Suffitum. Huius autem dosis pro vtendi modo: si pro sacculis maioribus, præstat vti puluere violaceo aut cypreo: pro minoribus verò sufficient puluer. vnc. ij. vnc. iij. ita tamen, vt gummatum dosis minuatur, vide suprâ. Fiat puluis, qui vel pyxide conclusus perforata, aut aliàs, quoties videbitur, naribus admoueat, vel nodulo, aut sacculo ferico includatur ad vsum.

2. *Vel forma pomi odorati*, ex puluere dicto in suffitu ad voluptatem ad vnc. j. vnc. j. β. vnc. ij. addito moscho, ambrā, zibeta ad ḡ. vj. ḡ β. ḡ j. ad libitum. Excipitur autem vel *gummi tragacantha*, soluto in *aqua rosarum*, fiant poma odorata numero duo, manibus gestanda, odoranda sæpius, vel, quod melius, ladano soluto incorporetur. Fiat pomum, quod illinatur oleo odorato. Et nota obiter, præstare *ambram*, *moschum*, *zibetum* in compositionem non vocare; sed his solutis superficiem pomi illinere, ut & *oleo cinam. garyoph.* solis, mixtis, ac sæpius renouare.

3. *Vel forma globulorum*, ex eadem pasta, ex qua pomum, dosi tamen pro eorum quantitate. Quibus Pharmacopœi addunt ad molem, *carbones salicis*.

4. *Vel forma saponis odorati*, pro manibus & capite abluendis, ex *saponis Veneti*, vel alterius albi vnc. iv. pulu. odor. ḡ vj. &, si lubet, *moschi*, *ambr.* ḡ. iij. iv. cum *aquæ rosarum* q. s. incorporentur, fiant globuli, seu pilæ maiores.

V S V S. Odore vapor sæpius excipiat, sapo verò ad manus abluendas, aut caput à sordibus.

V T I L I T A S initiò expressa.

Odoramenta humida.

COMPO NVNTVR 1. forma aquæ odoratæ. Hæc autem vel simplex, aqua naphæ, quam aliàs Præfici aquam citrangulorum appellant, ad cuius v. g. vne. iij. ambr. mosch. maximè ḡ. ij. iij. addere potes. Composita fit ex rebus odoratis liquidis, vt aqua ros. naphæ ḡ vj. aq. cinam. ḡ j. siccis, puluer. odoratorum ḡ ij. ḡ iij. ḡ iv. mosch. ambr. si vis, grana aliquot.

2. Vel forma linimenti, Balsamum hodiè vocant odoratum, ex ceræ albæ sæpiùs liquatæ, lotæ ḡ j. olei idonei ḡ j. & simul si vis, ambr. zibetæ, moschi grana aliquot: vel crassiùs ex pulu. odorati ḡ ḡ. ceræ ḡ iij. olei de Been, vel amygdal. dulcium q. s. fiat linimentum, addito moscho, ambr. &c. ad grana aliquot.

V S V S. Aquæ pro lotionc manuum, barbæ, capillorum maximè est, Balsami vsus idem, & utilitas, quæ odoramenti. Possunt & tùm manus leuiter, tùm narium interiora oblini, ad fœtorem maximè fugandum, cerebrum, cor confortandum, & horum spiritus.

CAP.

CAP. XI.

DE SCUTO.

IN genere topicum stomachicum est solidius, scuti forma effigiatum, quod cum emplastri effigie & sacculi formari soleat, usus ferè inuoluit, ut & sacculus roborans sæpius pro scuto usurpetur.

COMPONITVR igitur 1. vel formula sacculi, ex pulueribus stomachicor. calidor. iis obseruatis omninò, quæ in cucupha, à qua etiam forma tantum differt in usu, ita ut dosis pulueris sit $\mathfrak{z}$ ij.

2. Vel forma emplastri, ex massæ emplastri stomachici, ut de mastice $\mathfrak{z}$. ij. puluer. stomachic. $\mathfrak{z}$. 6. cui aliquando gummata odorata ad $\mathfrak{z}$ ij. adduntur, excipiunturque terebinth. q. s.

VSVS & FORMVLA. Sacculi. R. &c. fiat puluis crassiusculus, qui excipiatur cotone muscatellino, vel flocci, panni coccinei, & cum panno sericos fiat sacculus scutiformis, interpunctus vel interbastatus, qui collo appensus, gestetur supra regionem ventriculi, irroratus

O

314 *Method. Prescribendi*

aliquando, si lubeat, pauca aqua vitæ.

Emplastri. R. &c. fiat emplastr. scuti-
forme super alutam, ventriculo applicetur, illitum, si vis, oleo, aut pulvere conspersum, ne adhæreat.

UTILITAS. Insignis post purgationes ad ventriculum roborandum, intemperiem frigidam, robur, coctionem, ad vomitum, &c.

C A P. XII.

DE PESSARIO, ET NASCALI.

MEDICAMENTVM sinui pudoris indendum, variis uteri affectibus expugnandis, à varia forma variè olim nominatum.

Pessarium dicitur, quod figuram habet longam digitum indicem, crassam pollicem, tere-tem, aliàs Pessus: quidam *opiam* &c., quæ verò rotunda instar noduli, Nascalia.

Duplex autem statuo ab effectu: Purgans, & Alterans.

Purgans.

COMPONITVR I. vel ex opia-

ta laxante sola, ad $\mathfrak{z}$ j β . $\mathfrak{z}$ ij. pro duobus nempe: (bina enim semper præscribenda, ut altero extracto alterum indatur,) incorporetur cum succo aliquo, v. g. *mercurial*.

Nota, huic opiatae addi aliquando pulueres, vel aperientes acres vterinos, ad $\mathfrak{z}$ j β . $\mathfrak{z}$ ij. vel purgantium simplicium, aut compositorum, ad $\mathfrak{z}$ ij. cum succo incorporentur. Item horum loco, *gummi ammoniacum*, *myrrha* adduntur sæpiùs ad $\mathfrak{z}$ ij.

2. Vel ex pulvere simplicium cathartico- rum, aut compos. electuar. ut, *hieræ picræ* ad $\mathfrak{z}$ vj. $\mathfrak{z}$ j. vnà cum alterantium vterinorum $\mathfrak{z}$ j β . $\mathfrak{z}$ ij. cum *mellis*, vel succi, vel vtriusque q. s. incorporentur.

3. Vel ex succis cum melle coctis ad opiatae consistentiam, additis pulueribus catharticiis hac proportione: succi $\mathfrak{z}$ ij. $\mathfrak{z}$. iij. mell. $\mathfrak{z}$ j β . pulu. $\mathfrak{z}$ β .

VSVS & FORMVLA. R. &c. cum santalo rubro, vel panno sericeo, fiat pessus, vel cum pauco cotone exci- piatur, obuoluaturque panno sericeo ru- bro, fiat pessus magnitudinis debitæ, qui filo coxæ alligatus, (ut extrahi possit pro libitu, quod fit post 4. 6. horas, quod

O ij

fordes eluantur, postea iterum idem vel alius immittitur, idè duplex solet effingi,) indatur, vesperi maximè hora somni.

Nota, antequam indatur, dici passim, ipse, vel interiora vulvæ illinantur oleo idoneo. *Vsus* autem per triduum, quadriduum est.

VTILITAS. Post purgationes, maximè autem in intemperie frigida, qua accumulatur excrementa pituitosa copiosa, & fordes: unde sæpiùs sterilitas, &c. item aliquando ubi instituta diæta, atque tunc toto ipsius decursu vsupantur. Estque optimum; ut componantur ex purgantium & corroborantium ana part. æqual. Valet etiam ad menses mouendos. Mirè enim alliciunt, si *moschum* maximè & *zibetum* addas. Utilissimum etiam, & vsitatum, conficere purgantia & roborantia simul, ut iam dictum, pro conceptione iuuanda, quorum vnum antè viri congressum indat, alterum postea, ex solis roborantibus, adstringentibus.

Alterans & Roborans.

Pessaria, quæ non purgant, biuariam præ-

scribuntur, vel ad roborandum uterum, vel ad alterandum vario modo.

COMPONITVR I. *vel forma opiatæ* ex pulvere idoneorum uterinorum, radic. folior. aromat. &c. quæ incorporantur idoneis.

Dosis autem puluerum $\mathfrak{z}$ vj. $\mathfrak{z}$ j. aliquid quando $\mathfrak{z}$ j β . Incorporans, *vel mel* q. s. *vel succus* q. s. atque tunc usitatè coto istâ mixturâ imbuitur, fiat pessulus obvolutus, &c. nam ubi cum melle excipitur, quandoquidem consistentia crassior, non opus cotone, fit pessus, &c. cum panno sericeo. Potest & syrupo excipi idoneo.

Nota, utiliter etiam cum succis fieri coctis cum melle, in formam opiatæ.

Item nota, aliquando præscribi opiatâ officinalem, ut tripheram persicam sine opio, ad vnc. β . pulu. $\mathfrak{z}$ ij. vnc. β . more opiatarum.

2. *Vel formâ linimenti*, ex pulue. $\mathfrak{z}$ vj. $\mathfrak{z}$ j. cum olei nardini & cere q. s. fiat instar linimenti, quò imbuitur coto, vel lana carminata: formatur pessarium, tenui panno sericeo obuoluendum.

3. *Vel formâ suppositorij*, ex mellis $\mathfrak{z}$ j β . $\mathfrak{z}$ ij. cocti cum succi idonei $\mathfrak{z}$ ij. $\mathfrak{z}$ iij.
O iij.

addendo, si vis, pulueris $\bar{z}$ β .

4. *Vel* ex solis vnguentis idoneis, qui cotone excipiantur, vel aliàs, vbi adstringendum, ex vnguenti comitiss. & puluer. idoneorum ana $\bar{z}$ j.

5. *Vel* ex herbis viridibus ad M. j. contusis, cum melle, vel succo incorporatis, addito, si lubet, puluere ad $\bar{z}$ β . $\bar{z}$ vj.

6. *Vel* ex cotone solo, maximè in veteri suffocatione, xiberi $\bar{z}$ β . imbuto, aut mosco soluto, & aliis odoratis, statim indito.

Item, coto pro pessario utiliter, ad alios scopos, imbuitur succis idoneis, ad $\bar{z}$ ij. $\bar{z}$ iij. quod efficax vbi adstringendum, quibus, ut passim, pulueres addi possunt ad $\bar{z}$ β . $\bar{z}$ vj. ut supra, vel alia idonea, ut *butyr. axungia*, *pinguedo*, ad emolliendum, &c.

V S V S & F O R M V L A. Vide Purgans. Pessarium solidum praestat etiam semper panno sericeo rarissimo involute, ut commodius possit extrahi; liquatur enim: item quia adstringendum, siccandum, saepius renouari debet.

V T I L I T A S. Ad roborandum vterum, ut dixi: tum etiam alterandum vario modo, ad ipsius inflammationes, du-

ritiēm emolliendam, intemperies varias,
ad omnem fluxum vterinum, prolapsū,
suffocationem, fœtum excludendum,
ad secundinas, ad menses mouendos;
sed talia ferè simul fiunt purgantia: qui-
bus non vtendum, nisi post purgationes
vniuersales, ad vlcera eecruicis, vt ad
uteri suffusus.

Hæc de Pessario, sequitur
N A S C A L E.

"Alij idem quod Pessariū statuunt: alij habent
pro Nodulo, vt vocant, vel Penicillo. Inuen-
tum vel propter virgines, præ pudore pessaria
recusantes, vel etiam cū mulieres pessaria ad-
mittere nequeunt, vt quando adsunt vlcera,
&c.

Quicquid sit, **COMPONVNTVR**
penicilli in nodi effigiem, suntque mol-
lissimi ex cotonis, vel lanæ flocculo aut
haplo, qui insuccatur, vel succo idoneo,
vel vnguento, vel aliis supra dictis, quo-
rum dosis vix definitur: haplus lanæ ferè
v. g. præscribitur, qui imbuatur rei talis
f. q.

Tales etiam fiunt ad suffocationem:
cotonis flocculo ribeto leuiter imbuto,

Q iij

320 *Method. Praescribendi*

vel moscho oleo nardino soluto v. g. vt supra.

V S V S pessariorum.

VTILITAS in virginibus eadem
quæ pessariorum, sunt & ad vlcera cer-
uicis, ad dolores, &c.

C A P. XIII.

DE SUPPOSITORIO.

TOPICVM ano dicatum, est medica-
mentum oblongum 3. 4. digitos, figurâ
tereti & rotundâ candelæ instar, olim glandis
formâ, vnde Græcis βέλανος, hodiè vulgâ
Suppositorium, ad aluum sollicitandam maxi-
mè, & ad alios effectus comparatum.

Est autem vel simplex, vel compositum.

Simplex.

Fit vel ex caule, ac radice *betæ*, *brassicæ*, *althææ*, detracto cortice externo, qui-
bus aliquando, ad augendam vim irri-
tandi, *sal* aspergitur, & oleo illita in-
duntur: ex caule etiam *porri* butyro inun-
cto, *sapone albo* in formam glandis acumi-
nato, vt etiam *mel solum* coctum in duri-
tiem: sic enim acre euadit.

Compositum.

Fit ex melle, vt basi, cocto, & indurato
vsque digitos ampliùs non inquinet, ac
pulueribus ipsi cocto additis hac dosi:
vt mellis $\mathfrak{z}$ j. excipiat puluer. $\mathfrak{z}$ iij. $\mathfrak{z}$ j.
ad summum, prout puluis leuior, aut
etiam fortiùs agere volumus, quæ com-
positionis quantitas pro duobus, tribus,
suppositoriis sufficiet.

Mel autem per se coquitur, vel cum
succis, ad irritandum, aut alios scopos,
idoneis: sit autem succi $\mathfrak{z}$ j. $\mathfrak{z}$ j β .

VSVS & FORMVLA. R. &c.
fiant suppositoria, quorum vnum oleo,
vel butyro illitum indatur, urgente ne-
cessitate, ita vt si sint purgantia, semel,
bis in die sufficiat; si ad alterandum, sæ-
piùs possint admoueri; si ex narcoticis,
ad dolores, diutiùs ne morentur, ne pa-
ralysin inducant, (hinc & filo alligari
solent, vt retrahantur pro lubitu,) nec
sæpiùs immitti.

VTILITAS. In generè duplex,
vel ad aluum & expultricem irritandam,
vel ad proprios ani & recti intestini af-
fectus.

O v

Suppositorio autem alius sollicitatur, quod sic ferat ætas, quæ clysterem facile saltem non admittat, ut passim in lactantibus & puerulis : quia etiam consuetudo, & morositas quorundam clysterem renuit, ut virgines. Item ubi clysteres tardiùs operantur, ut in colica sæpè : vel ubi medicamenta assumpta non operantur : ubi fæces in aluo hærent ; ubi rectum ob fæces induratas clysterem non admittit : ubi facultas expultrix immemor officij.

Item ad reuellendum, ubi humores ad superiora vergunt, ad caput, præcordia, aut alias ubi reuulsionis gratiâ à superioribus reuellendi purgandique, veluti passim in affectibus capitis frigidis & soporosis, quibus hac ratione simul facultas sopita excitatur ; ubi etiam à clysteribus offenduntur ægri, &c.

Præter illum laxandi scopum fiunt etiam ad proprios ani affectus atq; recti intestini ex *melle*, ut *bals*, atq; materia ad intentionem idonea modò supra dicta : sic ad hæmorrhoides aperiendas cum acribus, ad sistēdas cum idoneis, ad tenesmum, ad ascarides, vlcera, sphincteris laxitatem & paralyfin, dolores

cūm pulueribus appropriatis melli, uti dictum, dosi allata permixtis.

Aduerte obiter, circa materiam suppositoriorum laxantiū, alia esse leuiora, simplicia, supra recensita pro infantibus, alia fortiora, quæ constant ex sale, stercore muris, pulueribus purgantibus simplicibus, aloës, agar. fennæ, compositis, hieræ picræ passim: alia insuper valida, quorum vsus maxime in soporosis, sal gemm. sal. ammon. nitrum, Purgantia simplicia, colocynth. composita, hiera, diacolocyn. ad ʒ ʒ. ʒ j. Item si ad dolores opium admittatur, cauē ob metum paralysos, & vix ad ʒ ʒ.

C A P. XIV.

D E C L Y S T E R E.

Ablutionem significat à κλύω, abluo, Græcè κλυστήρ, κλύσμα, κλυστήριον, & ab injectione Enema, ab ἐνιμι, injicio, in genere significat quamuis ablutionem aut injectionem in partem quamlibet, priuatim verò quæ in anum.

Triples autem statui potest: Purgans, Alterans vario modo, Roborans.

O vj

Clyster purgans.

COMPONITVR ex liquore idoneo, in quo vnà cum melle, saccharo, oleo, purgantia etiam varia dissoluuntur. Vnde etiam totidem in ipsius compositione sunt consideranda: summam verò duo; *Liquor ex quo, & Dissoluenda.*

Quod ad LIQVOREM, ratione *qualitatis* vel est *decoctum commune clysteris* in officinis vsitatum, vel *decoctum magistrale*, quod è re nata, pro intentione, ex idoneis præscribitur. Estque *alterans*, vel *purgans*.

Alterans (quod vsitatum ferè tantùm) componitur ex idoneis emollientibus, calefacientibus, refrigerantibus, pro intentione, radic. fol. sem. fruct. floribus, hac ferè proportione: vt radicum $\mathfrak{z}$ ij. iiij. fol. M. iiij. sem. $\mathfrak{z}$ vj. $\mathfrak{z}$ j. $\mathfrak{z}$ j β . ad summum, fructuum par. viij. flor. P. iiij. præscribantur.

Purgans si volueris efficere, (quod tamen rarius, quia postea purgantia vsitate dissoluuntur, quæ sufficiunt,) id facies pro pituita *semin. carthami* contusi $\mathfrak{z}$ vj.

℥ j. agarie. in nodulo ℥ iij. turbit. el. & c.
 ℥ ij. pro melancholia polypod. ℥ j. semina
 ℥ vj. quæ omnia post radices, aut
 etiam semina præscribenda & deco-
 quenda. Cæterum ista omnia decoquun-
 tur in liquore idoneo, vel in aqua tan-
 tummodò.

Quod ad *quantitatem liquoris*, varia est,
 pro ætatis ratione maximè, infantulo
 v. g. 4. 5. mensium, si admittant clyste-
 rem, ℥ iij. sufficient, adultiori ℥ v. ℥ vj.
 adultis plerunque ℥ j. in vastis homini-
 bus ℥ j. β.

Aduertas obiter, in grauidis, hydropi-
 cis, flatulentis, senibus, infrà subsisten-
 dum, vt totus clyster libram non exce-
 dat, item vbi diutiùs volumus retineri.

DISSOLVENDA ratione *quali-
 tatis*, sunt *alterantia*, vel *purgantia*.

Alterantia, quæ passim dissoluuntur,
 sunt mel, & saccharum, item & semper
 oleum, à qua tamen commodissimè pote-
 ris abstinere, vbi expultrix acriter erit
 sollicitanda, vel vbi reuellendum poten-
 ter. His aliquando & sal additur, sal
 gemmæ vsitatè, vbi magis est irritandum,
 in soporosis maximè.

Purgantia verò sunt opiata officina-

les, lenientes tantum, vel cathartica pro varietate humorum purgandorum & temperamenti corporis diuersa.

Aliquando harum loco pilulae dissoluantur in affectibus soporosis.

Quod ad *quantitatem*, alterantia, *mel*, *saccharum*, in adultis ad ℥ ij. iij. ad summum dissoluantur: in infantibus quarta sufficiet & minor: *oleum*, in adultis ad ℥ iij. *sal* ad ℥ ss. ℥ j. opiatae dosi dupla ad eam, qua per os assumuntur; usitate autem ad ℥ j. ss. nisi admodum lenientes, vel agendum validius: tunc enim ℥ ij. praescribentur, in infantibus quartam praescribas. Quod si pilulas praescripseris, (quod rarissimum) ad ℥ ij. ℥ iij. id feceris.

VSVS & FORMULA. R. &c. fiat decoctio, cape de colat. &c. in qua dissolue, &c. fiat clyster. injiciatur longè à pastu vacuo stomacho: tamen & quavis horâ, urgente necessitate, poterit praescribi, ut in soporosis, &c.

UTILITAS. 1. quidem ad intestinorum faeces expurgandas, & humores excrementitios varios, vndecunque fuerint cumulati, expurgandos. 2. Ad partes vicinas, renes, vesicam, mesente-

rium, ventriculum ab iisdem vacuandas. Porro etiam remotiores, ut caput, pectus, &c. expurgatis enim inferioribus consecutione quadam superiores exonerantur, ideo & pro reuellentibus remediis habentur.

Clyster alterans.

COMPONITVR etiam ex liquore idoneo, & dissoluendis propriis.

LIQVOR ratione qualitatis, varius admodum est pro scopo, vel enim simplex est, vel compositus.

Simplex, ut aliquando lac, aut decoctum capitis, intestinorum veruecis pro liquore anodyno, ut in dysenteria, colica, &c.

Aliquando ex oleo solo, ut in flatibus, colica, vino generoso, aut Hippocratico in iisdem.

Aliquando & ex lacte ferrato, pro astringente: aliquando & alias ex decocto hordei, vel simul furfuris, rosarum, pro detergente, quod passim fit, iis tribus ad P. j. præscriptis.

Ex jusculo carnis pulli caponis, &c. pro nutriente.

Compositus liquor, qui passim in usu est pro eiusmodi clystere, est decoctum variarum partium stirpium suprà dictarum, plurium, pauciorum, quæ respiciant partem affectam, & affectum, dosi dicta in purgante.

Quod ad *quantitatem* liquoris, vide ibidem.

DISSOLVENDA in alterante ratione *qualitatis*, varia omninò sunt pro varietate indicationum, (licet obiter raro alterans sine purgante, nisi indicationes omninò dissuadeant, ut in anodyno, nutriente, &c.)

Dissoluuntur autem passim, *mel*, *saccharum* *oleum*, dosi dicta.

Aliquando *oleum* nullo modo; sed tantum *mel* & *saccharum*, ut in detergente: & contra in emolliente *oleum* præpollet, ut & *butyrum*, si volueris, & pingua eiusmodi.

Præter hæc, vel etiam sine his, pro indicationum præsentia, aliquando succi dissoluuntur, ut in adstringente clystere, ex foliis, (qui obiter etiam in catharticiis utiles, ex vellicantibus sc.) item & pulveres adstringentes, ut passim fit in alui fluxibus & dysenteria maximè. Aliquando *seum hircinum* in dysenteria, ad dolo-

rēm & oblinendam veluti faciem internam, ne acres humores magis exulcerent, obiterque nota, *omni vitello* dissoluendum, alias statim congelascit. Aliquando *vrina*, vt in ascite. Sic & *philonium*, pro narcotico.

Pro nutriente verò profunt conseruæ idoneæ, *sacchar. album*, consummata, *confectio* etiam *Alkermes*, vbi simul maximè corroborandum: *theriaca* etiamnum, de qua obiter notetur, in hypercatharsi & dysenteria epidemica recentem mire operari, & subito.

Quod ad *quantitatem*, varia etiam omnino est, pro dissoluendorum diuersitate.

Mel. sacchar. ad ʒ ij. ʒ iiij.

Butyrum, & alia pingua, ad ʒ iiij.

Succi, ad ʒ ij. ʒ iiij.

Pulueres, ad ʒ vj. ʒ j. plus, minus pro efficacia.

Seuum, ʒ ʒ. ʒ j. loco cuius & candela vulgaris vsurpari potest, cuius litu videmus etiam excoriationes statim perfanari.

Vrina, ad ʒ ij. ʒ iiij.

Philonium, ad ʒ ij. à ʒ j.

Conseru. ab ʒ ʒ. ad ʒ j ʒ.

330 *Method. Præscribendi*

Sacchar. album, ꝑ ij. ꝑ iij. vt & con-
summata.

Confect. ꝑj. ꝑij. pro ditiorib.

Theriaca, recens, à ʒ β. ad ʒ j. vel paulò
plus.

Vicelli ouorum numer. 1. 2. in anodyno
leuiter detergente, nutriente.

V S V S & F O R M V L A. Vide. In-
jicitur autem hora commoda quacunque
urgente necessitate.

NB. Nutrientes maiore copia præscri-
bi, sapiùs reiterari, diutiùs asseruari de-
bere; contrà de aliis.

V T I L I T A S. Primò quidem in
vitiis & affectibus intestinorum, crasso-
rum maximè, pro eorum diuersitate va-
ria emergit, deinde vicinarum, &c. Fiunt
& ad alterandum vario modo intestina,
corpus vniuersum, vt ad refrigerandum
in affectibus variis, & partium vicinarũ
intemperiem calidam, ad emolliendas
fæces, humorũ acrimoniam leniendã,
ad dolores demulcendos intestinorum,
renum, vesicæ, vteri: ad flatus discu-
tiendos, ad detergendum tũ humores
excrementitios, tũ vlcera dysenteri-
corum, ad ea consolidanda, ad fluxus
alui adstringendos, sistendos, ad ver-

mēs eliciendos, enecandos, ad nutriendum, & nulla ferè affectio, vel corporis pars, quæ à clystere solamen non percipiat, maximè eo, qui aluum expurgat, qui idè etiam omni purgationi vtiliter præmittitur, vt facilius fiat & expeditior viis patentibus purgatio, sine tormine vel vomitu, cum alias impuritates variæ retineantur, quæ vel ipsæ remeant in varias partes, vel tetrīs inde exspirantibus vaporibus, vario modo ipsas afficiūt; succos bonos, spiritus contaminant, calorem obfuscant, opprimunt.

C A P. XV.

DE INIECTIONIBVS

variis.

PRÆTER iniectiones, quæ in anum sunt, alia etiam in varias corporis nostri partes præscribuntur: in aures, vterum, vesicam, penem, sinus, fistulas maximè, quæ generis nomine Clysteres etiam appellantur.

In Aures.

COMPONVNTVR. I. Vel ex solis

332 *Method. Prescribendi*

oleis, succis, aquis, decoctis idoneis,
pro varietate affectionum.

2. *Vel* ex horum duobus, tribus, simul mixtis, in quibus aliquando varia scopis inferuentia dissoluuntur; sed parca dosi, & quæ ferè etiam sunt liquida.

Quod ad *quantitatem* liquidorum.

Oleor. ℥ ℔. ℥ j. ℥ ij. sufficient, pro
tius efficacia & vsus longitudine.

Succi, aquar. decoct. ℥ j. ℥ ij. siue sola, siue mixta, sat erunt, pro vsu & efficacia.

Quod ad *quantitatem*, soluendorum parca est, propter exquisitum sensum & paruitatem partis, & si sint pulueres, ad ℔ ℔. ℔ j. si pingua, ℥ ij. *mel* ad ℥ ℔. &c.

VSVS & FORMULA. R. &c. instillentur in aurem gutt. 2. 3. plures, pro medicamenti facultate: aliquando & liquore auris poterit adimpleri; sed paulò post reclinato capite expurgari, ut maximè cum decocto utimur: si *oleum* sit solum, guttæ quædam infunduntur, obturatur dein auris cotone muscatellino, maximè si affectus frigidus.

UTILITAS maximè ad inflammationes, dolores, vlcera, tinnitum, surditatem, vermes, & alios aurium par-

viculares affectus, vide materiam.

In Vterum.

Vocantur alias Clysteres vterini, Syringa vero, per quam liquor in vterum infunditur. Græcis dicitur *μνῆσχος*; unde & ipsa medicamenta Metrenchytica.

COMPONITVR 1. ratione *qualitatis*, ex decocto radic. folior. &c. dosi clysteris, de cuius colatura cape ℥ iij. iv. fiat injectio: seruatur tamen ℔ j. pro pluribus injectionibus.

Nota, sic fieri simpliciter injectionem, alias verò etiam huic liquori vsitatè addi varia pro scopo, vt dictum in alterante clystere, eaque dosi dimidiâ, vel potius subtriplâ.

2. *Vel* ex succis herbarum depuratis.

3. *Vel* ex aquis destillatis.

4. *Vel* alio simplici liquore, vide Clysterem.

5. *Vel* ex iis mixtis, ita vt ℥ iij. iiij. pro injectione sufficiant, in quibus, vt dictum, si quæ faciant ad intentionem, dosi dicta poteris dissoluere.

VSVS & FORMVLA. R. &c. fiat

injection in vterum tepidè per mètrè-
chytem.

UTILITAS ad varios vteri affe-
ctus, ad inflammationes, vlcera, dolores,
flatus, calefaciendum, refrigerandum,
menses mouendos, sistendos, secundi-
nas, vteri prolapsum, impuritates va-
rias detergendas. Materiam vide in hy-
stERICIS & aliis tabulis.

In Vesicam, & Penem.

COMPONVNTVR ex liquore ido-
neo, vt saepius dictum, simplici, com-
posito, vide clysterem alterantem, fiunt
& ex emulsionibus, vt passim in gonor-
rhæâ, ad ardores.

Quod ad *quantitatem*, ℥ iij. ℥ iiij. suf-
ficient.

Nota, in hoc alias nihil, alias aliquan-
do dissolui *mel* præsertim, vel syrupum
idoneum ad ℥ j. nonnunquam rerum va-
riarum puluerem, sed laeuigatum in Al-
cool ad ℥ j. ℥ j. β. ℥ ij.

VSVS. R. &c. fiat injectio per syrin-
gam: aliquando, vbi via in vesicam præ-
pedita, illud cum cathetere perficien-
dum imperatur.

UTILITAS maximè ad detèrgendum tum mucum vesicæ orificio adhærentem, tum vlcerum sordes, ad dolores, exulcerationem, carnis excrescentiam, &c. ad ardorem & inflammationem, vt passim in gonorrhæa virulenta, ad vlcera exsiccanda, &c.

In sinus & fistulas.

COMPONVNTVR ex liquore idoneo, cuius dosis pro fistulæ amplitudine, in quo dissoluuntur idonea, idque dosi liberaliore: vbi injectiones alias priuatas imitare, quod ad *quantitatem* liquoris, & dissoluendorum scil.

VSVS. Fiat iniectio per syringam.

UTILITAS. Ad callorum obscurationem, maximè deterfionem, carnis generationem, ad cicatricandum, quorum materiam vide suo loco.

SOLI DEO GLORIA.

CATHARTICORVM DOSES IN
 substantia, quarum frequens est vsus in
 tractatu de compositione medi-
 camentorum.

Spuy

CHOLAGOGA.

Mitio-	{	Cassia ab	℥ ss.	ad	℥ j ss.	℥ ij.
ra.		Manna	℥ j.		℥ ij.	℥ iiij.
		Tamar.	℥ j.		℥ ij.	℥ iiij.
		Succ. Ros.	℥ j.		℥ j ss.	℥ ij.
Medio-	{	Aloë	℥ j.		℥ ij.	℥ ij ss.
cria.		Rhabarb.	℥ j.		℥ j ss.	℥ ij.
		Myr. citr.	℥ ij.		℥ iiij.	℥ ss. M. ℥ v.
Vehe-		Scammon.	℥ vj.	xv.	℥ j.	Dios.
ment.		Paul. Aëtio	℥ j.	Mef. ad	℥ xij.	

MELANAGOGA.

Mitio-	{	Senna	℥ ij.	℥ j.	℥ j ss.	℥ ij.	quid.	℥ iiij.
ra.		Polyp. querc.	℥ ij.		℥ iiij.	℥ ss.		
		Epithymum	℥ ij.	℥ iiij.	℥ ss.			
							suæ	℥ j.
Vehe-	{	Hellebor. nig.	℥ xv.	℥ ss.	℥ ij.	Me-		
ment.		Lap. arm. lot.	℥ ss.	℥ j.	℥ j ss.	illo-		
						tus ad	℥ j.	
		Lapis Lazuli	℥ ss.	℥ j.	℥ j ss.	Mef.		
					à	℥ ij.	ad	℥ ij. ss.

PHLEG-

PHLEGMAGOGA.

Mitius. *Carthamus* ʒj. ʒß. ʒvj.
 Mediocr. *Agaricus* ʒij. ʒj. ʒij. (ad ʒij.
 { *Turbit* ʒij. ʒj. ʒiv. Mes. à ʒj.
 { *Hermadaet.* ʒij ʒj. ʒjß. M. à ʒjß.
 (ad ʒiij.
 Vhe- *Mechoaca* ʒij. ʒj ʒjß. vel ij. ad
 ment. { *Rad. Ialap.* ʒij. ʒj. ʒiij. (summū.
 { *Colocynth.* gr. vj. xv. ʒj. Diosc. ʒij.
 { *Opoponax* ʒß. ad ʒj.
 { *Sagapenum* ʒß. ad ʒj.
 { *Euphorb.* gr. iij. viij. xij.

HYDRAGOGA.

Mitiora. *Ebuli* { *semen* ʒj.
 { *cortex* ʒij.
 { *succus* ʒß. ʒvj.
Sambucus eodem modo.
 { *Soldanella* ʒj. ʒjß. ʒij.
 { *Ireos succus* ʒß. ʒvj. ʒj.
 Vchement. { *Eluterium* ʒ. vj. ʒß. ʒ. xv.
 { *Esula præpar.* ʒ. vj. ʒß. ʒ. xv.
 { *Mechoaca & Ialap.* Vide sup.

P

INDEX

R E R V M.

A

A Cetum destillatum.	103
Apozema Alterans.	1. 2
Eius vsus.	10
Aperiens.	2
Purgans.	12
Apoplegmatismus siccus.	294
Liquidus.	295
Amygdalatum.	134
Antimonij infusum.	102
Vitrum.	103
Aqua benedicta.	ibid.
Aromatizatio.	8

B

B Alneum simplex.	239
Compositum.	240
Balsamus odoratus.	310
Bochetum.	158
Bolus Purgans.	171
Roborans.	175

C assia in portione.	53
Cataplasma.	265
Ceratum cum vnguento confunditur.	257
Clyster Purgans.	324
Alterans.	327
Nutriens.	329
Collyrium humidum.	283
Liquidum.	285
Siccum.	290
Melliforme.	288
Conditum.	193
Crocus metallorum.	102
Cucupha.	281

D

D ecoctum.	5
Decoctum Purgans.	42
Alterans Officinale, & Magistrale.	44
Decoctum Galli.	160
Alterans.	ibid.
Purgans.	162
Corroborans.	62
Dentifricium.	296
Destillatum instaurans.	163
Dieta.	143

<i>Alterans.</i>	144
<i>Vacuans.</i>	149
<i>Sudorifica.</i>	<i>ib.</i>
<i>Sudorifica cathartica.</i>	155
<i>Dropax.</i>	269

E

E <i>Clegma.</i> <i>Loch linchor</i>	188
<i>Officinale, & Magistrale.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Electuaria in potione.</i>	57
<i>Embrocatio.</i>	245. 248
<i>Emplastrum.</i>	260
<i>Officinale, & Magistrale.</i>	<i>ib.</i>
<i>Emulsio.</i>	130
<i>Epithema Liquidum.</i>	224
<i>Solidum.</i>	228
<i>Epithymum in decoctis.</i>	27
<i>Errhinum.</i>	298
<i>Purgans.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Liquidum.</i>	299
<i>Molle.</i>	300
<i>Solidum.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Alterans.</i>	302

F

F <i>Otus Humidus.</i>	233
<i>Siccus.</i>	236

INDEX. 341

Frontale. 278
 Fructus minores pondere præscribuntur ; integri
 numero. 23

G

G Argavisma. 292
 Gualtheri tela. 263

H

H Ellebori albi infusio. 101
 Hordeatum. 135
 Hydromel. 139
     Simplex, Aquosum, & vinosum. ib.
     Medicatum. 141
 Hydrosaccharum. 142

I

I Alapæ infusio. 57
 Iniectiones. 331
     In Aures. ibid.
     Vterum. 333
     Penem, & Vesicam. 334
     Sinus, & fistulas. 335
 Infantulorum Iulepi. 37

P iij

Inseffus.	237
Irrigatio.	246
Iulepus.	31
Duplex.	32
Vsus eius.	37
Inscula, Alterantia, Restaurantia.	169

<i>Lonchus Loh</i>	188
L Ac.	137
Laconicum.	242
Linimentum.	250
Lotio Cephalica.	230
Pedum.	232

M

M Assapanis.	200
Mechoaca infusio.	57
Mercurius vitæ.	104
Minuens medicamentum.	20
Monspelienſium Apozemata purgantia.	14
Morsuli.	196
Muscardini.	219
Myrobalani non coquendi.	16

N

Nascale.	312

O

O Doramentum.	310
Siccum.	ibid.
Humidum.	312
Opiata purgantes officinales vſitatiores ; minus vſitatae.	180
Opiata.	177
Purgans.	178
Roborans.	183
Oxymel non eſt vomitorioſum.	107
Oxyrrhodinum.	280

P

P Andaleon.	199
Pasta regia.	196
Peſſarium purgans.	314
Alterans, & Roborans.	316
Pilula.	206
Purgantes Magiſtrales.	ibid.
Vſuales.	211
Corroborantes, & Alterantes.	212
Pineolatum.	201
Potio.	40
Potio corroborans.	62
Alterans.	66

P iiij

<i>Plarmicum.</i>	301
<i>Purgans</i>	40
<i>Eius vsus.</i>	65
<i>Prisana.</i>	142
<i>Puls.</i>	268
<i>Pulvis Purgans.</i>	220
<i>Roborans.</i>	221
<i>Alterans.</i>	222
<i>Externus.</i>	223
<i>Purgantium dosis.</i>	217

Q

<i>Quercinum polypodium.</i>	27

R

<i>Rubificans.</i>	269

S

S <i>Acculi.</i>	274
<i>Scutum.</i>	313
<i>Semicupium.</i>	237
<i>Serum lactis.</i>	137
<i>Sinapismus.</i>	272
<i>Sparadrupum.</i>	253
<i>Stupha humida.</i>	243

267

INDEX.

345

Sicca.	244
Sudatorium.	242
Suffimentum.	303
Suppositorium.	320
Simplex.	ibid.
Compositum.	321
Syrupus.	67
Alterans.	69
Officinalis.	ibid.
Magistralis.	72
Purgans.	84
Officinalis.	83
Magistralis.	ibid.
Syrupus acetosus non est vomitorius.	107

T

T Abellæ.	201
Purgantes.	202
Roborantes.	203
Trochisci.	215
Magistrales parum vsitari.	216

V

V Aporarium.	238
Vapor.	304
Vesicatorium.	272

P v

<i>Vinum medicatum.</i>	115
<i>Purgans.</i>	118
<i>Alterans.</i>	126
<i>Vitrioli spiritus.</i>	36
<i>Vnguentum.</i>	252
<i>Vomitorium.</i>	95
<i>Triplex.</i>	97
<i>Vsus eiusdem.</i>	108

SYSTEMA
MATERIÆ
MEDICÆ

CONTINENS

MEDICAMENTORVM

Vniuersalium & Particularium,
Simplicium ac Cōpositorum

SERIEM AC SYLVAM,

Methodo medendi, ac formulis
Remediorum præscribendis.

ACCOMMODATAM

à

IO. IACOBO A BRVNN;
Phil. ac Med. Doctore, & in Acad. Ba-
fil. Praët. Med. Profess. publico,

MYSTARVM APOLLINEORVM,
in gratiam,

Conscripsum, & hac formâ adornatum
Indiceque auctum.

ROTHOMAGI.

M. DC. L.

P R Æ F A T I O

ad

Myſtas Apollineos.

VT artifex cum ſuo commodo nihil efficit idoneū deſtitutus materiā ; etiamſi modus operandi ſit eidem notiſſimus : ſic Medicus in ægrotantium ſalutem, ſine variā medicamentorum ſuppelleſtili idoneas eorundem formulas concinnare non poterit ; licet rationem componendi perfectē nōrit. Hinc materiæ medicæ neceſſitas & utilitas, cuius in hoc ſyſtemate ſeriem ac ſyluam exhibemus, ex variis plantarum partibus, (radicibus puta, corticibus, lignis, foliis, floribus, ſeminibus, fructibus, aromatis,) & humoribus, ſuccis nimirum, reſinis, ac gummatibus : animalibus item, integris, earumque partibus, humoribus, (ut ſunt pinguedines, adipēs, & medullæ,) excrementis, nec non terrā marīq; naſcentibus corporibus, metallicis, terris, ac lapidibus variis, marinis : compositis item officinalibus, congeſtam, & in certas claſſes, iuxta ſeriem indicationum, digeſtam : ut ex ea, tanquam locupletiffimo penu, ac ſecundo gremio, methodo medendi duce, vberriſſima remediorum materiæ depromi poſſit, ad polyædralam illam compositorum medicaminum varietatem & turbam fabricandam. Huic itaque noſtrum laborem, Myſtæ Apollinei, id veſtri gratiam ſuſceptum, æquo bono animo ſuſcipite.

PROOEMIUM.
DE MATERIÆ
*Medicæ nomine, defini-
tione, ac distributione.*

VOX MATERIÆ MEDICÆ
ambigua est, duo præcipuè de-
notans. 1. Subjectum Medicinæ,
sive materiam, in quam agit Medicus,
quæ est materia *δεχτική*, sive *passiva*. 2. Ma-
teriam *παρασκευαστικήν*, *actiuam*, quæ
sub se comprehendit instrumenta sana-
tionis, extra intellectum in rerum natu-
ra existentia, sive *ἔργα βοηθημάτων*, mate-
riam auxiliorum medicorum, quam re-
ctè cum Gal. 1. alim. fac. cap. 1. distin-
guimus ab ipso auxilio, quod est prædi-
ctæ materiei imago & idea, in mente Me-
dici existens, illam rem ad vnguem re-

præsentans. In posteriori hac significatione usurpatur vel *generaliter*, pro omnibus instrumentis sanitatis, quibus illa vel conseruatur, vel restituitur: cuiusmodi organa sunt triplicia. Alimenta, Medicamēta, & Operationes manuales: vel *specialius* adhuc, quando quidem morborum curatio ut plurimum Medicamentorum ope perficitur, Medici materiæ medicæ nomine intelligunt syluam Medicamentorum, simplicium, compositorum, quam etiam hic tractandam suscepimus. *Sed hæc obiter de nomine.*

Est itaque *Materia Medica*, hoc loco ordinata series medicamentorum simplicium & compositorum, methodo medendi, & formulis medicamentorum præscribendis, accommodata.

Distributionem quod attinet materiæ medicæ, eam prima fronte ita distinguimus, ut vel *uniuersalis* sit, nullam certam partem respiciens, vel *particularis*, ad certam corporis partem, eiusdemue affectum spectans.

Uniuersalis in tres alias partes subdiuiditur. *Prima* respicit causam morbificam ubiuis consistentem. *Secunda*, morborum summa genera. *Tertia*, Symptomata

communissima, maximèquē vrgentia, quæ Medici operam quandoque seorsim à causa & morbo exigunt.

Particularis constabit quatuor sectionibus. 1. De Remediis *capitis*. 2. De Remediis *thoracis*. 3. De Remediis *ventris inferioris*. 4. De Remediis *artuum*.

LIBER PRIMVS
DE MATERIA MEDICA
VNIVERSALI.
PARS I.

De Remediis causam morbificam respicientibus.

HÆC pars constat sectionibus quatuor. 1. Continet medicamenta respicientia causam morbificam *qualitate* peccantem. 2. Medicamenta respicientia causam morbificam peccantem *quantitate*, & *substantiâ*. 3. Continet medicamenta respicientia causam peccantem *motu*. 4. Complectitur medicamenta

causam morbificam quiete peccantem
spectantia.

S E C T. I.

De Medicamentis respicientibus causam mor-
bificam peccantem qualitate.

Typus Sectionis.

Medica- menta causam quali- tate peccan- tem re- spicien- tia, re- feruntur ad cau- sā pec- cantem qualita- te, vel	{	Primā : <i>Alterantia.</i>		
		{	{	<i>Attenuā- tia.</i> <i>Incidentia</i> <i>Incras- santia.</i> <i>Duritie : Emol- lientia</i> , quod spectāt & gru- mos dissoluentia <i>Lentore : Deter- gentia.</i> <i>Acrimoniā : Epi- cerastica.</i>

Ma-
nife-
stā, {
Se-
eag; cū-
vel dā, {
ni-
mi-
rū
	{	{		

quendo, nuncupentur omnia illa, quæ non modò manifestis qualitatibus, iisq; tùm primis, tùm secundis in nos agunt, sed & tota substantiâ seu occultis qualitatibus nos immutant, hoc tamen loco specialiter & κατ' ἐξοχὴν Alterantis vox denotat medicamentū, excessum qualitatis primæ morbosæ contrariâ suâ qualitate corrigens & emendans, siue in humoribus ac contentis, siue in partibus corporis. Genera alterantium tot sunt, quot intemperies, vt suum unicuique intemperiei contrarium alterans opponatur. Contrariæ verò qualitatis in quolibet alterante gradus sunt quatuor, & totidem mansiones in singulis gradibus. Materiam alterantium nullam proponimus, tùm quia superuacanea: nam siue humores sint alterandi, siue partes, non utimur alterantibus ita generalibus & indeterminatis, sed respicientibus determinatum humorem, vel partem: tùm quia ad hanc methodum componendi medicamenta secundùm formulas externas non adeò necessaria est, vtpotè in qua non habetur ratio gradus, vel mansionis, quemadmodum in alterâ methodo componendi, quæ considera-

tur secundum formam internam, ac docet modum componendi medicamentum certo gradu tale, V.G. calefaciens in secundo gradu, ex pluribus simplicibus calidis, frigidis, 1. 2. 3. gradu, ita proportionaliter inuicem mixtis, ut gradus inde quaesitus adaequatè resultet.

ATTENUANTIA.

Λεπτυντικά Græcis dicta sunt, quæ crassos ac compactos humores comminuunt ac diuellunt, ut sub eadem quantitate maiorem locum occupent. Hæc in genere omnia tenuis substantiæ esse debent, ob quam facile penetrare possunt ac insinuare sese in humoris crassi substantiam. Speciatim verò attenuantium quædam sunt frigida, ut succus limonum, acetum, oxymel, sed partium valdè tenuium, quædam, & pleraque quidem, calida, & sicca, à gradu 2. ad 3. qualia ferè sunt acria, aromata præsertim. *Vsus* horum tum internus est, ad varias viscerum obstructions expediendas, ad expurgandam pituitam è thorace, menses mouendos, calculum frangendum, &c. : tum externus : ad

humorēs frigidos cuti impactos calore fundendos, siccitate verò & substantiæ tenuitate comminuendos, & extenuandos, vt postea vel sponte, vel discutientium & attrahentium vsu dissipentur.

Materia horum, vel interna est, ad vsus internos, vel externa. Internæ materiæ tabulâ nullâ peculiari opus est, cum ex diuersis illa colligi possit ac debeat, pro scopo & intentione, diureticorum vid. sudorificorum, menses mouentium, & aliorum attenuandi vi præditorum, vt patebit ex singulorum descriptionibus. Materiæ verò externæ tabula pro vsibus externis hæc est.

Radices: apij, aristolochiæ, enulæ campanæ, ireos.

Folia: anethi, abrotoni, absinthij, calaminthæ, centaurij minoris, chamæpitys, hyperici, hyssopi, lauri, majoranæ, menthæ, origani, pulegij, rosmarini, rutæ, satureiæ, thymi.

Flores: aneti, chamomillæ, hyperici.

Semina: anisi, apij, cumini, fœniculi, rutæ, sinapi.

Fructus: baccæ juniperi, lauri.

Adipes & axungie vetustiores, maximè vulpina, vrsina.

Olea; amygdalarum amaraſum, anethi, hyperici, irinum, laurinum, nucum, rutæ, ſcorpionum, terebinthinæ, vulpinum.

Vnguenta; Agrippæ, & Aregon.

Ex quibus variæ externæ formulæ fieri poſſunt, fotus, embrochæ, vnguenta, &c.

INCIDENTIA.

Τρυπητὰ, incidentia ab attenuantibus non reipſa & facultate, ſed objecto tantum differunt, ac modo. Nam attenuantia conueniunt craſſis humoribus; incidentia etiam lentis ac viſcidis. Eadem autem facultate craſſi ac viſcidi humores inuicem abſcedunt; niſi quod incidentia validiora ſint attenuantibus. Ægrius enim diuiditur viſcidum ac glutinoſum, quàm craſſum ſimpliciter. *Materia* proinde incidentium eadem, quæ attenuantium validiorum.

EMOLLIENTIA.

Μαλακτικὰ Græcis dicta, ſunt, quæ dura emolliunt. Sed cùm durum tribus

modis fieri possit, siccitate, repletionem ab humore flatuque, & concretione, siue ex propria partis intemperie, siue humoris influentis naturâ; emolliens medicamentum id propriè dicitur, non quòd sicca humectat, nec copia distenta euacuat, sed quod concreta excalefacit, soluit, atque colliquat. Talia in genere calida sunt omnia in actiuis, cum fiat concretio à frigore; in passiuis moderatè sunt sicca aut temperata, quia siccitas mater est duritiei: proinde quæ inter emollientia vulgò relata aliter se habent, (vt ammoniacum, galbanum, opopanax, quæ validè exsiccant; oleum amygdalarum dulcium, violar. &c. quæ manifestè humectant, contraria temperanda, vt fiant perfectè emollientia. In specie gradus caloris non est idem, sed humori concreto proportionaliter respondens. Nam si contumacior sit, vt in tumoribus scirrhis, requiritur calor ad 2. vel 3. gradum, vt vinci possit frigiditas humoris concreti: si mitior sit affectus, moderatus calor sufficit, vt saluari possit Galeni sententia 5. simpl. c. 7. 8. emollientia temperata statuentis, eius nimirum affectus ratione, cui adhibentur.

Vsus emollientium potissimum est extēnus, in partium quarumvis scirrhusa constitutione, abdominis, lienis, hepatis, &c. in clysteribus emollientibus. *Materia* sequens est.

Radices; althææ, bryoniæ, cepa cocta, cucumeris agrestis, ireos, liliorum alborum, liquiritiæ.

Folia: atriplicis, betæ, bis maluæ, borraginis, brancæ vrsinæ, buglossæ, maluæ, parietariæ, sambuci, violarum.

Semina; lini, fœnigræci, maluæ.

Flores; chamomillæ, violarum, maluæ, meliloti, crocus.

Fructus; amygdalæ dulces, caricæ pingues, vuæ pastæ, jujubæ.

Liquores; aceti acerrimi vapor, ex lapidis pyritis, aut silicum candentium injectione exiccatus, & ita exceptus à parte, vt exhalare minimè possit; parte tamen priùs oleis, emplastris, & fomentis emollita aliquantum: decoctum intestinorum, capitis, & pedum veruecis.

Resinæ; pini, terebinthina.

Gummi; ammoniacum vſitatissimum, bdellium, galbanum, opoponax, styrax.

Axungia; porcina, humana, vitulina,

gallinacea, caponum, anatum, ceruina, vaccina, suilla recens, taxi.

Seua: hircinum, caprinum, taurinum.

Excrementa animalium: butyrum, œsypus, cera pinguis, propolis, stercus bubulum, mellis fauus, lanarum prima lotura.

Olea: oliuarum, lini, liliorum alborum, violarum, amygdalarum dulcium, lumbricorum, anethi, petroleum, chamomillæ, irinum.

Unguenta; de althæa, resumptium.

Emplastra; de mucilaginibus, diachylum simplex, & cum gumm. de meliloto.

Nota. Gummata vetusta discutere potius, quam emollire; nisi aliorum humorum miscela emendentur.

Adipes & pinguedines magis emolliunt, quàm olea: & recentes magis, quàm vetustæ, (quæ fiunt ætate calidiores, acres & salsæ,) iuuenum, quàm senum.

Adipes acriores & salsæ aqua sæpiùs abluendæ, ut exuant siccitatem.

Ex emollientibus validiora sunt, radix bryoniæ, cucumeris agrestis, ireos, Item, resinæ & gummata.

GRVMOS DISSOLVENTIA.

Hæc vsus quidem ratione referuntur ad emollientia, quia sanguini & lacti concreto soluendo conueniunt, quamuis ratione facultatis ad validè attenuantia & incidentia referenda sint. Talibus namque grumi sanguinis soluuntur, & lactis, vt ex sequenti tabula videre est.

Radices; aristolochiæ rotundæ, vince-toxici.

Folia; apij hortensis & montani, rutæ hortensis, artemisiæ, absinthij, ab rotoni, satureiæ, thymi.

Semina; cumini aceto triti, raphani.

Succi; calaminthæ montanæ, acetum scilliticum: lixiuium juniperinum, samentitium cum aceto, vel melle.

Syrupi; oxymel simplex, scilliticum, hydromel.

Animalium partes, & excrementa; mumia, coagulum leporis, hædi, cancrorum fluuiatilium vstorum cinis.

Gummi ammoniacum aceto solutum.

Carbones tiliæ aceto restinctæ.

Chymica salia ex diureticis, spiritus salis, terebinthinæ.

Quibus

Quibus omnibus emollientia miscenda, althæa præsertim, malua, & butyrum.

DE TERGENTIA.

In genere dicuntur, quæ lentos & glutinosos humores corpori adhærescentes, aut impactos contactu suo rapiunt, & transeundo secum deducunt. Naturæ sunt calidæ, vel etiam frigidæ in actiuis; sed efficaciora sunt calida: in passivis sicca sunt, cum aliqua partium crassitie, cuius ope aliquandiu morantur, & consequenter vellicando, & abradendo lentos humores, donec cedant, postea facilius eosdem secum deducunt & expurgant. In specie verò iuxta Gal. 5. simpl. 12. duplicia sunt detergentia; *purgantia*, *extergentia*, & *suppurantia*, *deobstruentia*: illa poros cutis expurgant, tenuis cuiusdam & nitrosæ substantiæ; hæc verò internos meatus ab infarctu liberant, ac ut suo loco dicetur à præparantibus humores re ipsa non differunt, unde etiam petenda. Hic ergo materiam tantum proponemus *quæ purgantia*, quorum usus in sordibus, quæ tunc cutis superficiei ac meatibus, tum ulceribus

Q

succrescere solent, expurgandis.

Radices; apij, aristolochiæ vtriusque, aronis, cyperi, cucumeris asinini, draconij, iridis, gentianæ, plantaginis, sigilli Salomonis.

Folia; absinthij, apij, anagallidis maris & fœminæ, ægrimoniæ, chamædrys, centaurij minoris, chelidoniæ, betæ, marrubij, plantaginis.

Semina; vrticæ, plantaginis, apij, atriplicis.

Farinæ; seminis lini, fœnogræci, cicerum, lupinorum, hordei, orobi, fabarum: quo etiam refer furfur.

Succi; saccharum, aloë, vinum, fœx vini, lixiuium omne: huc etiam lac virginale refer.

Animalium excrementa; vrina, fel, serum lactis, mel.

Resinæ; terebinthina, thus, myrrha.

Mineralia; alumen, vitriolum, ærugo æris, chalcitis, tuthia, salnitrum, auripigmentum, æs vltum, spodium, chrysocolle naturalis, factitia.

Olea; amygdalarum amararum, terebinthinæ, tartari.

Vnguenta; Apostolorum, Ægyptiacum, Sapo, maximè niger.

EPICERASTICA.

Ἐ' πικεραστικά' sunt, quæ humoris acrimoniam, sensumque partis exasperatum retundunt, vel vi sua emplastica, vel temperata humiditate. De emplasticis suo loco. Epicerastica simpliciter dicta sunt sequentia.

Radices; althææ, liquiritiæ, maluæ.

Folia; maluæ, nymphææ, semperuiui, portulacæ, lactucæ.

Semina; hordei decorticati, hyoscyami albi, lactucæ, lini, papaueris albi, oryza.

Fructus; iuiubæ, passulæ, poma dulcia, pruna dulcia, sebesten, amygdalæ dulces, pinea.

Succi & liquores; lac amygdalarum, amyllum, aqua hordei, ius pingue, lac fonchi, cremor ptisanæ, succus foliorum folani, halycacabi.

Animalium excrementa; albumen oui, butyrum, lac omne, serum lactis: *partes animalium*; vituli caput, & pedes, vt & agni caput, eorumque ius.

Mucilagines; seminis psyllij, cydoniorum, seminis & radicis althææ, seminis

Qij

lini, malux, radicis borraginis.

Olea; oliuarum, violarum, amygdalarum dulcium, feminis cucurbitæ expressum, hyoscyami albi, papaveris albi, oleum plumbi.

Unguenta; rosatum, album camphoratum.

Syrupi; violaceus, è pomis, de althæa Fernel; liquiritia, iuiubis, papauere, portulaca.

Varia officinalia; pulpa cassiæ, diacodium, diapenidium, saccharum candidum violatum, iulepus violaceus, mel violaceum.

ALEXIPHARMACA.

Horum quædam communia sunt, quæ venenis omnibus resistunt, quædam propria, peculiari cuidam veneno opposita. De communibus hoc loco, ad quæ ferè semper confugimus, præsertim cùm nos latet species veneni: quorum, *ratione diversitatis veneni, non usus*, alia *interna*, quæ peculiarem habent usum in peste, febribus malignis, venenis assumptis; alia *externa*, quæ medentur moribus, aut ictibus venenatis.

Interna.

Radic. angelicæ, anthoræ, bistortæ, cruciata, seu gētianæ minoris, dictamni albi, enulæ campanæ, eryngij vtriusque, *h. e. vulgaris & marini*, gentianæ maioris, imperatoriæ, leuistici, pimpinellæ saxifragæ, scorzoneræ, tormentillæ, vinetoxici.

Corrices & ligna; lignum aloës, santala omnia, cortices citri.

Folia; absinthij, dictamni, quinquefolij, (*maioris repentis*,) rutæ hortensis, & caprariæ siue galogæ, scabiosæ, scoridij, valerianæ maioris, vlmariæ, veronica.

Semina; anisi, acetosæ, cardui-benedicti, citri, coriandri, grana juniperi, grana kermes, hyperici, leuistici, napi, ocymi, pimpinellæ saxifragæ, portulacæ.

Flores; borraginis, buglossæ, caryophyllorum, crocus, ericæ flos & coma *Dioscorid.* calendulæ, centaurij minoris, hypericenis, nymphææ, rosmarini, rosarum rubrarum, violarum.

Fructus; glans querna, nux juglans, poma citri, arantiorum.

Q iij

Aromata; cinamomum, caryophylli aromatici, macis, nux moscata, cardamomum, piper omne, longum præsertim, zedoaria.

Succi; citri, arantiorum.

Resinæ ac gummi; myrrha, camphora, laferpitium, vel benzoinum.

Animalium partes, excrementa; caro phasianorum, castoreum, coagulum leporis, mumia, moschus, unicornu, ebur, os cordis cerui, cornu cerui recens, seu parvulum, lapis bezoar.

Terræ; bolus verus, terra sigillata vera.

Lapides pretiosi; coralla, perlæ, rubinus, smaragdus, hyacinthus, sapphirus, topazius.

Marina; ambra, succinum.

Confectiones; theriaca, mithridatium, confect. hyacynthi, alkermes.

Condita; corticis citri, myrobalanorum.

Conseruæ; florum buglossæ, violarum, rosarum rubrarum, nymphaeæ, rosmarini, calendulæ.

Species; aromatici rosati, de gemmis, diambra, triasantali, dianthos, diamofehi, diascordij, pulvis rubeus Pannonicus, Saxonicus.

Ex quibus omnibus varia fieri possunt
antidota magistralia, aqua, extracta, condi-
ta, tabella, pulueres, &c.

Externa.

Ad morsus venenatos vsurpantur, in-
trinsecus quidem, 1. *Alexipharma* præ-
dicta cardiacis commixta. 2. *Puluis vi-*
perarum, qui paratur ex carne viperæ, (reli-
cto corde & jecore,) vino albo lota, &
lentè in furno exsiccata, vt puluerifari
possit, additis, si velis, aliis alexiteris.
Dosis ʒ ss. circiter cum vino aromatico.
3. Ad morsum canis rabidi, *Antidotus*
Galen, ex *thuris* parte j. *gentianæ* parti-
bus v. *cinerum cancerorum fluuiatilium* parti-
bus x. *Dosis* ʒ ss. ʒ j. ʒ ij. cum vino.

Extrinsecus verò, 1. *Alexipharma* mix-
ta cum attrahentibus ad cutem. 2. *Caro*
venenati animalis cuiuscunque, morsui vel
ictui admota.

LIBRI PRIMI

PARTIS PRIMÆ

SECTIO II.

*De Medicamentis respicientibus causam mor-
bificam peccantem
quantitate.*

Typus Sectionis.

Medicamēta causā mor- bificā quan- titate pec- cantem spe- ctantia, vel sunt	Preparātia	Humorēs, Dē
		gestina dicta.
	Vacuantia vniuer- salia,	Corpus, A- perientia.
		Purgātia pro- priè dicta.
		Vomitoria.
		Diuretica.
		Sudorifica.

PRÆPARANTIA HUMORES,
seu DIGESTIVA.

DIGESTIVA seu præparantia humores sunt, quæ humorum vitia in primis & secundis qualitatibus, quæcunque coctioni impedimento sunt, per contrarias emendant, hacque ratione quasi præparant, partim ad foeliciorem coctionem à natura instituendam, partim ad commodiorem vacuationem arte moliendam. De qua præparatione intelligendus est aph. 22. §. 1.

Hæc triplicia sunt: alia enim bilem, alia pituitam, alia melancholiam præparant.

Bilem præparantia.

Bilis flava ratione primarum qualitarum, cum sit calida & sicca, postulat refrigerantia & humectantia; ratione vero secundarum, cum alia sit tenuis, *bilis flava* dicta, alia crassa vel adustione, vel crassorum humorum permixtione, ut vitellina, porracea, aruginosa, & cerulea, illa est incrassanda, hæc attenuanda. Bilem itaque alterantia sunt duplicia, *Incras-*

Qv

stantia, & Attenuantia. De quibus nota;
quod tametsi non omnia sint humida, frigiditate tamen qua pollent, calorem remittant, & exsiccationem vltiorem prohibeant, sicque per accidens humectent.

Incrassantia.

Radices; buglossæ, plantaginis.

Folia; portulacæ, plantaginis, lactucæ, folani hortensis, semperuiui maioris.

Semina; cydoniorum, lactucæ, maluæ, papaueris albi, plantaginis, psyllij.

Flores; nymphææ, violarum, papaueris rheas, rosarum, maluæ.

Fructus; iuiubæ, cydonia, granata, pyra, pruna dulcia, sebesten.

Gummi; tragachantæ, arabicum.

Succi; foliorum & fructuum in hac tabula modò dictorum, amyllum.

Aquæ; foliorum & florum prædictorū.

Syrupi; foliorum, florum & fructuum prædictorum, in officinis vsitati, vt & seminis papaueris albi.

Conseruæ; florum nymphææ, violarum, rosarum, maluæ.

Species; diatragacanthi frigidi, diacy-

donitēs sinē speciebus, diamargaritum
frigidum, diapenidion.

Attenuantia.

Radices; asparagi, acetosæ, cichorij,
graminis.

Folia; acetosæ, capillares omnes her-
bæ, (h. e. *adiantum*, *polytrichum*, *cete-
rach*, *salvia vite*) quatuor intybacea,
h. e. *endiua*, *cichorium*, *cicerbita*, *scariola*
seu *endiua*: dens leonis, chondrilla, he-
patica, trifolium acetosum, lingua cerui-
na, h. e. *phyllitis Dioscor.*

Semina; acetosæ, endiuæ, hordeum,
quatuor frigida maiora.

Flores; cichorij, endiuæ.

Fructus; arantiorum, limonum, citri,
melones, pepones, pruna acida, cerasa
acida, ribes, berberorum.

Gummi; camphora.

Succi depurati; foliorum & fructuum,
in hac tabula recensitorum, item om-
phacium.

Aquæ; herbarum etiam prædictarum,
quæcunque haberi possunt ad manus.

Syrupi quoque foliorum: & fructuum
recensitorum, qui in officinis prostant.

Q vj,

Conseruæ cichorij, acetosæ, citri.

Species diatrumfantalon.

Pituitam præparantia.

Pituita ratione primarum qualitatum, vel est frigida ac humida, vt *insipida*, *acida*, ac *virrea*, & hæc corrigenda est calefacientibus, & exiccantibus: vel calida & sicca, vt *salsapituita*, & hæc præparatur vt bilis, admixtis tamen pituitam respicientibus. Ratione secundarum qualitatum omnis pituita crassa est, lenta ac glutinosa, hinc corrigenda attenuantibus, incidentibus, ac detergentibus.

Radices; quinque aperientes, (h. e. *asparagi*, *petroselini*, *fœniculi*, *apij*, *rusci*,) *acori*, *angelicæ*, *arystolochiæ*, *cyper*, *calami aromatici*, *enulæ campanæ*, *chinæ*, *galangæ*, *ireos Florentinæ*, *imperatoris*, *liquiritiæ*, *pœoniæ*, *salsaparillæ*, *valerianæ*, *zedoariæ*.

Folia, *absinthij*, *agrimoniæ*, (temperata,) *betonicæ*, *calaminthæ*, *chamædrys*, *chamæpitys*, *fœniculi*, *hyssopi*, *hyperici*, *lauri*, *maioranæ*, *marrubij albi*, *menthæ*, *melissæ*, *origani*, *pulegij*, *rosmarini*, *rutæ*, *saluiæ*, *satureiæ*, *serpilli*, *thymi*.

Semina ; quatuor calida maiora & minora, cardui benedicti, coriandri, citri, leuistici, pœonia, fileris montani, vrticæ, sinapi.

Fructus ; bacca lauri, juniperi, nux Indica, ficus.

Flores ; anthos, calendula, centaurij minoris, hypericonis, lauendula, lilij conuallij, saluia, stœchados.

Cortices & ligna ; guaiacum, sassaphras, cortex citri, arantiorum.

Aromata ; omnia.

Resinae ; myrrha, mastix, storax, thus.

Animal ; mel, moschus, castoreum.

Marina ; ambra, succinum.

Aqua ; foliorum recensitorum quaecunque extant in officinis : aqua vitæ, cœlestis, imperialis, theriacalis.

Syrupi ; de absinthio, byzantinus, capillorum Veneris, syrupus conditurae acori, conseruationis corticum citri, & zingiberis, hyssopi, menthae, mel rosatum, oxymel simplex, & scilliticum, syrupus de prassio, de duobus & quinque radicibus, de stœchade.

Conditurae ; radicis acori, enulae campanae, zingiberis, myrobalanorum emblicarum, chebularum, nucis moscatae,

nucis juglandis, corticum citri, arantiorum, oliuæ conditæ.

Conseruæ ; florum anthos, stæchados, saluiæ, absinthij.

Pulueres ; aromaticum rosatum, caryophyllatum, dianthos, diambra, diamoschum dulce, diarrhodon Abbatis.

Confectiones ; aurea Alexandrina, theriaca, Mithridatium.

Trochisci ; de absynthio, gallia, & alypa moschata, eupatorio.

Olea destillata ; anisi, cinamomi, cumini, garyophyllorum, corticum arantiorum, fœniculi, nucis moschatae, rosmarini, maioranæ, succini.

Melancholiam præparantia.

Melancholia duplex est, adusta siue attrabilaria, quæ cum sit valdè calida, sicca & crassa, postulat frigida, valdè humectantia, & attenuantia. Recurrendum itaque hic ad tabulam bilem crassam attenuantium, in primis verò hic commendatur *succus pomorum redolentium*, ex quo etiam poterit parari syrupus. Vel non adusta, *succus melancholicus* dictus, qui sua natura frigidus, siccus, & crassus,

ideoquē moderatē calefacientibus, humectantibus, & attenuantibus præparandus. Materia horum sequens est, ubi nota, quod si quædam sicciora occurrant, ea humidioribus esse temperanda.

Radices; aronis præparata, buglossæ, enulæ campanæ, filicis, polypodij quercini, satyrionis, quinque aperientes, liquiritiæ, quæ semper præscribenda ad sicciorum naturam temperandam.

Cortices; citri, radicum capparum, mediani fraxini, tamarisci, sambuci.

Folia; borraginis, buglossæ, becabungæ, cuscutæ, centaurij minoris, ceterach, cochleariæ, capillorum Veneris, fumarie, lupulorum, melissæ, nasturtij, scolopendriæ, thymi.

Semina; quatuor calida maiora, apij, agni casti, basiliconis, cardui benedicti, citri, cuscutæ, nasturtij, petroselini.

Flores; quatuor cordiales, (h. e. borraginis, buglossæ, rosarum, violarum,) & nymphaeæ, ad temperanda sicciora, calendulæ, genistæ, leucoji, tamarisci, sambuci, crocus.

Fructus; cappares, passulæ maiores & minores.

Gummi; ammoniacum, lacca.

Animal. blatta, os de cordē cēruī, mēl,
sericum.

Aquæ ; foliorum ac florum prædicto-
rum vſitata in officinis.

Syrupi ; de fumaria, bugloſſa, cortice
citri, de ꝑ. radicibus, capillorum Veneris,
byzantinus.

Confect. alkermēs, theriaca.

Conſervæ ; florum bugloſſæ, borraginis,
enulæ campanæ, capillorum Veneris.

Condituræ ; corticis citri, mirobalano-
rum, zingiberis.

Species ; diambrae, diamoſchi dulcis,
de gemmis, lætificantis Galeni.

Trochiſci ; de abſinthio, capparibus, gal-
lia moſcata, dialacca, eupatorio.

Olea deſtillata ; aniſi, fœniculi.

Salia ; abſynthij, fraxini, tamarifci.

PRÆPARANTIA CORPVS.

Corpus præparantia ſiue *aperientia* ſunt,
quæ remouent impedimenta facilis pur-
gationis, humorum videlicet craſſitiem,
& meatuum obſtructionem : de quibus
intelligendus aphoriſ. 9. ſ. 2. qualia ſunt
attenuantia, incidentia, & detergentia.
In genere vocantur ἀνασπυμνὰ (quæ vox

ad omnes internos ductus expediendos accommodari potest) aperientia, item *εὐπραννὰ* de obstruentia, ab usu sic dicta, quia meatus aperiunt, & infarctu liberant vias, per quas humores debent fluere : neque differunt à præparantibus humores re-ipsa ; sed tantummodo subiecto : Solet enim quandoque accidere, vt humores etiam non crudi, vel præparati iam, minùs tamen fœliciter euacuentur, eò quòd crassi lenti humores adũnt, vias intercludentes, per quas ducendus est humor peccans ; vnde huius præparationis necessitas elucescit ; quam etiam in morbis acutis & turgente materia requirit Gal. r. aph. com. 24. præsentem nimirum viscidarum cruditarum copia. In specie aperientia duplicia sunt, *calida*, humoribus pituitosis & melancholiæ naturali, vel *frigida*, bili crassa & melancholiæ adustæ consecrata. Calida quidem repetenda sunt ex tabula præparantium pituitam & melancholiam naturalem : frigida verò ex tabula præparantium bilem crassam & melancholiam adustam. Indè ergò petenda.

PURGANTIA PROPRIE
dicta.

Lenientia
Purgantia medicamenta vel *improprie* sic dicuntur, vel *proprie*. Illa *ὕπαιπνα*, lenientia, hæc speciatim Cathartica vocantur. *Lenientia* in quadruplici sunt differentia. *Alia* enim aluum turbant *lubricando*, quæcunque substantia sua pingui & humectante intestinorum superficiem ~~inter~~ aliàs sicciores vel asperam ita læuigant, ut fæces nequeant adherere, qualia sunt oleum amygdalarum dulcium, butyrum, iuscula pinguium carniū. *Alia* dicuntur *abluentia* & *abstergentia*, quæ copiosa humiditate fæces diluunt, & abluunt intestinorum superficiem. Talia sunt, aqua sola, serum lactis, lac, beta, parietaria, brassica, spinachia, & horum iuscula. *Alia* *comprimentia*, quæ vasa & intestina comprimendo, humores contentos exprimunt; hac ratione cydonia vltima mensa sumpta aluum laxant: sic plurimos vina cruda & acerba admodum purgant, non certè alia, quàm vi adstringendi. *Alia* denique *erodentia*, quæ mordendo virtutem expultricem exstimulant.

Eius generis omnia calida & acria, præterea tenuium partium sunt, item falsa nonnulla. Sic auriga quidam non paucos febre diuturna laborantes, haustu vini exhibito, in quo manipulum salis prius dissoluisset, liberauit: nam per vomitum & dejectionem purgati sunt magna violentia, qui hauserunt. Hoc ferè modo cibi multum saliti, aut aromatizati aluum purgant stimulando; eodem planè modo sunt spontaneæ vacuationes. Hoc pacto etiam pharmaca umbilico imposita purgant: quale est vnguentum de arthanita. Et hæc omnia sunt improprie purgantia, quæ quemlibet humorem obuium absque ullo delectu euacuant. *Proprie* autem dicta purgantia, non quemuis humorem, sed certum electiue purgant. De quibus nunc agemus.

Purgantium proprie dictorum classes sunt quatuor: Cholagoga, Phlegmagoga, Melanagoga, Hydragoga. Cholagoga sunt; cassia, manna, tamarindi, succus rosarum, aloë, rhabarbarum, myrobalani, scammonia. Phlegmagoga sunt; carthamus, agaricus, turbith, hermodactyli mechoaca, radix Lalap, colocynthis, opopanax sagapenum, euphorbium. Melanagoga sunt sequentia; sena polypodium quercinum, epi-

rhymum, belleborus niger, lapis armenus lotus, lapis lazuli. Hydragoga deniq; sunt; ebuli & sambuci semen, correx, succus : soldanella, ireos succus elaterium, esula preparata, mechoaca, & radix Ialap. Quibus annumerantur plurima alia obsoleta, quæ ab usu recessere, referenda potiùs ad improprie dicta purgantia, vel præparantia humores: composita item, syrupi, electuaria, pilulæ purgantes, &c. quorum mentio facta in tractatu de formulis præscribendis. In singulis autem prædictis purgantibus sex capita considerabimus. 1. Genus. 2. Electionem siue notas veri & non adulterati purgantis. 3. Qualitates tum primas, temperamentum scilicet; tum secundas ac tertias, sub quibus etiam comprehendimus partes, quibus profunt, & affectus, quibus resistunt; sexum item & ætatem, quibus conducunt. 4. Corrigenia. 5. Dosis, infimam, mediam, summam. 6. Formam, qua commodissimè exhibentur; licet postremum hoc methodum componendi magis sapiat.

PURGANTIVM I. CLASSIS,
in qua tractantur,

CHOLAGOGA.

CASSIA.

Genus.

Cassia (hoc loco) est fructus arboris
cujusdam Indicæ, Pyri magnitudine, fo-
liis mali persicæ, floribus genistæ simili-
bus, luteis, garyophyllum redolentibus.
Fructus hic est siliqua oblonga, rotunda,
nigrescens, exterius lignosa, interiùs re-
pleta medulla multa & nigra, seminibus
quoque multis, rotundis & planis, mem-
branis ligneis & transuersis à se inuicem
diuisis. Et appellatur *Cassia Arabum* ab
inuentoribus, *Actuario cassia nigra*, aliis
cassia fistula aut *siliquosa*, item *cassia solu-
tina*, ad differentiam *cassie Græcorum*
& *cassie Poëtarum*. Nam *cassia Græcorum*
nihil aliud est, quàm *cinamomum* offici-
narum, vulgò *canella* dictum, & differen-
tiæ gratia *cassia lignea*, siue *cassia odorata*
appellatur, *Cassia Poëtarum* est herba

coronaria, quam Theophrastus *Cneorum* appellat, cuius figuram proponit Matthiolus. Nostræ cassiæ pulpa tantum est in usu, quam *florem cassiæ* & *cassiam extractam* vocant: licet Fallopius & Marnardus canne quoque, & seminibus optimè contritis vim purgatoriam, eamque maiorem, quam ipsi pulpæ adscribant: quam sententiam non probant. Ant. Musa, & Garcias ab Horto.

Electio.

Eligenda est fistula insignis, recens, ponderosa & plena, quæ sc. concussa non resonat, splendens, foris ac intus in pulpa pinguis. Nec antè usum extrahi debet, cum diutiùs reposita pulpa penitus acescat.

Qualitates.

Quoad primas qualitates non multum est intemperata cassia. Nam Auicenna lib. 2. cap. 197. scribit. eam in actiuis temperatam, in passivis nonnihil humectare. Serapio l. simpl. cap. 12. eam constituit temperatam. Mes. c. 6. simpl. nonnihil

ad calorem accedere scribit. Ant. Musa in exam. simpl. calidam humidamque ordine primo aut secundi initio. Quoad secundis qualitates, lenit admodum, emollit. laxat: purgat bilem, pituitam, & sanguinem purum reddit. Quoad partes, & affectus, dicata est pectori ac pulmonibus, hepati, renibus ac vesicæ. Hinc utiliter usurpatur in pleuriticis, febribus ardentibus, jecoris intemperie calida, renum ac vesicæ ardore, calculo item: in gonorrhœa ex materia acri & semine bilioso. Quod ad *etatem & sexum*, omni ætati tuta, & grauidis est utilis.

Correctio.

Præter utilitates recensitas hoc habet incommodi cassia, quod flatulenta sit, aut nimis lubricet, aut tardæ sit operationis. Hinc nocet flatulentis, ventriculo debili & humidiori, aluôque nimis lubricæ minùs commoda, vlceribus etiam vesicæ ac renum infensa: eos item, qui aluo sunt difficili, non multum iuvat, nisi vitia ipsius corrigantur. Corrigitur autem, *quatenus flatulenta, seminis. fœnicul. cirri ad 3 ss. vel 3 j. quatenus*

nimis lubricat, puluer. cortic. myrobal. rhab.
cinam. mastices, maximè verò semin. coriandr.
præparati : quatenus tardæ est operatio-
nis, acuitur opiatis vel tabulis purgantibus
ad ʒ ij. vel ʒ ʒ.

Dosis.

Datur plerumque pueris ad ʒ iij. ʒ ʒ.
Adultis ʒ j. ʒ j ʒ. ʒ ij. Prægnantibus aut
etiam imbecilibus ʒ j. Si cassia cum
canna assumitur, dosis eadem. Commu-
nis cassiæ & frequentissima dosis est ab
ʒ ʒ. ad ʒ j ʒ.

Modus exhibendi.

Accipitur cassia forma boli vel potionis.
Boli forma si assumatur, huius basis est
cassia ad ʒ j. vel ʒ j ʒ. pro necessitate:
additis corrigentibus, aut partem affe-
ctam respicientibus ad ʒ ʒ. ʒ j. vel
acuentibus ad ʒ ij. ʒ iij. plus minus, &
cum s. q. sacchari fiat bolus. V. G. In affe-
ctibus pectoris. R. Cassiæ recentè extractæ
ʒ j. plus minus. flor. sulph. vel alterius pe-
ctoral. puluer. ʒ j. vel ʒ ʒ. sem. amif. aut al-
terius corrigentis ʒ ij. cum sacchar. fiat
bolus.

bolus. In febribus ardentibus, R. *castia* ʒj. V. G. *sem. citr.* puluerifat. ʒj. cum *saccharo* fiat bolus. In renum ac vesicæ affectibus præscribitur *castia* ad ʒvj. cui adduntur *terebint.* lotæ aq. *parietar.* ʒij. cum *puluer. liquirit.* & *sacchar.* s. q. fiat bolus. In gonorrhæa. R. *castia* q. l. pro indicatione, & miscentur cum ea, quæ semen supprimunt, vt *corall. mastic. bolus oriental. trochisc. de carab.* ad ʒß. ʒij. & cum *saccharo* fiat bolus, optimum medicamentum. Si acuenda est vis *castiæ*, R. *castia* ʒvj. ʒß. opiat. vel tabell. purg. V. G. *diaprun. laxat.* vel *electuar. de succ. rosar.* ʒij. ʒiij. *sem. coriandr. præpar.* ʒij. cum *sacchar.* fiat bolus. In iis, qui lubrica sunt aluo, adduntur alia purgantia roborandi & adstringendi vi prædita. V. G. Ad *castiæ* ʒj. sume *puluer. rhab.* vel *cortic. myrobalan.* ʒj. cum alicuius ex corrigent. ʒß. & fiat cum *saccharo* bolus. Quod si forma potionis assumatur, sumendus erit aliquis liquor, in quo postea dissoluenda est *castia*. Liquor autem vel est aq. destill. V. G. *acetos. end. cicbor.* vel decoctum ex plantis idoneis. Sume V. G. *castia* ʒjß. quam dissolue in s. q. liquoris, fiat potio. Hodie Lutetiæ *castiam* exhibent ex ia-

R

fusione, qui modus est omnium optimus: quia cassia in forma boli ingrata est ob nimiam quantitatem, dissoluta verò cum liquore idoneo, potiones nimis reddit spissas. Proinde satius est, si cassia infundatur in aliquo liquore in loco calido, & in infusi colati s. q. dissoluatur, si opus, aliud quoddam catharticum, & ita exhibeatur. V. G. in febris ardentibus, R. aq. acetos. q. v. in qua infunde cassie recent. extr. ʒj ss. vel minus. In colatura s. q. dissolu. elect. de succo rosar. ʒij. plus minus, fiat potio.

M A N N A.

Genus.

Mannæ vox ambigua est. Vel enim de manna thuris intelligitur, quæ nihil est aliud, quàm micæ thuris concussu elisæ, dum conuehitur, vel mannæ voce intelligitur ros condensatus. Hoc loco posterioriorem mannam intelligimus. Huius variæ quidem sunt differentiæ à provinciis petitiæ, ea tamen in officinis usitata est, quæ communiter *Calabrica* nominatur: quia in Calabria circa canis ortum,

Ex Fraxino & Orno, ab incolis in vsum medicum colligitur. Quæ duplex, *granata*, quod minoribus granis constet, & *masticina*, quæ majoribus, & mastices guttis propè æqualibus. Illa *manna foliorum* appellatur, quod ex foliis colligatur: hæc *corporis*, quia ex ramis arboris habetur. Est autem hæc manna cœlestis omninò, h. e. cœlitùs delapsa foliis insidet, non autem gummi instar ex arbore exudat & concrefcit, vt voluit Altimarus & Monachi, qui in Mesuem scripsere: quia non solum in arborum foliis spectatur, sed etiam in pratis, adèd vt fœnisece ob mannam à Sole solutam, falces ab herbis nequeant explicare. Quod verò ex Fraxino tantum & Orno colligatur, in causa est occulta potestas Fraxini ad mannam, quæ sola mannam in se cohibet ac condensat, cum ex reliquis arboribus eadem instar mellis statim defluat in subjectas herbas.

Electio.

Eligenda candida, recens, anno non vetustior: (rufa enim & fusca inueterata est,) rotunda, cujus grana disrupta,

R ij

non sunt spongiosa, nec cinericia, sed solida & alba.

Qualitates.

Auicenn. & Mes. temperata. Auerrhoi calida & humida. Aperit, emollit, læuigat. Aluum blandè mouet : bilem educit, & serofos humores purgat. Asperæ arteriæ & thoraci dicata. Hinc vtiliter vsurpatur in febribus hecticis, siti extinguenda. In febribus ardentibus minùs, prodest, ob dulcedinem, quam propter facilè in bilem mutatur. Vtero gerentibus & pueris tutò exhibetur.

Corrigentia.

Corrigitur, quia flatulenta, cinamom. anis. vel zingib. momento : quia tardæ operationis, acuitur syr. rosar. solut. vel decocto purgante leuiter : quidam addunt diagrid. gran. ij. iiij. iv.

Dosis.

Ab ʒj. ad ʒij. ʒiiij. communiter ʒjss. Pueris ʒj. Mes. à ʒvj. ad ʒxv. sed

fortè intellexit mannam optimam masti-
cinam.

Formula.

Exhibetur *formâ potionis* dissoluta aut
in iure pulli gallinacei, in quo vix perci-
pitur : aut in fero lactis, aut in decocto
aliquo, aut in aqua conuenienti. In co-
licis cum oleo amygdalar. cui aliquid
addendum vini maluatici. Aliquando
mandenda præcipitur.

TAMARINDI.

Genus.

Tamarindus est fructus arboris cuius-
dam Indicæ, quem Arabes ad genera
palmularum siue dactylorum referunt,
ac si esset palmæ sylvestris Indicæ fru-
ctus, q. d. dactylus Indus siue palmula
Indicæ : *tamar* enim eorum linguâ *da-*
ctylum siue *palmulam* denotat. Verùm
hunc fructum non propriè vocarunt da-
ctylos, quasi eius arbor è palmarum esset
generibus, aut similis palmæ, sed respi-
cientes ad similitudinem fructus, qui

R. iij

etiam officula in se continet, sicut castalyli, cum aliud nomen aptius non inuenerint. Caterum huius fructus pulpa tantum est in usu abjectis nucleis.

Electio.

Optimi sunt tamarindi, qui sunt pingues, ex obscuro rubentes, acidi & molles: unde Oxyphænica dicuntur.

Qualitates.

Frigidi sunt & sicci ordine secundo Mesuæ: & quidem intenso Brasauolæ: Auerrhoi autem tertio. Leniunt humores præassatos, ac demulcent bilem. Alium cient, & bilem solvunt. Proinde utiliter usurpantur in vomitu, siti extinguenda, insania, obstructis, hydropicis, arquatis, & lienosis. Faciunt etiam ad omnes cutaneas exulcerationes à sanguine præassato, scabiem videlicet, lepras, vitilignes & lichenas.

Correctio.

Noceat frigidity sua ventriculo fri-

gido, & tardæ sunt operationis. Proinde corriguntur *maci*, *maslice*, *cinamom.* vel *spica*. Acuantur *sero caprino*, *succo fumaræ*, vel *lupulor.* *mannæ* vel *castia*.

Dosis.

Ab $\bar{z}$ j. ad $\bar{z}$ ij. $\bar{z}$ iij. quæ variat ratione modi exhibendi.

Modus exhibendi.

Exhibentur *formâ boli* vel *portionis*. *Formâ boli* si exhibendi, tunc eorum substantia pistillo subacta, per setaceum cribrum eliquatur, & postea additis corrigentibus, (dosi in *castia* dicta,) cum *saccharo* fiat bolus. At plerunque non soli *tamarindi* exhibentur, sed ad *pulpæ tamarindor.* $\bar{z}$ ss. additur *castiæ* $\bar{z}$ j. & additis corrigentibus, ut dictum, cum *castiæ* fiat bolus. *Potionis forma* usurpantur in *infuso* vel *decocto*. Infusio fit ita. Macerantur in aqua endiviæ ad horas tres, postea expressione factâ, cum *saccharo* exhibetur colatura. *Decoctum* ita fit. R. *Tamarindor*, $\bar{z}$ j. coq. in *seri lact.* vel *iuris alterati lupulo* vel *fumariæ* $\bar{z}$ x. ad consummationem.
R iij

ptionem $\bar{z}$ ij. Colentur per lintēum densum. Cape de colatura $\bar{z}$ ij. $\bar{z}$ v. $\bar{z}$ vj. cum saccharo fiat potus. Dosis decocti & infusi eadem est, ab $\bar{z}$ ij. ad $\bar{z}$ v. $\bar{z}$ vj.

SUCCVS ROSARVM.

		<i>Vulgares.</i>
	Albæ	{ <i>Moscata.</i>
Rosæ, in officinis vſitata.		
	Puniceæ, siue rubræ.	
	Pallidæ, siue incarnatæ.	

Genus.

Est succus elicitus ex rosis pallidis siue incarnatis, vel etiam albis, non vulgaribus tamen illis, quibus passim roseta florent, verum Damascenis siue moscatis.

Electio.

Melior est succus ex rosis moscatis, siue Damascenis vocatis, quam pallidis: præterea succus rosarum completarum quoque melior est.

Qualitates.

Hic succus calidus est & siccus primo gradu ; etsi rosæ frigida sint primo & sicce secundo. Ratio secundum Mes. quia est à substantia terrestri & frigida secretus. Discutit , abstergit, deobstruit : purgat bilem , & aquas citrinas maximè : menses mouet. Quare grauidis non propinatur. Hepati ac cordi confert : hinc obstructioni hepatis, & palpitationi cordis opem fert , febribus item biliosis : (purgat enim humores causantes hos affectus.) Viscera purgando simul corroborat : & nulla in eo malignitas.

Dosis , ac Modus.

Ab ʒ j. ad ʒ ij. cum aqua saccharata, aut secundum Mes. cum fero lactis aut melle , exhibendo ʒ j. succi ros. cum feri lact. ʒ ij. ʒ iij. Apud nos verò paratur infusio rosar, pallidar. ex hac verò syr. ros. solut. simplex (Mucharum) & compositus , item mel rosar. solut. , ex succo verò paratur elect. de succo rosarum ; sed rubrarum.

R v.

R. H A B A R B A R V M.

Genus.

Per antonomasiam sic vocatur radix quædam insignis populi Barbari, seu Indici, vel prouinciæ cuiusdam Barbaræ, Troglodyticæ dictæ, sed male. Nam vt autor est Garc. ab Horto lib. 1. c. 37. & Linscot. par. 4. Ind. orient. cap. 29. nullum est rhabarbaricum aut Indicum, sed solummodò Chinense; quia nullibi, nisi in China, prouenit: vnde per Tartariam Ormuz defertur; & hinc in Indiam, ac iterum per Tartariam in Turciam, hinc Venetias: vnde reliqua regna Europæ petunt. Radix hæc Dioscoridi & Galeno ignota fuit, vndè malè quidam rha- ponticum Dioscoridis & Galen. cum nostro rhabarbaro confundunt. Nam rheum Diosc. non habet vim purgatri- cem, & notis veri Rhab. caret. Rhabar- barum enim substantiâ compactum est, ponderosum & aridum, sapore amarum, odore acre: colore exteriori subnigro ac rufescente, intus ex rufo flauescente, & ad nucis moscatæ colorem internum

accedentē, ac maceratum vel manducatum tingens croceo colore. Rhaponticum non est compactum, sed rarum; non ponderosum, sed leue; non aridum, sed lentum; non amarum, sed subacre; non odoratum, nec colore simile rhabarbaro. Neque etiam pseudo rhabarbarum illum monachorum, seu hippolapathum Dioscoridis cum hoc nostro debet confundi. Nam huic genuini Rhabarbari vires non sunt.

Electio.

Eligendum est rhabarbarum, quod ad notas prædictas quam proximè accedit.

Qualitates.

Calidum & siccum est ordinē secundo Mesuæ. Quod tamen simpliciter & citra distinctionem intelligi nequit. Nam ex eodem Mesuæ Rhabarb. duplici constat substantiâ, crassiore vnâ & adstringente, quæ aquea est & terrea: alterâ tenuiore, quæ ærea est, & ignea. Ob duplicem hanc substantiam mistam habet temperaturam, & consequenter etiam

R vj

mistas facultates. Ratione enim tenuioris substantiæ facultatem habet purgandi bilem & pituitam, ac deobstruendi, ratione crassioris substantiæ purgando simul adstringit. Si *partes* spectes, hepatis maximè dicatum est remedium, quod maximè confortat, vnde à nonnullis anima hepatis, & theriaca hepatis vocatur. Quoad *affectus*, confert omnibus affectibus ab obstructione natis, E. G. Ictero, hydropi, tumori splenis, febribus putridis diuturnis, dolori hypochondriorum punctorio, ratione sc. tenuioris substantiæ. At ratione crassioris & adstringentis summè insuper confert vomitioni, lienteria, dysenteria, sputo, cruento, sanguini vndecumque erumpenti, ruptis & contusis. Nocet tamen iis, qui patiuntur ardorem urinæ, quem auget, quia diureticum est ac vesicam petit. Omni etiam tempore tutò datur, ac ex morbo convalescentibus.

Correctio.

Corrigitur ipsius tarditas *cinam. schœnanth.* ad ʒss. ʒj. *spica* ad gr. iij. iv. pro ʒj. *rhabarb.* ab hac tamen abstinendum

in grauidis, febribus, & iis, qui facile vomunt. Quidam corrigunt *maſtice*, ſed præſtat Rhab. primum irrorare aqua vitæ, & poſtea infundere liquoribus conuenientibus.

Dofis.

In ſubſtantia exhibet Meſ. à ʒ j. ad ʒ iv. in infuſo à ʒ j ſ. ad ʒ iiij. Hodie in ſubſtantia nullus exhibet ultra ʒ j. vel ʒ iv. in infuſo raro adſcendimus ad ʒ ij. nunquam ad ʒ iiij.

Modus exhibendi.

Datur vel in *ſubſtantia*, vel in *infuſo* aut *decocto*. In *ſubſtantia*, vbi adſtringendi ſimul conſilium eſt, & vbi maiore adſtrictione opus, rhabarbarum inſuper torrefieri debet. In *infuſo* aut *decocto*, vbi magis animus eſt purgandi. Nam macerando vis purgatrix tenuior in humorem transfertur, adſtringens verò & terrea remanet. *Subſtantia* ipſius variis modis exhibetur. 1. *Forma pilularum*: ſic plures ſunt maſſæ pilularum officinalium recipientes rhab. vt *pilul. aggreg. pil. de tribus*,

& pil. sine quib. pilul. de rhab. Mesuæ. 2. *Forma potionis*, soluendo puluerem rhab. in liquore idoneo, putà jusculo, sero lactis caprini, aq. destill. conuenienti, vt plantag. apij, intybi, vino albo, additis corrigentibus, interdum etiam syrupo ros. solut. R. V. G. liquor. ℥ij. plus minus, rhab. ℥j. ðiv. corrigent. ðß. ðj. syr. ros. solut. ℥j. Fiat potio. 3. *Forma boli*: miscendo puluerem ipsius cum cassia, passul. caric. saccharo rosaceo: vel cum succo ros. aut syrupo ros. solut. cum pauco cinamom. & sacchar. in consistentiam boli, quem solibus æstiuis parùm fermentari permittimus. 4. *Forma rotularum*, pro pueris. R. Rhab. ðj. cum sacchar. solut. aq. conuen. s. q. fiant rotulæ, quas pueri facilè comedent. 5. *Forma placentularum*, etiam pro pueris, rhabarbaro melle subactò & cocto ad consistentiam placentæ. 6. *Informa cydoniati* miscendo rhab. cum diacydonio inter coquendum. Vel fume malum cydonium, & diuidatur, ac sublati loculamenti & cellulis feminum imple cauitates puluere rhab. vel senæ, aut cartham. aut agarici: deinde vniantur partes, & papyro inuoluantur, coquantur in clibano, vel foco ad tabem: hinc soluantur, &

abjectis medicamentis pulpa manducetur. *Infusum* rhabarb. etiam variè exhibetur. 1. Communiter *rhab.* cum corrigent. maceratur in liquor. idonei s. q. vel $\mathfrak{z}$ ij. $\mathfrak{z}$ iij. &c. & postea exprimitur : expressum sumitur, vel in eo insuper dissolvitur *syr. ros. solut.* $\mathfrak{z}$ j. aut *electuar. de succo rosar.* $\mathfrak{z}$ j. $\mathfrak{z}$ jss. &c. fiat potio. 2. *Forma placentularum* pro pueris, sumendo infusionem ipsius, addendo farinam, vel pulverem panis, quibus simul mixtis fiat pasta, ex qua formantur placentulae. 3. *Vel* hac ratione pro delicatulis. R. *Rhab. pulverisat.* q. v. infunde in *aq. vitæ* ad extantiam iv. digitorum, in B.M. per quadriduum, coloratum vinum effunde, & novum infunde, idque toties, dum color nullus reddatur. Infusionem hanc destilla, & ad restibilis succi in fundo $\mathfrak{z}$ j. adde *ol. cinamom.* $\mathfrak{d}$ ij. Pro infantibus ac prægnantibus pretiosum ac innoxium. *Dosis* $\mathfrak{d}$ j. cum vini albi cochleari. *Decoctum Rhabarb.* paratur coquendo ex tempore Rhabarb. cum corrigentibus in liquoris idonei s. q. postea exprimendo: expressum deinde sumitur, vel in eo insuper dissolvitur *syr. rosar. vel electuar. de succo ros.* vt supra.

A L O E.

Genus.

Aloë est succus concretus plantæ cuiusdam, quam describit Dioscorides lib. 3. cap. 21. quæ foliorum effigie sedum majus refert, & ob viuacem eius naturam semperuium marinum à quibusdam vocatur. Eius duo sunt genera: *aloë caballina*, sic dicta, quod veterinarij ipsa vtantur ad purgandos equos, asinos, mulos; & *aloë hepatica*, quod hepatis modo coacta sit, cuius differentia laudatissima est *succotrina*, sic dicta, non à succo citrino, vt voluit Fuchsius l. 1. d. compos. medic. c. de aloë, sed à solo natali Socotra insula. Hinc nonnulli succotrinam peculiarem differentiam constituunt, distinctam ab hepatica; cum differant tantum gradu bonitatis.

Electio.

Eligenda est *aloë succotrina*. Nam *caballina* est tantummodò fax & sedimentum aloës, *hepatica* verò deterior

est succotrina. Notæ verò optimæ aloës sunt *substantia*, *pondus*, *color*, *odor*, *sapor*, in quibus singulis conditiones quædam spectandæ. *Substantia* ipsius debet esse solida, ac hepatis modo coacta, friabilis tamen, & facilè liquefcens, si in aqua ponatur, non arenosa, sed pinguis ac lævis. *Pondere* levis est, quoque leuior, eò præstantior, quia indicatur ex leuitate, non esse admixtam arenam. *Coloris* est subflaui vel rufi, pellucidi & transparentis, opaca enim & obscura signum est vetustatis. *Odoris* est boni, ad odorem myrrhæ inclinantis. *Saporis* secundùm Galen. parum adstringentis & multum amari.

Qualitates.

Calida est ordine secundo remisso, vel primo intenso, & sicca tertio, secundùm Galen. quamvis, eodem autore, non simplicis, sed mixtæ sit naturæ. Nam modicè etiam adstringit, licèt valdè amara sit. Quoad secundas qualitates, intùs sumpta habet vim aperiendi orificia venarum, & abstergendi partes, quas permeat: ob id vitanda his, qui hæmorrhagiæ obnoxij

sunt ex orē, aluo, vtero : hinc noxia præ-
gnantibus. Purgat bilem & pituitam
crassam : bilem suâ substantiâ : crassos
verò & pituitosos humores vi suâ abster-
soriâ ; sed vltra hepar non ascendit ip-
sius vis. Euacuat enim tantum ex primis
venis. Galen. 8. compos. med. local. in
hieræ mentione. Quoad *partes*, ventri-
culo maximè dicata est, si quicquam
aliud, inquit Galen. & Mesue ipsi præro-
gatiuam tribuit super omnia purgantia
in ventriculo roborando. Prodest etiam
capiti per consensum ventriculi affecto,
oculis item, & hepati. Quoad *affectus* &
morbos, vtilissimè adhibetur in nausea,
cruditate, lumbricis, ictero, cachexia, lip-
pitudine, somno turbulento citra fe-
brem, &c. *Temperaturis* prodest frigidis
& humidis : siccis verò, vt biliosis iuue-
nibus & senibus, aut extenuatis, vt he-
cticis, nocet : nisi quum ingens est humi-
dorum excrementorum prouentus. Hinc
etiam ventriculo, ac hepati calido sicco,
& frigido sicco obest. Febricitantibus
quoque cautè adhibenda.

Correctio.

Tria sunt in aloë, quæ correctionē

egent. 1. Quod tardæ sit operationis. 2. Quod debilis sit operationis. 3. Quod anastomotica est, & orificia venarum aperit. Primum incommodum corrigendum est, additis aromatibus essentię tenuioris & acribus, vt sunt, *macis, nux moscat garyophylli, cinamom. spica nard. calam. aromat. cubeb. schœnanth. crocus.* Alterum incommodum corrigitur à Ruffo quidem addita *terebinthina*, vel alia resina acriore: Mes. verò admiscet alia purgantia, vt *colocynth. turbit. & similia.* Recentiores verò abluunt eam in decocto rhabarb. vel infusione rosar. & sic reddunt robustiorem. Tertium vitium corrigitur commiscendo *maisticem, tragacantham, bdellium*, & similia. Vel abluendo eam aqua endiuia, aut cichorij: quia hæc simplicia frigida & humida bonam partem substantiæ medicamentoſæ illi lotionē subtrahunt. Recentiores omnem noxam aloës corrigunt sequentibus præparationibus. 1. Quidam ita præparant. R. Aloës lb j. aceti rosar. par. ij. aq. rosar. odoratiss. part. j. amborum sc. q. f. Bulliant simul bis vel ter, colentur ac exprimantur. Quod colatum est & expressum lento igne semper agitando coquatur ad pri-

stinam aloës consistentiam, ac reseruetur in vsum. 2. Alij aloëm succotrinam infundunt in succis quibusdam, V. G. *borraginis, bugloss. violar. rosar. rubr. cardui-benedict. veron. chamæpith. chamomill. solis* vel mixtis inuicem; sumendo lb̄ β. aloës, succorum lb̄ j β. vel plus etiam, exprimendo postea, & coquendo ad spissitudinem. 3. Alij puluerem aloës nutriunt *sero lactis, succo rosar. vel endiu.* & ad solem vel fornacem, aut in B. M. exsiccant: exsiccata iterum in puluerem redigunt, nouum succum affundunt, ac denuò siccant: tandem tertio, vel etiam sæpiùs nutritam & puluerisatam aloëm, nouo succo imbuunt, & in consistentiam redactam, vel omninò exsiccata, vsui reponunt. 4. Alij denique parant eam in formam *extracti.* R. Aloës succotrin. q. v. affunde *spiritus vin. vel aqu. end. aceros.* q. s. maceretur in B. M. donec liquor coloretur, qui deinde separetur per inclinationem, & recens affundatur, toties reiterando, dum nullum ampliùs colorem liquor affusus reddat. Tandem omnis humor collectus & transcolatus, redigatur in consistentiam *extracti* exhalatione vel destillatione. Seruetur ad vsum.

Dosis.

A 3 j. ad 3 ij. Mef. Infusa ab aurēo vno, h. e. 3 j. ad 3 iij. cū sc. purgādi consilium est: quōd si tantūm aliū solūda, exhibetur à 3 j. ad 3 j. consideratis tamen considerandis.

Formula.

Exhibetur 1. *Forma potionis* in decocto aromaticum suprà dictorum, aut sero lactis macerata & expressa. Sed hæc forma propter nimiam amaritudinem respuitur, nisi in affectibus soporiferis ad facultatem sopitam excitandam. 2. *Forma electuarij*, vt in hiera picra Galeni. Sumendo scil. aloēm cum suis corrigentibus, & cum melle coquendo in consistentiam electuarij. Aloës sunt partes tres, corrigentium vna, mellis triplum, vel quadruplum ad pulcrem. 3. *Forma pilularum*, idque vñtatissimè. Sic omnes ferè pilulæ officinales aloēm recipiunt. Pilulæ autem ex aloë variè formantur, pro varia aloës præparatione. Quōd si enim veterum more corrigatur & præparetur

aloë, sumuntur eius part. ij. corrigent.
 pars j. & cum idoneo succo vel liquore
 formatur massa pilular. Ita fiunt *pilula de*
aloë lota incerti auctoris, ex aloës succo
 ros. lot. ʒ j. agar. trochisc. ʒ iij. mastic.
 ʒ ij. spec. diamosch. dulc. ʒ ss. cum vino
 maluatico. Quod si verò ex recentiorum
 sententia præparetur, tunc vel ex ea præ-
 parata sola ac per se possunt formari pi-
 lulae, cum aliquo liquore, si opus. Sic ex
 aloë rosata formantur cum vino pilulae.
 ex ʒ j. quot voles: vel insuper poterit ad-
 di succus aliquis inspissatus, vel alius
 liquor, cum corrigentibus aut dirigen-
 tibus, & formari pilulae, quarum dosis à
 ʒ j. experiundo ad ʒ j. vel plus. Ita pa-
 rantur pilulae Angelicae dictae.

MYROBALANI.

Genus.

Myrobalani sunt prunorum quædam
 genera, quæ Auicennæ & Serapionis in-
 terpres Myrobalana vertit citra ratio-
 nem. Nam Myrobalanos significat nu-
 cem, vel glandem vnguentariam, ex qua
 oleum ad pretiosa vnguenta exprimitur.

De qua Dioscor. lib. 4. cap. 154. At nostra Myrobalana nec glandium ideam referunt, nec pretiosum vnguentum redolent. Sunt autem eorum quinque genera in officinis usitata, à diuersis arboribus producta: *citrina*, *chebula*, *Inda*, *emblica*, & *bellirica*: quarum cortex tantum in usu. *Citrina* dicuntur à colore citrino, corticem habent paruum ac tenuem, nucleum magnum. *Chebula* maximæ sunt omnium & longissimæ, rugosæ & angulosæ, paruum habentes nucleum. *Inda* parvæ sunt & valdè nigrae. *Emblica* fragmenta potius sunt, quàm integra pruna. *Bellirica* rotundæ sunt instar gallæ, corticem ac nucleum crassum habentes.

Electio.

Citrina commendantur, quæ in viridi flauescunt, ponderosæ vel graues, quia carne multâ & densâ infarctæ, gummosæ, si frangantur, ossis exigui. *Chebula* præstant, quæ præ cæteris crassiores, colore nigro purpurascente, & quæ in aquam dejectæ fundum quàm citissimè petunt. *Inda* excellunt, quæ maximè nigricant, crassæ, ponderosæ, nullo intus

osse, & quæ contractæ in vnum compactæ cernuntur. *Emblicæ* laudantur, quæ in maiora, crassiora, densiora & ponderosiora frustra diuiduntur, & quæ minùs ossis quàm pulpæ habent. *Belliricæ* optimæ sunt magnæ, multà & densa carne, graues, & quibus crassus sit cortex.

Qualitates.

Myrobalani omnes frigida sunt primo, & sicca secundo gradu, exceptis emblicis, quas Mes. dicit, frigid. & sicca. in primo tantum gradu, sed intellige admodum intenso. Vnde quoad secundas qualitates, omnes purgando simul adstringunt: hinc fluxionibus omnibus dicata, & hæmorrhoidibus conferunt. Ventriculo, cordi, ac jecori dicata. In specie autem *ciurina* sunt Cholagogæ. *Indæ* melancholiam ducunt, & exhilarant. *Chebula* & *emblicæ* phlegmagogæ sunt. *Belliricæ* ea omnia possunt, quæ priora.

Correctio.

Corrigitur adstrictio ipsorum additis
aperien-

aperientibus & vrinam cientibus, vt sunt
fem. odorata : vel si fricentur, & inun-
gantur oleo amygdalar. dulc. vel butyro, dum
attenuantur & comminuuntur.

Dosis.

Puluer. ʒ ij. Decocti aut infusi ʒ ʒ. ʒvj.

Modus.

Exhibentur vel conditæ, vel in infusione
aut decocto. Conditæ, si roborandi consi-
lium, sumendo pluribus diebus vnam à
cibo. In infuso vel decocto, vbi magis va-
cuandum. Coquuntur autem vel infun-
duntur in aqua, iure, fero & vino ad ʒ vj.
per se, vel ʒ ʒ. cum aliis, additis corri-
gentibus. In expressione dein alia sol-
uuntur, vt dictum, in Rhabarbaro.

SCAMMONEA.

Genus.

Est succus concretus plantæ eiusdem
nominis, qui ex incisa radice lactei succi
plena colligitur, & reservatur. Cuius va-
S

riæ sunt differentia ratione loci natalitij
apud Dioscoridem, Plinium & Mesuem:
optima tamen est Antiochena.

Electio.

Notæ optimi Scammonij sunt *substantia*, *pondus*, *color*, *odor* & *sapor*. *Substantia* læue est, rarum, & fungosum, instar spongiæ tenuissimis foraminibus seu fistulis: friabile ac tenerum, pulueratu facillimum, ac citò liquefcens. *Pondere* quàm leuissimum Plinio. *Colore* splendidum ac nitidum: instar gummi, translucens instar glutinis taurini: cùm frangitur, fuluum, linguæ verò affricatum, vel aqua dilutum, lactescens. *Odore* non tetro, licèt non suauis. *Sapore* insipidum, neque vehementer linguam excalefaciēs, quod admisti tithymali argumentum est.

Qualitates.

Temperamento calidum est, & ficcum scammonium, & quidem ordine tertio secundùm Mesuem, ac proinde calidis & ficcis naturis nocuum. A cuius tamen sententia cogimur discedere;

Nam si legitimum sit scammonium, nec
tithymali succo adulteratum, statuen-
dum potius calidum & siccum modera-
tè, quandoquidem nec acre gustu, nec
amarum, ut malè sentit Mes., sed potius
insipidum. Purgat à partibus remotis
bilem tenuem, aquas citrinas & serosos
humores confertim. Magna enim tra-
hendi facultate est præditum. Hinc si
paulò largiore copia sumatur, humores
acres confertim attracti & prolapsi in in-
testina, graua inducunt symptomata.
Nam acrimonia sua intestina abradunt,
vnde tormina, dysenteria, & tenesmus:
venarum item orificia aperiunt, vnde
immoderatæ alui fluxiones nonnun-
quam ad sanguinem vsque: prætereà
stas quosdam mordaces exspirant, qui-
bus cor, hepar & reliqua viscera contur-
bantur, & ventriculus vsque adeò laces-
situr, ut sumentibus nauseam concitet:
denique acrimonia sua spiritus corporis
inflammant, hinc febres faciliè excitan-
tur. Quæ omnia symptomata Mes. &
alii propriæ scammonij naturæ adscri-
bunt, cum potius humoribus mordaci-
bus, quos propria quadam facultate con-
fertim attrahit, accepta sint ferenda,

S ij

quandoquidem purum ac legitimū scammonium talem naturam non habeat, qualem ipsi attribuunt.

Correctio.

Corrigitur scammonium, quia creditur prædicta symptomata per se excitare, cum adstringentibus, refrigerantibus, lenientibus, cardiacis, hepaticis, stomachicis: ex quibus variæ fiunt præparationes scammonæ, quas videre licet apud Mesuem. Vſitatiffima tamen correctio fit cum *succo cydonior. cortic. myrob. citrinor. & mastice*, ex quibus f.a. fiunt trochisci: ad ℥ j. scammon. electi sumuntur cortic. myrobalan. mastic. ana ʒ β. succi cydon. ℥ β. & ʒ β. fiant trochisci. Vel scammonium tritum in malo cydonio excavato, & pasta obuoluto, coquitur in clibano aut prunis. E pomo refrigerato scammonium eximitur, & vsui reſeruat. Vera autem scammonæ præparatio fit cum succo limonum depurato, in quo dissoluitur in B.M. & feruens adhuc per linteum transmittitur: quo pacto crassa & impura eius substantia, quæ non nisi noxam parit, ſecernitur. Scammo-

nium sic præparatum ac correctum appellatur Diagrydium.

Dosis.

Dosis præparati scammonij, h. ē. diāgrydij à ḡ. vj. ad ḡ. xij. ፬ j. Mes. à ḡ. v. ad xij. Dioscor. & Ruffus vsque ad 3 j. Paulus & Aëtius vsque ad ፬ ij. Quicquid sit, Græcorum scammonium fortè mitius erat, nec ut hoc tempore succo tithymali adulteratum. Standum itaque potiùs in dosi Mesuæ, quàm Græcorum: ut dosis infima sit ḡ. v. vel vj. media ḡ. xij. summa ḡ. xv. vel ፬ j.

Utendi modus.

Vsurpatur diagrydium, forma potionis, boli, electuarij, pilularum, pulueris. Potionis forma exhibuit Dioscorid. cum aqua pura, vel mulsæ. Elegantius hodiè cum ol. amygdal. dulcium aut syr. ros. solut. simplic. & aqua destill. conuenienti. R. V. G. syr. ros. solut. simplic. 3 j. diagrydij ḡ. vij. plùs minùs, cum aquæ cichor. s. q. fiat potio. Bolus conficitur ex Diagryd. ḡ. xij. xv. cum confervæ rosar. 3 ij. & ol. garyophyl. destillat. gutt.

S. iij

iv. gratissima purgatio. *Electuarij formâ* usurpatur in *electuario de succo rosarum & diacydonio lucido purgante*, cuius vtriusque dosis ad ʒ iij. quamvis *elect. de succo rosar.* per se non usurpetur ferè, sed dissolutum aqua destill. conuenienti in formam portionis. Fit etiam iucundissimum elect. ex mucilaginis pomorum duplo ad saccharum, cocto ad consistentiam iustam: addendo deinde infusum scammonij hac proportionem, vt ʒ j. elect. recipiat ʒ j. infusi: iterum dein coquendo ad iustam consistentiam fiat elect. instar diacydon. Dosis ad ʒ iij. Infusum autem scammonie fit in aqua vitæ, quod dein per chartam emporeticam trajicitur. *Pilular. formâ* usurpatur cum in multis massis pilular. officinal. tum etiam formando pilulas magistrales, ex diagrydij certa dosi, V. G. ʒ. viij. ix. xij. cum succo vel syr. idoneo. *Puluis* denique ex diagrydio sic fit. R. *Cremor. tar.* ʒ ij. vel ʒ j. *diagryd.* ʒ vij. vel plus pro indicationibus, M ʒ. fiat puluis, qui sumatur in iuscule.

*ce quoy on enveloppe
les marchandises*

PURGANTIVM II. CLASSIS,
in qua tractantur,

PHLEGMAGOGA.

CARTHAMVS.

Genus.

Est semē cnici fatiui, cuius mēdulla tantū ad purgationes vtimur; proinde etiam in receptis vulgō præscribitur mēdulla seminis carthami contusi.

Electio.

Meliū est semē, quod est albū & planū, crassū & plenum: cuius mēdulla est vinctuosa & pinguis, & cortex tenuis.

Qualitates.

Mesuae calidum 1. & siccū 2. (Galēnus & Paulus calefacere dicunt in tertio, si quis extrinsecus vtatur.) Purgat pituitam & aquas, mitē flatus discutit, pro-

S. iiii

inde colicis & anasarcae confert. Thoraci & pulmōni studet; sed ventriculo aduersatur.

Corrigentia.

Corrigitur, quatenus lædit vētriculum, stomachicis, qualia sunt *anisum*, *cinnamon*, *galanga*, *maslix*, & similia, quatenus tardæ est operationis, additis acribus, ut *cardamomo*, *zingibere*, *sale gemma*.

Dosis.

Ab $\mathfrak{z}$ $\mathfrak{ss}$. ad $\mathfrak{z}$ $\mathfrak{vj}$. $\mathfrak{z}$ $\mathfrak{j}$.

Modus.

Exhibetur raro extra compositionem officinalem *diacarthami* in liquido ac solido. Apud Mesuem tamen ex sua & aliorum sententia usurpatur, 1. *Forma pilularum*, formando ex *medulla cartham.* $\mathfrak{z}$ $\mathfrak{x}$. cum *cardamom.* $\mathfrak{z}$ $\mathfrak{j}$. pilulas instar ciceris, & dando $\mathfrak{z}$ $\mathfrak{v}$. pro vna dosi. 2. *Forma syrupi melliti*, *oxymellitis* sc. ; *medulla carthami* panino ligata, & *oxymellini squillitico*, dum coquitur, immersa,

quā id solutivum efficitur. 3. *Forma boli.*
R. Medull. cartham. ʒ xij. penidior. ʒ iv.
cardamom. zingib. ana ʒ j. cum melle,
 fiant boli instar nucis, quorum vnum,
 vel duos sumat. 4. *Forma potionis,* ea-
 dem medulla ad ʒ β. cum corrigentium
 momento, in iure galli cocta & pro-
 pinata.

AGARICVS.

Genus, & electio.

Est fungus adnatus trunco laricis; no-
 men habens ab Agaria, Sarmatiae regio-
 ne, in qua praestantissimum nascitur,
 quamvis optimum quoque habeatur ex
 Delphinatu Galliae, montibus Tridenti-
 nis, nec non Rhetorum, Vindelicorum,
 & Noricorum tractu.

Nota optimi Agarici hoc disticho con-
tinetur.

Res frangi praestò, pretiosus Agaricus esto;
Candidus & splendens, bonus in libra
leue pendens.

Improbatur nigricans, grauis, corro-
 fus, & qui caudici prope adnatus in-
 hæsit.

S. v

Qualitates.

Calidus est primo, siccus secundo gradu: incidit, attenuat, terget, aperit, & discutit. Purgat pituitam, crassam præcipuè ac lentam, & bilem vtramque à cerebro, nervis, musculis, sensoriis, spina dorsi, thorace, pulmone, ventriculo, hepate, liene, renibus, utero, articulis, venenis quoque resistit. Vnde forsan à Democrito medicina familiaris appellatur; quòd ad omnes corporis partes conformitatem habeat, earumque obstructions, atque ab iis genitos morbos inueteratos tollat. Omni ætati tutus est.

Correctio.

Dũ vitia corrigenda sunt in Agaricis: 1. Tarditas ipsius. 2. Leuitas, ob quam ad fundum ventriculi ægrè descendens nauseam & vomitum facit, & intestinis adherens ea lancinando & pungendo, fluxionesque concitando dolores parit: quæ vitia variè quidem apud Mesuem corriguntur; optima tamen ratio est, si trochiscetur agaricus, cum s. q. vini albi,

vel maluatici, in quo zingibēr fuerit infusum.

Dosis ac Modus.

Pulvis trochiscati & non trochiscati à ℥ ij. ad ʒ j. ʒ ij. In decocto vel infuso à ʒ ij. ad ʒ iv. ʒ v. Exhibetur *formâ potionis, pilular. boli. Potionis forma*, si pulvis agarici, præsertim trochiscati, conuenienti liquore dissoluatur, & exhibeatur: vel in eodem decoquatur aut infundatur, & postea colatura propinetur. *Pilularum formâ*, cum in pilulis officinalibus, tum etiam magistralibus, formando ex certa dosi agarici, additis, si lubet, deductibus ad partem affectam, cum melle vel syrupo idoneo pilulas. *Boli denique formâ*, sumendo quantitatem agarici, & cum *diaphœnico* vel *conseruâ rosar.* formando bolum.

TURBITH.

Genus.

Turbith est radix, ex aliqua harum plantarum, quæ lacteum succum fundunt, ac-

S vj

cepta. Sed qualis illa sit, anceps est controuersia; unde alij aliter iudicant. Aëtuar. modo pityusæ radicem, modo alypum Dioscor. existimat: Serapio & Auicenna radicem tripolij Dioscorid. Brasauolus putat tithymali myrsinitis radicem. Alij, inter quos Fuchsius, thapsiæ, alij scammonæ radicem autumant. Vnde Clusio monente in Garciam, loco turpethi in multis Hispaniæ locis utuntur radice thapsiæ, & aliis locis Europæ radice scammonæ.

Electio.

Laudatur ponderosum & subalbidum, aut cinericium, recens ac fractu facile, intus gummosum. Adulteratum enim in extremitatibus tantum gummosum est.

Qualitates.

Calidum est in tertio, & siccum in secundo gradu intenso. Purgat pituitam crassam & tenacem, ac putrem ex ventriculo, pectore, & partibus remotis, ut iuncturis. Vnde confert arthriticis, febribus pituitosis, præseruat à pfora, lepra

& aliis vitiis pituitosis cutis, secundum
Mes. Nocet ventriculo, nauseam vomitumque excitans. Pueris, senibus, ac gravidis non dandum.

Correctio.

Corrigitur, quatenus tarda & debilis est operationibus, acribus, vt *zingiber*. quatenus ventriculo nocet, stomachicis, vt *maslice*, *pipere*, & aromaticis, quatenus corpus extenuat, mitigantibus, vt *oleo amygd. sero lactis syr. viol. passulis, saccharo.*

Dosis.

Puluer. à ℥ ij. ad ʒ j. ℥ iv. Mes. à ʒ j. ad ʒ ij. in decocto dosi duplâ datur.

Modus.

Exhibetur 1. *Formâ pilular.* ex ʒ j. V. G. pulueris ipsius, additis corrigentibus proportionem subtripla, formando pilulas cum syr. idoneo. V. G. violaceo. 2. *Formâ puluer.* R. *Turbith.* ʒ j. corrigentium ℥ j. *sacchar.* duplum ad puluer. M. S. fiat puluis sumendus in iusculo. 3. *Formâ tabula-*

zum, sumendo puluerem, & cum saccharo soluto formando tabulas. 4. Formâ boli, miscendo puluerem cum conserua rosar. N. B. In vermibus vtilissimum exhibere turbith cum Rhabarbaro. 5. Formâ decocti, seu potionis. R. V. G. Turbith ʒ ij. vel ʒ iij. cum corrigent. coq. in liquoris idonei. q. exhibendo colaturam, vel in ea dissoluendo insuper alia, vt syr. violac.

HERMODACTYLUS.

Genus.

Est radix seu bulbus *iridis tuberosæ* Lobel. quæ exsiccata ad nos fertur, & verus *Hermodactylus Pauli* censetur. Cuius loco, vt antehac, sic etiamnum magno cum damno, multis in locis vsurpatur *hermodactylus vulgaris*, qui est radix, seu bulbus *Colchici*, quod aut est venenum, ideoque intra corpus sumi non debet. Quale est illud, quod in Colchide nascitur; aut non purgat, vt nostras; aut purgat quidem, sed non est *Pauli hermodactylus*, vt *Syriacum*.

Electio.

Notæ hermodactyli boni hoc disticho continentur :

*Laus tibi de jure datur, Hermodactyle duro,
Ac solidus si sis, albi cui signa coloris.*

Solidum hic opponitur raro, laxo, & friabili. Ad has notas minimè accedit bulbus *Colchici*. Hic enim siccatus, rugosus euadit, & foris, intusque nigricat, vel obscure rubescit.

Qualitates.

Calidus est, ac ficcus ordinis secundii initio, cum humiditate tamen, ut Mes. loquitur, excrementitia, flatulenta, nauseabunda, qua ventriculo aduersatur. Pituitam lentam & humores viscidos ab articulis efficaciter trahit : unde, Paulo auctore, arthriticis priuatim dicatus est.

Correctio.

Corrigitur tenuantibus, *cimino, zingib. spica, cinamomo*, & similibus stomachicis & arthriticis, quæ vim ipsius ad articulos deducunt.

Dosis, ac modus.

Mef. à ʒ j. ad ʒ ij. Vfurpatūr 1. *Formâ puluer.* R. ʒ j. *hermodactyl.* cum puluer. *zingiber. & piper.* 2. *Decocti.* R. *hermodact.* ʒ ij. *corrigentium aliquot ana* ʒ j. *contundantur crasso modo & liquore idoneo coquantur.* 3. *Pilular.* in pilul. de *hermodactylis* Mefuæ majoribus, quarum descriptio in Augustano. 4. *Trochiscor.* fumendo secundū Mef. *hermodactyl.* cum suis corrigentibus, & cum succo raphani aut scillæ, formando trochiscos.

M E C H O A C A.

Genus.

Est radix bryoniæ peregrinæ, ex Mechoaca, nouæ Hispaniæ Insula, allata, quæ duplex: Mechoaca alba seu vulgaris, & Mechoaca nigra, quam à loco natali Massilienses Ialapium vel Gelapo vocant vulgò radix Ialap.

Nota vtriusque.

Vulgaris Mechoaca deligenda albicans ac recens. Improbatur quæ valdè candida, aut nigra, aut cariota: adulteratur radicibus bryonia in taleolas dissectis & resiccatis ad formam Mechoacæ. Dolus apprehenditur teneritudine Mechoacæ; cum bryonia habeat substantiam longè rudiorē. *Mechoaca nigra* priori similis, sed cortice nigricante vestita, interius rufescens, quæ tessulatim incisa rotunda, magnitudine & figura calculum aleatorium repræsentat: gustu est non ingrato & gummoso, & ob copiosam gummositatem igni admota flammam concipit.

Qualitates.

Calida est in primo & sicca secundo gradu, insipida ferè; nec ullius acrimonia particeps, secus quàm bryonia sylvestris, quæ acris est, & calida multum. Purgat pituitam & aquas, ac purgando partes roborat. Tussi veteri, colico: dolori & lvi Venereæ plurimum confert. Omni ætati utilis. Sed *Ialapium vulgare* Me-

choacam facultate superat. Nam ob-
gummi copiosum fortius humores fero-
fos purgare existimatur.

Correctio, ac Dosis.

*Corrigitur cum cinamom. anisi, aut masti-
ces tertia parte. Dosis à ʒ β. ad ʒ j. vel
ʒ ij. Radix Ialap. ad ʒ j. tutò exhi-
betur.*

Modus utendi.

Sumitur in substantia ferè tantùm, su-
mendo pulverem ipsius cum liquore
idoneo, præsertim cum vino, quamvis
etiam cum jusculo sumatur. In decocto
non datur. Nam experientia comper-
tum est, coctione vim ipsius perire &
exolui. In infusione cum præscribitur,
liquor non solus exhibendus, sed pulvis
infusus.

COLOCYNTHIS.

Est fructus cucurbitæ sylvestris, cuius
pulpa alba & levis, à seminibus purgata,
in usu est.

Calida & sicca est tertio gradu. Purgat pituitam & alios humores crassos glutinosos, è profundis & remotis partibus, vt cerebro, neruis, musculis, articulis, pulmonibus, thorace : quo nomine vsurpatur in cephalalgia, hemicrania inueterata, apoplexia, epilepsia, vertigine, asthma, tussi, dispnœa, morbis articularibus frigidis, dolore colico flatulento, ad pituitam vitream ex intestinis deturban- dam. Nocet valdè ventriculo & intesti- nis, quorum fibris adhæret. Pueris, seni- bus, & prægnantibus est inimica.

Corrigitur vel forma trochiscorum, qui vocantur *trochisci albandali*, & nihil aliud sunt, quàm colocynthis præparata, quæ ingreditur omnes compositiones colocynthidem recipientes : vel additis cardiacis, hepaticis, stomachicis, & re- bus lentis, vt *tragacanth. ol. amygdal.*

Dosis à gr. vj. ad gr. xv. ð j. Diosc. ð ij.

Vsurpatur commodissimè formâ pi- lularum, quamvis & in electuar. vt in hiera diacolocynth. *Pilulæ* ita formari possunt. R. *Pulpæ colocynth. ḡ x. cinam. zingib. ana ḡ. vi. moschi ḡ. j. cum syr. ido- neo formentur pilul. aliquot. Potest etiam vsurpari formâ extracti hoc modo.*

Affunde pulveri ipsius spiritum vini ad extantiam sex digitorum, digere per dies 20. vel ultra: postea per inclinationem effunde, tandem ad spissitudinem mellis redige: addendo ad ʒj. succi, *olei cinamom.* ʒj. *Dos.* ʒss. cum syr. rosato.

O P O P A N A X.

Est succus panacis Heraclei, secundum Diosc. Galen. & omnes ferè, excepto Mesue, qui ex ferulaceo Panace siue Asclepio, ac aliis nonnullis, qui ex Chironio fieri volunt.

Quicquid sit, *probatum* valdè amarus, internè albus aut subfulvus, pinguis, tener, friabilis, statim liquefcens, odore graui.

Calidus & fccus in tertio Mes. at Galen. fcc. in secundo. Pituitam crassam & viscidam à remōtioribus partibus & articulis allicit secundum Mesuem, quamuis nec Diosc. nec Galen. ei vim purgandi tribuant. Nocet ventriculo, & tardæ est operationis: ac proinde *corrigitur* tertia parte *massices, spica, zingib. cinamom. & enula campana.*

Dosis ad ʒj. à ʒss. Mes. à ʒj. ad

3 ij. Brassæ vol. ad 3 iij. Vsurpatur in pilulis, (hinc pilul. de opopanace Mesuæ.) R. V. G. 3 j. *opopan.* acue cum *diagr.* gr. iv. &c. & cum syr. fiant pilul.

S A G A P E N V M.

Est succus plantæ cujusdam, quæ & ipsa Sagapenum dicitur, Galen. 8. simplic. ac ex Media ortum ducit.

Laudatur translucidum, foris colore fuluo, intus albedo, gustu acri, odore graui, substantia crassa, facile liquefscens in vino.

Calidum ordine tertio, siccum secundo. Purgat pituitam crassam & alios humores lentos secundum Mes. à Græcis facultas dejectoria silentio prætermissa est.

Corrigentia, vt opopanax.

Dosis à 3 ss. ad 3 j. Vsurpatur in pilul. R. *sagapeni* 3 j. *mastic.* *cinam.* *zingib.* ana. ʒ. iij. fiant pil. cum syr. aliquo.

E V P H O R B I V M.

Est succus arboris Libycæ, ab Euphorbo Medico Iubæ Regis Mauritanicæ nomen habens.

Eligatur translucens, & ex rufo pallidum, in granula concretum, quod leuiter gustatum os diu accensum tenet.

Calidum & siccum est in quarto gradu. Purgat pituitam crassam & lentam, & aquosos humores: ob id valentissimum est medicamentum in affectibus inde natis, vt arthritide, colicis doloribus, & hydrope; sed vehemens est medicamentum, & anxietatem quandam excitat.

Quapropter corrigendum est medicamenti acrimoniam ipsius mitigantibus, vt *ol. amygd. dulc. succo citri*: præterea cardiac. & stomachicis, vt *maslice, croco.* Optima ipsius preparatio fit cum aceto destillato, succo limon. depurato, aut phlegmate vitrioli imprægnato suo spiritu: in quibus dissoluendum est euphorbium in B.M. & adhuc calens per linteum trajiciendum.

Dosis à gr. iij. ad viij. vel xij.

Vsurpatur, vel in *pilulis*. R. V. G. *Euphorb. gr. vj. mitigantium aliquot. V. G. semin. lactuc. portul. endiu. flor. rosar. ana gr. iij. & cum succo limon. fiant pilulæ.* Vel cum aqua aut succo endiuæ solutum, instar potionis. Vel *boli formâ* cum cassia. R.

V.G. *Cassia* Drach. iij. *euphorp. prap.* ḡ iij.
cum saccharo fiat bolus.

PURGANTIVM III. CLASSIS
in qua tractantur

MELANAGOGA.

SENA.

Est planta filiquosa, è regionibus
orientalibus ad nos primum allata, col-
luteæ admodum similis, cujus folia in
vsum veniunt, quamvis folliculi effica-
ciores sint Mesuæ. Quod intelligendum
de folliculis decerptis virentibus & suc-
culentis, moxq; siccatis, non autem de
caducis & in planta arefactis.

Sed cum folliculi ad nos non feran-
tur, eligenda sunt folia senæ viridia, probè
resiccata, non maculosa, nec teredine
attrita, & à stipitibus mundata ac re-
purgata.

Quoad *qualitates*, folia sunt cal. sic-
c. primo. Purgat melancholiam, bilem
adustam & pituitam à cerebro, pulmo-
ne, hepate, liene, ventriculo & mesente-
rio: proinde dictarum partium morbis

ab eiusmodi humoribus proficiscentibus medetur. Omni ætati tuta, ac etiam prægnantibus. Vtilissimum catharticum.

Corrigitur, quatenus flatulenta & ventriculo obesse creditur, *zingib. cinam. aniso, garyophyll.*

Dosis à ʒj. ad ʒj. β. ʒij. quidam ad ʒiij.

Exhibetur vel *in substantia*, vel *in infuso* aut *decocto*. *Substantia* variè exhibetur. 1. *Forma pilular.* R. V. G. Pulv. sen. Drach. j. *zingib. cinam. ana* ʒ β. *sal. nitr.* gr. v. fiant pilul. cum syr. aliquo, quæ vel omnes summi possunt, vel aliquot saltem instar vsualium. 2. *Potionis*, soluendo pulverem *senæ* cum corrigentibus in liquore idoneo, præsertim sero lactis. 3. *Forma placentular.* pro pueris, pulvere *senæ* cum cinam. melle subacto, & cocto ad consistentiam placentæ. 4. *Forma cydoniati*, ut dictum in Rhabarbaro. *Infusum senæ* etiam variè exhibetur. I. *Communiter* folia *sen.* infunduntur dosi dupla, ad eam, qua in substantia dantur cum corrigentibus, in vini albi s. q. postea fit expressio: quæ vel per se exhibetur, vel aliis insuper in hac dissolutis, ut in Rhab. dictum. II. *Forma extracti* s. a. parati cum aq. lupuli,

aq. lupuli, scolopendr. borrag. fumar. addita
 portione caryophyll. zingib. semin. fœnicul.
 &c. 3. Formâ spiritus sennati. R. Fol. senæ
 purgat. ℥ iiij. cremor. tartar. ℥ ij. cinam. ℥ j.
 mac. ℥ ℔. spec. diagal. ℥ j. ℔. zingib. ℥ ℔. In-
 funde triduum in spiritus vini vel com-
 munis, vel maluatici ℔ ij. postea coletur
 & seruetur. Dosis ab ℥ ℔. ad ℥ vj. Deco-
 ctum senæ eodem modo fit, vt decoctum
 Rhabarb. mutatis mutandis.

P O L Y P O D I V M.

Est herba similis filici, in muscosis pe-
 tris & vetustis arborum caudicibus na-
 scens, vnde *dendropteris*, *felix arborea* di-
 citur: cuius radix, quæ sola in vsum ve-
 nit, habet multos nodos & cirrhos poly-
 porum piscium ritu, hinc nomen.

Eligendum, quod in quercu nascitur, &
 recens est, ac nodosum. Inueteratum
 adstringit.

Quoad *qualitates*, bilem adustam & pi-
 tuitam purgat. Opitulatur colicis. Lie-
 ni peculiariter prodest, vnde in affecti-
 bus hypochondriacis vtilissimum.

Sed quia admodum desiccat, *corrigen-
 dum* est *liquiritia*, & ad ipsius operatio-

T

nem iuuandam, tertia parte, *anisi, fœniculi, zingib. &c.*

Dosis à ʒ ij. ad ʒ iij. & ʒ ʒ.

Exhibetur in *decocto* vel *infuso* facto cum liquore idoneo. h. e. partem & affectum respiciente. V. G. cum *sero lactis* in scabie ab vsta bile, *aqua hordei* in febribus quartanis: additis corrigentibus idoneis proportionem subtripla.

EPITHYMVM.

Est planta, quæ thymo, hyssopo, satyriæ, serpillo, aliisque plantis cuscute modo circumnascitur, à qua differt figurâ, loco natali, & qualitatibus; licet multi epithymum & cuscutam promiscuè sumant. Quicquid sit, hæc medicamenta potiùs aperientium quàm purgantium rationem habent, & præstat cum aliis, quàm iis solis vti. Ac proinde rectiùs ad alterantia referenda fuissent, ad quorum etiam classem relegamus.

HELLEBORVS NIGER.

Helleborus niger duplex est, *adulterinus* & *verus*. *Adulterinus* iterum vel est

hortensis, quem Fuchsius *Eristvurken* appellat, & *sylvestris*, siue *helleboraster*. *Verus helleborus niger* aliis est, quem Matthiolum *flore purpureo* vocat, aliis *sanicula foemina* Fuchf. aliis, quem Matthiol. *Pseudo-elleborum* vocat, & habet flores buphthalmi. In usu eligendus est verus helleborus, & in eius defectu adulterinus hortensis. Vsurpantur autem solæ radices tenui medulla projecta, quæ vino cydoniorum macerata loco tepido, postea exsiccantur & reponuntur ad usum.

Quoad qualitates, calidus & siccus est in tertio gradu. Purgat melancholicum siccum, & alios humores adustos solutu contumaces: proinde omnibus morbis melancholicis prodest, ut mania, melancholia, elephantiasis, quartanariis, &c. Vbi notandum, elleborum nigrum recte usurpatum innoxium esse medicamentum, ut tutò pueris, grauidis & debilibus corporibus dari possit.

Corrigitur cardiacis & stomachicis, ut cinam. aniso. fœniculo, &c.

Dosis in substantia, à gr. xv. ad ʒ ß. ʒ ij. Mes. ʒ j. In infuso vel decocto, à ʒ j. ad ʒ ij. vel ʒ ij. ʒ. Quidam ad ʒ ß. sed ascendendo à ʒ j.

T ij.

Exhibetur vel *substantia* ipsius, vel *infusum*, vel *decoctum*. *Substantia* ipsius exhibetur. 1. *Forma puluer*. fumendo ellebori nigr. ʒ ij. zingib. mastic. rosar. rubr. cinnom. anis. ana gr. iv. Misc. in iusculo vteri. In pueris sume ʒ j. 2. *Forma pilular*. formando ex prædicto puluere cum syr. idon. pilul. 3. *Forma placentularum*, vt dictum in senna, & rhabarbaro. 4. *Forma cydoniati*, vt dictum in rhabarbaro. *Infusum hellebori* fit 1. *Communi modo* in liquore idoneo, puta, decocto, hydromelite, aqua hordei, &c. vt sæpius dictum. 2. *Extracti forma*: vbi notandum, quoad menstruum, nonnullos sumere *aquam anisi* additis corrigentibus: nonnullos solum aquam pluuiam accipere sine corrigentibus, eo quod notarint hellebori malitiam, vel potius vim purgantem aromaticum admixtione intendi ac augeri. *Dosis extracti* est ʒ j. *Decoctum* quoque fit duplici modo. 1. *Communiter* in liquore idoneo, vt alia purgantia. 2. In *pomo helleborato*. Pomum transfigitur radice hellebor. nigri & caryophyllis, charta cooperitur aqua frigida madefacta, ac sic coquitur in cineribus: inde extracto helleboro & caryophyll. pomum

cum saccharo comedendum offerimus.

LAPIS ARMENVS.

Lapis Armenus non modò in Armēnia prouenit, sed etiam inuenitur in argentifodinis Germanicis, ex quo color paratur in vsum pictorum.

Optimus est læuis, cæruleo-viridis, non lapidosus & friabilis.

Calidus siccus secundo gradu. Purgat melancholiam, & curat eosdem affectus cum helleboro nigro.

Corrigitur minutissimè tritus, frequenti lotione cum aquis cardiacis, *rosar. bugloss. &c.* toties facta, donec aqua nullum ampliùs vel colorem, vel saporem induerit.

Dosis loti, à ʒ ß. ad ʒ j. ʒ j ß. *Illoti*, ad ʒ j.

Sumitur omnibus modis, vt lapis Lazuli.

LAPIS LAZVLI.

Lapis Lazuli vel cyaneus, aut cæruleus, magnam cum Armenio, tùm ratione originis, tùm facultatis & virium cognat

T iij

tionem habet, vt alter alteri facile substitui possit.

Eligendus est autem lapis lazuli aureis maculis distinctus, seu in cuius fracturis radiantes quædam aureæ stellæ micant, vnde à Mesuæo lapis stellatus vocatur.

Calidus secundo & siccus tertio. Eadem cum Armenio vires, sed debiliores habet.

Corrigitur vt armenius.

Dosis, à ʒ. ss. ad ʒj. ʒj. ss. Mes. à ʒij. ad ʒij. ss.

Vsurpatur, 1. *Formâ pilular.* R. ʒij. vel ʒj. *lap. Lazuli præparat.* cum cinam. zingib. campb. ana gr. vj. Misc. & cum succo aliquo fiant pil. 2. *Formâ pulueris*, sumendo puluerem ipsius subtilissimè tritum cum aromatibus quibusdam, in iusculo vel alio liquore. 3. *Formâ boli*, miscendo prædictum puluerem cum conseru. borrag. 4. *Placentæ formâ*, sed tùm in alcool redigendus est lapis, ne puluis dentibus hæreat. 5. *Formâ potionis*, in vino odorato sumendo puluerem. 6. In *jentaculo* quodam idoneo. *Nota*, semper in tenuissimum puluerem redigendum esse.

PURGANTIVM IV. CLASSIS;
in qua tractantur,

HYDRAGOGA.

SAMBUCVS & EBVLVS.

Ebulus, & Sambucus similes sunt plantæ foliis, flore & fructu, sola magnitudine apud Dioscor. differentes. *Ebulus* enim est *sambucus* minor seu *chamæactæ*: *Sambucus* verò in arborem assurgit. Vtriusque & semen & cortex medianus, & succus radic. foliorum ac fructuum in usu sunt, ad aquas educendas.

Dosis, seminum baccar. ʒj. cortic. ʒij. succi ʒß. ʒ. vj. *Corriguntur* cinamomo.

Vsurpatur. *Semen puluerisatum* in vino potenti vel absinthite: vel decocto *chamæpith.* in podagricis. *Cortex* maceratur, vel decoquitur in vino ad ʒiij. sed coctione vis eius purgandi perit. *Diosc.* *Succus* ad ʒj. sumitur in vino, vel jusculo alterato absinthio. Vt & succus inspissatus cum melle. Additur aqua cinamomi. Plerunque hæc non sola, sed cum alijs à Præticis vsurpantur.

T iiij

SOLDANELLA.

Est brassica marina Dioscorid. cuius folia & succus in usu sunt.

Calida & sicca est secundo gradu, nonnullis tertio. Ad aquas educendas optimum remedium, ita tamen, ut semper aliquid bilis permixtum sit.

Sed quia stomacho inimica, semper corrigenda cinamom. zingib. &c.

Dosis, ʒ i. ʒ j. ʒ ij. succi ʒ ʒ.

Exhibentur folia. 1. In acetario ex oleo sale & aceto, cuius 6. boli aquas mire educunt in hydropo. Nonnunquam etiam in iure ebullitur ut brassica sativa. 2. In pulvere, addito, si velis, rhabarbato & cubebis, qui imponitur vel juri, vel jentaculo, aut placentulis, pro puerulis hydropicis. 3. In decocto, ut alia, additis corrigentibus. 4. In pilulis, sed tunc sumenda minor quantitas, & addenda alia acuentia, ne ob pulver. leuitatem excrescat numerus pilularum. Succus vero exhibetur cum Rhabarbato forma infusi, & aquas utiliter educit.

S V C C V S I R E O S.

Hic succus exprimitur ex radice iridis nostratis, illius maximè, quæ purpureum profert florem, qui calidus & siccus est tertio gradu, & potenter aquas citrinas educit: sed puero, seni & grauidis malè tutus. His enim mouet menses, illis autem validior est.

Corrigitur cinamomo. Dosis ab ʒ ss. ad ʒ vi. ʒ ij.

Sumitur 1. cum paucò vino & cinamomo, vel cum iusculo, in quo coxere passula cinamom. & spica. 2. *Forma syrupi*, si succus depuratus cum saccharo coquatur, cuius *dosis ʒ ij.*

E L A T E R I V M.

Est succus cucumeris agrestis inspissatus, & in pastillos conformatus.

Optimum est vetustissimum, quodque lucernis admotum lumen extinguat, & priusquam extinguat, scintillare sursum ac deorsum cogit.

Calidum ac siccum tertio gradu. Aquam ducit, si quicquam aliud. Nam

T v

cùm reliqua ferè eam tantùm aquam educant, quæ in venis adhuc continetur, elaterium eam aquam elicit, quæ in abdomen effluxit extra venas.

Corrigitur, quia acre est, & anastomoticum, & partes principes lædit, *lacte*, *tragacantho*, *bdellio*, & corroborantibus idoneis, vt *cinam. spec. diarrhod. abbat. & cordialibus*.

Dosis, gr. vj. ʒ ß. gr. xv. quidam non temerè vltra 5. grana adscendunt.

Exhibetur 1. in *pilulis*. R. Pilul. facili-
lium, V. G. *de tribus cum Rhab. alephang. de biera.* ʒ ß. vel ʒ ij. elaterij gr. v. vel etiam x. fiant pilulæ: ita enim indomita vis refrenatur. 2. *Extracti formâ*, extrahendo s. a. essentiam eius cum spiritu vini santalato, vel diamargarito, cuius essentia extractæ vnciæ affunde olei *cinamom. & nuc. mosch. ana ʒ j.* *Dosis* est ʒ ß. cum aliquo liquore, vel etiam in forma pilularum.

ESVLA.

Esulæ nomine omne genus tithymal-
lorum officinæ comprehendunt; siqui-
dem experientia constat, ab omnibus

aquas educi. Aliud tamen atque aliud genus diuersi eligunt Autores, alij *cyparissiam*, alij *esulam dulcem Tragi*: alij *platyphylon*: alij *populum* siue *esulam rotundam*, alij *esulam maiorem* siue *pitrusam*. Dioscor. quæ nunc ab usu recessit.

Calida sicca tertio gradu. Purgat pituitam & bilem, sed præsertim aquas à remotis partibus.

Corrigitur cinamomo, nuc. mosch. tragac. mucilag. psyllij. Omnium optimè maceratur per 24. horas in aceto, vel succo portulacæ, aut succo limon.

Dosis, corticis, radic. à gr. vj. ad ʒß. gr. xv. succi verò vel lactis à gr. iij. ad vj. vij.

Vsurpatur omnibus modis, quibus vnumquodque aliud catharticum hætenus usurpari diximus: præsertim verò extractum inde paratur s. a. cuius dosis gr. xv.

Et hætenus quidem de Purgantibus propriè sic dictis sat abundè actum est. Sequuntur nunc Vomitoria.

VOMITORIA.

Dicuntur medicamenta, quæ noxia quæque ventriculi, redundantiam cibi,

T vj

aliarum etiam partium vicinarum humores excrementitios, vi & impetu per os euacuant, deriuant, atque reuellunt. Idque faciunt facultate vel manifesta, laxando orificium superius ventriculi, unde retentrice labefactata, ventriculi facultas expultrix irritata humorum copia vel acrimonia, quicquid suo ambitu continet, per superiora expellit, inferioribus partibus sese constringentibus, quibus maximè vtimur, vbi nausea seu vomendi conatus adest, cum oris amaritudine & præcordiorum dolore: talia sunt, *oleum simplex, aqua simplex tepida, butyrum,* & omnium pinguia & oleaginosa: vel id faciunt qualitate occulta, ob quam potius per superiora, quàm inferiora purgant. Horum omnium materia in vsum practicum distinguitur in leuiora, mediocria, & violenta. NB. *Dosis adjuncta illud tantum vomitorium denotat, cui immediate annexa & subiecta est.*

Leuiora.

Simplicia. Aqua simplex vel hordei tepida affatim ad cyathum vnum hausta? iusculum carniū pingue vbertim for-

verre

ptūm : oleum commune tepidum ad ℥
iv. ℥vj. butyr. liquatum calidum. *Compo-*
sita. Hydromel largiter sumptum : hy-
draleum ad ℥viiij. ℥x. oxymel s. cum aqua
tepida, syrupus acetos. cum aqua tepida :
ficus recentes comestæ, superhausta aqua
tepida.

Mediocria.

Radices; atriplicis, asari à ℥j. ad ℥iv. In
infuso à ℥j β. ad ℥iiij. ℥β. betonicæ, ex
hydromellite in potu, Dioscor. cucume-
ris satiui, eupatorij Auicenn. Gesn. l. 2.
epist. ii. fol. 63. melonis, narcissi bulbus :
peponis puluer. à ℥ij. ad ℥j. in infuso à
℥j. ad ℥iiij raphani.

Cortex; medianus iuglandis ad ℥j. In
infuso ad ℥iiij. ℥β. maximè eius iuli fur-
no siccati.

Semina; anethi, atriplicis, cucumeris sa-
tiui, erucæ, raphani à ℥iiij. ad ℥β. vrticæ à
℥β. ad ℥j. Infus. à ℥j. ad ℥β.

Flores; anethi, juli juglandis vt suprâ,
ad ℥j. ex vino albo in colicis, ac nephri-
ticis.

Succus raphani ad ℥ij.

Rasura proprij vnguis hausta ex vino.

Electuarium diafari Fernel. lib. 7. meth.
cuius dosiſ ʒ iij. ex aqua hordei, mulſa,
vel ſero lactis.

Violenta.

Radices cataputiæ, cyclaminis, ebuli,
gratiolæ ad ʒ j. maceratæ verò à ʒ j.
ad ʒ j β. vel ʒ ij. hellebori albi infuſi in
juſculo maximè, ad ʒ β. ʒ j. ʒ j β. ad
ſummum, additiſ cardiaciſ ad ʒ j. ſed
cautè, naſturtij.

Cortices; radicis ebuli & ſambuci.

Semina; cataputiæ 10. 12. à putamini-
bus delibrata, tuſa & in ovo ſorbili deuo-
rata, vtiliter exhibentur iis, qui philtra,
aut veneficia deuorarunt, geniſtæ à ʒ ij.
ad ʒ β. naſturtij, ricini.

Flores; ebuli, geniſtæ. *Nux vomica.*

Succi; cyclaminis, acetum cum panis
ſiliginei medulla deſtillatum, ad ʒ iij. va-
lidiffimum in febribus intermittentiſ.

Chymica. Vitrum ʒ quoduiſ infu-
ſum ad ʒ j. in liquore idoneo, Mercuriuſ
vitæ dulciſ ad ʒ v. ad ſummum cum ʒ j.
pilular. Antimoniuſ præparatum, quod
rectè uſurpatum, inſigne emeticum ac-
tutum. De huius autem præparatione,

dossi, ac vtēdi modo, cūm variæ sint Chymicorum sententiæ, optima tamen præparatio est, quam vocant *crocum metallorum*, cuius ℥j. infunditur in vini maluatici optimi ℥j. per 14. dies, loco tepido, agitando indies. Postea reponendo ad vsum. *Dosis* ℥j. vel ʒj. β. in cochleari sumpta. Insigne remedium cūm aliis in morbis, tūm febribus, quarum mineræ altas egerunt radices.

Composita; Tabulæ stibiatae ad ʒj. coactæ, vel solutæ liquore idoneo, V. G. *aqua meliβ.* Infusum sequēs. R. *Radic. bryon. cyclam. ana* ʒiij. *ellebor. albi* ʒvj. diligenter mundatæ puluerisentur ac siccentur in aëre, affundatur aqua vitæ ad extantiam duorum digitorum, digere aliquot dies in B. M. Destilla, & quod in fundo remanserit, iterūm puluerisetur, affundendo aquam priorem denuò, idque ter repetendo. Huic liquori immerge apicem plumæ, ac vino maluatico iterum elue, quod propinatum illicd vomitum excitabit.

D I V R E T I C A.

Diuretica dicuntur, quæ subsistentem

in corpore aquositate per vrinas eua-
cuant. Et sunt duplicia, alia *proprie* talia,
alia *improprie*. *Proprie diuretica* sunt cali-
da sicca ad tertium gradum, tenuis natu-
ra ac substantia, quae facile ad venas pe-
netrant, ibique sanguinem liquant &
fundunt, serosumque à crasso secernunt,
non secus ac in lacte fieri solet, quando
coagulatur. Vnde postea quod crassum
est, in se coit; quod serosum est, vi insita
à renibus attrahitur. Talia autem sunt.

Radices; apij, asari, calami aromatici,
cardui cuiusque; cyperi, dauci, erysimi,
foeniculi, ononidis, petroselini, raphani,
rubiae, rusci, saxifragiae, valerianae.

Folia; absinthij, apij, betonicae, cala-
menthae montanae, diptamni Cretici,
lauri, nasturtij, petroselini, pulegij, satu-
reiae, serpilli.

Flores; camomillae, genistae.

Cortices; medianus genistae, lauri, ra-
phani.

Semina; anisi, apij, cardamomum, cere-
folij, cicera rubra, cubebae, dauci, foeni-
culi, juniperi baccae, leuistici, milij Solis,
petroselini, palyuri, saxifragiae, seseli
Massiliensis, vrticæ.

Fructus; amygdalae amaræ, ficus.

Aromata; xylocassia, seu cinamomum.

Resinae; terebinthina, laricea.

Liquores; vinum album.

Animal. Cantharides ad ḡ ij. vel iij. sed his conditionibus, vt exhibeantur 1. reliquis omnibus tentatis. 2. integræ, ex rr. simplic. 3. nunquam solæ, sed mixtæ cum jusculo pingui alterato malua, althæa: locustæ seu cicadæ ad ð ij. sanguis hirci.

Officinales aquæ; sæniculi, apij, & suprâ dictorum.

Syrupi; de 5. radicibus, & 2. radicibus.

Species; lithontribon Nicolai.

Conseruæ; florum genistæ, betonicæ, absinthij.

Impropriè dicta Diuretica sunt, quæ sanguinem non fundunt, sed vel partium tenuitate serum ad vias vrinarias pellunt ac motient, caloremq; habent vel remissum, vel ad frigidum vergentem, quibus vtendum in calidis affectibus, vbi metus, ne calida diuretica, sanguinis serum absumendo, vrinas potiùs sistant: vel vias vrinæ leniunt, qualia sunt, *althæa*, *malua*, *liquiritia*, & similia lenientia, quæ admodum impropriè diuretica dicuntur. Prioris generis sunt

Radices; asparagi, acetosæ, eryngij, fra-

gorum, graminis, oxylapathi.

Folia; acetosæ, asparagi summitates, capillorum Veneris, herniariæ, parietariæ.

Semina 4. frigida majora, acetosæ, alkekengi, hordeum.

Fructus; fraga, nuclei cerasorum, ossicula mespilorum, limones, pepones, cucumeres, cucurbitæ.

Succi; limonum, parietariæ.

Gummi; camphora.

Officinalia; aqua acetosæ, graminis, hordei, parietariæ.

Syrupi; de succo acetosæ, capillorum Veneris, limonum. *Trochisci* de camphora.

Chymica; sal prunellæ à ʒß. ad ʒj. cum aqua, addito syrupo jucundo, vt violato.

Ex his omnibus diureticis variæ remediorum formulæ, tum internæ, tum externæ componi possunt.

SVDORIFERA.

Dicuntur, quæ totum per sudores euacuant, Græcis Hydrotica dicta. Horum natura cognata est diureticis. Calor enim tenuis altè se insinuat in corpus & humores, quos attenuat & resoluit in hali-

tūs, corporis verò meatus rarefacit: vnde halitus spontè exspirant, & in sudorem condensantur. Materia verò eadem sæpè & vrinam & sudores prouocare potest: illam, si renes calidiores, cutis densa; hos, si renes sunt frigidi, cutis rara. Talia sunt

Radices; apij, angelicæ, bardanæ, chinæ, fœniculi, lupuli, petroselini, pimpinellæ, quinquefolij, saïsaparillæ, tormentillæ, zedoariæ.

Ligna; buxi, guaiaicum, juniperi, sassa-phras.

Folia; cardui-bened. capillorum Veneris, camædri, chelidoniæ majoris, cerefolij, fumaricæ, pimpinellæ, scabiosæ, violæ matronalis.

Flores; chamomillæ.

Semina; hordeum, milij, lentium.

Succi; rob. sambuci, ebuli.

Terra sigillata in peste & morbis contagiosis.

Animalium partes; cornu cerui, lapis bezoar.

Chymica; Sal absinthij, fraxini, scabiosæ ad ḡ x. xij. cum aqua card. ben. scabiosæ: antimonium diaphoreticum, ad ḡ. iv. vj. cum conferua idonea.

Composita; Ex his varia fiunt compo-
ta, quibus tamen omnibus præferuntur
potiones ex decoctis potissimum, vel in-
fusis; aut dissolutis sudoriferis in liquore
idoneo, ac licet boli vel alia forma su-
mantur, præstat tamen semper potio-
nem superbibere. Huc refertur syrupus
S. Ambrosij, qui constat ex milio cocto
in aquæ partibus duabus & vna vini.

Officinalia, sunt aquæ cardui-benedi-
cti, cerefolij, fumarix, florum sambuci,
item therica & mithridatium, aliaque, vt
electuarius de ouo, & similia.

LIBRI PRIMI

PARTIS PRIMÆ

SECTIO III.

*De Medicamentis, causam morbificam
motu peccantem spectantibus.*

Typus Sectionis.

Medicamēta, causā mor- bificā motu peccantem spectantia, sunt ratione	{	Materiæ fluentis, In-
		crassantia.
		Partis recipientis, Re-
		pellentia : quibus fini-
		tima Emplastica.
	{	Intercipientia.
Viarum.		Adstringentia.

INCRASSANTIA.

ΠΑΧΥΝΤΙΚΑ Græcis dicta sunt,
quæ tenues ac fluxos humores crassiores

adeoque minùs fluxos reddunt. Qualia sunt in actiuis frigida, aut temperata, citra vllam acrimoniam: substantiæ crassæ ac terrenæ, cuius commixtione humores tenuiores consistentiam crassiorē acquirunt, non secùs, ac terrâ aquæ mixtâ fit lutum. *Materiam* quod attinet incrassantium, quandoquidem qualitate conueniunt cum repellentibus, adstringentibus, emplasticis, glutinantibus, epuloticis, & supra dictis bilem incrassantibus, ex illorum ergò tabulis petenda.

R E P E L L E N T I A.

Ἀπορροή Græcis dicta, sunt, quæ humoris influxum prohibent, vel cum, qui influxit iam in partem, nondum tamen impactus est, sed remeabilis adhuc, reprimunt & reperiunt. Naturæ sunt frigidæ, sed alia insuper sicca & terrenæ substantiæ, quæ validiora & propriè talia; alia verò insuper humida & aquea, quæ leuiora. Nam quò qualitas prima in subiecto est densiore, eò efficacius operatur. *Vsus* primarius ad inflammationum ortus & incrementa prohibet.

bēnda, secūndarius in quouis rheūmatif-
mo à plēthora, vel cacochymia. *Materia*
horum talis est: è quibus quæ valentiora,
sapore acerbo vel austero facilè digno-
scuntur.

Radices; pruni sylvestris, pēntaphylli,
bistortæ, tormentillæ.

Cortices; radicis mandragoræ, quercus
circa radicem, malicorium, h. e. cortex
granatorum.

Folia; lentisci, cupressi, rubi, solani, plā-
taginis, myrthi, vitis pampinus, sumach
feu rhus obsoniorum, folia quercus, ligu-
stri, hyoscyami, semperuiui, vmbilici Ve-
neris, portulacæ, lactucæ, endiuia, cicho-
rij, polygoni, auriculæ muris, lentis palu-
stris, equiseti, pyri.

Semina; psyllij, plantaginis, myrtillo-
rum, rosarum.

Flores; rosarum rubrarum, balaustio-
rum. h. e. sylvestris punicæ flos, cytinus,
h. e. satiuæ punicæ flos.

Fructus; cydonia, sorba, berberis, corna,
nucis cupressi, myrtilli, gallæ virides,
mespila, pyra sylvestria.

Succi; acacia, hypocistis, omphacium,
acetum, succus granatorum, limonum,
mororum immaturorum.

Animal. excrem. albumen oui.

Mineralia; alumen, vitriolum, cēruſa, plumbum, ſal, tuthia.

Terræ; bolus armena, terra ſigillata.

Gummi; ſanguis draconis.

Aquæ; foliorum in hac tabula recenſitorum, quæcunque ſunt uſitata in officiis, roſarum.

Olea; roſarum, myrtillorum, cydoniorum, omphacinum, lentifcinum, maſtici- num.

Unguenta; comitiſſæ, refrigerans Gale- ni, populeonis, de bolo.

Emplaſtra; contra rupturam, de ma- ſtice.

EMPLASTICA.

Dicuntur, quæ corporis meatibus & poris illita, iis tenaciter adhærent, h. e. oblinunt, opplent, atque obſtruunt meatus. Quoad *qualitates*, in actiuis temperata ſunt, ſine euidenti calore aut frigidityte, ſine vlla acrimonia, aut mordicatione: in paſſiuis, quædam illorum habent conſiſtentiam craſſam & terrenam omninò, citra morſum deſiccantem, quædam inſuper etiam aqueo vel aëreo humore

more p̄r̄fusa, vnde sunt tēnacia ac len-
ta. *Vsus* horum in fluxionibus omnibus
coërcendis, hæmorrhagia quavis, nariū
præsertim: vulneribus & vlceribus hu-
midioribus, quæ fouentur à fluxione,
exsiccandis. Secundariò etiam ad sup-
purandum; cutis enim meatus opplent,
& calorem continent, quò tumores faci-
lius maturentur. Talia sunt sequentia,
quæ in formam cataplasmat̄is, empla-
stri, vel pultis maximè præscribuntur.

Radices; althea, liliorum, malua, sym-
phyti.

Folia; alcea, malua, portulaca.

Semina; fœnogræci, lupinorum, sesami.

Fructus; vua passæ, ficus, nuclei pineo-
rum aqua macerati.

Gummi; arabicum, tragacantha, sanguis
draconis, mastice, sarcocolla, thus & eius
cortex.

Animalium partes, excremēt̄a; mumia, cē-
ra, oui albumen, adipēs recentiores, &
medullæ quadrupedum, butyrum re-
cens, caseus recens, æsypus, agni caput,
porci pedes, vituli caput, & pedes: spo-
dium de ebore, h. e. materia dentium ele-
phantinorum.

Terræ; bolus armena, terra sigillata.

Farinae; tritici, amyllum, farina volatilis, fabarum.

Mucilagines; cuiuscunque generis.

Mineralia & metallica; alumen, lithargyrium, cerusa, stibium, plumbum vstum, cadmia, pompholix, calx.

Lapides; hæmatites, gypsū, calaminaris.

Resinæ; omnes, pix.

Marina; corallium, cochleæ, succinum.

Olea; omnia temperata.

Vnguenta; album Rhasis, vnguentum nutritum, diapompholygos, vnguentum deficcantium rubrum.

INTERCIPIENTIA.

Vulgò *Defensiva*, quæ facultate frigida & adstringente humoribus in ipsa via aditum intercludunt, ne ad partem affectam pertingant. A repellentibus solum ratione loci differunt. Hæc enim adhibentur parti affectæ; intercipientia verò viis, per quas humor defluit. *Materia* itaque intercipientium eadem cum repellentibus.

ADSTRINGENTIA.

Aliàs *Occludentia*, *Constringentia*, *Contra-*

hentia & Obstruentia nominantur. Græcis στενωπὰ, συσταπνὰ, συφικὰ. Communiter verò ac generaliiori significato adstringentis vox sub se comprehendit etiam repellentia, condensantia, incrassantia, partes roborantia. Strictè verò hoc loco denotat tantum medicamenta grandiores corporis meatus, ut sunt, venarum, uteri, intestinorum, &c. coarctantia, & undique constringentia, ad differentiam condensantium, quæ tenues tantum & exiles poros cutis constringunt. Substantiæ secundum Galen. 5. simplic. fac. c. 14. sunt crassæ, frigida & sicca: quorum usus in alui fluxibus, dysenteria, catarrhis, & humorum quouis impetu coercendo, ac sensibili quavis excretionē cohibenda. Qualia sunt sequentia, quibus semper calidiora, quæ partes roborant, commiscenda.

Radices; bistortæ, consolidæ maioris, tormentillæ, rhabarbarum tostum.

Cortices; myrobalanorum, granatorum, thuris, glandium calices.

Ligna; santala.

Folia; plantaginis, centinodiæ, (*polygeni latifolij*,) equiseti, bursæ pastoris, pilosellæ, myrthi.

Flores; balauftia, rofarum.

Semina; acetosæ, portulacæ, myrtillorum, plantaginis, papaueris albi, rofarum, acini vuarum paffarum, oryza.

Fructus; cydonia, pyra, forba, corna, mēfpila, granata, ribes, berbetis, mora immatura, nuces cuprefsi, gallæ.

Succi & liquores; amyllum, acacia, hypociftis, fuccus cydoniorum, agrefta, vinum aufterum, lac chalybeatum, ferratum.

Animal. cornu cerui vftū, ebur, mumia.

Gummi; tragacanthæ, maffix ad 3 j. fanguis draconis.

Lapides ac terræ; lapis hæmatites, terra figillata, bolus armena.

Metallica; alumen, ferrū, crocus Martis.

Marina; corallia, succinum, margaritæ.

Aquæ; rofarum, plantaginis, portulacæ, centidoniæ, acetosæ.

Syrupi cydoniorum, rofarum ficcarum, granatorum, myrtinus, miua cydoniorū.

Condita; cydonia condita, corna condita.

Conferua & confectiones; conferua rofarum vetus, diacodium, philonium, thetiaca recens.

Trochifci; de rhabbaro, fpodio, carabe.

LIBRI PRIMI

PARTIS PRIMÆ

SECTIO IV.

*De Medicamentis, causa peccantē
quiete dicatis.*

Typus Sectionis.

Materia partim pacta e- uacuatur per me- dicamē- talaxan- tia	{	Insen- sibili- ter	{	Discr-	{	manifestā.
				imentia.		
				Absor-		
				bentia.		
	{	Sēnsi- liter, sub forma	{	Attrahē	{	occultā, Extrahentia
				tia qua		
				litate		
				Ichoris, Vesicantia.		
	{		{	Puris,	{	Suppurantia, Apostema a- perientia.

V iij

L A X A N T I A.

XAΛΑΣΤΙΚΑ' propriè dicta sunt, quæ materiam in parte collectam euacuant, vel *insensibiliter*, vel *sensibiliter*. *Insensibiliter* quidem euacuant attenuantia, emollientia, rarefacientia, discutientia, nonnunquam attrahentia, & absorbentia, aliquando, vt initio inflammationum, repellentia. *Sensibiliter* verò, vbi repelli, aut dissolui nequit materia, primùm maturantibus pus est præparanda, deinde euacuanda pus aperientibus. Quæ omnia, pro modo & diuersitate affectus, sola, mixta vsurpantur: de quibus proprio loco partim actum, partim agendum. Adeò vt non opus sit laxantibus propriam classem assignare, cum eandem cum prædictis materiam obtineant.

DISCVTIENTIA.

[*Diaphoretica*, discutientia, digerentia, resoluentia, communiter vocantur medicamēta humores in halitus dissoluentia, & noxiam materiã per ἀδρὸν ὁσμολαί euacuant.

cūantia. Quorum alia leuia sunt, & debilitē digerentia. *Rarefacientia* dicta; de quibus paulò post in secunda parte huius libri; alia verò fortiora, & validiùs digerentia, *Diaphoretica simpliciter* nuncupata, quæ calida siccæque sunt, partiūque tenuium: hæc enim penetrando crassos & viscidos humores in aliqua parte hærentes attenuant, & in halitus dissolunt, vt postea per se faciliè dissipentur & discutiantur. Facultate cognata sunt flatus discutientibus, aut potiùs eadem cum illis. *Materia* ergò petenda ex tabula attenuantium & emollientium validiorum, ex tabula item flatus discutientium. Quæ vide suo loco.

ABSORBENTIA.

Quæ valida attenuandi exsiccandique vi, humorem emollitum & attenuatum, citra dissolutionem depascunt & absumunt, dicuntur medicamenta *Absorbentia*. Quorum *usus* est in tumoribus œdematosis, nonnunquam etiam scirrhis; sed post usum emollientium, & attenuantium. Talia sunt sequentia, quæ forma vaporis, aut fots cum spongia, vnguen-

V iiii

ti, vel emplastri v'surpari possunt.

Liquores; acetum, muria, aqua marina, lixiuia è cineribus sarmentorum & similia, vt ab extincta elotaque calce.

Cinis; omnis, ficulneus maximè, sarmentitius, ex ilice, brassica, & herbis aliis nitrosus.

Mineralia; alumen, sal, nitrum, sulphur, calx.

Olea; Philosophorum, petroleum, euphorbij, castorei, castinum.

A T T R A H E N T I A.

Ελκυστὰ καὶ ἐμασσεύουσι sunt, quæ humores altè impactos in superficiem eliciunt. Idque qualitate vel occulta, de quibus mox; vel manifesta: eaque vel insita, vt *thapsia*; vel acquisita à putredine, vt *simus columbinus*. Talia sunt calida sicca & tenuium partium, caloris enim est trahere: siccitas est lima caloris, tenuitas partium actionem caloris accelerat. Quoad *gradum*, alia sunt leuiora attrahentia, calida sicca 2. alia validiora, quæ simul etiam discutunt, *μετασκεύουσι* dicta, calida sicca 3. *Vsus* in humoribus, spiritibus & flatibus altè impactis eliciendis ad

Eūtem, V.G. in abscessibus criticis, bubo-
nibus, ischiade, hydrope, venenis tabi-
dis, ad alimentum reuocandum.

Materia hæc est.

Radices; thapsiæ, enulæ campanæ, iridis,
aristolochiæ rotundæ, cyclaminis, pyre-
thri, arundinis, nareisici, cepæ, allium.

Herbæ & folia iberidis, calaminthæ,
thlaspi, anagallidis purpureæ, hederæ,
tithymali, & esulæ omnes, flammula, le-
pidium, arum, saponaria, dictamnus Cre-
ticus, ranunculus (*præcipuè sylvestris,*) vr-
tica, hydropiper, chamelæa, thymelæa,
laureola.

Semina; sinapi, vrticæ, nasturtij, thlaspi,
staphisagriæ, verbasci, cardamomum,
capsicum.

Gummi; ammoniacum, euphorbium,
galbanum, sagapenum, bdellium, opo-
panax.

(*Quæ tamen, vt obiter moneam, secundum
vulgarem consuetudinem, in hac & aliis ta-
bulis, ad gummata referimus; ne iuniores in le-
ctione materiæ Medicæ aut Receptarum tur-
bentur: aliàs bdellium propriè est resina;
reliqua verò sunt succi inspissati.*)

Resinæ; pix arida, resina vulgaris.

Excrementa; mel, sterces caprinum, fi-

mus columbinus, asininus, & omnes.

Animal. cantharides, scorpiones, castoreum.

Lapid. & mineral. magnes, sulphur.

Marina: succinum, siue electrum.

Emplastra: oxycroceum, de meliloto, fermentum acerrimum.

EXTRAHENTIA.

Sub attrahentibus comprehenduntur, quæ occulta qualitate venenum, spicula, vel alia vulneribus infixæ, extrahunt: quorum indefinitus cum sit numerus, necdum satis constet cuiusque extrahendi corporis analogum medicamentum epispasticum, eapropter communibus potissimum & indeterminatis, cuiuscunque corporis infixi extractionem adjuuantibus, contenti erimus. Veluti sunt sequentia.

Radices; aristolochiæ, rotundæ, iridis nostratis, arundinis, pastinacæ sylvestris, ari, bulbi omnes, eryngij radix cum melle trita.

Folia; genistæ, dictamnus Creticus, rabacum, (quæ duo venenum extrahunt,) anagallis vtraque, verbascum vulgare.

Cortex; medianus tiliæ.

Semina; verbasci, sinapi.

Gummi; ammoniacum, galbanum, opopanax.

Animal. cochleæ, terrestres tritæ cum putamine, lacertæ caput in puluerem tritum, lingua vulpis præparata, (eodem modo quo pulmo ipsius,) vino rubro, vel decocto aristolochiæ rotundæ madafacta, valet ad extrahendum plumbum.

Excrem. propolis.

Lapides: magnes præparatus ferrum trahit, lapis lyncis paleas, & herbarum cauliculos.

Marin. succinum etiam paleas trahit.

Emplastra: apostolicum, fermentum.

Unguentum nigrum, seu fuscum Nicolai.

V E S I C A N T I A.

Ab effectu nomen sortita sunt medicamenta, quæ vel parti tantum ruborem inducunt, vnde *Phænigmi* dicuntur; vel insuper etiam vesicas excitant, quibus apertis serosus humor effluit, vnde *Vesicantia* nominantur. Naturæ sunt calidæ 4. gradu; sed substantiæ tenuis, cujus

V vj

causa superficiem partis penetrare possunt. *Vsus*, cum materia neque attenuantibus, neque mollientibus, neque attrahentibus discuti potest; violenter enim attrahunt, dissolunt & colliquant, cuticulam instar feruentis aquæ in vesicam attollunt, in quam, quicquid humoris attractum, colligitur. *Materiam* quod attinet, multa quidem ex attrahentium tabula huc solent referri, operationem vesificantium iuuantia; paucissima tamen sunt, quæ ad hanc classem per se possunt referri, nimirum.

Cantharides cum aceto fortissimo malaxata.

Thapsia, eius nimirum *radix & flos*.

Flammula Iouis.

Radix ranunculi minoris, h. e. 5. Matthiol. & 3. Fuchf. qui etiam flammula dicitur Gesnero.

Fermentum vstum.

SUPPURANTIA.

Ἐκπικηκὰ seu suppurantia medicamenta sunt, quæ naturam in puris generatione adjuuant, quorum *usus*, si discutientibus medicamentis malum non cedat, in tumoribus sanguineis, vel cum

sanguine mixtis, utpote qui soli suppurari possunt. In tumoribus enim ex bile & melancholia vix sine periculo adhibentur suppurantia, quin degenerent & corrumpantur hi humores, ut cancerum & maligna ulcera excitent. Naturæ secundum Galen. 5. simpl. cap. 8. 9. sunt similime corpori & parti, cui adhibentur, (in calore sc. & humore,) ut calorem innatum augeant & foveant, qui huius concoctionis autor est: præterea emplastica, quæ lentore suo cutis spiracula occludunt, spiritus & calorem intus cohibent, ut auctior redditus, humorem facilius maturare possit. Qualia sunt sequentia, è quibus si quædam sicciora vel humidiora videntur, aliorum mistione temperanda.

Radices; altheæ, liliorum alborum, tussilaginis, bryoniæ recentis, cucumeris sylvestris recentis, cepa cocta.

Folia; altheæ, maluæ, acetosæ, brancæ ursinæ, viscum.

Semina; lini, fœnogræci, hordei, tritici.

Farinæ; hordei, tritici, panis triticei, orobi.

Fructus; caricæ pingues, passulæ, datyli pingues.

Gummi: ammoniacum, bdellium.

Resinæ: terebinthina laricea, thus, styrax liquidus, pix, resina vulgaris.

Animal. adeps galinaceus, anserinus, axungia porci, medulla vituli, butyrum, œsypus, vitellum oui, cera flaua, propolis, lac.

Seuum quodcunque.

Succi & liquor. sapa, aqua calida perfusa, hydrelæum, ladanum.

Olea: oleum dulce, amygdalarum dulcium, feminis lini, liliorum alborum.

Vnguenta: althæa, resumptium, basiliconis, Agrippæ, aureum.

Emplastra; diachylum simplex & compositum cum gummi, fermentum.

APERIENTIA APOSTEMA.

Varia quidem sunt, quæ pus aperiunt, inter quæ fimus columbinus, ranunculus, cantharides, lac ficulneum: attamen tumores maturati vsitatiùs ferro & igne, siue cauterio actuali, vel potenciali aperiiri solent.

LIBRI PRIM I

PARS SECVNDA.

*De Remediis respicientibus morborum
summa genera.*

DIATYPOSIS huius PARTIS.

MORBORVM summa genēra
tria sunt. Intemperies, Mala com-
positio, Vnitatis solutio.

Intemperies vel est simplex, cui oppo-
nuntur *Alterantia* : vel cum materia, quæ
habet rationē causæ, & postulat remedia
causis opponenda. De his actum parte prima.

Instrumentorum vitia, quæ quidem
medicamentis tolluntur, sunt. 1. Angu-
stia meatuum insensibilium : Densitas ni-
mirum, cui opponuntur *Rarefacientia*. 2.
Dilatatio mearum insensibilium, cui
Condensantia ; sensibilem, cui *Adstringen-
tia* (suprà explicata) opponuntur. 3.
Morbi quidam ab hyperfarctosi nati, vt
constipatio cauitatis, magnitudo vel nu-

Excrescentia Carnis

merus auctus, qui requirunt *Cathartica*; ubi de *Pyroticis* in genere.

Reliquorum malæ compositionis morborum remedia vel sunt Præservatoria, opposita eorum causis, cum quibus una tolluntur, adeòque hic non repetenda; vel Chirurgica, adeòq; huc impertinentia. *Septica*.

Unitas soluta, vel est simplex, & requirit *Glutinantia*, quò spectant *Vulneraria*; vel conjuncta cum deperditione substantiæ, huc *Sarcotica*, *Epulotica*, *Callum generantia*. De quibus singulis in specie.

R A R E F A C I E N T I A.

Aperientia
Ἀραιωτικά Græcis dicta sunt, quæ cutis meatus, ac poros aperiunt, ad insensilem transpirationem procurandam. Talia sunt calida moderatè, nostròque simillima calori, humida, ut laxent; nam sicca coarctant; tenuium partium, ut penetrant. *Vsus* præcipuè externus, ad internas maximè putredines evitandas; vaporibus & fuliginibus sanguinis hac ratione difflatis: in tumoribus superficialibus, ubi materia est calidior, pars verò natura mollis & rara, ut humor in parte con-

tentus, tumorem dolorēque excitans,
solutus, in vapores melius exhalare pos-
sit. Qualia sequentia existunt.

Radices; altheæ, liliorum alborum.

Folia; anethi, malvæ, violariæ, sambuci,
ebuli, brancæ ursinæ, mercurialis.

Flores; chamomillæ, meliloti, sambuci.

Semina; lini, scæno-græci.

Fructus; ficus aridæ.

Adipes & axungia; porcina, vitulina,
gallinacea, humana, anserina.

Excrementa; butyrum recens, cæsyphus.

Aqua; chamomillæ, liliorum alborum,
aqua tepida, eiusque balneum.

Olea; oliuarum, liliorum, alborum, vio-
larum, amygdalarum dulcium, lumbrico-
rum, chamomillæ, anethi, seminis lini,
irinum, jasminum.

Unguenta; resumptivum, altheæ.

CONDENSANTIA.

Πυκνωτικὰ sunt, quæ poros cutis con-
trahunt, ad insensilem transpirationem
cohibendam. Naturæ, respectu adstrin-
gentium (de quibus supra) magis aqueæ.
Quorum *usus* ad nimium sudorem, &
spirituum dissolutionem inhibendam.

Materia sequens est.

Folia; semperuiuum maius & minus, lactuca, portulaca, umbilicus Veneris, endiua, cicerbita, dens leonis, psyllium, nymphaea, lenticula palustris.

Aqua frigida. Summatim, quæcunq; refrigerant, sed non adstringunt, tenues quidem poros contrahunt; sed totam partem valentiùs adstringere nequeunt.

P Y R O T I C A.

Pyrotica in genere dicuntur, quæ calore suo excedente, non secus ac ignis, vel aqua feruens, cutim in varios usus adurant. Vnde igneæ prorsus naturæ esse necesse est. Differunt tamen gradibus caloris & modo materiæ. Primi generis sunt *Rubificantia*, & *Vesicantia*, omnium mitissima, de quibus supra. Secundi generis sunt *Cathæretica*, exedentia, siue corrodentia, sarcoticis opposita, quæ in superficiem tantum agunt, citra vicinæ partis corruptionem, eamque leniter, ac sensim arrodunt, atterunt, detrahunt atque absumunt. Calida sicca in 3. & 4. gradu, substantiæ tenuis, ut se in materiam absumendam insinuent, & prius

quàm longiùs penetrare quèant, dissipantur. Tertij generis sunt *Septica*, vel putrefacientia, catharteticis acriora, quæ altiùs penetrant, carnemque tenuem colliquant, putrefaciunt, & corrumpunt. Idque faciunt non tàm summi caloris beneficio, quàm malignâ qualitate, quam propter calori nativo infensissima, eius *συνεστια* destruunt, vnde sequitur humidi primigenij dissolutiuo, & cadauerosa putrilago. Substantiæ sunt multò crassioris, quàm superiora, (moderatè tamen, cum sint aliàs leptomera;) tenuior enim à calore nostro facilè dissipatur. Quarti generis sunt *Escharotica*, aliàs *Cautifica*, & *Cantheria potentialia*; (licet alij discrimen constituent inter Escharoticum, & Causticum, vt illud sit mitius, hoc vehementius,) quæ altissimè penetrant, nec modò cuticulam, sed veram etiam cutim, instar ignis, repentè adurunt, crustâ duriore inductâ, quam Escharam vocant. Calidissima sunt in 4. gradu, substantiæ absolutæ crassæ & terrenæ, ob quam summus calor non facilè diffatur, sed tenaciter adhærens violenter vrit, vellicat. *Vsus* : Catharteticorum. In ex-
crefcentia carnis, seu morbis ab hyper-

farcosifatis; in polypo, tuberculis, verrucis, callis absumendis, detrahendis. *Seppicorum*. In tumoribus variis, polypis, ozænis, in callis, & excrefcentiis, vlceribus putridis, phagedænicis, malignis, partibus corruptis auferendis. Sed hæc potius, quia labem in emendabilem relinquunt, ex agro Chirurgico exterminanda essent, eorumque loco vsurpanda, si opus, Detergentia, Cathartica, Escharotica. *Escharoticorum* siue *Cauticorum*. Cùm cutis quauis de causa aperienda est, & laborans sectionem vel vstionem per cauterium actuale ferre nequit, tunc vtimur medicamento caustico. Item, vbi sanguinem suppressere volumus & vasorum erosione erumpentem, nam crustam inducit, tanquam operculum, parti, è qua sanguis fluit. Pyroticis annumerantur *Psilothra*, seu medicamenta depilatoria, hæc partem pilosam glabram reddentia: habent enim & ipsa facultatem erodentem & causticam.

Materia Catharticorum.

Radices; aristolochiæ rotundæ in furno siccata, asphodeli, cucumeris syluestris,

quæ mitiora; hellebori nigri, quæ validior.

Cineres; testarum concharum, tithymalorum, gallarum vstarum.

Lapides; pumex crematus, lapis lazuli illotus : quæ mitiora.

Mineralia; vitriolum calcinatum, plumbum vstum, alumen vstum, argentum vivum præcipitatum, ærugo, sublimatum, æris squamma, calx, chalcitis, misy, sory, antimonium calcinatum peculiariter ad canculos, sal ammoniacum, cinabrium.

Olea; vitrioli, sulphuris. *Aqua forris*.

Unguenta; apostolorum, ægyptiacum, Iridis.

Trochisci; Musæ, Passionis, Andronis.

Materia Septicorum.

Purum.
Arsenicum {
Sublimatum.

Auripigmentum.

Cedrinus liquor.

Chryfocolla.

Sandaracha Græcorum.

Acqnitum.

Dryopteris.
Pithyocampē.

Materia Causticorum siue Escharoti-
corum.

Materia *communis* est ferè lixiuium, è quo sapo conficitur, ex quo vel solo cauterium fieri potest, quod sexcentis aliis præfert Heurnius l. 1. meth. ad praxin, quem vide ibidem. *Propria* materia est multiplex, ac vix Chirurgus existit, qui nō aliquid secreti jactitet; alius enim lixiuio addit vitriolum sublimatum, auripigmentum, salem ammoniacum, nitrum, fel vitri, cineres clauellatos, salem gemmæ, &c. ex quibus variè *componunt sua cauteria*.

PSILOTHRA.

Ad depillandas partes, alij vrentia actu vsurpant, (aurum maximè,) alij potestate agentia, qualia sunt:

Lixiuium forte.

Calx viua.

Oua formicarum.

Sandaracha.

Arsenicum.

Auripigmentum.

Oleum	{	Sulphuris.
		Vitrioli.

GLUTINANTIA.

Κολλητικὰ medicamenta sunt, quæ labra recentis vulneris conjungunt. Taliâ in calore sunt temperata, ne acrimoniâ feriant: in reliquis qualitatibus deficcant cum adstrictione, & substantiæ crassitie, sic enim prohibent, ne inter labra coitura aut influat, aut succrescat humor. *Vsus* in cruentis vulneribus, quamvis & vlceribus, ubi mundata sunt. Hæc autem *materia* vltatior.

Radices; pentaphylli, tormentillæ, symphyti.

Folia; faniculæ, pyrolæ, pilosellæ, herniariæ, cynoglossi, plantaginis, hyperici, verbenæ, salicis, scabiosæ, attractylis, isatidis, chamæpyteos, centauri minoris, millefolij, betonicæ, bugulæ.

Gummi; sarcocolla, sanguis draconis.

Resinæ; thus, myrrha, pix, terebinthina.

Succi; aloë, hypocistis.

Animalia; mumia, lumbrici, pili leporis vsti.

Mineralia; lithargyrum, plumbum, cad-
mia, lapis calaminaris.

Vnguenta; de lithargyrio, de betonica,

V V L N E R A R I A.

Τραυματικά medicamenta sunt, è qui-
bus potiones vulnerariæ vulgò dictæ
componuntur: quorum vis est singula-
ris sanguinem expurgandi, & ab omni
excrementitiorum humorum colluie
vindicandi, vt ex eo, tanquam laudabili
materia, caro & quæuis alia substantia
deperdita promptè reponi possit, & pars
pristinæ vnioni restitui. Vide Paræum
lib. 18. c. 28. *Vsus* in vlcerum & vulnerum
difficiliore curatione.

Materia ita se habet.

Radices; tormentillæ, consolidæ vtriuf-
que, zedoariæ, galangæ, angelicæ, bistor-
tæ, aristolochiæ rotundæ, liquiritiæ, ca-
ryophyllatæ.

Herba ac folia; limonij, faniculæ, pyro-
læ, verbenæ, alchymillæ, persicariæ, vin-
cæ peruinæ, agrimonix, ophioglossi, cy-
claminis, virgæ aureæ, vel consolidæ Sa-
racenicæ, equiseti, betonica, pimpinellæ
sanguisorbæ, ceterach, artemisiæ, lilij
conuallij,

conuallij, centaurij minoris, veronice,
polygonati, plantaginis, fabinae, cardui
benedicti, pilosellae, hyperici, tanace-
ti, herniariae, scordij, serpentariae.

Fructus; cicera rubra, grana juniperi
contusa, nux juglans.

Animalia; cancri fluuiatiles, astaci,
mumia, oculi cancri.

Marina; sperma ceti.

Lapid. ac terrae; corallum rubrum, al-
bum, bolus, armena.

Aquae destillatae ex herbis praedictis.

S A R C O T I C A.

Medicamenta sunt, quae remouent im-
pedimenta naturae in carnis generatio-
ne; videlicet, duplex excrementum, quod
in ipsa carnis generatione perpetuo gi-
gnitur: tenue nimirum, quod ichor siue
sanies vocatur, vnde vlcus humidum
redditur: & crassum, siue sordes, vnde
fordidum efficitur. Illud exsiccandum,
hoc detergendum est. Naturam itaque
habent Sarcotica moderatè calidam &
siccam, infra secundum ordinem, & de-
tergentem sine morfu. Quod enim cali-
dius, carnem colliquat; frigidius adstrin-
git, & sanguinem ad generationem car-

nis fluentem repellit : ficius absumit
quod influit : detergens cum morfu non
modò sanguinem in carnem concreſce-
re non finit, ſed & mordicando fluxio-
nes excitat. *Vſus* in vulneribus aut vlce-
ribus cauiſ.

Quoad materiam, quæ inter Sarcotica
recenſentur, vix merè talia ſunt, quin
ſimul vel glutinantia, vel detergentia,
vel puſmouentia exiſtant; aliorum proia-
temperanda mixtione. Propriè verò ta-
lia ſunt ſequentia, inter quæ ficiora ſic-
cioribus, minus ſicca humidioribus adhi-
benda ſunt corporibus.

Radices; ſymphyti, iridis, ariſtolochia.

Folia; hyperici.

Succi; aloë.

Farina; hordei, orobi, erui, ſcænogræci.

Reſinæ; thus, colophonia, maſtix, reſina
pini, lachryma abietis, pix, terebinthina,
myrrha.

Gummi; tragacantha, ſanguis draconis,
ſarcocolla.

Mineralia; cadmia, ceruſa, tuſchia, pom-
pholix, lithargyrium, plumbum uſtum &
lotum.

Vnguenta; aureum, deſiccatiuum ru-
brum.

EPULOTICA.

Cicatrizantia sunt, quæ vlcus carnẽ repletum cicatrice obducunt. In passivis valdè sunt sicca, vt non modò absumant humorem influentem, sed & eum, qui in carne vlcis est: crassioris substantiæ, vt adstringant & contrahant. In actiuis frigida potiùs, quàm calida, ac sine morfu: licet multa inter epulotica numerentur, cum morfu desiccantia, durioribus tantùm corporibus conuenientia. *Vsus* patet. *Materia* hæc est.

Radices; aristolochiæ rotundæ, tormentillæ.

Folia; plantaginis, myrthi, granatorum, cauda equina, numularia.

Cortices; granatorum, glandium calices.

Cineres & vsta; lanæ crematæ, linteorum, gossypium vstum, spongia vsta, pili leporis vsti, testæ fornacum vstæ.

Gummi & succi; sanguis draconis, acacia.

Fructus; cupressi, gallæ immaturæ.

Flores; balauftia, rosarum.

Terræ ; Lemnia, Armena, crêta alba.

Lapides ; hæmatites, calaminaris, gypsum.

Metallica ; scoria ferri, alumen vstum, plumbum vstum & lotum, plumbi puluis de quo vide Fernel. lib. 6. m. m. c. 16. æs vstum, cerusa, lithargyrium, chalcitis, cadmia lota, pompholix, sulphur, auri-pigmentum, vitriolum, tuthia vsta, lota, antimonium vstum, calx lota, spodium.

Animal. cornu cerui vstum, os sepia, ebur vstum, ostrea testa.

Marina ; corallia.

Vnguenta ; album Rhasis, nutritum, vel de lithargyrio, de cerusa, de tuthia, de minio, deſiccatum rubrum.

CICATRICES DELENTIA.

Adipes & medulla ; humana, asinina, ceruina, axungia thymali piscis.

Olea ; myrrhæ, vitellorum ouorum, camphoræ, balsamum orientale.

Farina ; fabarum, & succus hederæ.

Semina ; erucæ, sinapi.

Mineralia ; borax, nitrum.

Aquæ ; florum liliorum, & fabarum. Ex quibus varia fiunt vnguenta, linimenta.

CALLVM GENERANTIA.

Posse dicuntur; non quòd propriè callum generant: hoc enim naturæ opus: sed quòd naturam hoc in opere adjuvant. Talia in actiuis moderatè sunt calefacientia, (ne resoluant & consumant succum, è quo callus generari debet,) in passiuis desiccant: quoad secundas qualitates, incrassant, indurant, adstringunt. Sùntque

Interna; succus primulæ veris, radicis agrimonix succus aut puluis: cum primis lapis osteocolla ad 3j. cum aqua symphyti.

Externa; aloë, acacia, bolus Armena, farina volatilis, lapis osteocolla, nux cupressi, thus, gümni tragacanthæ.

LIBRI PRIM I
PARS TERTIA.

*De Remediis respicientibus symptoma-
ta communissima, maximèque
urgentia.*

T Y P V S.

Symptomata cō- munissima, ma- ximèque urgē- tia sunt sequen- tia, iisque op- posita remedia.	{	Dolor, cui	{	Anodyna.
		opponū		Narcotica.
		tur.		
		Vigiliæ,	{	Hypnotica.
		Sanguinis fluxus.		1 ^a
Σαμα.				
Syncopē.		Reficiētia spi- ritus.		

A N O D Y N A.

ANODYNA, vel Paregorica sunt, quæ
persistente causa doloris, neque ta-
men sensus sopiendo, dolorem leniunt:
qualia sunt in actiuis qualitatibus quàm
maximè temperata, & calori nostro simil-

lima: in passivis humida; siue aquea, siue
aërea: substantiæ tenuis, omnis adstri-
ctionis expertia. Hæc enim blando suo
calore partis calorem fouent, tenuitate
substantiæ in partes subeunt, benigna
humiditate easdem laxant: quod causa
doloris in parte contenta, per ἄσχυρον
ἰσχυρὸν facilius discutiatur, & euacue-
tur. *Materia* horum talis est, quæ sunt
topica externa potissimum.

Radices; althææ, liliorum, maluæ.

Folia; sambuci, maluæ, violariæ, anethi.

Semina; lini, fœnogræci, tritici eiusque
farina, hordei.

Flores; chamomillæ, meliloti, verbasci,
crocus.

Animal. partes, excrem. lac tepidum, bu-
tyrum recens, insulsum, œsypus, vitellum
oui, caro animalium adhuc calens, omen-
ta animalium, pulmones animalium re-
cens extinctorum.

Medulla; omnes officinales.

Adipes & axungia; suilla, anserina, gal-
linacea, humana.

Olea; oliuarum dulce, lumbricorum,
rosarum, chamomillæ, amygdalarum
dulcium, liliorum, seminis lini, vitello-
rum ouorum, hydrelæum, anethinum,

X iiij

jasminum, keirinum, sesaminum.

Panis triticeus mediocriter coctus, calens.

Medulla panis albi.

Mucilagines ; feminis maluæ, psyllij, althææ, fœnogræci.

Sena ; caprinum, ceruinum, hircinum.

Unguenta ; pectorale, althææ.

Ex quibus varia fiunt anodyna, fomenta, linimenta, pulles, cataplasmata.

NARCOTICA.

Narcotica medicamenta sunt, quæ partibus sensum auferunt, vel stuporem inducunt, ne id quod dolorificum est percipiant : quorum *usus* in vehementissimis doloribus. Omnia quidem vehementer frigida, sed non tam manifesta frigiditate, quam occulta stuporem inducunt.

Radix ; mandragoræ, hyoscyami.

Folia ; hyoscyami, mandragoræ, papaueris, folani somniferi, tabaci.

Flores ; hyoscyami, papaueris, croci.

Semina ; papaueris albi & nigri, hyoscyami, lolij.

Succi inspissati mandragoræ, hyoscyami, opium.

Syrupi; papaueris albi, erratici.

Olea; mandragoræ, & feminis papaueris albi.

Opiatæ; theriaca recens, requies Nicolai, philonium Romanum, & Persicum.

Pilulæ; de cynoglossio.

Laudanum opiatum, siue nepenthès ad ḡ iij. iv. v.

HYPNOTICA.

Somnifera medicamenta dicuntur, quæ suaues *αἰσθητικὰς* ad caput mittunt, & calidos siccos, & acres vapores temperant. Quorum *usus* maximè, ubi à vaporibus acris vigiliæ proueniunt. Cujusmodi sunt sequentia.

Folia; lactucæ, semperuiui, anethi.

Semina; lactucæ, frigida majora, papaueris albi.

Flores; violarum, nymphaeæ, rosarum.

Fructus; amygdalæ dulces, nuclei persicorum.

Aquæ; violarum, nymphaeæ, lactucæ, portulacæ, solani, rosarum.

Syrupi; violarum, nymphaeæ, papaueris.

Conseruæ; violarum, nymphaeæ.

Condita; caules lactucæ Italice conditi.

Succi; lactuæ, nymphæ, folani.

Species; diamargariti frigidi.

Olea ad inungendum frontem, tempora, & plantas pedum: oleum violarum, nymphæ, papaveris albi, amygdalarum dulcium, anethi, salicis, mandragoræ, ranarum.

Medulla; crurum vituli, cerui.

Unguentum; populeonis. Ex quibus omnibus varia remedia ad somnum conciliandum, tùm interna, tùm externa, comparari possunt.

PROFLVENTEM SANGVINEM Cohibentia.

Ἰσχυμα sunt medicamenta sistentia sanguinem vberius prorumpentem ex vena: siue aperta aut exesa spontè, siue rupta, aut in vulnere præcisa. Præstant autem id, præter medicamenta caustica, quæ venas vrendo crustula (tanquam operculo) obducunt, quæ omnia cohibet, alia insuper medicamenta variis modis: videlicet, vi emplastica, quatenus crassa aut lenta substantia constant, venarum exitus infarciendo atque implente: aut vi refrigerandi, adstringendi

& siccandi, aliaue quadam proprietate.
Quorum omnium *materia* communiter
sequens traditur.

Radices; symphyti, pentaphylli, rha-
barbari torrefacti, vrticæ.

Cortices; granatorum, cortex pini.

Folia; plantaginis, centinodiæ, equi-
seti, vincæ peruinæ, pimpinellæ, sangui-
forbæ, androsæmi, vrticæ, salicis, lenticu-
læ palustris, lactucæ, portulacæ, folani,
semperuiui vtriusque, rubi germina.

Flores; balauſtia, cytini.

Fructus; mala cydonia, pyra austera,
forba, mespila, rubi, mora immatura, rhus
obsoniorum, gallæ immaturæ, gallæ exu-
stæ, moxque aceto, vinoue exſtinctæ.

Succi & liquores; acacia, hypocistis,
aloë, acetum, oxycratum, vel posca, om-
phacium, aqua frigida, succus cucurbitæ,
portulacæ, vinum austerum.

Resina; thus, myrrha, mastix, resina fri-
cta. ʒ. m. m. 3.

Gummi; sanguis draconis.

Marina; corallia.

Animalium partes, excrementa; glutē;
mumia internè, externè: albumen oui,
tela aranæ, præsertim cui pollen è pri-
strina adhæsit, sanguinis grumus exsicca-

tus, spodium de ebore, plumæ gallinacæ
combustæ, pili leporis & hominis com-
busti, ossa cremata.

Lapides; hæmatites, schistus, jaspis, gyp-
sum lotum.

Terræ; pulvis communis & simpl. bolus,
terra sigillata.

Farinæ; tritici, fabarum, amyllum.

Fuligines; fuligo à clibano, vel lebetè
æneo dèrassa, fuligo thuris vel mastices.

Mineralia; lithargyrium, cerusa, pom-
pholix, vitriolum, alumen.

Marina, spongia, quæ est fungus ma-
rinus.

REFICIENTIA SPIRITVS.

Non est hic sermo de iis, quæ causas
spiritus resoluentes tollunt, & per acci-
dens eosdem reficiunt: neque de iis, quæ
cordis calorem roborant, ad cardiaca
releganda, sed de solis illis, quæ grato
suo halitu & vapore subito spiritus refi-
ciunt, quorum *usus* in animi deliquio &
syncope. Qualia sunt:

Radices; acori veri, angelicæ, caryo-
phyllatæ, cyperi, iridis Florentinæ.

Cortices & ligna; citri, arantiorum,

lignū aloës, fantala, maximè citrina.

Folia; calamenthæ montanæ, hyssopi, lauendulæ, majoranæ, melissæ, menthæ, ocymi, rosmarini, pulegij, serpylli, thymi.

Flores; arantiorum; garyophyllorum, citri, jasmini, lilij conuallij, limonum; spicæ omnes, rosarum, viola purpurea.

Baccæ; juniperi, lauri,

Fructus; cotonea benè matura, poma redolentia.

Aromata; caryophylli Indici, cinamomum, macis.

Resinæ ac gummi; styrax, camphora.

Excrementa; moschus, zibetum.

Aquæ & aceta: aqua cinamomi, florum citri, arantiorum limonum, lauendulæ, jasmini, rosarum, acetum generosum, garyophyllatum, rosatum.

Olea odorata; cinamomi, costinum, de nuce moscata, spicæ, camphoræ, jasminum, garyophyllorum, oleum balsami, corticum citri, & similia.

NB. In mulieribus hæc odorata naribus non adinuenda, ubi adest metus suffocationis vteri sed potius graueolentia, vt castoreum, ruta, &c.

*odorifera mulieribus
periculosa*

LIBRI SECVNDI

De Materia medica Particulari.

SECTIO I.

De Remediis capitis.

Typus Sectionis.

			Cephalica.
		Cerebro	Caput
			purgia.
			Errhina.
			Sternutatoria.
			Apophlegmatizantia.
Capitis remedia dicata sūt vel			ὀφθαλμικά.
	Oculis,	Oph-	Anodyna.
	talmica.		Repellentia.
			Digerentia.
			Detergentia.
	Auribus,	Otica.	
	Dentibus,	Odontica.	

CEPHALICA.

CEPHALICA propriè dicuntur,
quæ cerebri calorem nativum &
ἐνδογενὴς θερμότης conseruandi & instaurandi
vim obtinent, cerebrumque ab omni
causarum illuue expurgatum confir-
mant. Quorum (vt & omnium aliorum cor-
roborantium, à partibus ipsis denomina-
tionem habentium) *Vsus* tum antequàm
morbi inuaserint, tum in ipsis, & post ip-
sos expugnatos : passim verò post vni-
uersales purgationes, ad robur partibus
restituendum, (vnde nomen corrobo-
rantis,) ne postea vitiosos humores, in-
deque novos affectus, suscipiant aliun-
dè, aut fiat recidiua. Licet verò eiusmo-
di corroborantium facultas videatur oc-
culta ; caliditatem tamen, vel frigidita-
tem conjunctam habent, quarum ope
intemperiei calidæ frigidæue vestigia
simul tolluntur. In specie verò etiam Ce-
phalica duplicia sunt, calida, affectibus
cerebri frigidis, & frigida, affectibus
eiusdem calidis & siccis, vt deliriis, mi-
tificandis idonea.

Calida.

Radices; aristolochiæ, insignis in epilepsia ab utero, calami aromatici, acori & galangæ ad flatum, pœoniæ maris ad epilepsiam & pauores, viscum quercinum etiam, iridis Florentinæ, cyperi, zedoariæ.

Folia; betonicæ, majoranæ ad flatum, saluiæ angustifoliæ, & centaurij minoris ad neruos firmandos, rosmarini ad tremorem & paralyfin, lauri, myrthi ad catarthos, calamenthæ montanæ, lauendulæ, primulæ veris, ocymi gariophyllati, faturejæ, hyssopi, melissæ, origani.

Corices & ligna; cortex citri, guajaci, sassaphras, xyloaloe.

Semina; coriandri, fœniculi, fileris montani, bacca juniperi, lauri, myrthi; grana kermes, seu tinctorum, pœoniæ, melanthij, seu nigellæ semen.

Flores; stœchados Arabicæ, cerebri, ac neruorum q. vita, vertigini, epilepsiæ, ac melancholiæ saluberrima: lilij conuallij, tilia, spicæ nardi, centaurij minoris, betonicæ, anthos, meliloti, chamomillæ.

Fructus: anacardia, sed cautè, cùm sanguinem adurant.

Aromata: nux moschata, cubebæ, ḡ v. quotidie deuorata, cardamomum, macis, garyophylli aromatici, cinamomum, zingiber, piper ad humidum cerebrum.

Resinæ: thus ad obliuionem, mastix, styrax, benzoin.

Animal. castoreum eximium, moschus, cinis hirundinum, & stercus pauonum in epilepsia.

Marina: ambra, succinum.

Aquæ: foliorum prædictorum stillatitia, aqua vitæ cum castoreo, theriacalis cum succo betonicæ imperialis, cœlestis, cinamomi.

Olea: nucis moscata, garyophyllorum, cinamomi, majoranæ, succini, rosmarini.

Syrupi: de stœchade, betonica, mel rosarum, anthos, oxymel simplex, & compositum.

Conseruæ: florum anthos, betonicæ, saluiæ, stœchados, tiliæ.

Condita: corticum citri, acori, myrobalanorum, nucis moscata. Coriandrum obductum.

Confectiones: theriaca, Mithridatium vetus: confect. aurea Alexandrina, ana-

cardina; sed cautè.

Species dictæ in pituitam præparantibus.

Trochisci; de carabe, gallia moscata.

Externa.

Semen; nigellæ, vel cumini torrefacta, & linteo inclusa sincipiti admota.

Olea; myrtinum, rutaceum, laurinum, nardinum, nucis moschatæ per expressionem.

Emplastra; de betonica, de baccis lauri, & in pertinaci dolore de Vigo cum Mercurio.

Ruta & serpyllum, ad dolores, deliria, mentis perturbationem, & vigilias.

Eodem modo Verbena.

Frigida.

Herbæ; acetosæ, lactucæ, portulacæ, violarum, cucumeris, capreoli vitium (die glaben.)

Ligna; santala, citrina, rubra, alba.

Flores; rosarum, violarum ad somnum, nymphææ.

Semina; 4. frigida majora, lactucæ, psyl-

lij, papauēris albi.

Succi; citri, granatorum, ribēs, acetum, omphacium, opium.

Gummi; camphora.

Aquæ stillatiæ; ex foliis & floribus prædictis.

Conseruæ; ex floribus modò dictis.

Condita; caules lactuæ, & cucurbitæ caro condita.

Species; diamargariti frigidi, diatrium-
fantalon, diatragacanthi frigidi.

Trochisci; de camphora.

Externa.

Simplicia prædicta, quibus addenda
folia hyoscyami, solani, semperuiui maic-
ris, mandragoræ, falicis, pampini vitis.

Olea; ex floribus prædictis ac semine
papaueris albi, omphacinum; ex flori-
bus falicis, pro inunctione narium &
temporum.

Vnguenta, rosatum, refrigerans Gal. po-
puleonis: *ceratum* santalinum.

Cephalicis opponuntur, quæ capiti
nocent. Qualia sunt seqq. lib. 2. compos.
f. l. c. i. sub finem. Semen agni casti: suc-
cus absinthij: oliuæ nigræ & maturæ:

arbuti fructus: myrrha, thus secunda va-
letudine haustu, vt Diosc. vult: nam aliàs
secundùm Auicen. obliuioni confert:
hederæ cacumina, corymbi: fructus
lentisci: crocus, peucedanum: cyclaminus
sicca cum vino pota. Styrax multus fom-
nos turbulentos facit, paucus tristitiam
discutit. Omnia denique nimis odorata
naelæia inducunt, caput vaporibus re-
plendo, in plethoricis præsertim.

E R R H I N A.

nasalia

Sunt medicamenta naribus indita,
(vnde & Latinis *Nasalia*), ad superfluam
pituitam circa meninges & cerebrum
per nares expurgandam, vel citra mani-
festam cerebri agitationem, excrementis
spontè ad nares affluentibus, vel cum
sternutamento, quæ propriè Sternutato-
ria. Censentur calida tenuia, acria, &
detergentia: inter quæ eligenda, quæ si-
muletiam Cephalica sunt. Materia ho-
rum vel *simplex* est, vel *composita*.

Simplicia sunt vel *sicca*, vel *humida*.

Sicca.

Puluis, acori, castorei, croci, garyo-

phyllorū, elaterij; (sed cautè & aliis liquidis errhinis dissolutus :) hellebori albi & nigri, nucis moscatae, piperis albi, pyrethri, zingiberis.

Radices; cyclam. & betæ instar turundæ naribus indita.

Folia nicotianæ siccata, naribus indita, optimum.

Fumus majoranæ, hyssopi, & thymi, tabaci item per fistulam haustus.

Humida.

Succus : anagallidis purpureæ, betæ, brassicæ, betonicæ, chelidonia maioris, cyclaminis, cucumeris sylvestris, radicis iridis, hederæ arboreæ, hyssopi, majoranæ, marrubij, nicotianæ, nigellæ, origani, pulegij, saluæ, fabinæ, sambuci.

Butyrum recens naribus illitum.

Composita. Mel rosatum, anthosatum, oxymel simplex & scilliticum. *Syrupus* de hyssopo. *Confectio* mustarda dicta, Alexandrina aurea, anacardina, theriaca & Mithridatium antiqua. *Olea* ex piperibus, ireos.

STERNUTATORIA.

Ptarmica sunt errhina validiora & tēnuiora, acriora, fortiùs expultricem cerebri irritantia. Inter quæ vſitatiora ſequentia exiſtunt.

Radices; irgos, hellebori albi, euphorbium, quo nihil promptius, admixto parum caſtorei: pyrethrum: *pulvis* nicotianæ inflatus. Ex quibus & aliis errhinis acrioribus ſubtiliſſimè pulueriſatis fiunt pulueres, ad ʒ j ſ. ʒ ij. admixtis cephalicis æquali pondere, quorum ʒ j. ij. mediante calamo, in nares inſuffletur, vel, ſi vehementia ſunt, pyxidi aneæ incluſa, mota pyxide naribus admoueantur. *Vel* nodulus paratur, ex pyrethr. ʒ ſ. helleb. nigr. ʒ j. naſurtij ʒ ſ. pulueriſatis & incluſis in nodulo, qui maceratus in aq. roſ. naſo odorandus admoueatur. Sternutamentum ſecurè citra moleſtiam excitat.

APOPHLEGMATIZANTIA.

Sunt medicamenta, quæ maſſicata, gargarizata, vel palato illita pituitam è

cerebro in os eliciunt, calore suo & acrimonia, qua tūm materiam capite conceptam attenuant, fundunt ac liquant; tūm simul expultricem cerebri stimulant. Talia sunt sequentia.

Radices; acori, angelicæ, ireos, costi, cypri, gentianæ, galangæ, imperatoriae, pyrethri, valerianæ, zingiberis.

Cortices; radicum capparum, arantiorum.

Aromata; cubebæ, nux moscata, garyophylli, piper, grana paradisi.

Folia; hyssopi, lauri, lepidij, hydropiperis, majoranæ, nasturtij, nicotianæ.

Semina; anisi, fœniculi, sinapi, staphisagria, thlaspi, seseli, fileris montani.

Fructus; ficus, passulæ, amygdalæ amaræ, baccæ juniperi, lauri.

Gummi; mastix, ammoniacum, myrrha.

Animal. castoreum.

Hæc simplicia quoad *vsu*m, vel masti-
cantur: ut passim rad. pyrethri macerata
per noctem in aceto ad ℥ j. vel pulvis
prædictorum ad ℥ iij. ℥ β. excipitur s. q.
ceræ, & fiunt trochisci lupinorum instar,
quorum vnus mastigatur, & volutatur
sæpius in ore.

OPHTHALMICA.

Dicuntur in genere, quæ in variis oculorum affectibus persanandis usu recepta sunt. Et in tres præcipuas classes diuiduntur. Prima continet *oxydorcica*, h. e. visum acuentia. Secunda, medicamenta inflammationi dicata, & quidem eius initio, *repellentia*, *anodyna*, statu & declinatione, *digerentia*, vel *discutientia*. Tertia *detergentia* complectitur, in ulceribus, maculis, suffusionibus & similibus usitata.

*Oxydorcica.**Interna.*

Radices; fœniculi, chelidoniæ majoris, garyophyllatæ, valerianæ.

Folia; euphrasiæ, chelidoniæ, fumariæ, fœniculij, verbenæ, rutæ, hormini.

Semina: fileis montani, raparum, raphani, fœniculi, carui.

Succi depurati: fœniculi, euphrasiæ, verbenæ, majoranæ, rutæ.

Aqua stillatitiæ: euphrasiæ, verbenæ, chelidoniæ, fœniculi, rutæ.

Vinum

Vinum euphragiatum.

Econtra visui nocent, raphanus, al-
lium, cepæ, sinapi & nasturtium.

Externa oxydorcica.

Aqua mellis, si à tunicarum crassitiē
caligo fiat. *Aquæ destillatæ* ex superio-
ribus oxydorcicis simplicibus, mixtis: ad-
ditis, felle, vrina pueri impubis, vino al-
bo, melle.

Antimonij ꝑ j. in aquæ ꝑ iv. infusa.

Succi prædicti oculis instillati: erucae
succus, salicis florentis succus, qui inciso
cortice fluxerit.

Anodyna.

Mucilagines; seminis psylli, seminis pa-
paueris albi, vbi simul leniendum; semi-
nis cydoniorum, vbi simul adstringen-
dum.

Aquæ; rosarum, peculi rosarum, plan-
taginis, solani, semper viui maioris, por-
tulacæ.

Lac muliebre. Albumen oui agita-
tum in aqua.

Poma dulcia sub cineribus, vel in la-

Y

Et cocta. Succus pomorum.

Medulla panis macerata & cocta in lacte, addito pauco croco, ad ḡ iv. v.

Trochisci albi Rhasis, vbi vehemens dolor.

Opium in extremo dolore, ad ḡ ij. in collyriis liquidis.

Repellentia.

Aque; rosarum, myrtillorum, plantaginis, violarum, portulacæ, solani.

Succi; cydoniorum, pomorum acidorum, granatorum, albumen oui.

Mucilago: seminis cydoniorum. Pulpa cydoniorum cocta in aqua adstringente, vt peculi rosarum.

Discussientia.

Decocta; fœnogræci, chamomillæ, meliloti.

Forus & vapor; ex iisdem, & oxydercicis.

Aqua: aqua vitæ, euphrasæ.

Animalium partes & excrementa: lac muliebre, sanguis columbarum & turturum, pennæ pipionum sanguine præ-

gnantes extracte, & expressæ in oculum:
fel piscium.

Gummi : sarcocolla nutrita in lacte.

Resina : myrrha, thus.

Succi : aloë, omphacium, vbi ardor si-
mul adest.

Tandem crocus.

Detergentia.

Alia sunt leuiora sine morfu, quorum
vsus in inflammationū declinatione, vt,
saccharum candi, mel succus rosarum
rubrarum, antimonium lotum, cadmia,
pompholix, tuthia, os sapiæ, lapis pumi-
cis, plumbum vstum & lotum. *Alia* sunt
validiora cum morfu: quorum vsus ma-
ximè in suffusione, panniculo, aliquando
& vlceribus: vt sunt, fella piscium, quæ
leuiora; quadrupedum, quæ media; auiū,
quæ fortissima: quibus adde fel serpen-
tum & viperarum. (*Nota.* Fel perdi-
cum omnium validissimum, gallinæ
mitissimum.) *Succi* cydoniorum, fœni-
culi, chelidonix, anagallidis caruleæ,
vrina, aqua mellis composita ex oxydor-
cicis. *Alia* sunt fortissima: vt, vitriolum
vstum, ærugo, vitriolum album, cuius li-

Y. ij

quor cum ouorum albumine eximius in ophthalmia, rubedine, & pruritu oculorum; antimonium crudum.

O T I C A.

Dicuntur aliàs *ανογνὰ*, remedia auditum iuuantia: quæ duplicia sunt, *Interna* & *Externa*. *Interna* sunt cephalica recensita, quæ humorem, vel flatum in interiore auris cavitate contenta alterant, absumunt, & discutunt, siue calida sint, dum malum est à crassis frigidisque humoribus, siue frigida, cum à calidis sordiditatis causa existit, quod in morbis acutis accidere solet, post crisin, materia ad aures protusa. *Externa* quoque duplicia sunt, *Calida* & *Frigida*.

Calida sunt sequentia.

Aquæ; aqua vitæ simplex: aqua vitæ composita ex infusione cephalicorum, aliorumque, quæ lentum ac crassum humorem incidunt, detergent, digerunt, facta in vino albo. Infunduntur autem in hunc usum, radices raphani, porri, ceparum, cyclaminis, hellebori albi: casto-

reum, crocus, nitrum, fel vaccinum, præter cephalica.

Decocta; ex iisdem facta in aqua vitæ, aceto simplici, vel scillitico.

Succi; ceparum, porri, raphani, rutæ, fraxini.

Olea communia, vt amygdalarum amararum, nardi: & *destillata*, præter cephalica suprâ dicta, sequentia: saluiæ, rutæ, feminis cimini, carui, fœniculi, baccarum lauri, spicæ.

Pinguedo anguillæ destillans, dum in veru assatur, auri instillata; habet enim vim molliendi, & laxandi à pingui sua substantia, attenuandi & digerendi partim ab igne, partim à foliis lauri, quæ interfiguntur frustris anguillæ, dum assantur. Suffitus in aures ex prædictis factus per tubulum æneum. Moschus cum lana bombycina impositus.

Frigida sequentia usurpantur.

Olea; nymphææ, rosarum, violarum: lac muliebri tepidum. *Succus* vitium, dum amputantur, lachrymæ. *Decocta* ex frigidis, V. G. rosa, malua, violis, salice, lactuca, nymphæa.

Y iij,

ODONTICA.

Dicuntur, quæ dentes roborant, & fordes detergendo dealbant, materia pro dentifriciis. Sunt autem sequentia.

Ex *plantis*; pimpinella, parietaria, beta, capill. Veneris, caules: *folia* myrthi, lentisci, oleastri, pulegij, origani, hyssopi, menthæ, saluæ, rosmarini, separatim, vel plura vsta, & in cineres redacta.

Ex *animalibus*: os sapiæ, oculi cancri, cornu cerui, concharum omnium genera, cochlearum terrestrium testæ.

Ex *lapidibus*; pumex, lapis spongiæ, alabastrum, specularis. Omnibus egregiè comminutis, aut, si ægrè fiat, priùs vstis.

Ossa, seu nuclei dactylorum, myrobalanorum, oliuarum, nucum cupressi, vsta

Marina; corallia, spuma maris.

Succi terrestres; sal commune, sal gemmæ, alumen, nitrum, supra tegulam ardentem fusa, & vsta. Sal alkali; & eius dissoluti innatans pinguedo, axungia vitri dicta. Tartarum vini albi. Crusta panis vsta.

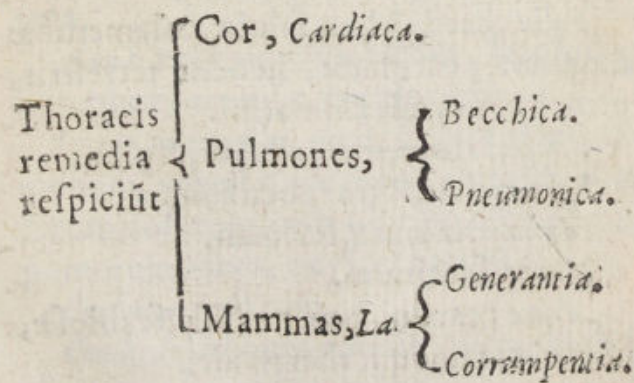
Hiscē addenda odorata, vt pulueres
aromatum, ligni aloës, plantarum odo-
ratarum, radicis ireos, moschus & am-
bra; & ad corroborationem gingiua-
rum, mastix, thus, myrrha.

LIBRI SECVNDI

SECTIO II.

De Remediis thoracis.

Typus Sectionis.

Y iiij

CARDIACA.

CARDIACA medicamenta sunt, quæ cordi roborando, malignitati arcendæ, & spiritibus generandis sunt idonea. Talia sunt omnia alexipharmaca interna suprâ proposita, nisi quòd calida cum frigidis confusa sint, quæ in usu sunt discernenda. Sed præter illa conveniunt sequentia, quæ ibi non extant.

Calida. —

Radices; doronici, zedoariæ, pentaphylli, gariophyllatæ, petasitidis.

Cortex; arantiorum, citri.

Folia; cardui-ben. salviæ, calamenthæ montanæ, cardiacæ, hederæ terrestreis, menthæ, ocyimi, rosmarini.

Flores; salviæ, lilij conuallij, spicæ.

Resinæ; thus, styrax, benzoin.

Animal. mumia, sericum.

Marin. succinum.

Aque; cardui-ben. melissæ, scabiosæ, salviæ, cinamomi, theriacalis.

Olea; garyophyllor. cinam. croci.

Condita; corticū citri, radicis scorzonere.

Trochisci: de gallia, & alipta moschata.

Species: lætificantis Galeni.

Frigida.

Radices: acetosæ, buglossi.

Folia: acetosæ, trifolij acetosi, borraginis & buglossæ, nymphææ, myrtus.

Semina: cydoniorum, plantaginis.

Fructus: cerasa acida, poma redolentia, ribes, cydonia, granata acida.

Flores: salicis.

Succi: acetosæ, rosarum & fructuum modò dictorum.

Lapis granatus.

Mineralia, & *marina*: aurum, argentum, corallus, perlæ, mater perlarum præparata.

Aquæ rosarum, violarum, buglossæ, nymphææ, acetosæ, cerasorum.

Syrupi: acetosus, citri, granatorum, limonum, agrestæ, de succo acetosæ, violarum, rosarum, cydoniorum, nymphææ, pomorum, ribes, oxyfaccharum.

Conserua rosarum.

Condita: limones conditi, oxyacantha, ribes, cerasa acida condita.

Species: diamargariti frigidi.

Y v

Trochisci; de spodio, camphora.

Unguenta, rosaceum, santalinum.

BE CCHICA.

Sunt medicamenta, quæ contenta in pectore & pulmone excrementa apta reddunt, ut tussi faciliè expurgari queant, sic dicta à modo euacuandi per tussim. Græcum enim nomen βηχ tussim significat, hinc βηχνός: aliàs sputum mouentia & anacathartica, ut & à parte euacuanda thoracica, & expectorantia. Eaque sunt duplicia, pro varietate excrementorum, attenuantia videlicet, & incrassantia: illa humores crassos attenuando, incidendo & detergendo; hæc verò tenues humores incrassando, & simul leniendo expectorant. Vbi notandum, quòd si inter attenuantia quædam acriora videantur, ea lenientibus esse temperanda, ne tussis nimirum irritetur, aut crassus humor nimium illorum usu exiccetur.

Materia attenuantium.

Radices; aristolochiæ vtriusque, althææ,

angel. ari, enulæ campanæ, irēos, scilla,
cepa, zingiber.

Folia; adianthi, capilli Veneris, calaminthæ, hederæ terrestris, hyssopi, nicotianæ, pro syrupo & suffitu; origani, pullegij, pulmonariæ, prassij: pes cati, h. e. gnaphalium montanum, scabiosa, ros Solis, tussilago, seu vngula caballina, aliàs becchium.

Semina; anisi, brassicæ, carthami, fœniculi: nasturtij, fœseli Massiliensis officinis, fileris montani, vrticæ.

Baccæ; lauri, juniperi.

Flores; anthos, chamomillæ, scabiosæ, crocus à Ɖ β. ad Ɖ j.

Fructus: amygdalæ amaræ, caricæ, seu ficus in furno aut sole exiccata, cappares.

Resinæ; myrrha, terebinthina.

Animal, mel, pulmo vulpis vino ablutus & exiccatus 3 β. 3 j.

Chymica: flores sulphuris in eclegmate, & tabellis becchicis. Oleum sulphuris, cuius guttæ aliquot miscentur eclegmatis.

Aquæ; cardui-benedicti, hyssopi, tussilaginis, scabiosæ.

Syrupi; capillorum Veneris, hyssopi,

Y vj

prassij, tussilaginis, pedis cati, oxymel simplex, & scilliticum.

Conseruæ: enulæ campanæ, capillorum Veneris, anthos, tussilaginis.

Pulueres: diaireos simplex, & Salomonis, diacalaminthæ.

Loch de pulmone vulpis, & similia in singulis officinis vsitata.

Externa.

Olea amygdalarum amararum, ireos, chamomillæ.

Vnguenta: resumptiuum, dialthææ.

Emplastrum: filij Zachariæ.

Materia incrassantium, & lenientium.

Radices; liquiritiæ.

Semina 4. frigida majora, papaueris albi, lactucæ, maluæ, hordeum.

Flores: nymphææ, (officinis nenuphar) violarum, papaueris rheas.

Fructus: amygdalæ dulces, dactyli, jujubæ, nuclei pineorum, pistacia, pruna dulcia, passulæ, sebestena pruna.

Succi, liquiritiæ, amylum, penidia, opium.

Animal. butyrum.

Aque ; violarum , papauēris rheas,
nymphææ.

Syrupi de liquiritia, jujubis, nymphæa,
papaueris rheas , violarum , papaueris
albi , mel violarum,

Conserua ; violarum, nymphææ.

Species ; diatragacanthi frigidi, diapē-
nidium.

Externa.

Olea violarum, nymphææ, amygdala-
rum dulcium.

Vnguentum rosatum.

P N E V M O N I C A.

Sunt medicamenta intemperaturis
pulmonum corrigendis idonea : quorum
materia eadem est cum becchicis. Inter
quæ ad *calefaciendum* pectus excellit vsus
florum sulphuris ad ℥ j. cum ouo for-
bili, & terebinthinæ ℥ ij. dissolutæ in oxy-
mell. ℥ ij. Externè, thermæ sulphurææ.
Ad pectus verò *frigefaciendum*, vsus aci-
dularum, lactis, nisi impediatur catarrhus,
decocti ligni rhodij, santali rubri ad ta-
bem incipientem, & hæmopticam im-
minentem. Item conserua rosarum aci-
dula facta, frequenter vsurpata, manè, &

sub ingressum lecti. Reliqua in becchicis.

LAC GENERANTIA.

Dicuntur vel *propriè*, vel *impropriè*. *Propriè* lac generant, quæcunque multum & bonum sanguinem efficiunt, cuiusmodi sunt alimenta polytropa, & euchyma, ac medicamenta temperata, quorum lac effectus est materialis. *Impropriè*, quæ moderata incidendi facultate sanguinem fluidum reddunt, & ad mammas deducunt, ut ibi in lac conuertatur, de quibus hic sermo. Vbi nota, quædam ex illis proprietate quadam impellere sanguinem ad mammas. Sunt autem alia *Interna*, alia *Externa*.

Interna.

Folia; Smyrnium Diosc. seu petroselinum Macedonicum verum, anethum, apium, fion, polium, omnia vicentia: polygala, lactuca in calidis; nam in frigidis minuit.

Semina recentia anisi, fœniculi, eruçæ, nigellæ.

Succus; cicerbitæ, taraxaci, tragopogi cærulei, ptisana.

Pulvis; crystalli tenuiss. ad ʒj. i; li-

quore idoneo. Lac lunæ pondere 3 j.

Externa.

Mollientia simplicia, vt *radix althææ*.
Folia anethi, *maluæ*. *Semen lini*. *Flores camomillæ*, admixtis etiam foliis & seminibus modò dictis, pro fotu. Item rubificantia, si cætera non iuuerint.

LAC MINVENTIA.

Minuunt lac, quæcunque vehementer refrigerando sanguinem incrassant, vel nimio calore digerunt, aut exiccant, vel tota etiam substantia lactis generationem impediunt. Qualia sunt vel *Interna* eaque *calida*, vt, *ocymum*, *ruta*, *calametha*, *salvia*, *agnus castus*: *frigida*, vt, *portulaca*, *sempervivum*, *cucurbita*, *camphora*. Vel *Externa*. 1. *Cataplasma* ex calidis modò dictis in oleo coctis appositum. 2. *Lintheola* omphacio intincta, & applicata. 3. *Apium* cum aceto tritum, & applicatum. 4. *Spongia* immersa in decocto cumini, vel coriandri, facto cum aceto acerrimo, & admota, Secretum quorundam.

LIBRI SECVNDI

SECTIO III.

De Remediis ventris inferioris.

TYPVS SECTIONIS.

Ventriculi, inferio- ris par- tium medi- camēta propria sunt se- quen- tia,	Ventriculi, <i>Stomachica.</i>	
	Intestinorum,	{ <i>Flatus discutien-</i>
	quibus præ cē-	{ <i>tia.</i>
	teris partibus	{
	omnibus com-	{ <i>Vermes necan-</i>
	petunt.	{ <i>tia.</i>
	Hepatis, <i>Hepatica.</i>	
	Lienis, <i>Splenica.</i>	
	Renum, Nephri-	{ <i>Lemientia.</i>
	tica : eaque vel	{ <i>Detergentia.</i>
		{ <i>Libonriptica.</i>
	Vesicæ, <i>Cystica.</i>	
	Testium, Semen	{ <i>Generantia.</i>
		{ <i>Extinguentia.</i>
	Vteri, Hy-	{ <i>Corroborantia vterum.</i>
	sterica	{
	eaq; vel	{ <i>Menses</i> { <i>Mouentia.</i>
		{ <i>Sistentia.</i>

STOMACHICA.

STOMACHICA sunt, quæ peculiari vi humores in ventriculo contentos alterant, & simul concoctionem cæterâsque ventriculi functiones adjuvant & confirmant. Quorum alia sunt *calida*, alia *frigida*. Vtraque non nimis aperientia & diuretica, sed adstringentia esse debent.

Calida.

Radices calami aromat. cyperi, galangæ, gentianæ majoris, zedoariæ.

Cortex arantiorum, citri. *Lignum* aloës.

Folia absinthij, betonicæ, menthæ, origani, rosmarini, saluæ.

Semina anisi, citri, cumini, fœniculi, grana tinctorum.

Flores betonicæ, saluæ.

Fructus amygdalæ amaræ, nuclei persicorum.

Gummi mastices 3 ℥. cum momento zingiber. aut zedoar. ex ovo forbili sumpta.

Aromata omnia, zingib. præcipue,

piper integrum deuoratum.

Marina : ambra, succinum.

Aque : foliorum dictorum, cinamomi,
aqua vitæ, spiritus anisi.

Olea destill. garyophyll. nuc. mosc. cinamom. macis, cumin. succini.

Syrupi : absynthij, menthæ, betonice.

Conseruæ florum absynthij, betonice, saluicæ.

Conditæ : cortex citri, acorus condit. nux mosc. nux juglans, zingib. condit.

Confect. alkermes, mithridat. theriaca.

Species : aromatici rosati, diagalangæ, diacydonij cum speciebus.

Trochisci : de absynth. rhabarb. gallia moscata.

Externa.

Olea : absynthij, menthæ, mastices, nucis moscatæ per expressionem : nardinum.

Emplastræ : de baccis lauri, pro stomacho.

Frigida.

Radices : acetosæ, cichorij, plantaginis,

Folia : acētosa, endiuia, cicerbita, cychorij, 5. capillar. dens leonis, myrthi folia.

Semina : 4. frigida majora & minora, hordeum, myrthi.

Flores : cichorij, rosarum rubrar. cytinus, h. e. mali punica.

Ligna ; santala omnia.

Fructus : berberis, cydonia, granata, cerasa, mespilla, sorba, fraga, malum citrium, myrobalani omnes, singulariter.

Succi : foliorum & fructuum : item acacia, hypocistis.

Gummi ; camphora, additis leuiter adstringentibus.

Marin. corallium.

Aqua : rosarum, plantaginis.

Syrupi de agresta, de succo acetosa, cydoniorum, granatorum, myrtinus, miua cydoniorum.

Condita : cerasor. cydon. ribes, berberor. vua acerba condita.

Conseruæ : florum cichorij, rosarum, capillorum Veneris, acetosa.

Species : diatrium-santalum, diarrhodon Abb. diamargaritum frigidum.

Trochisci : de camphora, spodio, eupatorio.

Externa.

*Olea lentisci, cydoniorum. Unguentum
rosatum.*

VERMES NECANTIA.

Vermes necantia sunt, quæcunque
qualitate, vel manifesta, vt acrimonia,
amaritudine, falsedine, vel aciditate,
quos saporis lumbrici fastidiunt; vel oc-
cultæ vermibus inimica, illis exitium pa-
riunt. Vbi *nota*: extra febrem calidiori-
bus, in febre autem minùs calidis, h. e.
acidis, vel mixtis vtendum esse.

*Radices aristolochiæ, asclepiadis, anchu-
sæ, bistortæ, dictamni albi, gentianæ ma-
ioris & cruciatæ, filicis maris & fœminæ,
carolinæ, helenij, succisæ, tormentillæ,
zedoariæ, rhabarbari, rubiæ, personatæ,
petasitidis.*

Cortices radicum mori, & capparum.

*Folia absynthij (Pontici & Seriphij,)
thymi, menthæ, rutæ, dentis leonis, polij,
asarinæ Matthioli, sabinæ, marrubij, ca-
laminthæ, tanaceti, persicariæ, persici,
cardiacæ, carduibenedicti, rutæ caprarie.*

Flores centaurij minoris, lupulorum, hyssopi.

Semina contra lumbricos, lupinorum, caulium, coriandrum præparatum, portulacæ, citri, arantiorum, atriplicis, anethi, hedyfari, nigellæ, pseudomelanthij, nasturtij, erucæ fatiux & sylvestris, napi, leuistici, lupuli, acetosæ, cannabis, porri. Baccæ lauri.

Gummi: juniperini, Myrrha quæ resina.

Animal. rasura cornu cerui & eboris, pulvis lumbricorum terrestrium, bouis astragali, vnicornu.

Terræ: bolus Armena, & terra sigillata.

Mineralia: sulphur, sal nitrum, argentum viuum ad D B.

Marina: corallina, seu muscus marinus, corallum rubrum.

Succi; ex enarratis, omphacium, limonium, portulacæ.

Aquæ; absinthij, gentianæ, graminis, portulacæ, raphani marini, vincæperuincæ, rutæ, menthæ, florum pruni sylvestris, endiuix, cichorij.

Condita; corticum arantiorum, citri.

Syrupi; absynthij, endiuix, cichorij, de succo citri, arantiorum, berberis, ribes, de succo acetosæ, byzantinus.

Conseruae : florum persicorum , &
garyophyllorum arantiorum, citri.

Olea: oliuarum, amygdalarum amara-
rum , nucleorum persicorum , vitrioli,
gutt. ij. iij.

Confect. theriaca, mithridatium.

Externa.

Olea: absynthij, rutæ, colocynthidis, h.
c. colocynthis oleo infusa , & cocta,
oleum laurinum.

Vnguenta: de arthanita, vnguentum ad
vermes Augustanor. fella vmbilico su-
perposita, ac ventri inuncta.

FLATVS DISCVTIENTIA.

Carminatiua dicuntur , quæ cognata
sunt diaphoreticis, suo loco dictis : vsus
in colicis, & vterinis doloribus.

Radic. angel. galangæ , imperatoriæ,
spicæ Indicæ.

Cortic. arantiorum , in' colico dolore
præseruando, & curando.

Folia: lauri, calaminth. origani, anethi,
majoranæ, satureiæ, rutæ, puleg. hyssopi,
menthæ, ocymi, thymi.

Semina : anisi, fœniculi, carui, cumini, dauci, ameos, petros. agnicasti, angelicæ, arantiorum, citri.

Flores : camomill. centaur. minoris, ad flatus hypochondriorum.

Fructus : baccæ lauri appropriatæ colicis & vterinis : iuniperi.

Aromata ; macis, crocus, garyophylli, zingiber. cinamom. piper.

Animal. castoreum.

Aque : cinamomi, vitæ, & f oliorum suprà dictorum.

Olea stillat. anisi, fœniculi, carui, chamomillæ optimum.

Electuar. de baccis lauri, theriaca, diatessaron, ʒ j. cum vino.

Species : diacimini, diagalangæ, rosata nouella.

Externa.

Olea ; absynth. anethi, rutæ, mēthæ, laurinum, oleum ex maceratione seminum & flor. agnicasti, optimum in colicis.

Emplastr. de meliloto. *Cataplasmata*, & *sacculi* ex prædictis fol. sem. florib, in colicis vtilissimè.

Cucurbita cum multa flamma parti

inflata imposita, & in colicis supra umbilicum, est instar incantamenti Galeno.

H E P A T I C A.

Hepatica sunt medicamenta, quæ hepatis intemperiem corrigunt, & obstructionem, cui maximè obnoxium, prohibent, vel eidem medentur: & simul etiam substantiam ipsius leuiter adstringunt, vt spiritus & calor hepatis, cui principis partis, conseruetur. Qualia sunt incidentia, abstergentia citra vehementem calorem, ac præterea nonnullam adstringendi vim possidentia.

Calida.

Radic. cyperi, enulæ campanæ, calami aromatici, rhabarbari, peucedani.

Folia; absynthij, agrimonix, chamædrys, chamæpitys, fumarix, lupulorum, marrubij albi, menthæ, betonicæ, schœnanthi, rosmarini.

Semina; 4. calida maiora.

Flores; anthos, centaurij minoris, spicæ nardi.

Aromata; garyophylli, zingiber, nuxmoschata.

Fructus:

Fructus; pistacia, passulæ.

Aque; ex prædictis foliis & floribus destillatæ.

Syrupi; absynthij, agrimonix, betonicæ, byzantinus, fumarix, menthæ, de 2. & 5. radicibus.

Condita; acori, nucis juglandis, nux moscata condita.

Confect. theriaca, mithridaticum.

Conserv. florum anthos, saluix, absynth. enulæ campanæ.

Species; aromatici rosati, diarrhodon, diambra, lætificantis Galeni.

Trochisci; absynth. eupatorij, dialacæ, de rhabarbaro.

Externæ, olea absynthij, nardinum, menth mastic. nux moscat. per expressionem.

Frigida.

Omnia, quæ in tabula stomachicorum frigidorum continentur, in hunc quoque censum hepar refrigerantium referri debent; quibus adde sequentia, quæ stomacho minùs prosunt, hepati autem dicata sunt.

Radices; rusci, asparagi.

Folia; agrimoniae, fragariae, lentis aquatica, graminis.

Semina alkekengi. *Flores* violarum.

Aquae agrimoniae. *Syrupus* byzantinus, de 2. & 5. radicibus, ubi validae obstructions adfunt.

Externa.

Olea; rosatum, omphacinum, nymphaeae.

Unguenta; rosatum, refrigerans Gal. ceratum santalinum.

Epithemata; ex aquis destillatis & speciebus utilissima.

S P L E N I C A.

Similia genere sunt medicamenta hepaticis, secundum Galenum, sed valentiora attenuantia & aperientia, quae minus adstringunt, propter crassiora ipsius excrementa. Sunt autem duplicia: *calida*, melancholiae naturali dicata; & *frigida*; atræ bili collectæ convenientia.

Calida.

Vide tabulam melancholiam natura-

tem (melancholicum succum dictum)
preparantium. Quibus adde seqq.

Radic. calami aromatici, aristolochiæ,
asari, bryoniæ, raphani, acori veri, seu ga-
langæ majoris, iridis, scillæ, lupuli.

Folia; betonicæ, calamintæ, hyperici,
chamædrys, rutæ, pulegij.

Semina; rubiæ, fraxini.

Fructus; baccae hederæ.

Aromata; crocus, cinamomum.

Mineral. chalybs preparatus.

Liquor; acetum scilliticum optimum.

Syrupi; oxymel simplex & scilliticum.

Conseru. florum tamarisci, genistæ.

Condit. acorus conditus.

Species; diacurcuma, dialacca.

Olea stillat. cumini, cinamomi, vitrioli.

Externa.

Olea; de capparibus, tamarisci, leucoji,
rutaceum, amygdalarum amararum. *Vn-
guent.* de althæa. *Emplastr.* de mucilagi-
nibus, diachylum cum gummis. Et alia
magistralia ynguenta in quibus omnibus
ferè gummi ammoniacum & bdellium,
cum puluere iridis, asari, & cyclaminis
præscribenda. Aliæ item formulæ qua n-

Z ij

plures ex superioribus ex tempore compositæ, maximè ex ruta, nasturtio, vrtica, sinapi, centauro minore, asaro, & cyclamine.

Frigida.

Repetantur ex tabula bilem attenuantium, quæ simul etiam melancholiæ adustæ in liene collectæ conueniunt. Quibus adde oxylapathum & externa topica sequentia.

Olea; violarum, nymphææ. *Vnguent.* refrigerans Galeni, rosatum, ceratum fantalinum. Acetum acerrimum.

Animaduersio.

Dulcia per se spleni nocent, sed aliis addita pro vehiculo sunt. Pithagoras, cum quidam ei exprobraret: Nimiùm me irrides, respondit: Τοῖς πηλικοῖς, τὰ μὲν δριμύτα καὶ πικρὰ ἀφέλιμα, τὰ δὲ ἰσχυρὰ βλαβερά: h. e. Splenicis acra & amara profunt, dulcia nocent. Regula practica est.

N E P H R I T I C A.

Nephritica medicamenta ex ipsa re-

num structurâ, officio, & peculiaribus affectibus, quibus renes obnoxij sunt, triplicia sunt: *Lenientia*, quorum *usus* in renum scabritie, & asperitate, & ardore, siue acrimonia urinae. *Detergentia*, quorum *usus* in suppressione urinae à calculo, humore viscido, arenulis; hæc sub diureticis comprehenduntur: & *Lithontripica*, calculos frangentia: quorum *usus* in calculo conterendo & comminundo, ut commodius expelli possit. *Detergentia* repetenda sunt ex tabula diureticorum, cum quibus conueniunt, nisi quod ibi usum habent vniuersalem, hinc particularem. Sermo itaque tantum erit de lenientibus, & lithontripticis.

Lenientia.

Radic. althææ, liquiritiæ, graminis, asparagi, eryngij.

Folia; plantago, adiantum omne, parietaria, acetosa, lactuca, malua, nymphaea, portulaca, fenchus.

Semin. althææ, bombacis, maluæ, lini, fœnogræci, 4. semina frigida majora & minora, plâtaginis, psyllij, papaueris albi.

Flores & violarum, chamomillæ, nymphaeæ, papau. rheas.

Z iij

Fructus ; amygdalæ dulces, iuiubæ, fe-
besten, pistacia, passulæ, pruna dulcia, ca-
ricæ, poma.

Gummi ; tragacanthæ, amygdalæ ama-
ræ, & cerafi, camphora.

Animal. butyrum, lac, ferum lactis.

Succi ; liquiritiæ, lac amygdalarum.

Chymica ; spiritus vitrioli, sal prunellæ.

Aquæ ; foliorum in hac tabula dictorū.

Syrupi ; violarum, iuiubarum, nym-
phææ, pomorum, de althæa Fernel.

Conseru. violarum, nymphææ.

Conditæ ; caules lactuæ conditi, caro
cucurbitæ condita.

Species ; diatragacanthi frigidi, diape-
nidium.

Olea ; amygdalarum dulcium, cam-
phoræ.

Externa.

Olea ; violarum, nymphææ. *Vnguent.*
rosatum, refrigerans Galeni.

Lithonriptica.

Lapidem comminuentium alia id faciunt
vi manifesta incidendi, & detergendi,

absq; excellenti caliditate, vt Galen. l. 5. simpl. c. 13. asserit; talia enim per angustos meatus in profundum subeunt, sicque per omnes partes penetrando continuitatem soluunt: nimius autem calor concretum calculum magis coquit & obdurat. *Alia* sua asperitate superficiem calculi abradendo lapidem comminuunt. *Alia* proprietate occulta id creduntur facere, quibus autor de dignoscendis & curandis renum affectibus parum confidit. Quicquid sit, proponemus materiam omnium eorum, quæcunque in calculo atterendo ab Autoribus vsurpantur, exceptis iis, quæ in tabula diureticorum continentur, quæ cum dicendis sunt copulanda, ceu vsus eiusdem. Vbi obiter *nota*, quibus affixus est asteriscus, illa excellentiora esse.

Radices; aristolochiæ, damasonij, enulæ campanæ, filipendulæ, galangæ, acori, hippolapathi, iridis, leuistici, pimpinellæ, saxifragæ, pœoniæ, raphani marini, rubi, vrticæ, scillæ.

Folia; abrotoni, bupleuri, *, h. e. auriculæ leporis, capillares herbe, chamædrys, chamæpitys, brassica, nardus celtica, parthenium, hederæ terrestris, * origanum.

Z iiij

polium, hyssopus, veronica, quercus & salicis folia, scordium, empetrum Diosc. virga pastoris, virga aurea, lamium Fuchsij, ad vesicæ calculum.

Cortices; glandium, coryli medius.

Flores; consolidæ regalis.

Semina; anethi, carui, cumini, sileris montani, ammi, petroselini Macedonici, coriâdri, cretæ marinæ. h. e. fœminiculi marini, brusci, ocymi, raphani, hyperici, spinæ albæ, fraxini, nigellæ; nasturtij, pimpinellæ, lupinorum, genistæ*, xanthij*.

Fructus; baccae lauri, nuclei persicorum, baccae hederæ arboreæ*, spongiolæ incynobato.

Aromata; zingiber, xyloaloe, santala rubra, nux moscata, macis, garyophylli, piper, carpobalsamum, cubebæ, spica, schœnanthum, crocus, quæ simul etiam gratiam addunt medicamentis.

Gummi; cerasorum, prunorum, juglandis, vitis, Arabicum, tragacanthæ, elemi, olibanum, bdellium.

Resinæ; laricea, abietina, terebinthina vera.

Animal. sanguis hirci præparatus. ʒj. cum vino, sanguis leporis*. *Cineres* lumbricorum*, erinacei terrestres, hepatis

asini, plumarum palumbarum, leporis integri, cum corio, carne & sanguine combusti, vel saltem pellis illius sanguine madentis combusti*, passeris troglodytæ (*Baumschlipfferlein*) scorpionis, millepedum, scarabeorum*, renum leporis. *Pulueres* cranij hominis, callorum & ungularum equi pedum, astragali leporis, eboris, maxillæ lucij piscis, canerorum fluuiatilium, cochlearum operculorum hyemalium, ouorum testarum, oculorum cancri, stercoris murium, calculorum ab homine excretorum, alcyon 3. Diosc. lapides in felle bouis.

Lapides; spongiæ, lyncis, nephriticus*, judaicus*, crysalli præparati.

Marina; succinum. *Inter terras*, ochra.

Mineral. vitri combusti cineres.

Succi; acetum aqua conuenienti dilutum, acidulæ, succus arantiorum acidorum, baccarum halicacabi, millefolij, fœniculi.

Aquæ destillatæ; parietariæ, maluæ, althææ, florum genistæ, corticum fabarum, anonidis, saxifragiæ, asparagi, petroselinij fœniculi, osyridis*: quibus efficaciores sequentes, sij Crateuæ, fœniculi marini, raphani, baccarum hederæ, & alkeken-

Z v

gi, chamomillæ, verbenæ, nucleorū pē-
ficorum, terebinthinæ lariceæ.

Olea; nucleorum persicorum, cerafo-
rum, aut amygdalarum amararum ex-
pressi, ad ʒj. seminis citri, lappæ vtriuf-
que, terebinthinæ, aut lariceæ, oleum vi-
trioli, siue chalchanti.

Alimentosa.

Raphanū in acētario comestus : ra-
phanus marinus cum amygdalis contu-
sus pro bellario : petroselini radices co-
ctæ : asparagorum & lupulorum teneri-
tates : sion Crateux*, si symbrium & na-
sturtium* in acetariis : fœniculi marini
folia condita,*, limonia mala, cynosba-
tos rectè pro bellario cum vino cocta,
caro leporina. Passer troglodytis, vel
cauda tremula.

C Y S T I C A.

Eadem, quæ renibus profunt, etiam vē-
sicæ conueniunt, nisi quòd valentiora
requirit situs vesicæ, ne vires, antequàm
ad locum affectum perueniant, euanes-
cant. Speciatim in intemperie calida,

& ardorē vrinae vide, quæ hepar refrigerant, & renes leniunt: quia lotium acre redditur, vel ab hepatis, vel renum intemperie calida.

SEMEN GENERANTIA.

Generant semen, *vel* propriè, tùm alimenta optimi succi, tùm medicamenta calore temperata, & humida: *vel* impropriè, excitando semen (de quibus hic potissimùm) & Venerem stimulando, qualia sunt acria & flatulenta.

Radic. eryngij, satyrionis, rapæ fatiuae, bulbi esculenti, asparagi, erucæ, galangæ, zingiber viride, napus.

Folia, eruca, horminum, nasturtium, scorodoprasum.

Semina, cicera rubra, fabæ, erucæ, napi, vrticæ, phaseoli, fraxini, lini.

Fructus, nuces pineæ, pistacia, nucis Indicæ medulla, scolymus, eius caput & caules.

Animal. priapus tauri & cerui, scincus, moscus, zibethum, gallinacei testes, cerebella passerum. ostreae.

Arom. crocus, piper, nux moscata, garyophylli.

Marin. ambra cum ouo sorbili sumpta.

Condit. radicis fatyrij, eryngij, zingiberis, diasatyr. ad ʒ j.

Nota. Multa valdè calida & acria in hanc classem referri, vt & salsa, quæ semen acrius reddendo, non generando, Venerem stimulant: quò referture etiam vsus cantharidum, quæ ad exulcerationem vsque irritant.

SEMEN EXTINGVENTIA.

Sunt valdè vel refrigerantia, vel discutientia. *Illæ sunt, V.G.* nymphæa, lactuca, camphora, portulaca, cicuta, &c. *Hæc* verò inter alia, agnus castus, ruta, mentha, semen anethi, agni casti. Thus, Syrupus de nymphæa. Oleum de nymphæa externè renibus inunctum, aut perinæo, ad tentiginem impediendam.

HYSTERICA.

Hysterica à fine *aliæ sunt* vacuantia vterum, ea scil. quæ *menses mouent.* fœtum ac secundinas ducunt, vterumque ab omni humorum illuue expurgant. *Aliæ* adstringentia, *immodicum eius fluorem si-*

stemia. Alia denique corroborantia, quæ
ισχυριστικα, & calorem ipsius natura-
lem conseruant: quorum *usus* in actio-
nibus vteri iuuandis, conceptione scil. &
partu: (vnde conceptionem iuuantia, &
partum conseruantia huc reducuntur,
quæ simul etiam adstringunt:) vel in
symptomatibus, quæ actiones vteri, &
vniuersi possunt perturbare; in suffoca-
tione scil. vteri sedanda.

MENSES MOVENTIA.

Menses mouentia dicuntur vel improprie,
vel *proprie. Proprie* menses mouentia sunt,
quæ venarum vteri obstructions ape-
riunt, & sanguinem ad vterum dedu-
cunt, calida 2. vel 3. sicca verò 1. vel 2. fe-
rè ad summum: substantiæ non planè te-
nuis, sed mediocriter crassæ, ne virtus ci-
tò dissoluatur, inter quæ efficacissima,
quæ amaritudinem aliquam acrimonia
permixtam habent. *Improprie* menses
mouentia sunt diuretica, quæ sanguinem
crassum attenuant ac fundunt, vt tem-
pore mensium liberius fluere possit. Ve-
rùm sola hæc vsurpari non debent, (cùm
abductione serositatis ad vias vrinæ, san-

guis postea crassior reddatur; unde re-
stagnant menses;) sed mixta cum appro-
priatis. De propriè dictis hic sermo, ex
quibus valentiora partum quoq; iuuant,
secundinas pellunt, & fœtum mortuum
educunt. *Materia* talis est.

Radices; ari, aristolochiæ, asari, bryo-
niæ, bilinguis, cyperi, cyclaminis, centau-
rij minoris, dictamni, gentianæ, gladioli,
iridis, lauri, liliorum, pœoniæ, fœveli, va-
lerianæ.

Folia; artemisiæ, abrotoni, bellidis hor-
tensis, capillorum Veneris mitè, cardia-
cæ pulvis cochlearis mensura partum
iuuat, liliorum, matricariæ, matrifylæ,
majoranæ, melissæ, melissophyli, menta-
stri, mercurialis, ocymi, origani, polij
montani, prassij, polytrichi, sabina, sclæ-
ræ, scordij: sion ad fœtum, salvia, ruta,
trifolium odoratum.

Semina; agnicasti, amomi, ameos, basi-
liconis, nigellæ, pœoniæ, rutæ.

Flores: abrotoni, calendulæ, centaurij
minoris, hypericonis, leucoji siue keiri
flos siccatus, liliorum alborum, crocus
ad secundinas juli nucum (h. e. flores ju-
glandis in puluere ad 3 j. eximium rhæ,
ad suffocationē vteri,) matricariæ, spica.

Gummi: assa fœtida, bdellium, galbanum, myrrha, opopanax, sagapenum, styrax calamita.

Aromata; omnia, præcipuè crocus, & cinamomum,

Animal. castoreum, stercus accipitris, aut falconis, ʒ j. ex vino: pulvis testiculorum equi castrati, in taleolas dissectorum, & vino albo ablutorum, & exiccatorum in furno, ad ʒ j. cum vino Hippocratico ad partum iuuandum. Turtur affatus, cuius venter infarctus cinamomo, baccis lauri, juniperi, alternis aut aliquot ante partum diebus comestus. Secundina ouis siccata, & data in pulvere. Succus scordij, ʒ ss. ad fœtum cum croco.

Mineral. borax natiua eximia ad fœtum, ad ʒ j. ex liquore.

Aqua: ex prædictis herbis, quæ sunt vsitatae in officinis quibusuis.

Syrupi: de artemisia, prassio, betonica;

Olea stillatitia: castorei, sabinæ, cinamomi, de myrrha.

Trochisci: de myrrha, ad ʒ j. forma pilularum.

Externa.

Olea; liliorum, chamomillæ, leucojī.

Lapis; ætites femori alligatus, ad partum, & magnes læua manu gestatus.

Fel; bubulum: cucumer sylvestris, colocynthis in pessariis.

Vngulæ; asini suffitus ad fœtum & secundinas.

MENSES SISTENTIA.

Hæc quoniam coincidunt cum adstringentibus suprâ expositis l. i. p. i. f. 3. idcirco materia istorum medicamentorum ex tabula adstringentium petenda est.

CORROBORANTIA VTERVM.

Radic. bistortæ, calami odorati, costi cypri, galangæ.

Folia; betonicæ, majoranæ, saluiæ, quæ duo eximia: rosmarini, melissæ, melanthij.

Flores; majoranæ, anthos, saluiæ,

Fructus; bacca lauri, juniperi.

Animalium excrementa ; moschus, zibeta.

Marina; succinum, coralla, ambra.

Resinæ; styrax, benzoin, thus, mastice.

Aromata ; nux moschata, garyophylli, macis, spica nardi.

Aquæ ; betonica, majoranæ, melissæ, saluiæ.

Syrupus; de betonica.

Olea; succini, garyophyllor. macis, nucis moscata.

Condita : acorus conditus : nux juglans & moscata condita : myrobalani & satyrium condita.

Opiatæ ; tryphera magna cum & sine opio : theriaca, mithridatium.

Trochisci : galliæ & aliptæ moscata.

Species : aromatici rosati, diambra, diamoschum.

Externa.

Olea : nucis moscata per express. nardinum, myrtinum. *Emplastr.* pro matrice, & contra rupturam Nicol. Præpositi, emplastr. de mastice. *Nota*, his selectioribus alij plura addunt ex menagogis.

LIBRI SECVNDI

SECTIO IV.

De Remediis Artuum.

ARTHRITICA.

ARTHRITICA medicamenta dicuntur, quæ partibus nervosis & membranosis, ex quibus constant articuli, corroborandis dicantur, quorum *usus* in arthritidis, eiusque specierum præcautione, & curatione. Suntque duplicia: *Interna & externa.* Internorum materia eadem est cum cephalicis, siue *calida* spectes, cum defluxio est à materia frigida, siue *frigida*, cum defluxio est à materia calida: quandoquidem nervorum eadem est atque cerebri ratio. Priuatim verò articulis conueniunt sequentia mox recensenda. *Externa* siue topica conueniunt vel initio arthritidis, ardorem & dolorem lenientia; vel in fine, reliquias impacti humoris (ne in tophum

concreſcant (*diſſipantia*. Singulorum tùm internorum , tùm externorum materia talis eſt.

Arthritica interna præcipua.

Radices : acori, enulæ campanæ, ireos, pentaphylli.

Folia : verbaſci, primulæ veris, chamæpitys, ſive iua arthritica, calamintha, centaureum minus, hypericum, betonica, ſaluia.

Lignum : ſaſſaphras, quod mirandum.

Flor. roſarum rubrarum.

Animal. caſtoreum, cinis cornu cerui, & cranij humani.

Marin. corallum rubrum uſum.

Aromat. ſpica Indica.

Reſinæ quæcunque, maximè terebinthina.

Succi; opopanax.

Conſeru. chamæpityos in cauſa frigida: roſarum, in cauſa calida.

Externa ardorem, & dolorem lenientia ſunt.

Folia : ſolanum, plantago, althæa,

hyoscyamus, semperuium vtrūmq̃e,
malua, parietaria, ebulus, sambucus,
lens aquatica.

Flor. rosarum.

Succi : acetum, phlegma vitrioli, albumen oui, oxycratum : sal prunellæ
solutum aqua papaueris rhœados.

Gummi : camphora.

Mucilagines : seminis psyllij, sem. cydoniorum.

Aque : rosarum, solani, plantaginis, papaueris rhœados.

Olea : violarum, nymphææ, rosarum, oleum ex sanguine humano, elixir humanum vocatum.

Vnguent. rosatum, populeonis.

*Externa dissipantia reliquias humorum,
& dolorum.*

Radic. enulæ camp. cyclaminis, bryoniæ, cucumeris asinini.

Folia, verbasci, primulæ veris, chamæpityos, calamintæ, nasturtium, centaurium min. nepetha, puleg. ebulus, hypericum.

Resin. mastix, bdellium, terebinth.

Fructus : hermodactyli.

Succi inspissat. ammoniacum, opopanax, euphorbium.

Animal. castoreum.

Adipes : cati, taxi, vulpis, vrsi, serpentis.

Vnguenta : martiatum, de althæa.

Olea : de lateribus *, castoreo, terebinth. hypericonis, mellis, ceræ, irinum, vulpinum, de euphorbio, (quod cautè vsurpandum,) sambucinum.

Emplastræ : de Vigo *, de mucilaginis, meliloto, oxycroceum.

Arthriticis annumerantur.

NERVOS ROBORANTIA.

Quæ nervos roborant, facultate conveniunt cum arthriticis, siquidem articuli, nervi omnes & partes nervosæ, (membranæ, tendines, ligamenta,) articulos ambientes & colligantes, eiusdem sint naturæ: Horum vsus nervorum in affectibus, paralyfi & stupore : tremore & convulsione. Quoad materiam, alia calida, alia frigida.

Natura calida.

Radic. acori, eryngij, imperatoriæ, peu-

cedani, rhaponticum, costus.

Ligna : sassaphras, viscum quercinum.

Folia ; chamædrios, hyssopi, laundulæ, majoranæ, primulæ Veris, rosmarini, saluiæ, serpylli, spicæ nardi, Celticæ, Italicæ, tragoriganum.

Fructus ; anacardia, nuclei pinei.

Grana ; juniperi, kermes.

Aromata ; cinamomum, piper omne, zingiber, macis, nux moscata, garyophylli, cardamomum.

Resinæ, ac gummi ; myrrha, terebinthina Veneta, cum puluere chamæpitios, opopanax, sagapenum.

Animal. cerebrum leporis assum, castoreum ad 3 j. forma pilularum.

Conseruæ : rosmarini, primulæ Veris, saluiæ, eryngij, betonicæ.

Confectio. theriaca, Mithridatium, confectio anacardina.

Species : diagalangæ, pleresarchonticon.

Aqua : theriacalis, majoranæ, laundulæ, saluiæ.

Externa.

Adipes : viperinus, vulpinus, ceruinus, humanus.

Olea: Philosophorum, cera, chamomilla, hypericonis, lumbricorum, nucis moscatae per expressionem, terebinthina, vulpinum, viperinum, costinum, petroleum, anethinum, ricinum, rutaceum.

Therma; sulphurea, nitrosa, bituminosa, & parum aluminosa, harumque stillicidium ad principium spinæ, limus ite ex his extractus, & illinitus sedi affecta.

Pinguedo anseris destillans, dum in veru assatur, repleti thure, myrrha, bdellio, mumia, &c.

Aqua vitæ particulis resolutis affusa plurimum prodest.

Fomenta & balnea ex artemisia, conyza, calamenta, ruta, camomilla, anetho, salvia, chamæpytide, origano, hyperico, nitro, sale.

Cataplasmata ex iisdem.

Novesima frigida.

Eadem cum cephalicis frigidis, quibus addenda.

Inter *semina*, hordeum.

Species: diarrhodon Abbatis, diatrium, fantalon.

Inter *externa*, mucilago psyllij, folia vitis, acetum, & aqua rosacea: aqua chalybeata fluuijalis, aquæ thermales ferratæ.

APPENDIX.

DE REMEDIIS,

ad

AMBUSTA.

REMEDIA ad ambusta ex Fernēlio lib. 6. m. m. c. 20. tria sunt: *alia* inflammationem sedant, & extinguunt empyreuma: *alia* pustulas prohibent, & dolorem leniunt: *alia* excoriatas aut exulceratas partes dolentes leniunt, & moderatè siccando ad sanitatem perducunt.

PRIMI GENERIS sunt.

I. *FRIGIDA* omnia, quæ extinguunt inflammationem: ut sunt,

Succi & liquores: aqua, acetum, oxycratum, oui albumen, succus semperuiui, lactuæ, endiuæ, solani, hyoscyami, plantaginis, portulacæ.

Aqua

Aque stillatitiae herbarum prædictarum.

Terræ ; quævis obuia, maximè Cimo-
lia, bolus Armena succo aquaue conue-
nienti, aut oxycrato soluta & illita.

Mineralia ; cerusa, alumen aquâ solu-
tum, cum oui albumine, atramentum
scriptorium ex aqua illinit Dioscor.

Gummi ; camphora.

II. *CALIDA* quædam ardorem euo-
cantia : vt,

Folia ; ari, & porri illita : sambuci, &
ebuli imposita.

Cepæ cum sale contusæ, ambustæ par-
ti impositæ.

Radici ; asphodeli in oleo decoctæ suc-
cus, ad perniones, & ambusta.

SECVNDI GENERIS reme-
dia sunt sequentia.

Folia ; ligustri, saluæ, myrti, cerato,
vel adipe suillo excepta, & imposita.

Eadem viridia contusa, admistâ axun-
giâ illita.

Folia ; maluæ, & papaueris corniculati
eodem modo.

Gluten calidâ aquâ emolitum. Dio-
scorid. Myrti foliorum vstorum puluis
cum oui luteo.

Sal nitrum cum oleo rosaceo, vel ouorum.

Aqua florum verbasci, plantaginis, folani, rosarum, addito interdum fantalo rubro, & camphora.

Succus fœniculi, & vinum album cum aqua frigida, fusa supra ambustum locum.

TER TII GENERIS remedia hæc sunt.

Vnguentum de calce viva lota, quod componitur ex calce lota, & oleo rosaceo, vel butyro, additis aliis, si velis, vt cerusa, camphora, mucilaginis.

Oleum hyperici cum calce lota, efficax in quavis vltione, etiam ex puluere sclopetario facta.

Vnguentum album Rhasis, vel de cerusa.

Plura vide apud Fernel. loco citato. Hæc solum, coronidis loco, ad complendas paginas, adjicere placuit.

Formularum Medicarum tractatus
habet libros duos continentes.

Medicamenta interna.

liqui-
da.

apozemata
julepus.
potio.
syrupus.
vomitoria.
vina med.
emulsio.
amygdal.
hordeatum.
lac. & serum lact.
hydromel.
hydrosacc. prif.
diæta, boch.
decoct. gall.
destill. instaur.
juscule.

mol-
lia.

bolus.
opiata.
eclegma.
conditum.

foli-
da.

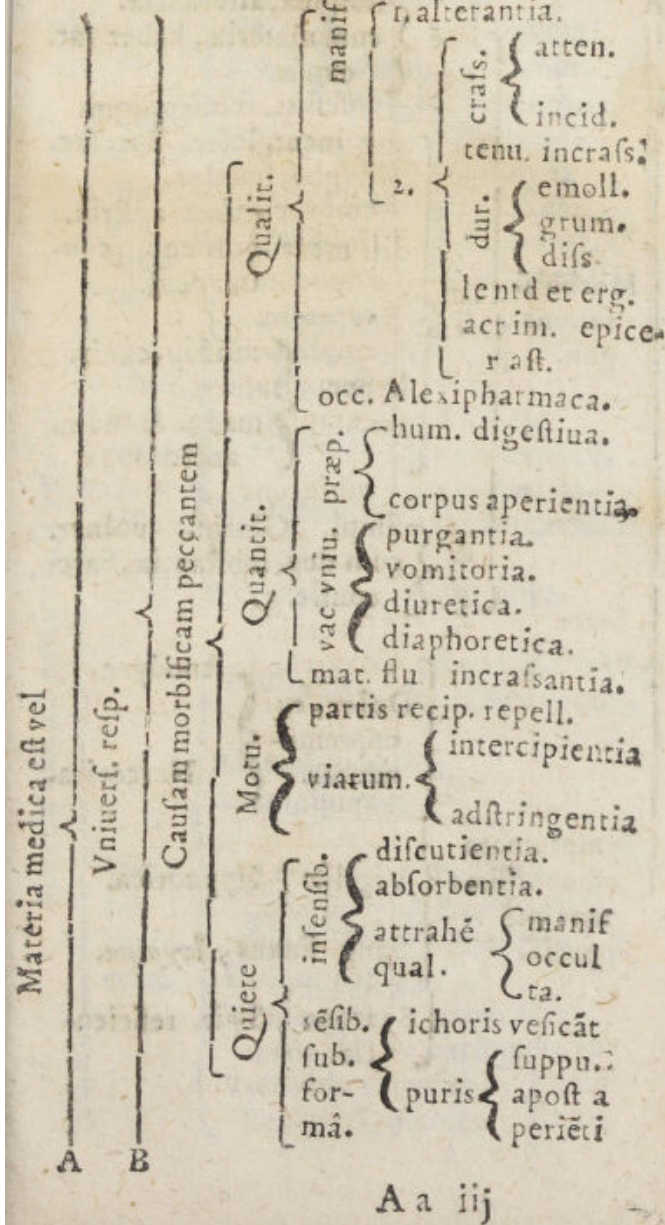
pasta reg. morselli.
pandaleon.
massa panis, pineol.
tabellæ.
pilulæ.
trochisci.
pulueres.

A a ij

A

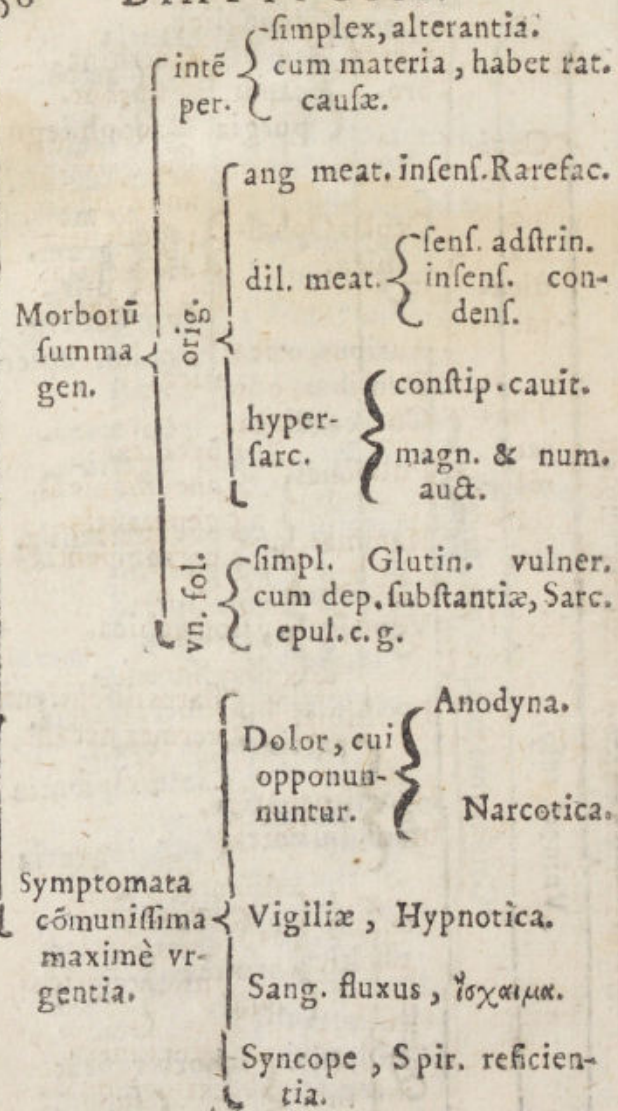
Exter
na.Cōmū.
plurib.
Part,Pro-
pria
partiū
qua ū-
dam.

epithema.
 lotio.
 fottus.
 infessus. semicupium.
 balneum.
 stupha, sudator.
 embrocatio.
 linimentum.
 vnguentum.
 ceratum.
 emplastrum.
 spanadrapum.
 cataplasma
 rubificans } dropax.
 } vesicat.
 sacculi.
 frontale.
 oxyrrhod.
 cucufa.
 collyrium.
 gargarismus.
 apophleg.
 dentifric.
 errhinum.
 suffiment.
 odorament.
 scutum.
 pessarium.
 nascale.
 suppositorium.
 clyster.

A a iij

Materia medica particularis respicit	Capiti remedia dicata.	{	Cerebro.	{	cephalica.	{	errhina.
				caput.	{	sternut.	
				purgia.	{	apophlegma. ὀφθαλμική.	
		{	Oculis Ophthalmica.		{	anodyna.	
					{	repellentia.	
					{	digerentia. detergentia.	
	Thoracē respiciantia.	{	Auribus, otica.				
			Dentibus, odontica.				
			Cor, cardiaca.				
		{	Pulmones.		{	bechica.	
				{	pneumonica.		
				{	generantia.		
	{	Mammas, lactica.		{	corrumpentia.		
	{	Ventriculo, stomachica.					
		Intestinis.	{	flatus discutient.			
			{	vermes necant.			
		Hepati, hepatica.					
		Lieni, splenica.					
		Renibus nephritica.	{	lenientia.			
				detergentia.			
				lithontriptica.			
		Vesicæ, cystica.	{	generantia.			
				extinguentia.			
Testibus, semen.							
Vtero hysterica.	{	corrob. vt	{	mov.			
		menfes.	{	list.			

INDEX

R E R V M.

A

B

A Bforbentia. 463
Adstringentia. 458

Agaricus. 417

Alexipharmaca. 364

Interna. 365

Externa. 367

Aloe. 400

Alterantia. 352

Ambustis remedia. 552

Anodyna. 486

Apophlegmatizantia. 502

Apostema aperientia. 468

Aperientia. 472 367

Arthritica. 546

Attenuantia. 354 371

Attrahentia. 463

B Delliun, resina. 465

Bechica. 514

Bilem attenuantia. 371

Incrassantia. 370

Præparantia. 369

Purgantia. 373

C

C Allum generantia. 483

Cardiaca. 512

Carthamus. 415

Cassia. 381

Cathartica. 472

Cautica. 473

Cephalica. 495

Cholagoga. 381

Cicatrice deletia. 485

Colocynthis. 426

Condensantia. 474 3

Cystica.

539

D

D Etergentia. 361

Digestiva. 369

Discutientia. 462

Diuretica. 447

Diaphoretica. 462

Dulcia spleni nociva.

532.

E

E Bultus 439

Elaterium. 441

Emollientia. 358

Emplastica. 456

Epicerastica. 363

Epithymum. 434

Epulotica. 483

Errhina. 500

Escharotica. 413

Esula. 442

Euphorbium. 429

Exirahentia. 466

F

F Latus discutientia.

526

Formularum schema-

tismus. 555

G

G Luminantia. 479

Grumos dissol-

uentia. 360

H

H Elleborus niger

434

Hepatica. 528

Hermodactyli. 422

Hydragoga. 439

Hypnotica. 489

Hysterica. 540

I

I Alapa. 425

Incidentia. 356

Incrassantia. 370. 453

Intercipientia. 458

Ireos succus. 448

L

L Ac generantia.

518

Minuentia. 519

Lac virginis. 362

Lapis Armenus. 437

Laguli, ibid.

Laxantia. 462

Lenientia. 378

Lithonripica. 534

I N D E X.		563
Linctus.	158	337
M		
M Anna.	386	
M Mechoaca.		
	424	
Melancholiam præpa-		
rantia.	374	
Purgantia.	431	
Menses mouentia.	541	
Sistentia.	544	
Myrobalani.	406	
N		
N Arcotica.	488	
N Nasalia.	500	
Nephritica.	533	
Nervos roborantia.	549	
O		
O Dōntica.	510	
O Odorifera mu-		
lieribus periculosa.		
	493	
Opopanax.	428	
Ophthalmica.	504	
Anodyna.	505	
Repellentia.	506	
Detergentia.	507	
Discutientia.	506	
Otica.	508	
Oxydorcica.		504
P		
P Aregorica.	486	
P Phœnigmi.	467	
Pituitam præparantia.		
	372	
Purgantia.		415
Pneumonica.		517
Polypodium.		433
Psilothra.		476
Purgantia.		379
Pyrotica.		472
R		
R Arefacientia.		
	470	
Repellentia.		454
Rhabarbarum.		394
Rosarum succus.		392
Rubificantia.		473
S		
S Agapenum.	429	
S Sambucus.	439	
Sanguinem cohibentia.		
	450	
Sarcotica.		481
Scammonia.		409
Semen generantia.		539
Extinguentia.		540

Sena.	431	Suppurantia.	468
Seprica.	472	Succi inspissati.	465
Soldanella.	440	V	
Somnifera.	489	Vermes necantia.	
Spiritus reficiencia.		524	
452 472		Vesicantia.	467.472
Splenica.	530	Vomitoria.	444
Sternutatoria.	503	Vterum roborantia.	
Stomachica.	521	544	
Sudorifera.	450	Vulneraria.	480

Remedes.

essentia carminativa Wedelii medici
expertissima.

Recipe.

Radicum Zedoaria unciam unam, carline,
galange minoris ^{an} unam unciam semis,
corticum aurantiorum, seminis anisi et
seminis carvi, florum chamomille Romanæ,
cariophyllorum aromaticorum, Baccarum
Lauri excorticatum, acori veri ^{an} drachmam
unam semis, Macis drachmam unam.

sc
cul
macis

Misce et Pulverisa grosso modo, extrahantur
contusa et concisa cum spiritu corticum
Citri recent: fact: ℥vj. vel uncis sex, qui
post digestionem dierum 14. serv: adde
spiritus nitri glauberiani, ex nitro crudo
pulverisato et oleo vitrioli facti et dulcificati
cum et vini rectificatissimo. unciam
unam digere denuo dies aliquod, post
filtrationem servetur usui, cujus Dosis ad
guttus viginti, quadraginta et ultra in infusione
thee.

Sires

non tantum ad flatus pellendos, sed et dolores
colicos, cardialgiam suffocationes hypochondriacas
commendat, insuper quoque

ventriculum Roborat, et coctionem juva
inde ad omnes Stomachi vitia successu
bona commendat.

M. B. la formule de ce remède a été
donnée par un apothicaire de veissenbur
en alsace. seu M^r. geoffroy a qui elle fut
donnée, ^{après} avoua qu'il n'avoit pu parvenir
à y fixer le sel de glauber. on peut avoir
des gouttes de vedelius en alsace, celles qu'on
feroit en france ne seroient pas sures, puis
que le celebre geoffroy a avoué modestement
qu'il n'avoit pu y réussir.

Remède Pour la goutte.

Prenez une once de moëlle de Boeuf, une
once de Beurre frais, une bonne pincée de
cimette de sauge; faites fondre le beurre avec
la moëlle de Boeuf, à petit feu; et pendant que
le tout se fondra, mettez y les cimettes de saug
et faites le passer ensuite à travers un linge
en l'exprimant fortement. ajoutez-y après
cela une cueillerée distillée de fleurs de sauge
et autant de bonne eau de vie; remuez le tout
ensemble, et le laissez refroidir; il s'en fera
un onguent avec lequel vous frotterez la
partie légèrement y mettant dessus un
papier et l'envelopperez avec un linge
un peu chaud.

Manière
d'employer quelques Remèdes
^{Thériaque}
on se sert de la Thériaque dans tous les maux
d'estomach, dans les défaillances, dans les
foiblesses, depuis demi dragme jusqu'à un
Drachme et demy, toute seule ou mêlée
avec un peu de vin, de l'eau de fleur d'orange
ou de canelle. Confections
La confection de hyacinthe et d'alkermes
sont employées dans les mesmes cas. celle
de hyacinthe est beaucoup plus douce et plus
foible que celle d'alkermes, et on les mêle
tres souvent ensemble pour remplir les
mesmes indications que nous avons déjà
marqué pour la Thériaque, et la Doze est
la mesme. ^{Diaxordium}
Le Diaxordium de fraca stor est aussi un
leger cordial, mais comme le saudanum entre
dans sa Composition, on le regarde comme
un sthomachique et un calmant qui convient
dans les indigestions, dans les cours de ventre
dans les dissenteries. on en donne depuis
une demie dragme, jusqu'à une dragme et
demie, qu'on prend tout seul, ou avec un peu
de vin d'alicante, ou avec l'huile d'amandes
douce, quand il y a une irritation un peu
vive dans les Boyaux.

Lelixir de propriete doit estre regarde comme
le plus puissant Stomachique, et qui remédie
plus promptement, aux langueurs de stomac
ou de goust, à la diminution des forces qui
surviennent principalement à la fin de
grandes maladies. sa dose est depuis trois
ou quatre gouttes jusqu'à huit dix ou douze.

^{gouttes anodines.}
Les gouttes anodines ou laudanum liquide
convient dans tous les cas de douleurs d'irri-
tation et par consequent dans bien des
maladies; on en donne depuis dix gouttes
jusqu'à quarante, augmentant peu à peu
selon la violence de la douleur et selon que
le malade y est plus ou moins accoutumé.
vingt gouttes de laudanum liquide, valent
un grain de laudanum solide ou en
extrait.

Baume de Perou

Le Baume de Perue convient principalement
dans toutes les coupures, les echinoses, les
contusions. il en est de mesme de l'eau
vulneraire qu'on applique immediatement
sur la partie et dont on la baigne.
eaux cordiales

L'eau de canelle, celle des carmes, et l'eau
etheriacale, sont de eaux cordiales chauffantes.

qu'on donne dans les Sincopes, dans les maux
d'estomach, dans les preludes d'apoplexie, dans
le froid de quelque violent acces, a la dose
d'une demie cueillerée a café jusqu'a une
d'une et demie. on se sert également
de la Reine d'hongrie, mais cellecy est beau
coup plus forte plus piquante. on s'en
sert principalement pour l'exterieur, on
en frotte le nez, les mains, les tempes du
malade des qu'il est en foiblesse.

L'eau de fleur d'orange se prend intérieure
ment a la dose d'une de 2. et 3. cueillerées
dans les petits maux d'estomach, dans les
indigestions legeres et pour les vapeurs.

KinKina

on ne parle pas de l'application du Kina
de la Rhubarbe et du tartre emetique
que tout le monde sçait devoir convenir
dans les cas des indigestions, de mauvais
levains ramassés dans les premieres voyes
et la dose en est presente par petits paquets

Teinture de castor.

La teinture de castor se donne depuis
huit gouttes jusqu'a vingt, dans une potion
cordiale et histerique, pour abattre les
vapeurs et retablir le ressort de l'estomach
on peut le prendre seul dans une cueillerée

De fleur d'orange Dans le mesme cas
depuis huit jusqu'à douze gouttes.

Baume de copahuë

Le Baume de Copahuë est excellent pour
toutes les playes recentes, appliqué dessus
sur le champ. on s'en sert interieurement
pour diviser les glaires qui se forment dans
les Reins, et qui empechent le cours des
urines. Son principal usage est destiné pour
deterger et consolider l'ulcere des gonnorées.
on le prend depuis dix gouttes jusqu'à vingt
entre deux couches de Syrop de Capillaire
le matin a jeun, ou bien dans une
cuerllée de lait, ou enveloppé dans du
Sucre en poudre, auquel on en forme de
petits Bols.

Baume de Canada

Le Baume de Canada est regardé comme
un spécifique pour deterger et consolider
l'ulcere des poulmons. Son effet est doux
en ce qu'il ne porte pas beaucoup de chaleur
dans la masse du sang. il facilite le crachat
en adoucit la matiere et de la masse des
liqueurs. on le prend de la même maniere
que le baume de copahuë et on peut s'en
servir dans les gonnorées aux personnes
qui sont d'un temperament delicat par
preference au Baume de copahuë.

lacier préparé à la Roze se prend à
la première cueillerée de soupe à diner
pour aider la digestion, corriger les
vices de ce viscere, dissiper les obstructions
en donnant plus de fluidité à la masse
des liqueurs en rétablissant les digestions.
L'usage en est long et n'exige aucune
précaution.

Remède de M^r. chicoyneau

P^r. Medecin du Roy pour guérir
les migraines qui prennent par accès.

Prenez Kina concassé deux onces,
Racine de fraisiier, de gramen et de
chicoree sauvage, de chacune, une once,
Sommite d'absinthe, de petite sentauree,
de camepitis et de camomille de
chacune une pincée.

Sené mondé six dragmes et deux
dragmes cristal minéral dans sept
livres d'eau réduites à deux bouteilles
il faut en prendre trois gobelets par
jour, un le matin à jeun, le second après
diner, le troisieme en se couchant.

6

Remede pour guerir les dissenteries
flux de sang, tenesmes et epreintes
et toute sorte de derangement
destomach.

Prenez pour deux sols d'ecorce de
Scimmaroba, faites en une ptisanne
de la quantite de deux pots d'eau reduit
à trois bouteilles et prenez en trois verr
par jour, trois jours seulement

Pommade excellente pour
guerir les engelures au visage les
plus tenaces et les plus inveterées
de Mr. Souchay chirurgien de Paris
extrait d'une de ses lettres.

- » cette Pommade est une dissolution de
- » mercure dans l'esprit de nitre. le mercure
- » étant bien divisé par l'esprit de nitre, on
- » l'incorpore dans le Saindoux, on mele
- » bien le tout ensemble, et lors que la
- » pommade est refroidie, on la met dans
- » un pot de fayance, ou l'on en fait des
- » tablettes.
- » pour y parvenir, prenez deux gros ou
- » quatre de mercure revivifié du cinabre
- » mettez le dans une phiole ou bouteille
- » de verre que vous ferez doucement

11 chauffer Sur les cendres chaudes, versés
11 dessus le vif argent, autant d'esprit de
11 nitre qu'il en faudra pour diviser entiere
11 ment le mercure, et le réduire totalement
11 en liqueur; alors versés cette dissolution
11 dans une quantité de saindoux proportio
11 née a la liqueur, et faites comment est
11 marqué cy dessus. prenez garde surtout
11 de recevoir la vapeur de la dissolution
11 elle vous porteroit a la teste et pourroit
11 vous faire beaucoup de mal. au reste
11 cette composition ne laisse pas d'estre
11 difficile a faire quand on n'en a pas
11 l'usage.

cette pommade est un remède éprouvé
et d'un succès assuré pour guerir les
engelures et les crevasses qui se font a
la peau sous les nés et au menton par
le grand froid et le hasler, et les rougeurs.

Du Cassis

au mois d'aoust et de septembre et au printem
qui sont les saisons ou le cassis pousse plus -
fortement ses feuilles, il en faut faire provision
et les faire secher a l'ombre, les tenant dans un
lieu sec pour s'en servir au besoin avec le secours
de l'art qui leur donne presque la mesme vigueur
quelles avoient dans leur fraicheur. quand on
manque de cassis dans toutes ces saisons, il faut
recourir a la plante. Le bouton qu'on trouve
aux branches en tout tems et le corce mesme
pilee et arrosée de vin blanc pour en extraire
facilement le suc feront le mesme effet que les
feuilles. Si on n'a pas de vin blanc on peut se
servir de vin rouge pour le faire infuser, il est
mesme meilleur pour les maux de coeur et
de stomac et le vin blanc preferable pour le
sable et la gravelle.

Ceux qui ont de l'aversion pour le vin peuvent
prendre le cassis avec de l'eau dans laquelle on
fera bouillir les feuilles comme ^{le cassis} celles de thé. Si
ces feuilles sont seches on fera l'infusion plus forte
Si elles sont en poudre, il faudra prendre l'eau
avec la poudre apres que l'un et l'autre auront
bouilli meslés ensemble, mais en ce cas on en
prend moins: pour la dose on en peut prendre
un verre le matin et un autre le soir avant
le souper.

Les feuilles fraiches ont plus de vertu. la façon
de s'en servir c'est de les mettre infuser dans
d'excellent vin pendant 24 heures dans une
bouteille de verre qui ait le col large. on met
deux poignées de ces feuilles on scelle bien
la bouteille pour quelle ne se vende point.

il faut en boire une ^{ou} deux fois le jour
et davantage si est nécessaire. quatre ou cinq
doigts dans un verre, et remettre aussitôt
du vin a proportion dans la bouteille, en sorte
que le vin surnage. toujours au dessus des feuilles
autrement il saigneroit. les mesmes feuilles
pourront servir 15. jours si on les tient dans
un lieu frais et qu'on ne les laisse point eventer.
^{effets}
Le cassis est un remède infailible pour toutes
les fièvres ^{capitales} pour pres. il chasse les vers en le
prenant en poudre comme le café ou comme
le thé après luy avoir fait faire un bouillon
dans l'eau. on s'en est utilement servi pour
querir les fièvres tierces quarte et continues
cest le remède pour reveiller un apoplectique
le plus prompt et le plus efficace. il est souverain
contre le sommeil lethargique et dans les assoupisse-
mens qui procedent les vapeurs des femmes. il donne
le mouvement et le sentiment a quelque partie
du corps qui l'auroit perdu par l'abondance de
quelque humeur froide comme celle de la goutte
en appliquant les feuilles fraiches ou seches
trempées dans du vin blanc sur les parties
engourdies, il ne faut les appliquer que deux ou
3 jours après en avoir senti les premières
atteintes de peur de l'irriter.
le cassis est une plante également cephalique
et cordiale. tenu dans le vin il purge le cerveau
le rejouit et le fortifie empesche qu'on ne
s'enrhume et preserve du venin. il querit la
migraine et est fort bon pour toutes les douleurs
de teste en appliquant les feuilles sur la
teste.

Le
c'est un remède prompt pour l'érésipelle sans
saignée qui faut éviter.
Le cassis guerit les coupures d'instrumens. Il est
souverain pour fortifier l'estomac il en fait cesser
la douleur et donne grand appetit de quelque façon
qu'on le prenne pendant quelques jours. Il est
specificque pour guerir la jaunisse et les pasles couleurs
il desopile la vatte et le foye et ompesche que l'opditi
nait des suites facheuses.
Il guerit les enflures de visage, de l'estomac, et
de l'hydropisie Si on s'en sert de bonne heure, le
prenant en syrop ou avec le vin ou a l'eau chaude
il guerit du sable et de la gravelle et mesme fait
rendre des pierres.
Le cassis est un excellent preservatif pour guerir
le venin le prenant a une's lors qu'on est obligé
d'aller dans des maisons infectées.
Il tempere aussi les fougues de la bile et guerit la
colique quelle cause, il fortifie le cœur et le rejouit
et par ce moyen il abat les vapeurs facheuses
de la melancholie de quelque maniere qu'on
le prenne ou par infusion ou en bolus.
enfin on peut a coup sur dans toutes les maladies
commencer les remèdes par le cassis. Il ne fera
jamais de mal a personne.
lors qu'on se sent pi que de quelque beste venimeuse
ou mordu de chiens enragés, si on a des feuilles
de cassis, il en faut aussitot piler deux bonnes
poignées et en exprimer le sue dans du vin
blanc et le faire prendre au malade. il faut
ensuite scarifier la playe pour en faire
sortir du sang, y mettre la moitié d'un

petit pain chaud pour attirer le venin et prendre
gardc quaucun animal ne le mange et y
appliquer le suc avec le marc des feuilles expri
mées, assez souvent il n'en faut faire qu'une prise
mais il faut observer le malade et si le combat
est trop grand entre le remède et le venin il faut
doubler la dose. Si on n'a point de feuilles fraîches
mais seulement des seches, il faut promptement
les pulvériser et en faire prendre une bonne
prise au malade avec du vin blanc et les autres
potion cordiale
pour les blessures ou piquures venimeuses
de moucherons gueres etc. il faut en faire
infuser quelques feuilles dans du vin blanc et
après avoir fait seigner la playe y appliquer ces
feuilles. on fera la mesme chose avec les
boutons et le corce de cassis pilee et mise dans
du vin et donnée au malade. Si on n'a ni
feuilles ni boutons ni corce de cassis le
syrop de cassis quelque venin qu'on ait dans
le corps le retirera au moyen d'une ou de
deux cuillerées qu'on en donnera au malade
ou la conserve de cassis de la grosseur d'une
noix ou de six tablettes en mesme quantité
feront le mesme effet.
pour les panaris ou tumeurs aux doigts causés
par une humeur maligne, on exprime les
feuilles dessus avec le marc et on enveloppe
bien le bout des doigts avec ces feuilles.
le cassis n'est pas moins utile aux bestes mais
il faut augmenter la dose a proportion de leur
grandeur il a guéri des boeufs abandonnés et
laissés comme morts des brebis chevaux
coquindes empoisonnés ou malades.

maniere de faire le Syrop de cassin
il faut avoir un grand coquemar avec son couvercle
le remplir de feuilles de cassin et le bien presser avec
la main ne laissant que quatre doigts de vuide au haut
du coquemar, mettre sur ces feuilles le meilleur vin blanc
le laisser surnager de 2 doigts sur les feuilles, ensuite
mettre le couvercle et du papier qui le ferme si bien qu'il
ne puisse prendre l'air. Le tenir dans un lieu frais pendant
huit ou neuf jours pour le faire macerer ou fermenter
il est necessaire de le visiter chaque jour pour y ajouter
du vin afin que les feuilles ne demeurent jamais decou-
vertes et ne moisissent point. apres qu'il sera bien
maceré il faut mettre a la presse le vin et les feuilles
quelques uns le repassent plusieurs fois sur le marc
pour en tirer toute la teinture d'autres font
bouillir un peu le vin blanc avec les feuilles avant
qu'ils les mettent a la presse. Sur une liure de la
liqueur on peut mettre une livre et demie ou 2 li-
vres de sucre et faire bien cuire le tout pour le conserver
longtemps. on peut faire aussi ce syrop avec de l'eau
forte pare pour faire de la conserve de cassin
il faut dans la saison que les feuilles ont plus de vigueur
en faire secher a l'ombre et pour faire la conserve
il ne faut en mettre en poudre que ce qu'on en veut em-
ployer parce que les feuilles entieres conservent mieux
leur vert que la poudre. ensuite il faut faire cuire le
sucre jusqu'a ce qu'il soit froid, il durcisse en roche
pour lors il faut le hacher du feu et etant encore
tout bouillant mettre sur une demie liure de sucre
un sixieme ou un peu plus de poudre, et les bien
maler ensemble avec une spatule ou cuiller
d'argent jusqu'a ce qu'il soit presque froid.

12

Remède contre la pleuresie ou fausse
pleuresie 1re de. abrégé de la médecine
pratique traduite de l'anglois par m. d. c. h. a.
paris chez h. bout place de cambray et ganeau
rue st. Severin. p. 152.
Prenez deux ou trois bonnes racines de scorsonere,
avec la feuille; si ce n'est pas dans le temps nettoyez
bien la racine et la coupez en fort petits morceaux
et ensuite faites prendre a jeun au malade cette
decocction toute chaude et que le malade se
tienne couvert sans prendre l'air pendant deux
heures durant lesquels il suera. Si c'est une
pleuresie. on lessivera bien ensuite et on luy
donnera un bouillon. si la fièvre et le mal de
cote ne sont pas entièrement passés avec le mal
de poitrine il faut reiterer le lendemain comme
cy dessus, mais il faut que le malade n'ait rien
pris auparavant, il sera bon de commencer
par une seule seignée

autre contre la pleuresie et fièvre
comme les pauvres trouvent difficilement
la scorsonere, on peut se servir pour le
mesme mal du cerfeuil et du pissentis ou
dent de lion, prenant une poignée de l'un et de
l'autre et apres l'avoir pilé y ajouter un bon
verre de vin blanc ensuite couler le tout
dans un linge presser un peu le marc et faire
avalier cette boisson a jeun au malade et tout
le reste comme on a vu dans l'autre remède
cy dessus, ayant commence si se peut par
une seignée qui doit preceder le remède
le mesme est excellent pour toutes sortes
de fièvres tierces et quartes

Reflexions generales sur la Saignée
traduit. de l'Anglois &c. ut infra.

de tous les remèdes il n'y en a pas en general
dont on tire plus de service et d'avantage, que de la
Saignée, il n'y en a pas non plus qui soit suivi de con-
sequences plus dangereuses quand on l'ordonne indiffere-
ment et sans jugement. la cause réelle d'un grand
nombre de maladies est une trop grande abondance de
Sang.
Dans toutes les maladies inflammatoires, sans en
excepter une, ce seroit un crime de omettre la Saignée
comme au contraire ce seroit s'exposer aux plus
grands hazards que de la prescrire lorsque la nature
et la circulation sont languissantes, parce qu'alors
les esprits sont dans un epuisement trop grand et la
nature est trop faible pour soutenir la moindre
evacuation. on doit par consequent l'ordonner toujours
et la repeter selon l'urgence la violence et la durée
de la maladie dans les pleuresies et les peripneum-
onies (inflammations au poulmon) des les premiers jours
que commencent ces attaques; mais ~~mais~~
mais lorsqu'une fois la suppuration a pris son cours
cest en vain qu'on espereroit quelque ressource
de la Saignée: car alors la matiere qui cause la
maladie doit se chasser par l'expectoration que
la Saignée retarde necessairement.
Dailleurs dans les apoplexies les dysenteries ou flux
de Sang et dans les chaleurs qui fatiguent beaucoup
les intestins, il faut Saigner proportionnellement a la
maladie, ce qu'on doit faire aussi generalement parlan-
t au commencement des fievres; mais la Saignée ne
doit plus avoir lieu sur le declin de ces maladies, car
pour lors d'inflammatoires qu'elles estoient, elles

deviennent assés souvent nerveuses. Dans celle
conjoncture on doit appliquer librement les
vesicatoires.
il est aussi fort a propos d'ordonner la Saignée dans
les grands abces lorsqu'il se forme une tumeur
excessive occasionnée par la révolution et le
flux des humeurs, ou lorsque la nature se trouve
dans une grande oppression que cause une chaleur
immodérée car en ce cas en tirant du sang
la suppuration n'en devient que plus heureuse,
pareillement dans la petite verole, la Saignée
mesme repetée en quelques cas peut estre tres
avantageuse aussi bien que dans les maladies
pléthoriques (ou de plénitude de sang) pour quelque
temps de la maladie que ce soit, a l'exception
cependant des enfans pendant le picotement des
nerfs avant l'éruption, car en ce cas l'expérience
journaliere apprend que la Saignée rend la
maladie mortelle.
en un mot pour les maladies des yeux, la Saignée
les toux seches dont les crachats sont epais, les
maux de teste, les inflammations du bas ventre
ou de l'urethre, les gonorrhées virulentes, les bubons,
les douleurs veneriennes, les hemorrhoides enflammées,
les rhumatismes chauds, la colique, la strangurie,
la gravelle, les douleurs nephretiques, pour toutes
les hémothésies ou flux de sang, la galle inveterée
et toutes les autres maladies semblables, la
Saignée est d'un usage et d'une utilité toute
particuliere
mais dans les hydropisies, dans la jaunisse
la goutte et dans toutes les maladies qui
proviennent d'un trop grand relachement

ou d'une obstruction de vaisseaux, on doit
employer les remèdes spécifiques pour chacune
d'elles en particulier sans penser à les augmenter
par une saignée qui ne peut être que téméraire
et hors de propos

observat. sur les fièvres inflamm.

les fièvres inflammatoires dégénèrent souvent
en fièvres de la classe des malignes. pour lors
le pouls est extrêmement déprimé, les parties
du corps tombent en convulsions et la circulation
paroît être aux abois. dans cet état déplorable
les médicaments d'une nature chaude avec des
vésicatoires du plus haut degré produisent
quelquefois des effets surprenans. pour cette
raison il est fort utile alors de donner un électuaire
gros de l'electuaire suivant avec trois ou 4 —
cuillerées d'un julep diaphoretique toutes les
4 ou 6 heures

Cordial

prenez de la poudre de contrayerva composée
2. onces; de la racine de Serpentinaire de
virginie en poudre, une once avec une quantité
suffisante de Syrop d'orange faites un électuaire
de la pharmacopée trad. d'Anglois p. 19.

Sur les hemorroides quindom

il faut remarquer que lorsque les hemorroides
externes croissent en tumeurs avec des taches
noirâtres au milieu, nous devons au moyen de la
lancette procurer un écoulement au sang coagulé
qui aussi bien ne rentre jamais dans la masse du
sang mais qui devient fréquemment la cause
des fâcheux accidens que cette méthode doit
prévenir infailliblement.

pour la jaunisse ^{ou de Paris} egus d-
premis de savon de castille ^{ou de Paris}; de Rhubarbe
en poudre, de la piece de hierapicra de chacune
une demie once avec du Syrop d'orange faites un
electuaire.

ce qui rend ce savon si celebre cest la propriete
qu'il a de purger le foye pendant la jaunisse et
d'aider la secretion de la bile car fault de cet
expedient, elle reste meslee avec la masse du sang
et donne une teinture a la peau.

observ. sur la diarrhee egus d.

Dans toutes les diarrhees, il y a une matiere
piquante et visqueuse qui s'attache a la membrane
des intestins et cest cette matiere qui occasionne
ces evacuations excessives. Dans ce cas la
Rhubarbe est fort utile pour deux raisons, par
cequ'elle chasse hors des intestins cette matiere
qui les ravage et par cequ'elle resserre les fibres
qui sont dans un relaschement considerable
et quelle les remet dans leur etat sain et naturel

observ. sur le mal scorbutique egus d.

il y faut desunir separer et destruire les
viscosites et concretion grossieres qui bouchent
et qui rongent les capillaires et les petites glandes

sur l'athrie egus d.

cest un cordial et un cephalique tres puissant
parcequ'il est compose de plusieurs ingrediens
propres a repandre a presque tout ce dont la
nature a besoin. elle ne merite pas de
moindres eloges pour la vertu qu'il a de
procurer le repos car en fait de medecament
destine a cet usage, il ny en a point qu'on
puisse donner avec plus de surete et moins
de crainte, puisque les effets dangereux

de l'opium y sont admirablement prevenus par
l'effet d'une drogue particuliere qui entre dans cette
composition. elle opere pour ainsi dire des miracles
dans toutes sortes de fièvres ou le pouls est bas
surtout lors que le sommeil manque au malade
Si l'on en prend toutes les 6 ou 8 heures un
scrupule ou un demi gros plus ou moins
selon les circonstances les forces et la constitution
du malade avec deux ou trois cuillerées de julep
volatil: il produit et entretient une sueur douce
et tres desirable parce qu'elle est communement
l'avant-coureur d'une crise fort heureuse. ce
seroit une coutume tres sage d'appliquer les
vesicatoires pendant du tems dans ces sortes
de fièvre parce qu'elles procurent une circulation
et chassent la matiere ^{mobile} par des secreteions et
excretions regulieres

obs. Sur les vesicatoires et.
cest un remede qui faut scavoir employer
avant d'entreprendre les vesicatoires, il faut
considerer si la fièvre est inflammatoire
ou nerveuse: Si elle est inflammatoire, il faut
saigner au lieu des vesicatoires et suivre une
methode propre a adoucir rafraichir et humect
er, pour calmer la chaleur et le bullition qui se
trouve dans le sang, et le remettre ainsi par
regrés dans une proportion convenable, a quoy
contribueront beaucoup des lavemens emolliens
ordonnez a propos et avec toutes les precautions
necessaires.
il en est bien autrement des fièvres nerveu
ses dans lesquelles les symptomes sont

²¹
tout a fait contraires a ceux des fièvres
inflamm; car comme dans les fièvres nerveu
ses le poulx est bas et languissant, que les
esprits sont presque epuises et que les yeux
bien loin de montrer quelque signe d'inflam
mation, n'ont plus qu'une tueur extrêmement
foible, c'est alors qu'il faut user des vesicatoires
et mesme considerablement. Si ce remede
produisoit une retention d'urine, ce qui
arrive quelque fois; des emulsions par
intervalles, avec une quantite convenable
de gomme arabique remedieront a cet
inconvenient

Emulsion huileuse ej.
prenez d'huile d'olive une once et demie
de syrop blanc une once de eau de fontaine
quatre onces, de spirit de corne de cerf perse
un demi gros meslez le tout pour en faire
une emulsion
les medicaments huileux etant de nature
a s'insinuer a amollir et a relascher sont
necessaires dans plusieurs occasions surtout
dans la gravelle et maladie de la pierre, pour
une oppression de poitrine. la dose de
l'emulsion est de deux cuillerées dans
les intervalles.

Lavement simple ej.
prenez les 3 quarts d'une chopine d'eau
de lelectuaire lenitif une once; de sel
commun trois gros, meslez les

lavement pour la dysenterie est
prenez d'empois blanc un gros et demi, delaye
le dans six onces d'eau chaude ajoutés y de
theriaque deux gros.
La theriaque qui entre dans cette compos, la fait
placer dans la premiere classe des remedes propres
pour le flux de sang parceque sa qualite d'opium ten
les intestins insensibles a l'action de ces particules
acres et piquantes qui déchirent leur membrane
delicatte, tandis que la propriete glutineuse de
l'empois est comme une emplâtre qui bouche les
orifices des vaisseaux. ce remede topique venant
a souhait lorsque tout autre expedient n'a eu
aucun succes
lorsqu'une inflammation monte a un certain
degré elle est toujours accompagnée d'évacuations
sanguines: il faut par consequent saigner et
repetier selon l'état du malade.
il faut employer l'ypécacuanha ce fameux medicam^t
car cette drogue est non seulement emetique et purgative
mais elle a aussi une qualite astringente qui luy est toute
particuliere pourvu cependant qu'on la donne en petite
quantité afin qu'elle ne exerce pas toute sa force contre
l'estomac. on en fait aussi un alterant tres puissant
pour arrester le flux de sang. ainsi les praticiens
modernes ordonnent d'en prendre deux ou trois
grains dans un bol de diascordium tous les huit
ou dix heures, avec quelque juleps convenable a
cette maladie. mais on ne doit pas entreprendre
cette methode avant que de le donner en teinture
ou substance comme emetique sans retarder
la maladie.

²³ Savement de Savon es.

prenez de Savon mou une demie once faites
le dissoudre en 10 onces d'eau chaude &
le savon d'ui se rarefie et atténue les viscosités les
plus fortes. cest pour cette raison qu'on l'employe
dans les obstructions et surtout dans la jaunisse
puis qu'à cause de son efficacité pour penetrer, s'in-
sinuer et netoyer, non seulement il delivre les intestins
d'une matiere tres grossiere et coagulée qu'ils contiennent
mais qu'encore, il peut contribuer beaucoup a la fin
qu'on se propose, soit en stimulant les fibres qui
recoivent aisement les moindres impressions, soit en
introduisant ses parties delices dans les vaisseaux
des intestins, qui sont capables de les absorber dans
les tranchées seches ou les matieres sont retenues
tres longtems sans pouvoir s'écouler. si apres
avoir esté saigné suffisamment et avoir pris sans
succes d'autres medecaments, on avale une doze
de cette composition de Savon (cy dessus) elle
facilite et opere sur le champ la sortie des
matieres et arreste le progres de l'inflammation
qui peut conduire a la mort.

infusion pectorale es. pour
adoucir un sang charge' de particules acres
et de sels heterogenes. pour le scorbut aussi

prenez des feuilles de lierre terrestre deux
poignées; de racine de reglisse coupée par
tranches deux onces; faites infuser le tout
pendant trois heures dans quatre pintes
d'eau d'orge bouillante apres quoy vous
les passerez pour en servir.

en y ajoutant six onces de manne et six
gros de nitre purifié elle devient une infusion
laxative et diuretique. et devient bonne pour
la poitrine et les poulmonz prise avec un loch
nuictant.

infusion 24 de rozes rouges es-
prenes de conserve de rozes rouges six gros que
vous ferez infuser pendant 3 heures dans trois
chopines d'eau bouillante. passez la et apres le
refroidissement ajoutez-y un demi gros d'huile de
oitriol. —
dans un grand relaschement des parties solides on
doit beaucoup esperer de cette infusion et comme elle
a une qualite' astringente elle fortifie le stomac et les
premieres voyes et ote le degout en produisant dans
ces parties des sensations douces et agreables. elle est
aussi fort utile dans les pertes excessives des femmes
il en faut prendre trois ou quatre verres par jour

Julep Commun. ejusd.
prenes d'eau de fontaine quatre pintes; de Syrop
d'oranges deux onces que vous meslerez pour en
faire un julep. —
la simplicité de ce meslange ne doit rien faire
objecter contre son utilité; puisqu'il produit luy seul
plus d'effet qu'un autre qui seroit dix fois plus composé.
la veritable destination de toute formule de cette espece
est de servir comme de vehicule pour introduire les
poudres les bols &c. en nettoyant les passages —

pour faire du Syrop d'orange
prenes du jaane de lecorce des meilleurs orange
huit onces; de leau bouillante cinq livres. faites
les macerer pendant une demie journée dans un
vaisseau couvert; ensuite passez la liqueur, fait
y dissoudre de sucre fin reduit en poudre une
quantité suffisante pour faire un Syrop.

nota es.
la plupart des apothicaires ne font la distillation
qu'une deux fois: cest pourquoy l'esprit est ordi-
nairement charge d'une huile puante, qui luy
donne mauvaise odeur et le rend fort nuisible au
stomac.

hoquet ²⁵ julep de musc. ej. restaurant.
prenez de musc un gros et de sucre deux
onces; battez les bien ensemble, ajoutez y ensuite
d'eau de fontaine dix onces et d'eau spiritueuse
de canelle quatre onces meslés le tout pour en
faire un julep. l'adoze est de deux ou 3 cuillères.
cette espèce de julep est très bonne dans le hoquet
malade du diaphragme qui devient dangereuse
en certaines occasions. Le musc est réputé
pour un cordial très puissant. l'expérience a
fait connoître qu'il est d'une grande utilité pour
le hoquet soit en le prenant intérieurement
soit en l'appliquant au nombril. il est bon contre
les vapeurs et très efficace pour ceux qui sont
sujets à avoir les esprits déprimés. il est très
propre à dissiper la tristesse et la mélancolie
qui accompagnent ordinairement la langueur
du sang et des suc vitaux.

julep volatil. ej. restaurant.
prenez de sel volatil de corne de cerf une demie
once; d'eau de fontaine trois chopines; d'eau
de citre terre spiritueuse trois onces; de sucre fin
deux onces faites en un julep.
cela est bon pour ouvrir les pores de la peau qui
sont bouchés et de causer une moiteur salutaire. ce
julep est donc utile non seulement dans les fièvres
mais aussi toutes les fois que le corps est abattu
par la fatigue ou surcharge de boisson, et qu'il a
besoin de reprendre quelque vigueur afin d'acquiescer
plus de force et une nouvelle vivacité. dans ce cas
quelques cuillérées de ce julep prises au lit et
répétées par intervalles convenables, produiront
l'agréable impression et délivreront les parties
du corps de la fatigue de la chaleur et de la tension
ou la moindre sensation douloureuse.

irritation

20

Looch commun ej.
 prenez d'huile d'olive trois onces; de Syrop
 blanc deux onces; de conserve de roses rouges
 une demi once; d'huile de vitriol un demi gros
 que vous meslerez pour en faire un looch.
 Dans les toux et picotemens irritation causée
 par l'acrimonie. une cuillerée à chaque irritat.

**mixture ej. pour les vomissemens
 fevres et dysenteries**
 1. prenez de Sel dabsinthe deux gros; de jus de
 citron trois onces; d'eau de fontaine six onces;
 d'eau spiritueuse de canelle une once, de Syrop
 d'orange six gros. faites une mixture
 cette composition a été inventée par le fameux
 riviere. on en doit prendre une cuillerée à
 chaque envie de vomir.
 Dans les fevres elle produit une sueur douce et
 temperée, et dans les fevres intermittentes elle
 prévient quelquefois le retour des symptomes lorsque
 le Kinkina n'a point eu d'effet. la dose en est d'un
 dans ces occasions est de deux ou trois cuillerées
 toutes les quatre ou six heures.

---

mixture calmante ej.
 prenez de Syrop de diacode trois onces; d'eau
 de fontaine six onces, d'eau alexiterre spiri-
 tueuse deux onces faites une mixture.
 toutes les fois qu'on manque de sommeil et
 de repos on peut s'en procurer en prenant
 quatre cuillerées de cette mixture lors qu'on va
 se coucher et cela d'autant plus avantageusement
 qu'il n'est pas besoin de recourir à l'opium remède
 qui exige la Science la plus profonde. on
 donne de la mixture calmante dans la fièvre poss-
 sive et intermittente, toutes les quatre heures jusqu'à ce que le sommeil soit rétabli.
 103 tomac.

¹²²
pillules pour la jaunisse et
et pour l'asthme l'asthme
prenez de gomme ammoniac deux gros,
de scyilles en poudre un gros; de savon de castille
trois gros; et avec une quantité suffisante de
syrop blanc faites en une composition que vous
diviserez par gros de chacun des quels vous
ferez dix pillules.
C'est très utile pour les maladies hypocondriaques
et l'hydropisie on doit en prendre trois
matin et soir

Poudre pour lepilepsie et.
prenez de la racine de valeriane sauvage
deux scrupules; de cinabre d'antimoine
un scrupule; meslez les ensemble en
les réduisant en poudre.
les qualités chaudes et aromatiques de la
valeriane rendent cette poudre efficace en
plusieurs occasions. Sa vertu sudorifique
est certaine. elle a aussi une propriété
deterusive et diurétique. ses effets se tendent
sur les obstructions d'organes et sur les
maladies hysteriques et convulsives qui
mettent les esprits dans une agitation et une
impetuositè extraordinaire. quelquefois cette
poudre opere des merveilles dans les maladies
qui attaquent les nerfs et surtout dans celles qui
tiennent de lepilepsie car pour lors elle opere
d'une maniere sans egale. le mélange qu'on
en fait avec l'antimoine la fait regarder
comme une poudre de la première classe
de celles qu'on doit prendre matin et soir
on doit ranger dans la même classe
l'esprit de lavande lorsqu'il s'agit de la

180
guérison des maladies des nerfs - cest cet
esprit qu'on estime depuis si long temps comme
un spécifique incelebre contre les languiss
et les deffauts de la vieillesse et contre les
attaques convulsives et apoplectiques, telles
que sont la paralysie et la perte de memoire
et que tout le monde connoit sous le nom de
gouttes paralytiques on peut en prendre
chaque fois depuis 20 jusqu'à 30 gouttes avec
du sucre en pain

onguent pour la galle cy.
prenez de souffre quatre onces de sel
ammoniac reduit en poudre fine deux gros
avec de la graisse de porc: battez les bien
ensemble pour en faire un onguent —
Si on frotte bien les parties galeuses avec cet
onguent on peut etre sur du sucres, quelque
inutile que la galle puisse estre. il n'y a point
de remede qui luy soit superieur. la purgation
doit accompagner l'application de cet onguent
et la saignée doit en preceder l'usage.

Explication des poids et mesures esus.
un grain est egal au poids d'un grain
d'orge.

un Scrupule contient vingt et quatre grains
24 grains.
un gros contient trois scrupules
3 Scrupules.

une once contient huit gros

une livre contient seize onces

une Pincée autant que l'on peut
prendre avec les trois doigts.

une Poignée est ce que la main
peut contenir.

une goutte est la plus petite mesure
des liquides et qui equivaut a un grain

une Cuillerée est egale a une demi once.

un Verre contient une once et demie
environ

50,

extraits de l'hist. de la suette par
M^r. de Meiserey a paris chez la veuve
cavelier rue St Jacques 1752.

11 j'ay commencee par interdire l'usage de toutes
11 sortes d'aliments: j'ay fait autant qu'il a ete
11 possible eteindre le feu, ouvrir les portes et les
11 fenestres des chambres (l'auteur adit qu'il avoit
11 trouve les malades accablés sous le poids des
11 couvertures et de l'air echauffe par un grand feu)
11 j'ay fait de charger les malades du poids des
11 couvertures leur permettant d'en garder une legere
11 et leur ai non seulement permis de lever les bras
11 hors du lit mais leur ai conseille... je remarque
11 neque j'ay observe que ceux qui estoient couchés
11 sur la plume s'en trouvoient plus mal et qu'il
11 vaut mieux dans un grand besoin qu'ils soient
11 sur une suffisante quantite de bonne paille
11 je conseilais a ceux qui ne vouloient pas sortir
11 du lit d'y rester sur leur seant ou du moins de s'y
11 tenir la teste fort elevee. Il y a long temps que j'ay
11 observe qu'en obligeant les malades a sortir du
11 lit ou de s'y tenir au moins la teste fort elevee
11 on diminue souvent la fièvre ou l'on empesche
11 que la teste ne se embarasse; et cela m'a veu pour
11 degager la teste quand elle estoit pesante ou
11 douloureuse quand il y avoit transport ou
11 assoupissement avec un pouls grand dur ou
11 embarrasse.
11 il faut des chemises des bonnets des draps nets
11 et bien secs: lorsqu'il n'estoit pas possible de
11 changer de draps j'y faisois couler des
11 serviettes sous les malades. Sans quoy il
11 arrive que les pores absorbans de la peau
11 101 tomac.

" font ventrer dans le sang une partie de
 " l'humeur.
 " pour qu'une moiteur soit salutaire il ne faut
 " pas quelle soit accompagnée d'une chaleur de
 " peau beaucoup plus considerable, que celle d'une
 " personne saine... ce n'est pas dans le cas
 " d'une moiteur qu'il faut changer de linge...
 " quant au bouillon je le faisois faire avec le
 " maigre de veau et surtout avec le jarret y
 " faisant bouillir quelques laitues, le tout
 " sans sel absolument. au deffaut de bouillon
 " de maigre de veau ou de poulet, on peut se
 " servir d'une legere creme de ris, ou d'orge
 " mondé ou de froment ou de gruau ou mesme
 " de seigle qui est encore plus rafraichissant, et
 " mesme en cas de besoin une decoction de
 " pois ou d'haricots. toutes ces crèmes se
 " preparent en faisant bouillir suffisamment
 " quelques unes de ces graines dans une suffisante
 " quantité d'eau quel'on passera enouille.
 " je ne permettois aux malades d'user de vin
 " et de bouillons de boeuf que quand la chaleur
 " de leur peau etoit devenue peu considerable.

Definition de la medecine es.

la bonne et unique medecine consiste a
 rafraichir ce qui est trop chaud, et a chauffer
 ce qui est trop froid; a dessecher ce qui est trop
 humide, et a humecter ce qui est trop sec; a
 fortifier ce qui est trop foible, et a affoiblir ce qui
 est trop fort; a vuider ce qui est trop plein et a oter
 ce qui est estrange et nuisible, et quand on
 ne peut la corriger, a remplir ce qui est
 trop vuide; a ramollir ce qui est trop dur.

et adoucir ce qui est trop mou; a fonder ce qui
 est trop epais, et a epaisir ce qui est trop fonde;
 a adoucir ce qui est trop acre, ou trop aigre
 enfin a retablir le mouvement et l'ordre
 naturel et convenable des liquides et des Solides
 ce en quoy consiste la sante. . . . .

In j'ay eu occasion de prouver que generalement
 n il fallloit moins saigner dans les gayes et dans
 n les tems chauds surtout humides, que dans les
 n temperes dans les secs et dans les froids, principa
 n lement quand le sang des malades refroidi dans
 n des galettes ou dans d'autres vaisseaux profonds
 n n'estoit point coenneux ni dur ni sec et
 n quand les Selles des malades sentoient trop
 n mauvais et qu'au contraire la purgation
 n y produisoit de tres bons effets.

. . . . . quand les malades estoient fort fribles
 n et qu'ils avoient le pouls mou et petit peu de
 n chaleur a la peau souvent moins que leur estat
 n de sante et cependant qu'ils avoient besoin d'estre
 n evacues par le haut ou par le bas je leur faisois
 n prendre le tartre Stibie ou autres purgatifs
 n dans de bon vin ou quelque potion cordiale de
 n deux jours l'un par petites doses de loin a loin.
 n . . . . . dans le commencement des maladies
 n le vin de laud vie se sont mortels. . . . . il y a
 n pourtant des cas dans les maladies ou un
 n peu de bon vin fait un fort bon effet
 n cest lorsque les malades n'ont point
 n la langue seche et que la chaleur de
 n leur peau n'excede point la naturelle, qu'il
 n n'y a ni vives douleurs ni hemorragie.

101 tomac.

et surtout lors que les malades ont été affoiblis
 par les remèdes. . . .
 il ya 2 sortes de foiblesses, la véritable et la
 fausse foiblesse
 la véritable est la suite d'une longue abstinence
 de saignées, hemorragies, cours de ventre &c. elle
 n'est accompagnée ni de chaleur ni de soif
 notables, le pouls est mollet plus petit que grand
 et la peau moins chaude que dans l'état de
 Santé. Il y faut de bon vin administré gracieuse-
 ment ainsi que de bons aliments.
 la fausse foiblesse est plutôt un accablement
 de forces, qu'un défaut. ordinairement le
 pouls des malades est grand, fort, ou dur.
 quelquefois il est concentré et petit; quelquefois
 aussi il est semblable à celui des personnes en
 Santé, et pour lors c'est un signe de malignité;
 surtout quand ce pouls se trouve combiné
 avec quelque symptôme ou accident plus
 considérable que la nature de la fièvre ne le
 comporte. ces especes de pouls sont telles
 dans les commencemens ou dans l'augmenta-
 tion et mesme dans le fort de la maladie,
 et sans que les malades ayent été affoiblis,
 par les causes qui produisent la véritable
 foiblesse, et sont l'effet d'une trop grande
 quantité, ou d'une trop grande rarefaction
 du sang, ou de son épaisissement, d'un
 poison, de quelque grande passion, des vers
 ou des matieres indigestes, putrides ou
 malignes qui se trouvent dans les premières
 voyes, d'une inflammation ou d'une
 disposition inflammatoire de quelque
 partie interne, et particulièrement du

" cerveau ou du ceruelet ou du estomac
 " accident qui produit souvent le mesme effet
 " que l'ivresse causée par les boissons spiritueuses
 " laquelle produit aussi la fausse foiblesse.
 " dans ces circonstances les cordiaux chauds
 " le vin etc. sont pernicieux. des saignées
 " des purgatifs, des emetiques, des lavemens des
 " boissons un regime convenable, un air et un
 " lit temperés et quelque fois plutôt un peu plus
 " froids que chauds, quelque fois l'elevation de
 " la teste et d'autres secours analogues sont les
 " seuls qu'on peut employer. . . . .
 " il faut convenir que si ces accidens sont
 " compliqués avec une ou plusieurs causes de
 " la veritable foiblesse, et qu'ils soient
 " caracterisés par ses signes, la saignée
 " n'y convient pas souvent et mesme y est
 " presque toujours prejudiciable. mais quand
 " ils se trouvent compliqués avec les causes de
 " la fausse foiblesse la saignée les purgations
 " ne employés par une personne prudente font
 " les effets les plus avantageux.
 Sur les precautions de ceux qui
 voyent les malades att. de contagion etc.
 " bien des gens se persuadent que les medecins
 " ne se garantissent des maladies contagieuses
 " qu'au moyen de quelques preservatifs, mais il
 " faut leur apprendre notre secret. nous sommes
 " exempts de la crainte et notre regime dans
 " le tems de ces maladies est plus exact que
 " jamais, nous ne mangeons ni ne buvons;

125) Tonic.

11 nous tachons mesme de ne pas avaler notre
 11 Salive dans les endroits ou l'air est fort mauvais
 11 nous lavons ou d'un moins nous essuyons bien
 11 nos mains apres avoir tasté le pouls des
 11 malades, surtout quand ils suent ou quand
 11 nous suons nous mesmes ou quand nous
 11 sommes fort echauffés. Dans ces circonstances
 11 nous tachons d'attendre un moment avant
 11 que de leur taster le pouls, ou de leur toucher
 11 simplement la peau et mesme d'approcher
 11 de fort près d'eux. nous ne respirons
 11 point de près, ni long tems leur haleine;
 11 nous changeons souvent de linges, nous
 11 prenons plutôt un peu moins, que plus de
 11 bons alimens et de facile digestion; nous
 11 evitons mesme les boissons trop echauffantes.
 11 nous faisons de notre mieux pour entretenir
 11 notre Corps dans un état de chaleur temperée
 11 quant aux preservatifs, comme le vinaigre
 11 des voleurs, le camphre, le theriacal, celui
 11 ou l'on fait infuser des feuilles de rue ou
 11 d'absinthe ou autres plantes d'odeur forte
 11 les eaux ou les teintures spiritueuses des
 11 plantes aromatiques dont on se frotte le nez
 11 et les temples, qu'on respire ou mesme dont
 11 on avale un peu; les parfums comme l'encens
 11 le genièvre le soufre le vinaigre brulé dans
 11 un rechaud; ils ne font souvent d'autre effet
 11 que d'empescher de sentir la mauvaise odeur
 11 des malades et peut estre que d'assiper la crainte
 11 par la confiance qu'on y a car rien n'est plus
 11 propre que la crainte a causer des maladies
 11 epidemiques.

^(chevaux)
Baume excellent pour les enflures
corps, mal de garen, retentions et
longemens de nerfs, enclouure, clous
druas, atteintes, et farcin corde.
Composition

Cire blanche neuve 1. once; Cire jaune
neuve 1. once, poix Blanche 1. once;
poix noire 3. onces; Therie bentine
commune, 2. onces; populeura 3 onces;
huile d'olive, 1 livre; huile camomille
2. onces, huile impellicome 2. onces;
le tout soit mis dans un pot de terre
vernissé, le faire fondre a petit feu
et il faut toujours remuer jusqu'au fond
jusqu'à ce qu'il bouille un peu et que le
tout soit bien fondu, pour lors vous ne
remuerez que dessus la superficie et
quand il aura comme cela bouilli un
quart d'heure, vous le retirerez de dessus
le feu et le laisserez rasseoir et vous
le mettrez dans une bouteille de verre
afin de le conserver. il est non seulement
pour les chevaux mais encore bon
pour les hommes pour les contusions
foulures engelures et douleurs en
frottant la partie affligée le plus
chaud que l'on pourra.

maniere de se servir du Baume
pour les chevaux.
pour les enflures au corps quand vous
vous apperceverez du mal, il faut couper
le poil et faire fondre ~~dedans~~ sur le mal
ce baume le plus chaud que le
cheval puisse l'endurer et le frotter
a brousse poil.
pour les coups de pie vous en ferez
de mesme
et pour les atteintes vous aurez soin
de faire bien nettoyer la playe et
couper le poil et luy faire fondre ~~dedans~~
du baume chaud dedans la playe.
a l'egard des piqueres, ou clous d'oux
vous aurez grande attention de bien
faire ouverture ou le clou aura ete
et vous ferez fondre dedans du dit baume
tout bouillant et vous y mettrez deux
bonnes pincees de poivre et une figue
par dessus faite avec de la vieille corde
et du suif, et vous le ferez refondre
et il ne faut pas que le cheval aille a
l'eau de quelques jours l'eau est un
poison pour les jambes ouvertes.
a l'egard des nerfs il faut fonder le poil
et le frotter a brousse poil le plus long tems
qu'on pourra.
ce Baume est de ch. Moreau de clainville
ancien capitaine et ayde major de
cavallerie.

ፊት
በህዳር ወር ሕዝብ ርኞች ጋራ ሆነው ተጠምደው
ጋራ ሆነው በሕይወት የተገኙትን ሀብትና ነገሮች
— አለፉትን ሁሉም — ሕይወት ስለሚያስፈልጉት
የሕይወት ሕይወት ሕይወት ስለሚያስፈልጉት
ጋራ ሆነው ሕይወት ሕይወት ሕይወት ሕይወት

12. _____

Remède pour la cancrene.
mettes de la corce de quinquina a infuser
dans de l'eau et servez vous en en lavage
pour baigner avec un linge la partie
cangrenée. Sur laquelle vous laisserez une
compresse imbibée de cette eau de quinquina

Remède pour toutes les foulures
de sel ammoniac un demi gros le mettre
fondre dans 3 poisons d'eau de vie en mettre
une compresse matin et soir sans faire
chauffer l'eau de vie. de m^r herault chir. de paris

Pour ouvrir la matrice et procurer des enfans
la teinture de murre est cephalique, est
bonne pour provoquer les mois ouvrir la
matrice &c. v. la page 42

extrait du journal étranger may 1757. p. 42

Secret de lener de la chine

on commence par preparer une certaine quantité
d'eau que l'on filtre jusqu'à ce qu'elle soit parfaitement
claire on y fait dissoudre un peu de gomme et de musc
ce dernier en moindre dose. pendant que l'eau est a
infuser on ouvre des noyaux d'abricots bien seés
on retire l'amande et apres l'avoir fendue on la
remet dans chaque noyau, on roule ensuite ces
noyaux dans des feuilles de choux qu'on a pjeté
avec un fil de fer. puis on les met au four pendant
24 heures, apres qu'on les a laissés refroidir on les
pile dans un mortier couvert de peau et on les reduit
en poudre tres fine cette poudre se broye avec l'eau
qu'on a preparée sur une table de marbre poli
a peu pres de la même façon qu'on broyait les
couleurs quand la poudre a pris une certaine
consistance on la met dans des moules de cuivre

qu'on a frotté auparavant avec de l'huile
blanche pour éviter la mauvaise odeur

Remède pour l'hydropisie ^{frictions}
extraits du journal étranger ^{huile} may 1767. p. 46.
ext. d'une lettre conte de bath et insere' dans un
des london magazin
que 2 personnes a Londres y avoient ete' gueries
d'hydropisies bien formées en se faisant frotter
matin et soir pendant une heure l'abdomen avec
de bonne huile d'olive. ce qui se faisoit avec la
main qu'on avoit soin de bien chauffer. (l'abdomen
est le ventre). nous ordonnâmes en consequence
des frictions d'huile apres le troisieme jour de
friction l'urine de la malade augmenta conside-
rablement et l'enflure commença a diminuer
au bout de 15 jours elle disparut tout a fait, l'appetit
la digestion et le sommeil revinrent comme auparavant
et la malade recouvra ses forces. 6 semaines apres
ses purgations periodiques reprirent leur cours, et
elle fut apres ce de la meilleure sante'. cette cure
a fait beaucoup d' bruit icy et a Londres et a determine
plusieurs hydropiques a faire ce remede qui leur a
parfaitement reussi. l'auteur cite encore 2 malades
qu'il frotta d'huile pendant 3 semaines et guerit
l'un avoit les cuisses et les jambes fort enflées
l'autre etoit age de 60 ans.
nota en 1757. j'indiquai ce remede a un medecin
de grandville en normandie il le paya sur une
hydropisie et il m'a assure que ce remede
l'a gueri fort soulage'. ce remede est d'ailleurs
innocent fort analogue a l'hydropisie et
ne peut jamais faire aucun mal

La teinture de mirrhe. Se trouve toute faite
 chez les apothicaires on en prend depuis 10 gouttes
 jusqu'à 15. dans du the: et jamais dans un
 autre tems que 6 a 10 jours avant celui des
 regles au si tost que les regles ont paru il faut
 les cesser et nen pas prendre de 10 a 15 jours
 apres la fin des regles. cette teinture
 fouette le sang et chauffe beaucoup

Remede pour la tympanique ou les vents
 de la fleur de Camomille prise en guise
 de the: echauante.

Remede pour les taches ou taches qui
 viennent sur les yeux provenant de la
 petite verole ou autrement
 une pinte de vin blanc
 une poignée de gros sel
 une poignée de froment en grain
 un ecu de six francs

il faut que le vase dans lequel on met ces
 drogues soit de cuivre jaune
 laissez le tout pendant huit jours et remuez
 le souvent. passez le tout a travers un papier
 brouillard mis sur un linge. cela produit
 une liqueur verte que lon fait d'ordinaire dans
 l'œil avec un cure dent. il faut en mettre
 a plusieurs fois le jour jusqu'à parfaite
 guerison.

il faut bien se garder de boire de la Comp
 e si on cy dessus parce qu'elle empoisonne

Remede pour les panaris

il faut prendre un œuf frais du jour au jetter
le blanc il faut delayer le jaune avec de la forte
eau de vie. jusqu'à ce que cela fasse une espèce
d'onguent que l'on appliquera sur le doigt malade

pour la fièvre d'acces

une once de Diaprun solutif

une once de fleur de Descher

une once de quinquina

24 grains de sel ammoniac

du tout faire une opiatte partagée en 24
bols prendre 2 bolles le matin et 2 bolles le
soir continue 6 jours sans interruption et
prendre un bouillon gras ou maigre une heure
après

pour les coliques nephretiques et de stomac
et faire sortir les mois des femmes
supprimés ou arrestés

prenez une noix verte avec son ecorce
avant quelle soit en corneau et que le fruit
nest encore qu'en eau. mettez cette noix toute
entiere avec son ecorce a secher dans l'apoché
la plus chaude. (de la calotte.) lorsqu'elle est
devenue noire sechez et videz rapés en en
poudre de quoy couvrir une pierre de 24 sols
mettez en dans du vin the ou bouillon dans
une grande cuillère a manger et faites le
boire au malade

Pomade pour faire revenir les cheveux
 une demie livre de graisse de porc masle
 une demie livre de graisse d'oeau
 un quarteron de graisse de mouton
 et deux bonnes poignées de feuilles de roger que
 vous pulverez, apresquoy vous mettrez les feuilles
 dans votre graisse dont vous aurez oste' avant les
 peaux et les petites filandres. vous ferez bouillir
 le tout ensemble en remuant toujours et quand
 la graisse sera bien fondue vous passerez le tout
 dans un linge et en ferez une forte expression
 pour que le jus des feuilles passe bien. alors on y
 peut ajouter toutes les sortes d'odeurs qu'on met
 dans les autres pomades /

pour les heres ylets
 de l'eau de vie brouillee avec du savon et
 en froter la partie malade

Remede pour calmer les passions amoureuses
 5 a 6 grains de camphre par semaine en
 bolles avec de la poudre de reglise d'aspur, on
 en peut prendre 2 grains par jour et laisser
 un jour d'intervalle d'une prise a l'autre

pour exciter les passions amoureuses
 dans un homme ou femme d'un tempera-
 ment trop froid
 une fort petite pincee de mouches cantharides
 dans du Caffé ou du vin. mais le trop soit
 par la dose ou le frequent usage peut causer
 de grands accidens comme de faire rendre
 du sang par la verge donner des inflamma-
 tions a la vessie et retention d'urine la
 parure de

